ايوانِ مسڪين

منظوم ترجمو

ديوانِ مسڪين

صاحب ديوان

قدوة العارفين سيدنا و مرشدنا

حضرت پير سائين سيد حزب الله شاھ راشدي "مسڪين" تخت ڌڻي

ٽيون پاڳارو رحمة الله تعالیٰ عليه

شرفياب منظوم ترجمہ

فقير محمد علي مهر "درويش"

ڇپائيندڙ

فقير احمد علي مهر

"درويش" لائبريري، درگاھ شريف، پير جو ڳوٺ (ڪنگري)
ضلعو خيرپور ميرس، سنڌ.

صاحب دیوان

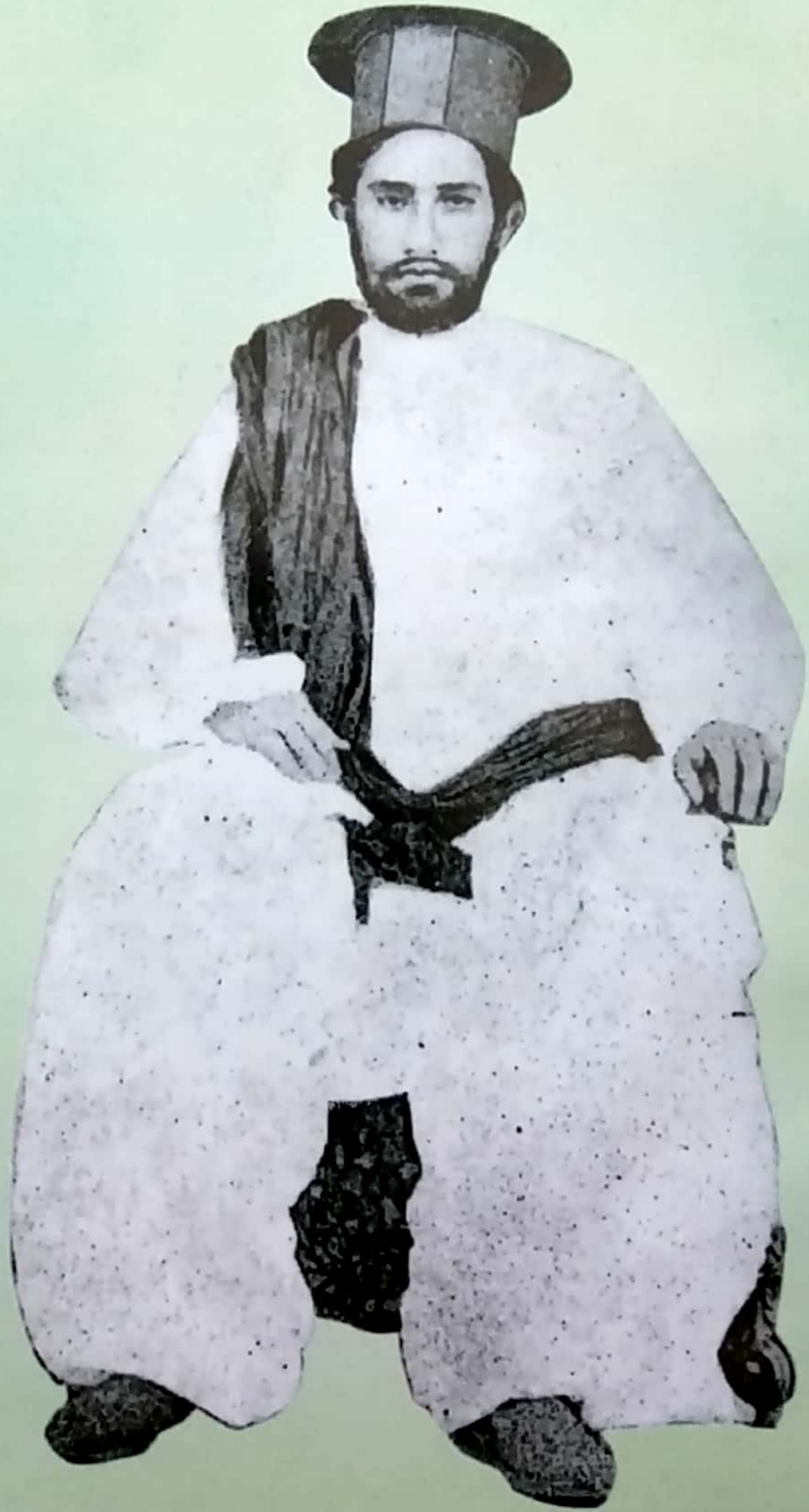

سیدنا و مرشدنا امامِ انقلاب

حضرت پیر سائین سید

صبغت اللہ شاہ ثاني "پگ ڈٹي"

سورهیہ شهید چهون پاگارو رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ

سیدنا و مرشدنا مُحسنِ ملّت

اعلیٰ حضرت پیر سائین سید

شاہِ مردان شاہ ثاني "چیت ڈٹي"

ستون پاگارو رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ

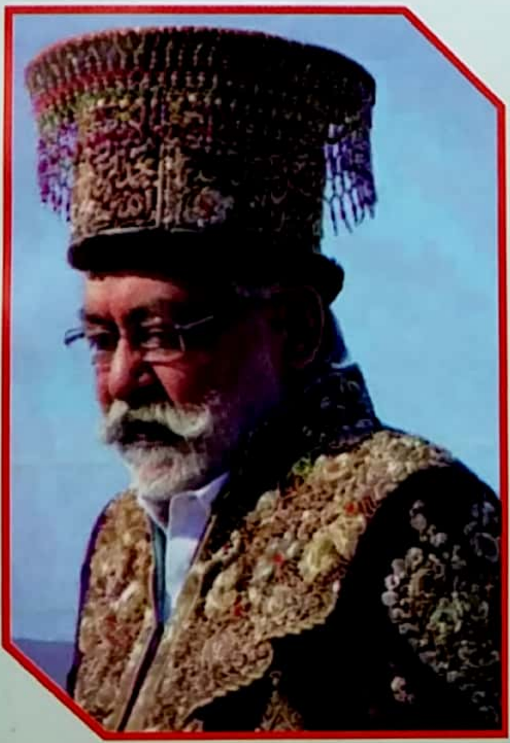

سیدنا و مرشدنا حضرت قبلہ

پیر سائین سید محمد صبغت اللہ شاہ ثالث "انصاف ڈٹي"

موجودہ سجادہ نشین درگاہ عالیہ راشدیہ شریف، اٹون پاگارو دامت برکاتهم العالیہ

ايوانِ مسڪين

منظوم ترجمو

ديوانِ مسڪين

صاحب ديوان

قدوة العارفين سيدنا و مرشدنا

حضرت پير سائين سيد حزب الله شاهه راشدي "مسڪين" تخت ڏڻي
ٽيون پاڳارو رحمة الله عليه

شرفياب منظوم ترجمه

فقير محمد علي مهر "درويش"

ڇپائيندڙ

فقير احمد علي مهر

"درويش" لائبريري، درگاهه شريف پير جو ڳوٺ (ڪنگري)
ضلعو خيرپور ميرس، سنڌ

عرض حال

محبت انڌي آ، يار کان سواءِ ٻئي ڪي سهڻو ڏسڻ کان، محبت ٻوڙي آ، يار جي تعريف ۽ توصيف کان سواءِ ٻيو ڪجهہ ٻڌڻ کان ۽ محبت گونگي آ، يار کان سواءِ ٻئي ڪنهن جي تعريف ۽ توصيف ڪرڻ کان. اهڙي محبت جي سُتي ازل کان اسان مسڪينن کي نصيب ٿي، جو آقاءِ نامدار صاحبِ لولاڪ حضور نبي ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جي امت مبارڪ ۾ شامل ڪرڻ کان پوءِ الله ڪريم اسان کي صاحبِ جمال و ڪمال حضرت مرشد معظم واقف اسرار ڪلي و جزي سيدنا و مولانا محمد راشد روزي ڌڻي قدس سره جي پاڪ جماعت ۾ شامل ڪيو. بيحد شڪرانا رب عظيم جا ۽ بي انتها صلواتون ۽ سلام حضور پرنور آقا و مولا عربي ڄام تي ۽ سندن آل اطهار ۽ سندن وفا شُعار تابعدار اصحابن سڳورن تي.

ان محبت سبب مرشدن ڪريمن جي ٻين تحفن سان گڏ ’ديوان مسڪين‘ پڻ هن عاجز فقير جي ترجيحي مطالعي ۾ رهيو. راڳ ۽ شاعري سان لڳاءُ هجڻ سبب ديوان مسڪين جي ترجمي شريف کي شاعريءَ جو روپ ڏيڻ تي ڌيان ڏنم تہ ڪافي ڪجهہ غزل ٺهي پيا. اهي اچي مون جناب مولوي محمد موروجو سڪندري صاحب انچارج لائبريري درگاهہ شريف ۽ مولوي اياز چنہ سڪندري صاحب لائبريرين کي ڏيکاريا. تن صاحبن انهيءَ ڪاوش کي بيحد پسند فرمايو ۽ فرمايائون تہ اوهان سڄو ديوان مسڪين نظم ۾ لکو تہ اسان ان جي ڪاپي يادگار طور اوهان جي نالي سان لائبريري درگاهہ شريف ۾ محفوظ بنائينداسون. انهيءَ شوق ۾ هن فقير وڌيڪ دلچسپي سان ديوان مسڪين کي نظم ۾ ٺاهڻ جي ڪوشش ورتي.

الحمدلله ثم الحمدلله، منهنجي محبت ۽ عشق واري ڪوشش ڪامياب ٿي، سواءِ چند شعرن جي سمورو فارسي ديوان مسڪين سنڌي نظم ۾ منتقل ٿي ويو. منهنجي خوشي سان گڏ سڄي سنگت کي خوشي ٿي، منهنجي گوشه جگر نورچشم فقير احمد علي مهر اهو عهد ڪيو ته هاڻ اهو ڪتاب شايع ڪندس. سنگت جو به اهو رايو ٿي پيو ۽ محبوبن طرفان به باطني مدد شامل ٿي. تان جو ان جي شايع ڪرڻ جو پڪو پهه ڪيو ويو.

اسان فقير ماڻهو علمي ادبي ۽ اشاعتي گهرجن ۽ گهراين کان آزاد، نه مولوين تي اعتبار نه علم جي ٺيڪيدارن سان ٺاهه. اسان چرين ديوانن جي دنيا ئي پنهنجي. نيٺ هڪ پاڻ جهڙي ديواني کي وڃي حيدرآباد ۾ هٿ ڪيوسون ۽ سڄو بار وڃي ان تي سٽيوسون.

فقير فيض محمد سڪندري پٽافي مصروفيتن جي باوجود هن ڪم کي محبوبن جي ڊيوٽي سمجهي اهميت ڏني ۽ ڪمپوزنگ، پروف ريڊنگ ۽ اشاعت تائين سموري ڪم کي پنهنجي حال سارو اڪيلي سر پاڻ نڀايو. باري تعاليٰ کيس خوش آباد سلامت رکي.

آءُ انهن سڀني دوستن جو شڪرگذار آهيان، جن هن ديواني جي ديوانگي سان متفق ٿي هن ديوان متعلق منهنجو حوصلو وڌايو، نيڪ مشورا ڏنا، ۽ ڪتاب شايع ٿيڻ تائين منهنجي نورچشم احمد علي فقير مهر جو ساٿ ڏنو.

ڪميون ڪوتاهيون تجربيڪار ڏاهن کان به ٿي وينديون آه اسان ته آهيون ئي سراپا ڏوهه، سو اگر ڪنهن مدبر ۽ مفڪر کي هن ڪاوش ۾ اسان جي اصلاح لاءِ ڪا غلطي نظر اچي ته ضرور آگاهه ڪري

فقير محمد علي مهر ”درويش“

0333.3191916 ,0300.3191916
0300.4191916

تقريظ

حَامِداً وَّمُصَلِّياً

فقير محمد علي مهر "درويش" ڪنهن تعارف جو محتاج ناهي، فقير صاحب جو درگاهه عاليه راشديه پيران پاڳارا سان مريدي ۽ اعتقاد جو لاڳاپو پنهنجي ابن ڏاڏن کان گهڻو پُراڻو آهي، حر جماعت جي گمهه چونڪي سان تعلق رکندڙ هي فقير پيشي جي لحاظ سان رٽائرڊ استاد آهي. ليڪن روحاني بلندي ۽ مرشدن سان محبت ۾ لڳاءُ جو اهو ڪمال کين حاصل آهي، جو ديوان مسڪين فارسي/ سنڌي جو سڄو سارو مواد سنڌي نظم ۾ ڪري ڇڏيائين.

هن مسڪين کي هن ڪم جي اشاعت وغيره جي چوندڙ ۾ به هن فقير جو عشق ۽ وڏپڻو ظاهر ٿئي ٿو. مرشدن ڪريمن جي دعائن ۽ سندن باطني نظر سان ڪيترين مصروفيتن ۽ ڪم علم هجڻ جي باوجود هي خدمت ڪندي منهنجي باطني رهنمائي ۽ ڀرپور مدد ٿي.

فقير صاحب ۽ سندس لائق فرزند محترمي احمد علي مهر صاحب سان گڏ منهنجي به خوش نصيبي آهي، جو هي تحفو گهڻن مرحلن مان گذري، اوهان محبت وارن جي هٿن ۾ پهتو آهي. اميد ته فقير صاحب جو هي پورهيو محبوبن مرشدن ڪريمن جي حضور ۾ قبوليت جو شرف ماڻيندو.

آمين يا رب العالمين.

فقير فيض محمد سڪندري پتافي
حيدرآباد، سنڌ
0300-3039294

رجب شريف ١٤٣٩ھ

ٻه اکر

محبت رکي من ۾، رنڊا روڙيا جن،
تن جو صرافن، اڻ توريو اگھائيو.
(شاه لطيف)

محبت ۽ محنت ٻه ملندڙ جلندڙ لفظ آهن، محبت ۾ 'ب' جنهن مان بسم الله. جنهن سان هر ڳالهه جي شروعات ٿئي ٿي ۽ محنت ۾ 'ن' جنهن جو مطلب مان چوندس اک ۾ ڪاري ماڻڪي، جنهن جو مطلب 'ن' جو نقطو، چوڻ جو مطلب ته جيڪڏهن اهو نقطو (ماڻڪي) نه هجي ته ڪا شيءِ ڏسي به نه سگهجي.

چو ته محبت ئي محنت ڪرائيندي آهي ۽ محنت ئي منزل ماڻيندي آهي ۽ منزل ئي محبوب جي زيارت ڪرائيندي آهي.

هي سٽون مان پنهنجي پياري محسن، شفيق ۽ هردلعزيز سائين فقير فيض محمد سڪندري پتافي (ڪاتب) لاءِ لکان ٿو جنهن ڏينهن رات محبت ۽ محنت سان منهنجي بابا سائين فقير محمد علي مهر "درويش" جي عشق جي اکرن کي سهيڙي اسان لاءِ تحفو تيار ڪيو. ان سان گڏ جاکوڙي فقير محمد احسن ڪنڀر، پنوعاقل ضلعو سکر واري جا به ٿورائتا آهيون، جنهن هن پريت ڀرئي پيغام ۾ ساٿ ڏنو پر "اجا ڪي آهين محبتي هن ميڙ ۾" جو مصداق، ڪتابن جو شوق رکندڙ فقير شاهنواز نظاماڻي سانگهڙ واري جا به اڻ ڳڻيا احسان، جيڪو هن شوق ۾ اسان سان شريڪ رهيو.

فقير احمد علي مهر

مقدمو

(هي مقدمو محترم جناب ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ
جي مقدمي جو مختصر اضافي سان اختصار آهي.)

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

اَلۡحَمۡدُلِلّٰهِ رَبِّ الۡعَالَمِيۡنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰي سَيِّد
الۡاَنۡبِيآءِ وَالۡمُرۡسَلِيۡنَ وَعَلٰي اٰلِهٖ وَاَزۡوَاجِهٖ وَاَصۡحٰبِهٖ اَجۡمَعِيۡنَ.

اما بعد:

عاشقن جا سرواڻ، طريقت ۽ شريعت جا پيشوا، سخي سردار فنا في الرسول حضرت پير سائين سيد حزب الله شاهه 'مسڪين' المعروف تخت ڌڻي بادشاهه قدس سره "ٽيون پاڳارو". 18 ـ شوال المعظم 1258ع هجري ڇنڇر جي ڏينهن تولد ٿيا. پاڻ پنهنجي والد گرامي حضرت پير سائين سيد علي گوهر شاهه "اصغر" عرف بنگلي ڌڻي رحمة الله عليه جن جا اڪيلا فرزند دلبند هئا. پر پاڻ هڪ ئي لکن جا ٿي ساماڻا. پاڻ اڃان پنجن سالن جا مس ٿيا ته سندن والد محترم وصال فرمائي ڪين يتيميءَ جو داغ ڏنو. پر يتيمي سندن لاءِ هڪ الاهي نعمت بڻي، جنهن ڪين اعليٰ علمي فضيلت ۽ لياقت، حوصلي ۽ همت، خود اعتمادي ۽ خودداري جي خوبين سان گڏ عبادت ۽ زُهد، عرفان ۽ ڪرامتن جهڙين خوبين سان سينگاريو. سندن اعليٰ ڪارنامن ۽ ڪاميابين جو راز سندن رُشد، هدايت، توڪل، قناعت، سُخنداني، سخاوت ۽ شجاعت جهڙيون اعليٰ خصلتون ۽ عمده اخلاق هئا، جن سان ڪين الله تعاليٰ سينگاريو هو.

شروعاتي تعليم ۽ تربيت چوٿين سال جي شروعات کان ئي عارف بِالله پنهنجي والد سڳوري کان ٿي. سندن عمر اڃان چار سال ست مهينا مس ٿي ته سندن والد گرامي وصال فرمايو ۽ پنهنجي والد جي جاءِ

تي پاڻ ٽيون نمبر پاڳارا پڳدار ٿيا. ان وقت سندن محبت رکندڙ قابل چاچا ۽ خليفي نبي بخش لغاري جهڙا صاحب ولايت خليفا موجود هُئا، جن سندن تعليم ۽ تربيت تي خاص ڌيان ڏنو ۽ ڪين بهترين استادن وٽان تعليم ڏياريائون. پاڻ فارسي زبان ۾ اعليٰ درجي جي صلاحيت حاصل ڪيائون. ان کان پوءِ لڳاتار مطالعي ۽ وقت جي عالمن، اديبن ۽ شاعرن سان صحبت سندن علمي ذوق کين انهي درجي تي پهچايو جو پاڻ پنهنجي وقت جا فارسي زبان ۾ اعليٰ پايي جا اديب ۽ شاعر مشهور ٿيا.

پاڻ لڳاتار پنجيتاليهه سال مسند نشين رهي، حر جماعت جي روحاني تربيت سان درگاهه جي تعمير ۽ ترقي ڪيائون.

پاڻ پنهنجي وڏڙن بزرگن جي مزارن مٿان شاندار روضي ۽ ان سان متصل جامع مسجد جي تعمير ڪرايائون. ان سان گڏ شاندار بنگلو ۽ حويلي ۽ صاحبزادن لاءِ الڳ جايون جوڙايائون.

پاڻ جڏهن مسجد شريف جوڙايائون ته گهڻو ڪري پاڻ بذات خود اچي نماز پڙهائيندا هُئا ۽ جماعت سڳوري کي ذڪر ۽ فڪر ڪرائي، اهڙي توجه سان تلقين فرمائيندا هئا جو جماعت جي دلين تي سندن صورت چٽجي ويندي هئي ۽ جماعت الاهي عشق جي نشي ۾ سرشار رهندي هئي. پاڻ جماعت کي دينِ محمدي، شرعي احڪامات جي پابندي، توحيد ۽ توڪل تي ڪاربند رهڻ ۽ دين جي خدمت ڪرڻ جو پابند بنايائون. سندن سهڻي صورت ۽ جاه و جلال ايتريقدر هو جو جڏهن پاڻ بنگلي واري آغاسي (دري) منجهان جماعت سڳوري کي ديدار (زيارت) ڪرائيندا هئا ته ڪيترائي ديوانا فقير بيهوش ٿي ڪري پوندا هُئا. سندن فيض ۽ هدايت جي اهڙي الاهي اثر ۽ سندن ديدار جي لذت هزارين نون ارادتمندن کي مريد بنائي جماعت جي حلقي ۾ داخل ڪيو.

پاڻ جماعت جي پوئواري، تلقين ۽ سڌاري لاءِ سنڌ توڙي سنڌ کان ٻاهر سفر ڪيائون ۽ هرهنڌ پنهنجي روحاني فيض سان بي شمار مريد بنايائون ۽ جماعت کي وڌايائون. سنڌ ۾ نارو چونڪي سندن سفر

جي برڪت سان مريد ٿي، جيسلمير جو وڏو حصو سندن سفر فيض اثر سان جماعت ۾ داخل ٿيو. جڏهن پاڻ جيسلمير ۾ منزل ڪيائون تہ اتي پاڻيءَ جي ڪوٺ هئي ۽ شهر جي گري سَر تلاءُ ۾ بہ پاڻي تمام ٿورو هو. پاڻ سڳورن سان جماعت تمام گهڻي هئي، ان ڪري جيسلمير جي راجا جي داروغن تلاءُ مان پاڻي ڀرڻ جي بندش وڌي. پاڻ نماز پڙهي الاهي درگاهہ مان رحمت جي برسات لاءِ ٻاڏائي دُعا گهريائون. تڏهن انهيءَ ڏينهن وڏو مينهن پيو جو تلاءُ پاڻي سان ڀرجي ويو. هن اڻ مدائتي مينهن جي ڪرامت ڏسي جيسلمير جو 'بيري سال' راجا خدمت مبارڪ پيش ٿي هميشہ لاءِ عقيدتمند ٿي ويو.

اهڙي طرح پاڻ بمبئي جو سفر ڪيائون ۽ ان سان گڏ ڪاٺياواڙ ۽ گُجرات تائين پهتا. جتي سندن روحاني فيض ۽ توجہ ۽ خليفي نبي بخش لغاري رحہ جي تبليغ سان مريدن (جماعت) ۾ تمام گهڻو واڌارو ٿيو.

جماعت جي گهڻي واڌاري سبب ان جي سار سنڀال ۽ پوئيواري خاطر پاڻ ٻارهن چؤڪين جي صورت ۾ ان جي تنظيم سازي ڪيائون. پاڻ ڪريمن جي حڪم سان جامع مسجد جي خطيب ۽ پيش امام مولوي عبدالقادر 'عبدي' سولنگي رحہ چؤڪين جي ٺاهڻ ۾ تمام گهڻي محنت ۽ جاکوڙ ڪئي ۽ پوري جماعت کي علائقي جي حساب سان ضلعي ۽ تعلقي سطح تي ونڊي چؤڪين جا نالا مقرر ڪيا، جيڪي ان دور جي حساب سان هن ريت آهن:

1. چؤڪي ڳاهڪي.
2. چؤڪي ڪاوڙ (ڪاهڙ).
3. چؤڪي ڪلياڻ (ٽڙ ڳلان).
4. چؤڪي شهدادپور.
5. چؤڪي ڪتو (خطو).
6. چؤڪي لاڙ.
7. چؤڪي ڳمهہ.

8. چؤڪي جيسلمير.
9. چؤڪي اڇڙو ٽر.
10. چؤڪي پار.
11. چؤڪي نارو.
12. چؤڪي بان.

انهن چؤڪين جا مک (خليفا) پڻ مقرر ڪيا ويا ۽ اڳتي هلي هر چؤڪي کي درگاهہ شريف جي خدمت لاءِ ٻارهن مهينن مان هڪ هڪ مهينو مقرر ڪري ڏنو ويو.

ان کان سواءِ پير سائين جن جي ننڍي عمر ۽ اندروني ۽ بيروني حالات کي مدنظر رکندي خليفي غلام نبي لغاري (خليفي نبي بخش لغاري جي پوٽي)، حضرت پير سائين جن جي حفاظت لاءِ جماعت ۾ فرق جماعت جو بنياد وڌو جنهن جو خاص مقصد ۽ بنياد هڪ الله، هڪ رسول ۽ هڪ مرشد. يعني مرشد کان سواءِ ٻئي ڪنهن جي غرض نہ ڪرڻ ۽ مرشد ۽ سندن درگاهہ ۽ جماعت تان سِر جان مال سڀ ڪجهہ قربان ڪرڻ هو. پوءِ جماعت ۾ ٻن حصن ”فرق ۽ سالم“ جو حساب رکيو ويو ۽ اها ان وقت جي ضرورت هئي ۽ فَرقِي ٽولو جهڙو پير سائين جن جو اڄوڪي دور جي حساب سان اسپيشل سيڪيورٽي فورس هو جنهن اڳتي هلي هڪ الڳ چؤڪي جي شڪل اختيار ڪئي. [انهن چؤڪين، خليفن ۽ دعوتن جي سلسلي حضرت پير سائين سردار ڇٽ ڌڻي بادشاهہ جي ڏکي دور مبارڪ ۾ عروج حاصل ڪيو ۽ حر جماعت لکن کان وڌي ڪروڙن ۾ ٿي. فرق جماعت بہ پنهنجي پر ۾ وڌي ترقي ڪئي. جيتوڻيڪ موجوده سجاده نشين پاڳاري پڳدار شهنشاهِ عالي وقار حضرت سيدنا محمد صبغة الله شاهہ ثالث دامت برڪاتهم العاليہ فرق ۽ سالم جو سَنڌو گهٽي پاڙي ختم ڪري ڇڏيو آهي.]

پاڻ سنڌ توڙي هند ۾ جتي بہ ويا تہ اتي پنهنجي مريدن ۽ ميزبانن توڙي اميرن خاندانن کي پنهنجي پُروقار، پياري شخصيت ۽ پنهنجي

سخا ۽ مروت سان متاثر ٿي ڪيائون. شاعر مولانا بهاء الدين 'بَهائي' پٽافي سنڌ توڙي هند ۾ سندن فيض ۽ ڪرم جو ذڪر ڪيو آهي ته:

ز ملک سند چه گويم که تا ممالک هند،
اسيرِ دامِ کر مهائي اوست پير و جوان.

(سنڌ جي ڪهڙي ڳالهه ڪريان، وينديهندوستان جي ملڪن تائين سڀ سندن سخا ۽ ڪرم جا گرويده آهن).

پاڻ وڏا شهسوار هئا ۽ پنهنجي سَمَند تي سوار ٿيندا هئا، پر مَهرِي تي به شوق سان سواري ڪندا هئا.

درگاهه شريف تي هوندا هئا ته مسجد شريف ۽ روضي جي حاضري، حويلين جي نگراني ۽ سندن صاحبزادن جي تربيت، جماعت لاءِ زيارت ۽ هدايت، معزز مهمانن سان ملاقات، سائلن جي سنڀال، عالمن سان صحبت، شاعرن سان محفل، ڪتابن جو ذوق، هنر ۽ فن جو شوق سندن مشغلن ۾ شامل هوندا هئا. پر اهي سڀ مشغلا سندن اعليٰ انتظامي لياقت جي ڪري وقت جي پابندي سان روزمره جي عملي انتظام ۾ پوتل هئا. پاڻ پنهنجي اعليٰ ذهانت ۽ حُسن تدبر جي ڪري اعليٰ درجي جا منتظم هئا ۽ سندن نظر هيٺ درگاهه توڙي جماعت جو نظام ۽ انتظام اعليٰ معيار تي بيٺل هو. جمعي جي ڏينهن پنهنجن سڀني صاحبزادن سميت نماز لاءِ ايندا هئا ۽ پاڻ امام ٿي نماز پڙهائيندا هئا.

پير سائين جن کي چئن حرمن مان اٺ صاحبزادا ٿيا، جيڪي جڏهن وڏيرڙا ٿيا ته کين تعليم ڏياريائون ۽ پنهنجي نظر هيٺ سندن تربيت ڪيائون. ٻه صاحبزادا سائين سيد علي گوهر شاهه (حضرت پير سائين محفي ڏٽي) ۽ سائين سيد شاه مردان شاهه اول (حضرت پير سائين ڪوٽ ڏٽي) کانئن پوءِ مسند نشين ٿيا. ميان سيد علي اصغر شاهه وڏو خوشنويس ۽ فارسي توڙي سنڌي جو شاعر ٿيو.

هنر ۽ فن، صنعت ۽ ڪاريگري جو کين وڏو ذوق هو. عمارت سازي، نقش نگاري، ڪاشيگري ۽ خطاطي ۽ خوشنويسي سان کين خاص شغف هو.

پاڻ جماعت جي راڳ کي گهڻو پسند ڪندا هئا ۽ جماعت جو راڳ سندن دور ۾ وڏي اوج کي پهتو. هڪ روايت موجب ٻيا راڳي بہ وٽن محفل لاءِ موجود هوندا هئا.

پاڻ پنهنجي فراغت وارو وقت عملي فني مهارت يا اڪثر ڪتابن جي مطالعي ۾ صرف ڪندا هئا. قلمي ڪتابن خصوصاً مُصَور قلمي ڪتابن سان سندن وڏو ذوق هو. گهڻا ناياب قلمي ڪتاب خريد ڪيائون ۽ پنهنجن وڏن کان مليل موروثي ڪتب خاني کي وڌيڪ وسيع ڪيائون. پاڻ هزارين روپيا ڏيئي نادر ڪتاب وٺندا هئا. ايران ۽ مصر کان ماڻهو وٽن خاص طرح ڪتاب کڻي ايندا هئا. سندن ڏينهن ۾ ڪتب خانو بالڪل اوج تي پهچي ويو.

پاڻ عالمن فاضلن جي وڏي قدرداني ڪندا هئا. بلڪ دلي طور سندن عزت ڪندا هئا. عيدن ۽ ٻين موقعن تي چونڊ عالمن کي سڏيندا هئا ۽ سندن دعوت ڪندا هئا. علم جي عزت ۽ اعليٰ شان رکڻ خاطر ماني وقت هٿن ڌئارڻ جي شروعات پهريائين پاڻ ڪندا هئا.

پاڻ فارسي ۾ اعليٰ تعليم حاصل ڪئي ۽ ان بعد پاڻ پنهنجي ذوق سان فارسي ادب ۽ شاعري جو مسلسل مطالعو ڪندا رهيا. سندن موزون طبع ۽ اعليٰ شاعرانہ شعور ذريعي خود کين فارسي شاعري ۾ درڪ ۽ دسترس پيدا ٿي سندن موزون طبع غزل ڏانهن مائل ٿي ۽ انهيءَ ڪري پاڻ حافظ شيرازي ڏانهن متوجہ ٿيا. ڪانئن اڳ سندن والد ۽ وڏن جو رُخ مولانا روميءَ رحہ جي مثنوي طرف هو. حافظ جو مٿن وڏو اثر هو مگر ’ديوانِ حافظ‘ کان ٻاهر ٻين شاعرن، خصوصاً صوفي مسلَڪ وارن جي ڪلام پڻ کين متاثر ڪيو.

پاڻ پنهنجي دور جي فارسي شاعرن جا سرواڻ بنيا، ۽ چونڊ چونڊ شاعر سندن دعوتن تي توڙي پاڻمرادو ڪانئن داد وٺڻ ۽ انعام اڪرام حاصل ڪرڻ لاءِ اچي سندن خدمت ۾ حاضر ٿيندا هئا.

پاڻ وڏا سخن فهم ۽ سخن سنج هئا. ۽ ان سان گڏ سندن طبع سراسر سخاوت ڏي مائل هئي. انهيءَ ڪري سهڻي شعر جو دل کولي داد ڏيندا هئا ۽ شاعر کي انعامن اڪرامن سان مالامال ڪري ڇڏيندا هئا. هي 'ديوان مسڪين' سندن اعليٰ ذوق ۽ شاعريءَ جو شاهڪار آهي.

مولوي بهاء الدين 'بهائي' پتافي جيڪو ان وقت جي وڏن شاعرن مان هو تنهن کي حضرت پير صاحب جن انعامن اڪرامن سان مالامال ڪري ڇڏيو.

هڪ ڀيري ڪيس ڏهه هزار رپيا ڏنائون جو بهائي، پنهنجي شعر ۾ پنهنجي خستہ حالي ۽ غمگيني جو اظهار ڪيو هو. ٻئي ڀيري مولانا بهاء الدين پنهنجو هڪ نئون غزل اچي سندن آڏو پيش ڪيو ۽ پاڻ ايترو تہ خوش ٿيا جو پنهنجو هاٿي ڪيس انعام طور ڏيڻ جو حڪم ڪيائون. مولانا عرض ڪيو تہ: قبلا! هاٿي جي خرچ برداشت ڪرڻ جي بنده ۾ طاقت ڪانهي. پاڻ فرمايائون تہ: اسين ڏيئي ڇڪا آهيون ۽ هاٿي اوهان جو آهي، پوءِ پاڻ پليبان ۽ هيو سنڀال جو خرچ بہ ڏنائون. اهو هاٿي مولانا پوءِ وڃي بهاولپور جي نواب کي ڏنو ۽ عيوض ۾ ڪيس چڱي وڏي رقم ۽ عزت حاصل ٿي.

سخاوت پير سائين جن جي سرشت ۾ سمايل هئي. هر مسڪين سائل جي سنڀال پاڻ تي فرض ڪري ڄاڻائون. اهو انهيءَ ڪري جو هڪ تہ محتاج انسان جي محتاجي ۽ سائل جي بي وسيءَ جو کين وڏو احساس هو ۽ ٻيو تہ ڪنهن ٻئي کي ڏيڻ مان کين روحاني راحت ٿي حاصل ٿي. انهيءَ ڪري رات ڏينهان جڻ مٿن 'ڏي ۽ ڏي' وارو جذبو طاري ٿي رهيو. نهايت پياري ۽ پسنديده شيءِ کي خدا جي راه ۾ ڏيندي عجب لطف ۽ لذت محسوس ڪندا هئا. وٽن ٻيٺل جنهن بہ گهوڙي، ڏاند يا اُٺ جي تعريف ٿي تہ اهو خيرات طور ڏيئي ڇڏيندا هئا.

وفات وقت چيائون تہ: افسوس آهي جو مون کان بہ يڪ وقت ڪنهن بہ لک روپيا ڪونہ گهريا.

قدرشناسي ۽ فياضي جو هڪ تاريخي مثال هي به آهي ته جڏهن مير علي مراد جو پير سائين جن سان جهيڙو عروج تي پهتو ۽ مير جماعت تي تمام گهڻي سختي ڪئي ۽ ڪجهه چونڊ فقيرن کي ماريائين ته فقيرن مير تي حملو ڪيو جنهن ۾ مير معمولي زخمي ٿيو. تڏهن مير پير سائين جن تي حيدرآباد ۾ خون جو ڪيس داخل ڪرايو جيڪو نهايت سخت ڪيس هو ۽ انگريزن جو دور هو. پاڻ اُن ڪيس جو وڪيل ديوان ميٺارام گدومل کي ڪيائون، جنهن ڪيس کٽيو ۽ پاڻ بري ٿيا، تڏهن پاڻ ديوان ميٺارام کي هڪ لک روپيا انعام طور ڏنائون، جا ان دور جي تمام وڏي رقم هئي. ان جو مختصر ذڪر ڪندي، پروفيسر شيوارام نرسنگهداس ڀيرواڻي پنهنجي ڪتاب ”راج رشي ديوان ڏيارام گدومل جو جيون چتر“ ۾ لکي ٿو ته ”هڪ لڱان روهڙي واري پير حزب الله شاهه جو ڪيس مليس، پير صاحب تي خون جي تهمت هئي. ديوان ميٺارام اچي ڪيچي ڪيس کٽيو ته پير صاحب اهڙو خوش ٿيو جو هڪ لک روپيا فيءَ طور ڏنائين. سندس شاهوڪاريءَ جو بنياد اجهو ايئن پيو.“

سندن فيض ۽ قرب سان جماعت گهڻو وڌي وئي هئي ۽ سڀ مٿان قربان پيا ٿيندا هئا. روزانو وٿن نذراني طور گهڻو ڪجهه جمع ٿيندو هو پر جيڪي ايندو هو پاڻ تنهن کان وڌيڪ ڏيندا هئا ۽ خزانو هميشه خالي رهندو هو. وصال وقت پويان ٽي لک رپيا قرض ڇڏيائون.

آزاديءَ لاءِ جدوجهد ڪين ورثي ۾ ملي هئي. هڪ طرف انگريزن جو سنڌ تي غاصبانه قبضو ڏينهون ڏينهن مضبوط ٿيندو ٿي ويو ته ٻئي طرف سندن پاڙيسري حڪمران ميرن جي پڄاڻي سان انگريزن جي قائم ڪيل خيرپور رياست جي والي مير علي مراد خان جو ساڻن نزاع شروع ٿيو. پير صاحب جن وڏي صبر ۽ تدبر کان ڪم ورتو.

وفات: پاڻ جمعي جي رات آسُر جو محرم جي پنجين تاريخ سنه 1308هه (21_ آگسٽ 1890ع) ۾ وفات فرمايائون. اِنالِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيّهِ رَاجِعُوّن. ان وقت سندن عمر فقط پنجاهه سال هئي، جو حاسد

دشمن آخرڪار حيلي ۽ مڪر سان زهر قاتل جو پيالو سندن پيڻ لاءِ پهچائڻ ۾ ڪامياب ٿيا. ٻه ڀيرا اڳ ناڪام ڪوششون ڪيون ويون هيون، ۽ هيءَ ٽيون ڀيرو هو جو کين زهر ملايل پيالو مليو هو. ان وقت اها خبر عام و خاص ۾ مشهور ٿي وئي. ڪنهن دردمند اُن حادثي تي ڪافي چئي، جنهن جي هڪ مصرع هن طرح هئي ته:

ٽئين ڀيري زهر ڏنائون، چؤڪيون هيون چوڌار
چور ٻيٺا هئا چاري چاري

يعني ته ٽيون ڀيرو دشمنن وڏي چالاڪي ۽ دغا سان زهر ڏنو ۽ سندن جاسوس چوڌاري سندن شهادت جي انتظار ۾ هئا. پاڻ اهو پيالو پيئندي فرمايائون ته: هي تقدير جو فيصلو آهي. ان کان اڳ آسمان ۾ آسُر وقت ’پُڇر تارو‘ اڀرڻ لڳو هو. پاڻ پنهنجي فرزند ميان علي اصغر شاهه کي سڏ ڪري گهرايائون ۽ ’پُڇر تاري‘ کي جانچيندي، ان بابت گفتگو ڪيائون. ميان علي اصغر شاهه چيو ته! قبلا سائين، ائين چوندا آهن ته جڏهن ’پُڇر تارو‘ ظاهر ٿئي ته ڪو وقت جو غوث يا حاڪم جهان ڇڏيندو. جواب ۾ فرمايائون ته: اهو مان هوندس. سندن اهي الفاظ اظهار نعمت ۽ پڻ حقيقت جو آئينو ثابت ٿيا.

سندن وفات سنڌ ۾ ان وقت جو هڪ وڏو دل ڏکوئيندڙ واقعو هو. جماعت تي ڄڻ غم جا ڪڪر ڇانئجي ويا. ڪي فقير جن جي ساڻن مريدي ۽ عقيدت عشق واري درجي تي پهتل هئي، سي هيءَ خبر ٻڌي غش ٿيا ته وري هوش ۾ نه آيا ۽ جهان ڇڏيائون. پاڻ غريبن، محتاجن ۽ سائلن جا ڀرجهلا هئا، سو اڪثر ماڻهو سندن ڏک ۾ رنا. پاڻ پنهنجي وڏڙن جي روضي اندر دفن ٿيا. الله تعاليٰ سندن مرقد مبارڪ سان گڏ سڀني صاحب مزارات تي قيامت تائين پنهنجي نور ۽ رحمت جي برسات وسائي. آمين.

(ف۔ م سڪندري)

ندانم از کجا آید ہمساں غارتگرِ دلہا بیک غمزہ سناں سازد ہزاراں جان بسملہا
دریں وادیِ عشقش مے زنم آخر قدم امّا چو نقشش ہر قدم باشند درایں راہِ منزلہا
نمے دانی کہ در غفلت مگر افتادۂ برخیز کہ راہِ کارواں دور است بربندید محملہا
بیا اے سارباں بنگر بزیرِ محمل افتادم کشم بر ناقہ چنداں کہ بسیارند محملہا
بہ گردابی منم حیراں کہ داند حال ما امّا کجا گیرند دستِ ما سبکسارانِ ساحلہا
اگر ساقی بے باقی اشارت مے کند مارا
بروئے عاشقِ مسکیں نماید حل مشکلہا

✱

ڪافي

ٿل: دلڙيون لُٽيندڙ لڪين وو لڪين لا۔
ڪڏهن ايندو ڪنيءَ وٽ.

1. هر قدم آ عشق جي منزل ووءِ وو
وادي ٽپي سو وڪين وو وڪين لا۔ ڪڏهن ايندو.
2. غفلت ڇڏ ڪر الفت ان سان ووءِ وو
ٻڌي ڪجاوا ڪڪين وو ڪڪين لا۔ ڪڏهن ايندو.
3. بار غمن جا ڪيئن چڪيان ووءِ وو
گهٽا مٽي ٿو رڪين وو رڪين لا۔ ڪڏهن ايندو.
4. سير سمنڊ جي آهيان پريشان ووءِ وو
سولو ساحل ڪر اڪين وو اڪين لا۔ ڪڏهن ايندو.
5. 'مسڪين' عاشق عشق جي مٺي ووءِ وو
حزب الله چڪين وو چڪين لا۔ ڪڏهن ايندو.

معطر کن بوئے نافۂ کاخر دماغم را   زمینا بادۂ گلگوں بده پر کن ایاغم را
زگردش این فلک بر مسکین چراغم روشنی بگذاشت   ز شمع خویش روشن شاز این مرده چراغم را
بہ تسخیرِ شکار آمد چو یارم بالکماں ابرو   بہ تیرِ غمزه بر دوزید ہر یک پرِ زاغم را
منم خستہ ز تیرانم کہ در قوس قزح دارد   دوے از لب شفا جویم کہ مرہم قرحِ داغم را
صبا می گویمت بکشائے رازے با منِ شیدا
کجا شد کو ہمدر دلجوئے از مسکینِ بلاغم را

*

ڪافي

ٿل: خوشبوءِ ڪٿوري ڪُلي وو ڪُلي لا۔
لٿا غم غمگين جا.

1. غمن مون کي ماري ڇڏيو ووءِ وو
ساڙيو زماني رُلي وو رُلي لا۔ لٿا غم.
2. شهنشاهہ شڪارُ ڪيو ووءِ وو
تکن تيرن سان ٿُلِي وو ٿُلِي لا۔ لٿا غم.
3. پرون پالا پورل جا ووءِ وو
ڦَٽ ڦاڪون تيا ڦُلي وو ڦُلي لا۔ لٿا غم.
4. ڪر راز ظاهر صبا 'مسڪين' سان ووءِ وو
حزب الله ويو هُلي وو هُلي لا۔ لٿا غم غمگين جا.

خطِ خوبی بگردِ گلعذارے کردہ ام پیدا   بہ تیرِ غمزہ اش جاں خود شکارے کردہ ام پیدا
عجائب سلسلہ زلفش مسلسل وارمے باشد   کہ ہر یک تارِ مشکینش چو مارے کردہ ام پیدا
برائے آں مہ ظلمت زُدا پیسرِ خرا باتم   دراِیں عین الیقینِ خود خمارے کردہ ام پیدا
برِ شیریں بجاں آریم با فرہاد فریادے   برائے عافیت کو غمگسارے کردہ ام پیدا
ولی او را خدا خواندہ و شیرِ خویش فرمودہ   فتیٰ در شان او چابک سوارے کردہ ام پیدا
زہجرِ آں گُلِ چونم بمثلِ لالہ پر خونم   چو بلبل در قفس جاں بیقرارے کردہ ام پیدا
عجب کایں یار شوخ و شنگ و نازک طبع مے باشد   برائے آں گوہر باریک تارے کردہ ام پیدا
ہم از جور و جفائے کافرے دلبر بتِ عیار   دو چشمے خوں فشاں و اشکبارے کردہ ام پیدا
بتارِ زلفِ پیچ انداز دیدم خالِ ہندویش   تو گوئی نافہ مشکِ تتارے کردہ ام پیدا
خطِ خوبی کہ می دارد بحسنِ جاوداں دلبر   بحلقہ وار گردِ مہ غبارے کردہ ام پیدا

بہر دم بلبلِ مسکیں رُخِ گل را کند سجدہ
ہمے گوید کہ شاہِ تاجدارے کردہ ام پیدا

✡

ڪافي

ٽل: ڇڪي ڪن شڪار ٽا ووءِ وو تير نظر جا تڪا هٽي.
1. عجب ڪاريهر زلف حسن لاءِ ووءِ وو پيچ پنبڻن جا پڪا هٽي.
2. عين اليقين جو آيو اشارو ووءِ وو تن من تيزؤن تان ٽٽي.
3. شيرين فرهاد فريادون ووءِ وو غمخوار گوءِ ويا ڪٽي.
4. رت ڦوهارا جاڻ مان جاري ووءِ وو بيوس پڃري آ بٽي.
5. شير خدا آ لقب جنهين جو ووءِ وو لاسيف واڳ آ ڏٽي.
6. عجب موتي مهراڻ جا ووءِ وو مڙهيان ماله ڳٽي.
7. چَشمان چِشم ڪيا رت جا ووءِ وو دلبر عيار هٽي اٽي.
8. صورت سهڻل جي ماه منور ووءِ وو 'مسڪين' وَه واه وٽي.
9 ڇڪي ڪن شڪار سجدي ۾ ووءِ وو حزب الله تاجدار تخت ڏٽي
10. چنڊ جي چوڌاري غبار آ وؤ وو حسن تي ساوڪ آ سهٽي.

اے ز نوشِ یک قدح از بس کہ بیہوشیم ما   ساغرِ صہبا بکف آریم و مدہوشیم ما
پند بارا در نمے گیرد کہ مستیم از اجل   از خمِ عشقِ بتاں دائم قدح نوشیم ما
نشۂ دیشب فرو گردید حالم شد تباہ   ساقیا! جامے بدہ تا در طلب کوشیم ما
بہرِ بخشیدن مئے اے ساقیِ گل فامِ من   ہر گدائے را بیاد آری' فراموشیم ما
لب بہ بندیم از فغاں کہ نالہ و زاری ہنوز   بس کہ در جور و جفائے یار خاموشیم ما
بس کہ بہرِ جرعۂ مے پیشِ اربابِ طرب   خرقۂ سالوس در مے خانہ بفروشیم ما
ہر کسے عیش و طرب در بزمِ عالی جاہ کرد   غفلتے ورزید کاندر خوابِ خرگوشیم ما
ہمیں مسکیں نگاہی از کرم انداز زود   ز آتشِ افلاس ہمچوں دیگ در جوشیم ما

*

ڪافي

ٽل: هڪ پيالو پيڻ سان مدهوش ٿيا ووءِ وو ماڻهو لکين حوران ملڪ.
1. آجَلُ اسان لاءِ ناه نصيحت ووءِ وو عشق ڏيکاريا هھڙا فلڪ.
2. نشو پنھنجو راتو ڏينھان ووءِ وو طلب لاءِ لائي تلڪ.
3. ڪين وساريو هيءَ هيٺي ووءِ وو ونڊ وٺن پيا پينو پلڪ.
4. غمن ڏکن کان آهه و فغان آ ووءِ وو چپ سِبيان ڪيئن هن سبق.
5. ڍولڻ هڪ ڍڪ ڍائي ڇڏيندو ووءِ وو ڇڏي سيئي چاليون چلڪ.
6. عيش انھن ڪيا جن پسيو جلوو ووءِ وو غلفت وار ٿيا غلق.
7. حال حزب الله جو ڏسو ووءِ وو عشق 'مسڪين' آ مرڪ.

در مجلسِ ملوکاں چہ بود گذر گدا را — رازے نہ فاش گوید ہر غنچہ صبا را
از من مدار پنہاں ایں قصۂ درازت — با مدعی مغرما ایں رازِ آشکارا
پنہاں تو چند سازی رویت کہ مہرِ آسا — بر عاشقاں تو بنگر اے ماہ نونگارا
شیدائے دلبرانم گرروازوہم بکنار بند — اے مدعی مگرداں دیں جوردیں جفا را
رداز رقیب گرداں بر عاشقاں نظر کن — گاہے روا نباشد با او چنیں مدارا

افسردہ ام نگارا ! در آتشِ فراقت
رحمے بحالِ مسکیں اے شوخِ من خدارا

*

ڪافي

ٿل: ڪانهي گداگر گتي ڪا، محفل منجهہ ملوڪ جي.

1. قصو ڏکهو آ لڪي نہ سگهندو ووءِ وو
پنهل ٻڌُ پتِي ڪا محفل منجهہ...
2. ماہ لقا منهن ڪيمَ لڪاءِ ووءِ وو
ڏس عاشق ڏي رتي ڪا محفل منجهہ...
3. دلبر تنهنجو عاشق آهيان ووءِ وو
ظلم جي حد اٿي ڪا محفل منجهہ...
4. عاشق ساڻ عنايت ٿي ووءِ وو
دشمن کي تہ ڏتي ڪا محفل منجهہ...
5. باھہ فراقن ڏاڍي لائي ووءِ وو
’مسڪين‘ مون لاءِ مٿي ڪا محفل منجهہ...
6. رحم ڪر حال مٿي حزب الله ووءِ وو
ناهيان ساھہ سَتي ڪا محفل منجهہ...

بیا تو ساقی بکشا ربند مینا را   بریز در قدحِ زرنگار صہبا را
شراب را بقدح ریختن بما دادن   چہ فرصت است دریں کار یدِ بیضا را
شرابِ ناب بدورِ لبت اشارت کن   خبر دہیم ز لطفِ لبت مسیحا را
حضورِ ساقیِ خالص شرابِ انگوری   بود نصیبِ کم اندیشگانِ دنیا را
اگرچہ زاہدے بکشاد دام پُر ز ہوا   کجا بدست کند شاہباز دانا را
تو زاہد از سرِ سجدۂ ریا بگذر   بدام مکر نگیرند مرغِ عنقا را
بصد ہزار فسوں دستِ کوتہانِ جہاں   نمی رسد بخمِ زلفِ عنبریں سارا
شراب خواستن و روئے یارِ خود دیدن

*

ڪافي

ٿل: ساقي شراب جي چَس الا، اچي عشق سوا ڪا.
1. يَدِ بيضا جي مالڪ کي ووءِ وو هڪ اشارو بس الا.
2. باريءَ جي بارگاهہ ۾ ووءِ وو دنيا دارن ڪسُ الا.
3. مُلا هوس جي ڦاهي اڏي ووءِ وو شهباز نادسترس الا.
4. لائي لبن ڏي پرت جو پيالو ووءِ وو لاهيان قلب جي ڪس الا.
5. ڇڏي رياءُ رب ريجهاءِ ووءِ وو عنقا پکي پوءِ پس الا.
6. هٿ نہ پهچي حبيب کي ووءِ وو واڪا ڪريان وس الا.
7. حُبَ حزب الله حضرت جي ووءِ وو 'مسڪين' ڇڏيان مس الا.
8. ملا سجدي مان مٿو ڪڍ ووءِ وو مڪر فريب ۾ نہ ڦس الا.

در بارگاہِ شاہی افتد گذر گدارا   تا کے کفن نسازد ایں دلقِ بے ریا را
آں محرمِ حضور است وآں ستۂ نشور است   ہر کس کہ واگذارد ہم حرص و ہم ہوا را
آں جگری بود، کو پندارد آں خسمِ ابرو   ہمچوں کنشتِ کافر آں خانۂ خدا را
آں کو کہ رنگ داند چشمے دد کور دانی   رنگ دگر نباشد جامِ جہاں نما را
صاحب نظر بود کو دارد در دیدہ بوسے   کے چشمِ کور بیند آئینۂ صفا را
از مجلسِ صفات و ذات آں گذر کہ باید   ہم از فنا گذر کن یابی تو بس بقا را

ساقی بیار بادہ آں کو تبسم آرد
مسکیں ز مستیِ او دَرّد ز تن قبا را

*

ڪافي

ٿل: ڪفني ڪنڌ ڪري وو ڪري الا، ديدار ڪيان درگاهه جو.

1. راز محرم آ مصطفيٰ محشر وو ميان لا،
حرص و هوس ڪان پري وو پري لا ديدار ڪيان...
2. ڪعبو ڪريان يار جا ابرو وو ميان لا،
صورت سبحان سري وو سري لا، ديدار ڪيان...
3. جو نہ سڃاڻي جسم ۾ جانب وو ميان لا،
نپٽ نور ذري وو ذري لا، ديدار ڪيان...
4. اک اُها جا پسي پرين کي وو ميان لا،
اک آئيني وري وو وري لا، ديدار ڪيان...
5. ذات صفات جي مقام فنا ڪان وو ميان لا،
بقا طرف تري وو تري لا، ديدار ڪيان...
6. حزب الله هدايت ڪر وو ميان لا،
’مسڪين‘ مستُ مري وو مري لا، ديدار ڪيان...

کیست یارب آنکہ بکشاید در میخانہ را   ہیچ جز رنداں نہ بکشاید در خمخانہ را
روزیِ ہر کس بجولِ دولت رنداں نگاشت   نقشبندے ساخت چوں خالِ رخِ جانانہ را
سرزنش کردہ است چنداں زاہدے خالی دماغ   غیر یارم کس نہ بکشودہ در میخانہ را
بادۂ وصلش چو از جوشِ جنونِ عریاں بساخت   چند پوشم از خلائق ایں بتِ عریانہ را
از ندائے لایزالش بر فلک چوں دم زدم   سوخت شمعِ عرش افروزے پرِ پروانہ را
مشک بوئے طرۂ طرار را با شانہ ساخت   سنبل و ریحان بگفتا باز داری شانہ را
مشتِ خاکِ خاکداں را در تہِ میخانہ نہ   کافرش در خاک انداز ندا کی خانہ را

بلبلِ مسکین ہمی نالیدہ اندر بوستاں
نالہ اش می ساختہ دیوانہ فرزانہ را

✱

كافي

ٿل: جھلڪ ڏيکاري در ڏئي ويا ميان لا، هي ڪولي ڪير خدا،
ڪولي ڪير خدا، عاشق اڳ ڪندا سر ۾ ساھہ فدا.

1. رزق روزي سڀ وو رب وٽان ميان لا،
او... لکيا تڏهن خدا رخ تي خال وڏا.
2. اکرين اڙايو وو موڳي ملان ميان لا،
او... غير کان حاصل نہ ٿيا ٻاروچل کان ٻڏا.
3. وَصُلَ اصل مون وو عريان ڪيو ميان لا،
او... عاشق اگھاڙا رهندا، خلق کان ڪين لڪندا.
4. عشق عرش کان وو ازلي آيو ميان لا،
او... سڏ سڻِ سان سڙندا سڀ پروانا جلندا.
5. مشڪ ڪليا وو وار ڪلهن ميان لا،
او... سنبل ريحانہ دانهان ڪندا، زلف ڦٽي جي ڪلندا.
6. خاڪ تنهنجي وو قدمن جي ميان لا،
او... اڱڻ پنهنجي رکندا، حزب الله ڪر نہ جدا.
7. دانهون سٽي وو ’مسڪين‘ جون ميان لا،
او.. بلبل بس نہ ڪندا هوشِ نہ زن و مردا.

در میانِ مصحفِ رویت زدم صد فالها
آیت لطفت ز رویت جسته ام صد سالها
سالها از جوشِ آتش بار نالۂ خویشتن
ریختم از چشم خونی اشک ہمچوں ژالہا
در میانِ وادیٔ عشقت ہزاراں بے سراں
ہمچو من بسیار مے باشند شیدا والہا
لشکرِ چشم تو چوں از گیسوئے گیرد کمند
رستم و سام نریماں می شود چوں زالہا
مستیٔ بادِ خزانم از بہار افگند دور
می کنم چوں بلبلِ مسکیں ہزاراں نالہا

*

ڪافي•

ٽل: دلڙي ڦري ويا سؤ سال ڪان لا، هي ڳولي ڳولي لڌم،
ڳولي ڳولي لڌم، سؤ سؤ ڦالون وڌم، قول مان قرآن پڙهم.

1. عشق جي آتش وو جوش هنيان ميان لا،
او... سالها راڙيون ڪيم، اکڙين رت رنم.
2. منجهه ميدان وو عشق جي ميان لا،
اُو... هزار حيران ڏٺم انگڙا آگ رڌم.
3. نيڻن نِمايا وو لشڪر لکين ميان لا،
او... زلف جي بند رستم، حزب الله هڪلم.
4. خزان ڪيو وو مون کي پري ميان لا،
او... ’مسڪين‘ مون کي مليم غم هزارِين الم.

• طرز:- پنهل وٺي ويا منهن جو پاڻ سان

ساقی بقدح ریز تو گل گوں شراب را   سیراب ساز جانِ منے چوں سراب را
با ناز گر بگوئی کہ عرضِ فقیر چیست   دلبر بگویمت کہ تو بکشا نقاب را
برقع کشا ز چہرہ و اندر چمن خرام   شرمندہ ساز چشمِ مہ و آفتاب را
چنداں ز صبر خواہی لب چوں صدف کشا   چند از دہاں بریز تو دُرِّ خوشاب را
از ابر گریہ آری و از شبنمِ سحر   خندہ گرفتی آرِ از گُلِ گلاب را

مارا معلّم است فقط روئے مصحفت
ما سوختیم بمدرسہ دیگر کتاب را

*

ڪافي

ٿل: ڏوليا ڏک ڏي تہ ڏءُ کيان، اجياري هان رجن ۾.
1. پيچ فقير کان نازمان ووءِ وو لاهِ نقاب تہ نيهن نؤ کيان.
2. ٿِل چمن ۾ چهرو کولي ووءِ وو مٺ نہ سج چنڊ جَؤُ کيان.
3. کول لبن کي ٻول کي منڙا ووءِ وو موتي هزار سِپ سؤ کيان.
4. ککر ماک جان روئين سويرو ووءِ وو مرکڻ جي کن کؤ کيان
5. استاد منهنجو منهن اوهان جو ووءِ وو خالص اکر درس مؤ کيان.
6. پيچ زلفن جا حزب الله ووءِ وو 'مسڪين' ماسَو الله جو چوپؤ کيان.

باشد کہ گیرم در بغل یک روز سیمیں چنگ را
تا در دل آید رشک گردون زمردیں رنگ را
از ہجر تم خونی جگر کافتادہ ام اندر سقر
کیں آتش پر جوش من در دم گدازد سنگ را
روشن ضمیرا اے دلستاں ایں زنگ را از دلستاں
زن صیقل صافی نما آئینہ پر زنگ را
مژگاں سناں تیر نگہ ہر لحظہ ناوک می زند
دو ترک زادہ الاماں کہ تاب آرد جنگ را
نظارۂ ابروئے او چیں را بچینی می خرد
باشد کہ فہماند کسے آں یار شوخ و شنگ را
خواہی کہ بدنامم کنی گرچہ تو بے کامم کنی
در عشق تو کے جوید آں مسکین نام و ننگ را

*

كافي

ٿل: پل سڙي سارو جهان، آسمان سوڙو آڳ ۾،
اُهو ڏينهن مون ڏاتر ڏسان، پورل ملي مون پاڳ ۾.

1. عشق اندر ۾ آڳ لائي، دوزخ ڪنبي ويو مون ڏسي،
آه منهنجي عشق جي، پٽر پگهاري راڳ ۾.
2. روشن ضمير دلبر دلاور، دل منهنجي جو رنگ ڏس،
لاهه ڪٽ هن قلب جي، ديدار جي هڪ داڳ ۾.
3. ٽا مارن مون کي او منڙا، تيرن سندا تنهن جا تفنگ،
ٻن ترڪ زادن سان الا، ٿي لڙائي تاب ۾.
4. هڪڙي اشاري اک جي ۾، تو خريدي ملڪ چين،
نوري نظر منهنجي يار جي، شل پوي غمناڪ ۾.
5. عشق ۾ بدنام ڪيئي حزب الله هيڪر پري،
ناه خوش 'مسڪين' مورئون، ناموس عزت آب ۾.

ساقی از صہبائے پرکن جام را ترک خواہم کرد ننگ و نام را
ساقیا! مئے دہ کہ عمرم نو کند نیک سازد عمرِ بد آیام را
ساقیا! مئے دہ کہ می باشد لطیف برکشد ایں درد و غم آیام را
ساقیا! مئے دہ کہ اندر مستی اش بازبینم شوخِ گل اندام را
مئے ز دستِ ساقیِ خواہم چشید بازیابم کاخرش ہر کام را
شامِ ہجراں گر برآمد غم مخور
صبح می باشد ز پس ہر شام را
ساقیا مے دہ کہ نوشم تاہ تاہ پائیداری نیست ایں اکرام را !
میرود مسکیں دمادم در چمن در چمن می جوید آں گلفام را

*

ڪافي

تل: جانب پري ڪو جام ڏي، ترڪ ڪيان هي تونگري
1. پيار پنهل ٿيان پوڙهو پهلوان ووءِ وو
برا ڇڏي نيڪ ايام ڏي، ترڪ ڪيان...
2. سهڻا عنايت ڪر اسان ڪي ووءِ وو
ڏينهن رات نہ غمام ڏي، ترڪ ڪيان...
3. سڄڻ پسان سو گل گلابي ووءِ وو
مستي اهڙي مام ڏي، ترڪ ڪيان...
4. هوت هٿان هي مزو ماڻبو ووءِ وو
تڏهن هلبو تمام ڏي، ترڪ ڪيان...
5. غم فراق مٿي سهي ووءِ وو
ڇڏي صبح هَلُ شام ڏي، ترڪ ڪيان...
6. هادي هٿان پي حزب الله ووءِ وو
اِها گهڙي انعام ڏي، ترڪ ڪيان...
7. منجهہ چمن جي ’مسڪين‘ دما دم ووءِ وو
گهُوري ٿو گلفام ڏي، ترڪ ڪيان...

تا آنکہ ہست ذکر تو وردِ زبانِ ما پر گوہر است حقۂ دُرجِ دہانِ ما
تا ہست جائگیرِ زباں در دہانِ ما حرفِ محبت است رواں بر زبانِ ما
زاہد خبر نداشت کہ اسرارِ حق چیست کس را وقوف نیست ز رازِ نہانِ ما
امشب بہ بزمِ عشرتِ تے قاضی و محتسب ہستند جملہ مست ز مئے ارغوانِ ما
بے پا و سر زِ کوئے تو ہرگز نمے روم ہر چند دورِ چرخ کند امتحانِ ما
تا کوئے یار عزمِ سفر می کنم بسیکہ غیر از صبا کسے نشود ہم عنانِ ما
ساقی! ببیں کرامتِ مستیِ مئے کشی کز ما. ربود طاقتِ تاب و توانِ ما
ہر صبح دم بیادِ گلِ روئے فرّخت بلبل دہد بعرضِ تو شرح و بیانِ ما
مسکیںؔ نوشتہ اند بہ زیرِ درِ مغاں
نومید کس نمیرود از آستانِ ما

*

ڪافي

ٽل: ورد وظيفو تنهنجو ذڪر زبان تي آهي،
جيسين جيئرو آهيان، دل دهان تي آهي.
1. تنهن جي محبت جي ڳالهه بنا ٻيو ڪجهه ناهي،
ٻول جيسين ٻولي زبان عن الهوا فرقان تي آهي.
2. حق جون رمزون زاهد ڪين ٿو ڄاڻي ڪڏهين،
مخفي راز آسرا جو مالڪ مهمان تي آهي.
3. محفل عشق ۾ ها مست قاضي محتسب سارا،
در نه ڇڏيان دوست جو سر امتحان تي آهي.
4. ڏس ڪرامت مئي ڪشيءَ جي طاقت تاب جي ناهي،
هر دم ياد حزب الله ۾ لقا بيان تي آهي.
5. پيرِ مغان جي پيراندي ڪان لکيل آهي ’مسڪين‘،
نه رهندو نااميد، جو آيو آستان تي آهي.

آرزو دارم که امشب در چمن بینم ترا یا چو شمعِ انجمن در انجمن بینم ترا
من دعا گویم تو آمین گو که تا باشد جہاں کامراں باشی بکامِ خویشتن بینم ترا
غنچهٔ دل خون شد خالِ زنخدانِ تو شد یوسفِ گم گشته در چاہِ ذقن بینم ترا
من کنار از جمع خوبانِ جہانِ کردم تہی در کنارِ خویش اے گل پیرہن بینم ترا
تیغِ ابرو تیرِ مژگان دکمندِ کاکلت در صفِ خوبانِ عالم صف شکن بینم ترا
نونہالِ باغِ حسنے زرشکِ گل از غنچہِ لب در خرامِ نازکت سروِ سمن بینم ترا
نازِ تو بازارِ نازِ نازنیناں را شکست نازنیں نازآفریں نازک بدن بینم ترا
دُرِ دندان ولبِ لعل از تبسم درکشاد تا جواہرخانهٔ دُرجِ دہن بینم ترا
زارے نالم ز ہجرت در دلِ شبہائے تار تا بکامِ خویشتن اے ماہِ من بینم ترا

مطلبِ مسکیں نباشد غیر وصلت اے نگار
از خدا خواہم که با ہم سخن بینم ترا

*

تل: ڀرون ترارون پنبڻيون خنجر، زلف ڦاهي آ عاشق لاءِ،
دنيا ۾ محبوب ڪروڙين، سيڪو سلامي لائق لاءِ.
1. آرزو تو سان آ باغ ۾ ملڻ جي، مورشمع محفل جو مالڪ ملاءِ.
2. ٿون آمين چؤ دعا گهران مان، جيسين رهي دنيا خوش ٿي ڪلاءِ.
3. تر تنهنجي ڪاڏي رت دل منهنجي، ڪاڏي کوه ۾ يوسف ڳولاءِ.
4. محبوب جهان جا جمع ڪناري، هادي حقيقي ڀاڪر پاءِ.
5. باغ حسن جو غنچه لب تون، سر و سمن ايا آمد لاءِ.
6. ناز ناز ڪندڙ ناز ڀلي ڪن، آناز نرالو نازڪ لاءِ.
7. لب لال موتي ڏند پنهل جا، وات جواهر خانو آهه.
8. رات اونداهي رڙان فراقان، مراد مطلب جو سالڪ آهه.
9. ’مسڪين‘ مطلب تو سان ملڻ آ، دعا خدا ڪان آ تو لاءِ.

ساقی آور بادۂ گلفام را   اعتمادے نیست ایں ایام را
در مہِ اُردی بہشت اے دوستاں   حیف باشد ترک گفتن جام را
ہمنشیناں! بعد ازیں در راہِ عشق   ترک خواہم کرد ننگ و نام را
از کفِ خود رائیگاں ہرگز مدہ   یار سیم اندام زرّیں جام را
اے دلا! گر بوسہ اش نامد نصیب   داں غنیمت از لبش دشنام را
من دعائے گفتم او دشنام داد   منتظر مے بودم ایں انعام را
مے توانم دیدہ را تدبیر کرد   چارہ نبود ایں دلِ بدنام را
از بتاں مہر و وفا مسکیں مخواہ
از دل آزاراں مجو آرام را

*

ڪافي

ٽل: پيارج پاڻ پرڪش اڄ، صبحاڻي ٿئي الائي نا،
گلستان ۾ بهاري آ، پيارين پوءِ الائي نا.
1. راهه عشق ۾ هن کان پو ڪٽڻ نالو چڱو ناهي،
هٿان پنهنجي پيالو پر، سونو چاندي هلائي نا.
2. دل دلبر جي منهن مٺڙي، نه تنهن جي ڀاڳ ۾ آهي،
ته گارين کي غنيمت ڄاڻ، ڪري ها گفتار الائي نا.
3 دعائون ٿي ڏنيون جن کي مون، تن پئي ڏنيون مون کي گاريون،
انهي انعام جو حقدار، ٿيان ها پوءِ الائي نا.
4. رٿون اکين جي روڪڻ جون، ڏسڻ کان مون ڪيون ڪيئي،
مگر بدنام دل کي مان، روڪيان رڪجي الائي نا.
5. حزب الله حب ۾ رهه، متان ’مسڪين‘ ٿئين ماندو
اميدون رک نه تون اُن ۾، وفاگر ٿي الائي نا.

بیا ساقیا! دہ بمن جام را   بیا در مئے لعل گلفام را
مغنّی! بزن بربط و چنگ و عود   زدایم غم و رنجِ ایّام را
بیاور ازاں مئے کہ ہوش آورد   سرِ رندِ مستِ مئے آشام را
زبانش برید و دہانش درید   کسے کو مذمّت کند جام را
کشد طالعم تا گذارم بتو   شبے خرّم و روز فرجام را
در آغوش مسکیںؔ بتا! کاشکے
بآخر ہمے بردی ایّام را

*

ڪافي

ٿل: اچ پاڳارا اچ الا، محبت ٻاريو آ مچ الا!
ديدار ڏئي وچ دل ٺاري، اچ پاڳارا...

1. ڳاءِ ڳائيندڙ ساز سان، چنگ وڄائي نچ الا!
غم الم ڇڏ اوجاري، اچ پاڳارا اچ...

2. اچ اچي ڏي عشق جو چڪو شراب جو ڳچ الا!
مست هوشيار اوتاري، اچ پاڳارا...

3. پير فقير جو بدخواه جو وات زبان وڍِ تنهن لچ الا!
فيض جاري آ توهاري، اچ پاڳارا...

4. بخت کلي ڪو خدا ڪري، پيريءَ ۾ تہ پهچ الا!
حزب الله خوش گهاري، اچ پاڳارا...

5. دلي مراد ’مسڪين‘ جي، پوري ٿئي سچ پچ الا!
سڄڻ تُنهنجي آءٌ سهاري، اچ پاڳارا...

ساقیا! از بادہ پر کن جام را   تا کہ برتابم غمِ ایام را
صبحدم چوں بلبل اندر گوشِ گل   اے صبا! از من رساں پیغام را
روئے بنمودی و بردی سر بسر   خواب از چشم ز دل آرام را
خوش بجائے چشم خود بنشاندہ ام   ناز پرور سروِ سیم اندام را
دیدمُ دلدادم و شیدا شدم   خطِ سبز و عارضِ گلفام را
از طلوعِ چہرۂ دلدار ماست   روشنیِ صبحِ خوش فرجام را
ایں دلِ شیدا کہ محوِ روئے تست   چشم میدار در رہِ انعام را
در شبِ وصلِ بتاں لازم شدہ است   سر بریدن مرغِ بے ہنگام را
حلقۂ دلہا میانِ ابر کرد   ایں کمندِ زلفِ مشکیں فام را
در حریمِ خلوتِ صاحبدلاں   بار نبود ہیچ خاص و عام را
عاشقِ شوریدہ نتواند نہفت   در دلِ خود راز طشت از بام را
خیز! در راہِ طلب مردانہ باش   ہمت اے دل! تا بیابی کام را
گفتۂ حافظ چہ مسکیں خوشتر است
"خاک برسر کن غمِ ایام را"

*

ڪافي

ٽل: قهر ڪري ويا دلڙي ڦري ويا، ننڊ اکين کي آهي حرام.

1. جام محبت جاني پياريو ڏک ڏولاوا ڏُکيءَ تان ٽاريو
منهنجو پهچايو پرينءَ کي پيغام.
2. ناز پرور کي ڏنيون جيءَ ۾ جايون، ڏسي رنگ رتولي چريا ٿيا آهيون،
زيارت ملي هن دل کي انعام.
3. محب ملڻ تو تي واجب آهي، قيد ڪيون دلڙيون زلفن جي ڦاهي،
بنا وقت بانگ ڏي ڪر ڪڪڙ قتلام.
4. دلين جا صاحب ڪنهن رٿ دانهِيان، عشق جا راز ڪئين لڪايان،
وس ۾ ناهي ٿيان خاص يا عام.
5. حزب الله خوشيون حاصل ٿيون هاڻي، مرد 'مسڪين' ٿو موجون ماڻي،
رک سبق حافظ جو دل تي مدام.

دامن کشا مرو ز من اے دلربا بیا   مینالم از فراقِ تو بہرِ خدا بیا
اے غنچہ لب بیا و رخِ تو کہ چوں گل است   دل تنگم از برائے تو اے دل کشا بیا
سوسن بہ دہ زباں زہوائے تو دم زند   گل میدرد قبا بچمن چوں صبا بیا
مگذر ز شیوۂ کرم و بندہ پروری   بگذر ز رسمِ جور جفا با وفا بیا
چو ساحتِ فلک بقدوم تو زیب یافت   گفتند قدسیانِ فلک مرحبا بیا
غائب مشو ز دیدہ ام اے سرو ناز من   سازم ترا بمردمکِ چشم جا بیا

امشب بمحفلم تو علی الرغم مدعی!   با عشوہ و کرشمہ و ناز و ادا بیا
ہر شامِ غم بیا و رخِ مہر پرورت   تا چند گریہا کنم اے مہ لقا بیا
بے مہرِ دورِ چرخ نہ شد ساز کارِ من   اے کارِ سازِ کارِ منِ بینوا بیا
دلدار وعدہ کرد کہ مسکیںؔ بیایمت
یکبارگی شکیبم و صد بارہا بیا

*

ڪافي

ٿل: درد فراق جي ماريو الا، اوري آ بهرِ خدا،
ڇڏائي دامن دلبر نہ وڃ، تيء نہ جُدا.

1. لب غنچا تنهن وو باغ جا ميان لا، رخ سان رانديون ڪندا اي دلبر،
تنگدل ڪي نہ وساريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

2. سوسن سنبل وو محبت ۾ ميان لا، ڪن دعوي ڪئي ڏهہ ڏهہ دفعا اي دلبر،
چمن گريبان ٽم ڦاريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

3. ڪرم نوازي وو ڪم تنهن جو ميان لا، ڇڏ تون جورو و جفا اي دلبر،
رسم وفا جي پاريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

4. فلڪ فرحتياب وو تڏهن ٿيو ميان لا، جڏهن تو قدم وڌا اي دلبر،
حورن ڳيت آ ڳايو الا، اوري آ بهرِ خدا.

5. ساعت سڄڻ وو وڃ نہ تون پري ميان الا، ويهہ اکين ٿيان مان فدا اي دلبر،
جيءَ ۾ جايون ڏيان واريوِ الا، اوري آ بهرِ خدا.

6. رونق بخش وو ڪا محفل کي ميان لا، کُول گونگهٽ نازوادا اي دلبر،
مدعي ڏسي پيو مڪاريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

7. شام صبح وو ٿو غم ۾ گهاريان ميان لا، ياد تنهنجي ۾ ماه لقا اي دلبر،
ورهن کان ٿا روئاريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

8. ڪم نہ وو ٿهيو ڪو ڪوڙي دنيا ۾ ميان لا، ريءَ پرين تو مددا اي دلبر،
اوکيءَ مان تہ اَڪاريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

9. محب ’مسڪين‘ سان وو واعدو جو ڪيئي ميان لا، هادي ٿي حزب الله اي دلبر،
صبر جو اجر ڏياريو الا، اوري آ بهرِ خدا.

بیائید اے ہم نشیناں خدارا   بگوئید حالِ من آں دلربا را
غمِ گل رخش آنچناں کرد بامن   کہ نتواں شود حالِ بادِ صبارا
زعجز و نیازِ من و نالۂ تو   چہ در گیرد آں شوخِ ناآشنارا
زشوقِ تو ہر غنچۂ در گلستاں   کند ہر سحر چاک گل گوں قبارا
حدیثِ جمالش بدفتر نگنجد   نباشد حدِ شوقِ بے انتہارا
بگوشید بایار نامہربانم   بسلطاں رسانید عرضِ گدارا
اگر ساقی از ماستاند چہ بہتر   بجامِ مئے دلقِ صد پارہا را
حریفے کہ از غمزۂ ہر دو چشمش   کمکہا است ہر لحظہ جور و جفارا
طبیبا! نکوشید ہرگز نباشد   دل از درد آگاہ نامِ شعفارا
پُر از لالہ شد باغ داغِ محبّت   چو فردوس گلزار شد سینہ مارا
سحر گہ ہمے گفت مسکیں کہ دعایت
اجابت زدہ بوسہ دستِ دعارا

✶

ڪافي

ٽل: روئي رفيقو منهنجو چئجو پرين کي پيغام،
اي ميان حال عجيبن اڳيان، وسري خدارا نہ غلام.

1. ياد اوهان جي سهڻا هيڻان حال ڪيا،
حال حقيقت اهڙا باد صبا سان نہ ڪيا،
اي ميان عجز و نيازي رڙين، آثَرَ نہ تو کي ڪيام.

2. عشق تنهن جيءِ مڪڙيون گل باغن منجهہ ٽِڙيا،
حسن جمال جا دفتر خوشبو خوب ڪڙيا،
اي ميان عشق جي شوق جي اصلي ٽيڪي نا اختتام.

3. راضي ناهي يار منهنجو ميڙ ٿي منٿون ڪريو
عرض گذاريو ساقيءَ ڳران ٿو ڳڻتيون ڪريو
اي ميان پائي ڳل گودڙيون گنديون، ڪري سجدو سلام.

4. ڏئي. چشمن جون چاليون، هوش ڇڏائي هڪدم،
هر لحظي جور و جفا حريف رهين ٿو دم دم،
اي ميان درد ڪان واقف ناهن، توري طبيبِ تمام.

5. داغ 'مسڪين' محبت جوُ ڳاڙهو ٿي تہ ويو
حِزب الله فردوس سينو منهنجو ٿي تہ ويو
اي ميان غيب ڪان آئي ندا، تُنهنجي سدا صاب پيام.

خستہ جاں را خرید شہر آشوب شاخِ صبرم برید شہر آشوب
دوست باز آمدہ چو در میداں فتنۂ از در رسید شہر آشوب
چوں رُخ آور دلالہ برقعہ بدر چشم من نیز دید شہر آشوب
داشت چوں خال بر رخِ زیبا خط در روے کشید شہر آشوب
من ندانم کہ چیست؟ مے آید باز از من رمید شہر آشوب
تیغ برداشت و باز رفت بخواب
شکر کیں آرمید شہر آشوب
با یکے غمزہ شوخِ بازاری جانِ مسکیں خرید شہر آشوب

*

ٿل: قتيل خريد ڪيو دلبر، منهنجي صبر جي ٽاري وڍجي وئي.

1. محبوب ميدان ۾ موٽي آيو امت امتحان ۾ پئجي وئي.
2. رخ رهبر جو برقعي کان ٻاهر، ديد دلبر سان اڙجي وئي.
3. هڪ خوبصورت ڀيو تر جو داڻو ليڪ لبن تي ڪڍجي وئي.
4. کهڙي ڳالهه تي ڪاوڙ ڪوهيارا، مِهر مون ڏانهن مٽجي وئي.
5. جلوو ڏيکاري جلد جدا ٿيو ساهه جي تند سڻجي وئي.
6. نازمعمولي سان ’مسڪين‘ جو ملهه، جان خريد ٻه گهٽجي وئي.

وہ کہ پُرشور است گلشن از نوائے عندلیب   می رسد در گوشِ گل ہر دم صدائے عندلیب
ابرمے بند در رگِ فوّارہ را بر شاخِ گل   تا زمرّد فرش گردد زیرِ پائے عندلیب
عاشق و معشوق در راہِ طلب ہم منزل اند   گل مگر بر شاخ بہ نشیند بجائے عندلیب
از ستمہائے خزاں و از جفائے باغباں   لالہ و سوسن شود قرباں بلائے عندلیب
از غمِ بلبل چو گل را پنج روزِ عمر نیست   باغباں شرمندہ باد از وفائے عندلیب
زیستن بلبل بغیر از گل سراسر مشکل ست   اے خزاں! بگذار گلشن را برائے عندلیب
از تمنّا ہائے بلبل و از عنایتہائے گل   عالمے باید شدن بستاں برائے عندلیب
در فراقِ گلستاں آمد بقولِ نبض بیں   کاسۂ نرگس پُر از شبنم دوائے عندلیب
گل ز گلشن رفت و بلبل مُرد گشتہ باغباں
می کند آہ و فغاں مسکیںؔ برائے عندلیب

✱

ٽل: عاشق معشوق مقصد ساڳيو راهہ طلب بہ ساڳي آ.

1. گلشن ۾ هي شور مچي ويو بلبل گل لاءِ جاڳي آ.
2. ڪڪر ڦوهارو گل تي ڪوليو فرش زمردين لاڳي آ.
3. ظلم خزان ۽ ڏاڍ مالهي جي، بلبل جي دل داڳي آ.
4. گل جي حياتي پنج ڏينهن ناهي، بلبل حياتي جهاڳي آ.
5. جيئڻ جنجال آ گل بنا بلبل، گل سان بلبل واڳي آ.
6. بلبل جي تمنا گل جي عنايت، سدا گل سان سهاڳي آ.
7. بلبل بيمار کي ڏس ڊاڪٽر جو شورو شبنم شفاڳي آ.
8. گل ختم، ويو مالهي، مئي بلبل، 'مسڪين' محبت ۾ راڳي آ.

زمشک بوئے تو، عالم معطر است امشب   زماہ روئے تو، ہر کو منور است امشب
ز باغِ حسنِ گل مدعائے برچینم   کہ دورِ برج سعادت باختر است امشب
ازاں برقصِ نشاط اند لولیانِ چمن   کہ عقد جام و مراحی مقرر است امشب
بہ صحنِ گلشن بلبل چہ حجلہ آرا است   کہ عقد بندی سرو و صنوبر است امشب
فضائے صحنِ گلستاں کہ رشک فردوس است   بدستِ ساقیِ من حوض کوثر است امشب
نسیم خرمنِ گلہا نثارِ محفل ساخت   صبا ز فیضِ کرم لطف گستر است امشب
بہار و ابر و گل و لالہ و چمن سیراب   بساکنانِ چمن بخت یاور است امشب
فقیہہ شہر بسوئے من از اشارت کرد   حریفِ بزم چو بے پا و بے سر است امشب
بجوئے میکدہ اربابِ ملکِ مستی را   ہبوبِ بادِ صبا یا ز رہبر است امشب
مبارک است کہ فصلِ بہار باز آمد   بوفقِ بادکشاں وقت خوشتر است امشب
بعہد فصلِ بہاراں چو بلبلِ مسکیں
بعیش کوش کہ دیگر چہ بہتر است امشب

⁂

ٽل: باغ جنت کي ريس اچي ٿي، حوض ڪوثر هٿ هادي آ،
مشڪ معطر عالم سارو، مؤمنن منجهه منادي آ.

1. لب نيڻ ڇهري مان مقصد چونديم، قسمت کي مبارڪبادي آ.
2. رقص ڪيو مالهي لوليون ڳايو گگهي شراب جي شادي آ.
3. بلبل سينگاريل صحن چمن ۾، سَر وَ صنوبر عقادي آ.
4. فيض ڪرم هي باد صبا ڪيو قربان نسيم گل گادي آ.
5. پاڳ ڪليل آ ٻاغ وارن جو گل لاله چمن سوادي ا.
6. سوا هٿ پير جي شمع محفل کي، اشارو ملا جو مادي آ.
7. ذوق مستي جو ميخانه ۾، ريءَ باد صبا سڀ بادي آ.
8. بهار موٽيو بلبل سرهي، وقت موافق وادي آ.
9. خوش خورم رهه هر دم 'مسڪين'، بندش ناهي آزادي آ.

غفلتم بُرد آنچناں امشب کہ ندانم ازایں وآں امشب
تاکہ آں شہسوار تیز گذشت گشتہ ام سخت بیغناں امشب
فرقتِ او ہمے زند ناوک در دلُ دیدہ ام نہاں امشب
اے من از پا وسر ندانستم خوابم آمد چنیں گراں امشب
بسکہ در ذکرِ وصفِ ذات ویم گوہرِ خیزداز دہاں امشب
بتحقیقت زفتم اے مسکیں !
دلبرم رفت ناگہاں امشب

*

ڪافي

ٿل: ڪٿي ارض ڪٿي اسرا، ڪٿي آهيان رهيو اڄ رات،
نہ ڄاڻان تيز ويو نڪري خبر ڪان بي خبر حالات.

1. مٿي بُراق جي شهسوار، مٺو محبوب منهنجو آ،
سندس فيراق جا دل ۾، لڳن ٿا تير منجهه پرڀات.
2. محو ديدار منجهه دلبر، اهڙو حال ٿيو منهنجوَ
خبر ئي ڪانہ پئي پيارا، ختم ٿي وئي اُها ئي رات.
3. الست بربڪم آيو قالوا بليٰ چيو سون اُتِ،
ونحن اقرب اڳي ڪان وڌ، ولسوف جي وائي هر وات.
4. حقيقت حزب الله ساري، هئي اختيار منهنجي ۾،
مگر ’مسڪين‘ ويو نڪري، بغل مان اوچتي اڄ رات.

رحم کن رحم برکشا نقاب   روئے بنما نہ لازم است حجاب
زلفِ مشکیں بگرد ماہِ رُخت   ابر با آفتاب عالمتاب
آنچنانم ز دیدنت جاناں   کہ زلیخا ز یوسف اندر خواب
در خمِ گوشۂ دو ابرویت   فرض شد سجدۂ علی الاصحاب
وقت نوروز و عہد فصلِ گل است   یادم آرید ایہا الاحباب
در شبِ وصل غیر ازیں نہ سزد   شکر و شمع و شہد ناب شراب
ساقیا! جامِ مئے عنایت کن   ورنہ خواہم فگند سر چو حباب
میکشاں را بہ بے حوالت دہ   تشنگاں را بجرعۂ دریاب
نغمۂ چنگ با مئے گل رنگ   محتسب را خطا مرا است صواب
اے مغنی بیا کہ وقت خوش است   تارِ طنبورا را بزن مضراب
یارِ با ما ست مہرباں ہر دم   گو بمیرد رقیب خانہ خراب
شبِ وصل است دوستاں جمع اند   ساقیا! دیر چیست جلد شتاب
چشم گریاں و سینۂ سوزاں   عاشقاں را بود شراب و کباب
پند بشنو بعشق کوش اے جاں   اے دل! از حسن روئے خویش متاب
دل قوی کن بغفرتت اے مسکیں!
تا شوی از وصال بہرہ یاب

*

ٿل: رحم ڪريو پردو زخ تان پري ڪريو سونهين نٿو سهڻن حجاب.

1. چنڊ جان چهرو چمڪي سدائين، زلف ڪن ٿا ڇانو آفتاب.
2. زيارت لاءِ ائين آهيان ماندو جيئن زليخا ڏسي يوسف لئہ خواب.
3. ٽنهنجا ابرو ٿيا قبلو ڪعبو سجدو فرض علي الاصحاب.
4. گلن ٽڙڻ جي موسم آهي، ياد رڪو هي دوست احباب.

5. رات وصل جي ٻيو نہ گهرجي، ماکي مصري شمع شراب.
6. محبت جو پيالو مرشد عطا ڪر، اجايل کي هڪ ڦڙو آب.
7. ساز ۽ شراب مُلان کي گناهہ، پر مون لاءِ آهي ثواب.
8. ڳائڻ وارا اچي اڄ ڳاءِ، تار طنبوري هِڻ مضطراب.
9. مون تي مهربان منهنجو سائين، دشمن جو ٿيو خانو خراب.
10. رات ملڻ جي، اچي دوست گڏيا هِن، ساقي! دير نہ ڪر اڄ شتاب.
11. رئندڙ اکيون سڙندڙ سينو عاشقن لاءِ آ شراب ڪباب.
12. اي دل ٻڌ نصيحت منهنجي، عشق حسن جو سهہ پيو تاب.
13. دل فراقان پڪي ڪر ’مسڪين‘، اچي ملندو سائين جناب.

دہ کہ پُر شور است گلشن از صدائے عندلیب   می رسد در گوشِ گل ہر دم صدائے عندلیب
شاخِ گل از آستیں چوں ساخت شمشیر آبدار   چوں زلالہ می چکد از زخمہائے عندلیب
از سنانِ غمزۂ گل گشت بلبل خستہ تن   مے تواں کردن ز جامِ گل دوائے عندلیب
صرصرے چوں بینوا کردہ است بلبل زار را   برگِ گل را می تواں کردن قبائے عندلیب
کشتی اش افگند در دریائے پُر امواجِ خوں   چوں شدہ بادِ خزانے ناخدائے عندلیب
تیغ بُرانِ خزاں ہر شاخِ گل اقدام ساخت   کز دواتِ گل نویسد نامہائے عندلیب
آب می ریزد ز دیدہ تا بر آید سبزۂ نو   تا زمردِ فرش گردد زیرِ پائے عندلیب
باد از بس ریخت خاک اندر میانِ بوستاں   باغباں آئینہ کن صاف از برائے عندلیب
باغباں پیش از بہاراں شاخہا زداز قلم   می کند نو آشیاں ترتیب جائے عندلیب

ولولہ اندر بہار انداخت مسکیں چوں خزاں
می رسد در گوشِ گل صد ہائے ہائے عندلیب

* * *

ٽل: واهه وا گلشن جي گلزاري، هڙ دم بلبل ٻولي ٿي.
1. گل جي ٽاري ترار ڪڍي ٿي، بلبل زخمي رت چولي ٿي.
2. گل جي ناز سان بلبل زخمي، جام دوا لاءِ ڳولي ٿي.
3. بي نوا بلبل آهي پريشان، پتين جا ڪپڙا ڦولي ٿي.
4. باد خزان آ، ناخدا بلبل، درياء رت ۾ ٻيڙي رولي ٿي.
5. ترار خزان جي قلم ٽاري ڪيا، مس خط لکڻ لاءِ ڪولي ٿي
6. اکين مان هاري پاڻي بلبل، فرش زمردين ٽولي ٿي.
7. هوا باغ ۾ مٽي پکيڙي، مالهي! بلبل آئيني اولي ٿي.
8. گهٽا گل پوکيا آهن مالهي، بلبل آکيري جهولي ٿي.
9. بهار ۾ ولولو وڌو خزان مسڪين! گل جي ڪن ۾ بلبل ٻولي ٿي.
10. ’مسڪين‘ خزان بهار بدليو بلبل هي هي هولي ٿي.

برآسماں ہلال زا بروئے یار ما است   روشن چو آفتاب مہِ روئے یار ماست
ہر غنچہ پردہ می درد از رنگ و بوئے او   شمس الضحیٰ چو طالعے از روئے یار ماست
از تکلق اوست بلبلے با نالۂ ہزار   آشفتہ جعد سنبلے از موئے یار ماست
از رنگِ اوست بلبلے با نالۂ ہزار   اندر گلابِ احمرے خوشبوئے یار ماست
قمری بگفت ہُو ہُو بہ مدحِ صنوبرم
سروے بحیرت از قدِ دلجوئے یار ماست

*

ٽل: سچ جهڙو روشن يار جو منهن آ، ابرو ڄڻ! چنڊ جي پهرين رات.

1. محب جي مهڪ سان مڪڙي ٽڙي ٿي شمس الضحيٰ آ يار جي ذات.
2. بلبل دلبر لاءِ دانهون ڪري ٿي، زلفن اڳيان سُنبل زير آ ذات.
3. رنگ رهبر جو نور نوراني، گل گلابي ڏين ڳاٽ.
4. مدح ۾ قمري هو هو ڪري ٿي، سرو حيرت ۾ ڪري هيهات.

حسنِ ملاحتِ تو جہاں راز سر گرفت آرے چناں گرفت کہ شمس و قمر گرفت
خالت چو دانہ ایست فتادہ بعارضت زلفت سرشتۂ زسراسر کمر گرفت
دیدیم دوش روئے تو پُر از حیا لے کیں عارضت دیباچہ از شور دفتر گرفت
اے دوست آنچہ تخم تو می کاشتی ز عشق آں شجر عشق باز بعالم ثمر گرفت
در تیغ ابرویت چو کشیدی شتافتی
جن و بشر ملک ہمہ غوغا لبم گرفت

*

ٿل: حسن تنهنجي قابو ڪئي ڪائنات، پڻ سج چنڊ تي قبضو آ.
1. تر ڳلن تي جڻ موتي داڻا، زلفن جو ڪمرتي غمزو آ.
2. حياءَ سان پريل چهرو تنهنجو ڳلن جو شهر ۾ شور ۽ غلغلو آ.
3. عشق جو ٻج جيڪو پوکيو پرين تو تنهن وڻ ڪائنات کي بخشو ميوو آ.
4. ابرو ترارن سان جڏهن ڪئي ’مسڪين‘ تي حملو جن ملائڪ انسان رڙيو آ.

مئے راکہ جلوہ ایست ز انوار ایزدیست
مئے آنچہ راز فاش کند سرّ سرمدیست

نوشیدہ ام شراب کہ گویند بدتر است
کے می بود خراب زمیخانہ او حدیست

شربِ ریا کہ اہلِ ریا را نصیب باد
وآں لذت است خام نہ مارا براو ضدیست

ہرگز نمے بہ گنجد ہجرت بجانِ ما
شوقِ شراب جلوۂ بالاتر از حدیست

ایں زخم ہیچ بہ نہ شود از دوا حکیم
مطلوبِ لطفِ تست کہ مسکیںؔ پراز بدی ست

*

تل: الله جي نور جو جلوو مئي ۾ عشق جو سرمدي راز بہ ظاهر آ.

1. شراب پيتو اٿم چون خراب آ، وحدانيت کان نہ ٻاهر آ.
2. ريا جو شربت ريا وارن لاءِ، مست ڳالهينُ مان ماهر آ.
3. روح ۾ جاءِ جدائي جي ناهي، منٿ وصال جي واهر آ.
4. دوا حڪيم جي زخم نہ ميٽي، ’مسڪين‘ لطف جو طالب ظاهر آ.

دیده ام در دستِ ساقی ساغرِ سرشار مست
گشت از لعلِ شرابش خانۂ خمار مست

دوش مے دیدم بکوئے ساقیِ گلفامِ من !
از قدِ دلجوئے او ہر کافر و زنّار مست

از نسیمِ عطرِ بویش راحت افزائے جہاں
درمیاں گلشن شده ہر غنچہ و ہر خار مست

شکر للہ نیست مارا بیم از روزِ جزا
کز لبِ لعلت شده ایں خاطرِ خمار مست

دوش دیدم از شرابِ لعلِ او بسیار کس
در حریمِ حضرتش فرزانہ و ہشیار مست

*

ٿل: مست محبت مولا جي ۾، مريد مرشد سرشار هئا.
لاالہ الا الله لئون جن لائي، خوب خانہ خمار هئا.

1. رهبر ساقي مون کي ته ڏيندو ڪافر به اميدن وار هئا.
2. ڪل ڪائنات کي راحت رسائي، گل ڪنڊا به بهار هئا.
3. قيامت جو ڪو خوف نه آهي، شڪر الله جو مست مخمار هئا.
4. هوشيارِ سمجهدار مست مٿيئي، حرم ۾ حضرت هوشيار هئا.

آنچہ شورے بود کاندر گردشِ پرکار داشت   کز سرِ سوزش جگر خوں گنبدِ دوار داشت
آفتاب مشرقِ او چونکہ می گشتہ طلوع   خندہ بر لعلِ بدخشاں کندر کہسار داشت
خوبی و محبوبی و عیاری و عاشق کشی   کیں ہمہ رازِ نہاں در پردۂ اسرار داشت
کافرِ شوخی چو روئے خویشتن کرد آشکار   شیخِ صنعاں را بقیدِ حلقۂ زنار داشت
رشک افزائے چو آمد یارِ من بر تختِ گل   لالہ و سوسن سر اندر خاک در گلزار داشت
قاسمِ قسمت چو روزی حوالہ ہر کس نگاشت   روزیِ رنداں بکنجِ خانۂ خمار داشت
از صفا و صدقِ مسکیںؔ بلبل اندر ہر زماں!
مدح خوانیِ آں گلے فی اللیل فی النہار داشت

✶

ٿل: هڪ خوبي ٻي محبوبي، ٽين قتل جي ڪار ۽ عياري،
سارا لڪائي راز رکيائين، ڪري پردي ۾ تياري،
1. هي کهڙو شور گردش ۾، ڪري پرڪار تي پنهنجا،
جگر آسمان رت سان ڀريل، آهي ڪير مياري،
2. رخ ظاهر ٿيو جڏهين، آسمان تي جڻ سج اُڀريو
بدخشان لال ٿيو ظاهر، ڪوهستان ۾ ٿي چمڪاري،
3. جڏهن زيارت لاءِ ظاهر ٿيو کولي چهرو چونري مان،
ڪتا ڪافر ٻہ ڪڏ لڳي پيا، قابو ڪڙين ۾ زناري،
4. ريس ڏيارينڌڙ محبوب اچي، جڏهن تخت گلن تي ويٺو
باغ جي گل سوسن لالہ، سِر نوائي ڪئي خاڪساري،
گل سوسن گل لا لئہ، رکيو سرخاڪ وئي گلزاري،
5. قلم قسمت جي قادر ڪان، جڏهن روزي رزق لکيو
رندن جو روز گنج خانہ جي ڪنڊ ۾ ڪيائين ڪنڌياري،
6. 'مسڪين' بلبل مدح خوان آ، گل جي هر زماني ۾،
صدق دل جي صفائي سان، ٿي رات و ڏينهن ويچاري،

کافرے دیدم کہ گردِ خویشتن زنار داشت
قید صد جاں در سرِ ہر تار داشت
برتنش بودہ قبائے خسروی آراستہ
لیک از دلقِ مرقع ماگدایاں عار داشت
دورِ گردوں گردِ او زیر و زبر از خویش دور
کو بگردِ عارضِ خود حلقۂ پرکار داشت
چشم چوں بکشاد سوئے من بدیدآں سیم تن
صد ہزاراں در نظر یک خانۂ خمار داشت
چونکہ دیدم روئے او از خود برفتم بیشکے
شکر کیں جانم نہ اندر پردہ پندار داشت
سوخت چوں پروانہ مارا بر رخِ چوں شمع خویش
از ازل جانِ مرا آں یار در ایں کار داشت
شوخ و شنگ و عشوہ باز و بیوفا پر شکوہ است
نقش از جور و ستم بر ہر در و دیوار داشت
حسن او سرمایۂ ہر دو جہاں را در گرفت
چونکہ عالمگیر چشم اندر جہاں ہوشیار داشت
دوشش آمد بر سرم گفتا کہ حیّوا میّتی
بر سرِ فرہاد ایں شیریں سخن گفتار داشت
ہر کہ در عشقِ تو جانِ خویش را برباد داد
جائے خود "جنّاتِ تجری تحتہا الانہار" داشت
بر سرِ ہر گل بدیدم بلبلِ مسکیں ورا
از صراحی گردنش جام و دو لب سرشار داشت

* * *

ٽل: عشق تنهنجي ۾ جندجان قربان، ساهه به قربان جن آ ڪيو.
جاءِ جوڙائي تن جنت ۾، حاصل عدنان تن آ ڪيو.

1. جٽيون ڏٺم ڪافر ڪنڌ ۾، سوَن ڪي جنهن قيد آ ڪيو.
2. شاهي پوشاڪ پهريل پنهل، گودڙي غريبن جي ڪان عار آ ڪيو.
3. هيٺ مٿي ڪان پري نه آهي، اڳ پو آسمان جن آ ڪيو.
4. چشم کٽي جڏهن نظر ڪيائين، لک خمار خانه هڪ نظر آ ڪيو.
5. ديدار پسيم دلبر جو جڏهين، شڪر جو حوصلو من آ رهيو.
6. جان جلايم شمع پرواني، روز ازل ڪان لکيل هيو.
7. سخت طبيعت بيوفا دلبر، ڏاڍ ظلم نشانوتن آ ڪيو.
8. هردو جهان تي حسن جو قبضو هوشيار جهان جي اندر ٿيو.
9. رات سيراندي ڪان سهڻل آيو عاشق مبارڪباد ٿيو.
10. 'مسڪين' هر گل بلبل تي آهي، چپ پيالي مان ٽمٽار ڪيو.

بُتا! ز روئے تو لامع چہ نورِ ایمانیست
وجودِ تو نہ پری و نہ حور و انسانیست

ز درد و رنج فراقت فشاند چشم خوں
بہ پیش گریہ چشم چہ ابر نیسا نیست

بہر طرف کہ نظر کردہ ام ترا دیدم
بغیرِ یادِ توام دیگرے پشیمانیست

دلم بکوہ و بیاباں ز وحشتم سر داد
بغیرِ کوئے تو گردیدہ ام پریشانیست

شہا! باہلِ گدایاں نظر چو میداری
ترا بخانۂ مسکیں نیز مہمانیست

*

ٿل: حور پري کان وجود ٿُنهنجو انسانن کان علحدا آهي،
نور ايمان رخ انور ۾، خلق خدا بہ فدا آهي.

1. درد و رنج فراقت سببان، ڳوڙها اکين جي سدا آهي.
2. هر دل ذڪر ٿُنهنجي ۾ آ رُڌل، هر مؤمن جي ندا آهي.
3. دل ڏڪي وئي ڪوه بيابان، گهٽي نہ ڇڏٽي مُدا آهي.
4. پينن تي جڏهن ٿئي نظر ڪرم شاها! گهر 'مسڪين' جي بہ مُدعا آهي

رنگِ شراب لعلِ شفا را بہانہ ساخت
اما چنانکہ صدق و صفا را بہانہ ساخت
آہو خرامِ یارِ من از خوئے شوخ و شنگ
رم خوردہ دور رفت حیا را بہانہ ساخت
بندِ قبا کشاد دلم چاک چاک کرد
از دستِ خود درید و قضا را بہانہ ساخت
بر دستِ اوست ظاہر از رنگِ شفق ولے
خونِ مرا کشید و حنا را بہانہ ساخت
صورتِ محمدی است کہ او نورِ عینِ حق
چوں بر زمیں رسید خدا را بہانہ ساخت
آں دستِ باز رفت بجور و ستم گری
بنگر چو کرد باز دنا را بہانہ ساخت
معنی انگشت منکشف از سرِ غیبِ او
مسکیں اگرچہ رنج و عنا را بہانہ ساخت

*

ڪافي

ٽل: نُور عين حق آ صورت محمدي،
پهچي زمين تي بهانو بنايائين خداوندي
1. لعل شراب شفا جو بهانو. ڪٿي ڪيائين،
جهڙو بهانو ڪيائين، صدق و صفا بندي
2. ناز و ادا سان منهنجو دوست دور ٿي ويو
ٽاهڙ هرڻ ٿهي جيئن، بهانو حياءُ وندي

3. ڏِل منهنجي هٿ سان، ٽوٽا ٽڪر ڪيائين،
کولي بندِ قبا بدن جو بهانو قضا سندي
4. سندن هٿن تي رنگ شفق جو آهي ظاهر،
ڪري خون عاشقن جو بنايائين بهانو حِنا مهندي
5. هٿ سان ظلم و ستم هي، ڏادِ تو ڏيکاري،
ڪري توبه بهانو وفا جا هٿ ٻنڌي
6. محبوب جي حقيقت، ظاهر ٿي غيب کان،
'مسڪين' رنج الم سهي، بهانو زبان بندي

بوئے آں گل گلستاں را بس شمیدن مشکلت   آہ، کز خارِ مغیلاں جاں کشیدن مشکلت
میفریبد جانِ من با یک نگاہِ پُر فریب   از چنیں آہو خراماں نے رمیدن مشکلت
از گہرباریِ چشم برنمی آید چرا!   در میاں سیلابِ دیوارے کشیدن مشکلت
در درِ دیرِ مغانم آں بتِ سر فتنہ است   ہندویرا سوئے کعبہ سر خمیدن مشکلت
کے بروں خواہم برم سر رازِ فرمانِ خدا   از میاں ارض و سما بیروں پریدن مشکلت

در رہِ عشقِ تو مسکیں جانِ خود آزار کرد
مرغِ بسمل کشتہ را چنداں تپیدن مشکلت

*

ڪافي

ٽل: گلستان جي عظيم گل جي خوشبوءِ سُنگھڻ مشڪل آ،
هاءِ! ٻير جي ڪنڊن ڪان، ساهہ جو بچڻ مشڪل آ.

1. هڪ نظر جي فريب سان منهنجو جانب، ويو دل ڦري،
اهڙي هرڻ چال چالاڪ محبوب ڪان ڇڏائي بچڻ مشڪل آ.

2. وڏڙا موتي وسائڻ ڪان، بس نہ ٿيون اکيون مُنهنجون،
وچ سيلاب جي، ڪچي ديوار ٺاهڻ مشڪل آ.

3. محبوب جي مڙهي اندر فتنہ گر آ بت بيٺل،
ڪنڌ ڪافر جو ڪعبہ ڏي، وڏو ورائڻ مشڪل آ.

4. مُنهن مٿو ڪيئن موڙيان، خدا جي فرمان ڪان،
ڇڏي زمين و آسمان کي، ٻاهر اُتان ڀڄڻ مشڪل آ.

5. عشق تنهنجي جان ساري، ڏکائي وڏي مسڪين جي،
جيئن ڪُٺل ڪڪڙ جو پيو ڦٿڪڻ مشڪل آ.

عشقِ بازنجیر ہرگز قید نتواں کردن است   در گرہ تزویر ہرگز قید نتواں کردن است
عقلِ زاہد گفت بازہد و ریا آرام بدست   ایکہ با تدبیر ہرگز قید نتواں کردن است
چند گفتم با تو زاہد مرغ این زیرک بود   پند این درگیر ہرگز قید نتواں کردن است
پندِ من نگرفت زاہد دامِ خود را ساز کرد   صیدِ این نخچیر ہرگز قید نتواں کردن است
سرزنش مسکینؔ با تو کرد چنداں زاہدا
دام کن تا خیر ہرگز قید نتواں کردن است

✶

ڪافي

ٿل: عشق ڪڙين ۾ قيد نہ ٿيندو
تاھ ٽڳيءَ جا تاھ ٻلي.
1. ملا عقل سان يار نہ ملندو
رياءَ وارا ويا راھ رُلي.
2. ملا ڦاهي ۾ پکي نہ پوندو
ٿل اها اجائي تو آ ٿلي.
3. ملا نصيحت ڪين مڃي تو
دامر زهد جي هي اڏيئي ٿلهي.
4. ملا! توکي 'مسڪين' منع ڪئي،
عشق اڳيان تنهنجي هڪ نہ هلي.

برسرِ طاقِ فلک خلوتِ درویشاں است
پایۂ عرش بریں ہمت درویشاں است

گنج خواہی کہ ضرر ہیچ نیاید از ہیچ!
آنچہ یابی ہمہ در صحبت درویشاں است

دولت آں کیست کند پایگہِ در دو جہاں
از قرآں تا بقراں دولت درویشاں است

در میاں مجلس قدسی کہ سرا پردۂ غیب
بینی آنجا کہ بسے حرمتِ درویشاں است

مظہر روئے بتانہائے زماں گردیدم
آئینہ روئے جہاں طلعت درویشاں است

من برآں چشم نظر داشتم دمی بینم،
راحت افزائے ہمہ صورتِ درویشاں است

چوں گدا باش تو مسکیں بدر پیرِ مغاں
ہرچہ خواہی تو کنی خدمت درویشاں است

✶

ڪافي

ٿل: درويشن جو ديرو آسمان تي آهي،
عرش برين چا، لامڪان تي آهي.

1. دولت درويشن مشرق مغرب آ،
بي ڪار ناهي سهٽي سي آ،
ڪم ۾ اچي جا، ٻنهي جهان تي آهي.

2. داد درويشن ڪچهري قدسي آ،
سٺوا درويشن مجلس ٻُسي آ،
پردي غيب جي ڏس، عاليشان تي آهي.
3. درويش جو دائم خزانو ڪليل آ،
ڪٿي نہ ڪڏهن ٿو ملا ڀليل آ،
ملي جو گهرين ٿو نہ نقصان تي آهي.
5. زماني جا محبوب گهٽائي گهمي ڏس،
ڦري گهري پيارا پاڻ وجي پس،
دوريشن جي صورت نمايان جهان تي آهي.
5. ڪندو روز زيارت درويشن جي آهيان،
دل کي ڪري خوش سڪ ٿو لاهيان،
راحت بخشيندڙ صورت درويشان تي آهي.
6. درويشن جي خدمت اصل ڪم ڀلو آ،
خادم مان مخدوم سهڻو سِلو آ،
گداگر 'مسڪين' در پير مغان تي آهي.

مے زچشمم چوں گذشت آماندانم چوں گذشت محملِ لیلےٰ کہ ناگہ برسرِ مجنوں گذشت
غرقہ دریائے ہجراں را بوصلِ خویشتن دستگیری کن کہ آبے ازسرم اکنوں گذشت
بس کہ در شوقِ وصالت روز و شب بگریستم رفتہ رفتہ سیل اشک از دجلہ و جیحوں گذشت
دوش در میخانہ چوں بنشتم اندر پائے خم فکرِ طبعم از خیالِ طبعِ افلاطوں گذشت
بارہا بادِ صبارا اشتیاقِ کوئے او ہمچو مجنوں پائے کوباں از سرِ ہاموں گذشت
چیست یارب! از درِ گوششِ نمے آرد گذر ایں فغان و نالہ ام کز گنبدِ گردوں گذشت
وادیِ مجنوں کنوں از نالۂ ما پر نواست
نوبتِ مسکیں رسیدہ نوبتِ مجنوں گذشت

✡

كافي

ٿل: الله اها ڳالهه آ ڪهڙي، هر دم دانهن آ دل تي،
آهون افلاڪ کان اڳتي ويون، نہ پيون محبوب جي ڪن تي.
1. ٽنهنجي ميلاپ لاءِ سهڻا، رنو آهيان راتو ڏينهان،
ڳڙا ڳوڙها ڳڙي ڳچ ٿيا، درياءِ دجلہ جيان ڏرتي تي.
2. ملي محبوب ڪر هاڻي، مدد جلدي ڏکايل جي،
دريا غم جي غرق ڪيو آ، پاڻي ٿيو تار آ سِرَ تي.
3. جڏهن تصوير تنهنجي جو تصور تي ڪيم ڪلهه رات،
فڪر اهڙو مفڪر ڪيو ٿيو افلاطون کان اڳتي.
4. طلب ٽنهنجي ۾ مستغرق، چريو عشق ڪيو ٽنهنجي،
گذر ليليٰ جي ڏولي ڪيو نہ مجنون جي خبر من تي.
5. جيڪا مهراڻِ مجنون جي، پريل آهنِ اسان جن آ،
وارو مجنون جو گذري ويو هاڻي 'مسڪين' جي سرتي.

دلبرِ ماکہ بر سرِ جنگ است
زخش آئینہ و دلش سنگ است

زلفِ پیچیدہ بر تن سیمیں !
صندلے افعیِ سیہ رنگ است

سالہا شد کہ طے نمے گردد
راہِ عشقش نہ یکدو فرسنگ است

مستم از خط سبز و سُرخِ لبش
نشۂ من نہ از مئے و بنگ است

کس بکنہِ حقیقتش نرسید!
عقل زیں بیشتر شدن دنگ است

روزگارِ دو رنگ اے مسکیںؔ
گاہے بر صلح گاہے بر جنگ است

*

ٽل: جنگ ٿو چاهي دلبر مُنهنجو دل پٿر سندس منهن نوراني.

1. زلف ڪاريهر بدن چاندي، پشم سيہ پرين ساراني.
2. واٽ عشق جي ورهين نہ ڪٽي، ڪوهہ بہ ناهي چاراني.
3. پينگ نہ شراب جو نشو آ، ڪيو مست لال لب خط ساواني.
4. حقيقت حاصل ڪرڻ ڏکي آ، علم عقل ۾ حيراني.
5. دنيا دورنگي آ اي ’مسڪين‘، ڪڏهن جنگ ڪڏهن صلحاني.

از عشقِ بُتانم مکن اے شیخِ ملامت   کس نیست کہ از غمزہ برد جاں بسلامت
تا "قامتِ" آں قبلہ عیاں دید مؤذّن   "قدقامتِ" بگذاشت و شد در "قدقامت"
از صبحِ وصالِ تو بود طلعت نوروز   واز شامِ فراقِ تو دمد صبحِ قیامت
از دردِ غمِ ہجرِ بتاں رو نتواں تافت   عاشق نبودِ گر نکشد بارِ ملامت
در مسئلہ عشق بگویند روا نیست   جز گوشۂ محراب دو ابروئے امامت
اے ناز و ادائے تو سرورِ دل و جانہا   وے جور و جفائے تو ہمہ لطف و کرامت
عزمِ و سیرِ دیر دگر بار ندایم   تا گشت سرِ کوئے توام جائے اقامت
ناز حسن و ملاحت رقمِ کہ سراسر   در دفترِ تقدیر نوشتند بنامت
تا دید خمِ زلف ترا در ہوسِ خال   مرغِ دلِ من گشت گرفتار بدامت
پیشِ تو فلک دادہ خمِ پشت بہ تعظیم   سلطانِ زمینی و زمانست غلامت
بہ خُلق و مروّت کہ شدی شہرۂ آفاق   ایں شیوۂ شوخیست ز تعلیم کدامت
تا در چمنِ ناز قدم رنج نمودی   شد پائے بگل سرو ز اندازِ خرامت
کس نیست بجز بادِ صبا اے گلِ رنگیں   کز بلبلِ بیچارہ دہد عرضِ پیامت
مستیِ خمِ مے اثرِ عکسِ رخِ تست   ہستند ہمہ پیر و جواں مست ز جامت

تا شیوۂ انعامِ تو عام است بہ مسکیں
حاسد ز غمِ او نبرد راہِ سلامت

*

تل: نگاهہ جي گهور جو تير لڳو جنهن، ساهہ سلامت ڪو رهندو.
عشق ڪان منڙا ڪين ڪي روڪيو سور سدائين ڪو سهندو.

1. قد جي حد کي ڏٺو جڏهن ٻانگي ڪئين قد قامت الصلوات سو پڙهندو.
2. ملي محبوب تہ نئون سج اڀريو شام فراق کي قيامت چوندو.
3. ڏک جدائي ۾ منهن نہ موڙيو بار ملامت عاشق ئي کڻندو.
4. يار جا ابرو عشق ۾ محراب، امام جو سجدو تڏهن تہ ٿهندو.

5. ناز ادائون ساهه جو سرور آ، جور و جفا سان لطف ته لهندو.
6. ٿُنهنجي گهٽي ۾ گهوٽ ٿو گهاريان، سير سفر جو واءُ ته گهلندو.
7. حسن ملاحت نور نزاڪت، ٿُنهنجي نالي آ دفتر نه ڊهندو.
8. زلف جي خم تي ڏسي خال داڻو دل جو پکي ڪيئن نه ڦسندو.
9. سِر سجَدي ۾ آسمان جو آهي، شاهه زماني جو چاڪر ڪندو.
10. ٿُنهنجي مروت مشهور ملڪين، شوخ مون سان ڇو آن هلندو.
11. ٿورٿلين ٿو باغ ۾ جڏهين، سرو به ٿي پوي ٿو شرمندو.
12. بلبل ڪي گل گلشن اندر باد صبائي سدا بخشيندو.
13. رخ انور ئي عڪس شراب آ، جوان پوڙهو پي مست پلندو.
14. انعام عنايت ’مسڪين‘ ڪي ٿيو حاسد غم ۾ سدا پيو سڙندو.

تارخش پرده از حجاب گرفت　　چادرِ ابر آفتاب گرفت
یار و ساقی و جام مئے برکف　　پہلوئے ابر و ماہتاب گرفت
تا برخِ زلف عنبریں افگند　　عالمے گفت کہ آفتاب گرفت
مفتی از بیم شحنگاں پنہاں　　دو مئے از شراب ناب گرفت
بشکن آئینۂ تمنا را　　دلم ایں فال از کتاب گرفت
دلبرم جلوہ کرد بر سرِ من　　ذرّہ قدرِ آفتاب گرفت
روئے ساقی چو آبتاب گرفت　　آتش اندر دلِ شراب گرفت
گفت مسکیںؔ بتارِ خم بنما
ناگہاں روئے در نقاب گرفت

*

ٿل: منهن ڏکي محبوب ٿو جڏهن، ڪڪر ۾ سج ڄڻ ويو لڪي.
1. جام محبت ساقي هٿ ۾ چنڊ چڪر ۾ پيو اڇي.
2. زلف ورايا منهن تي هادي، سج گرهڻ ۾ پيو گهچي.
3. مفتي ڪوتار پؤ کان لِڪي، شراب پي ويا ڏک نہ بچي.
4. آئينو تمنا تون ئي ٽوڙي ڇڏ، دل ڪتاب مان فال وتي.
5. دلبر مون تي جادو ڪيو آ، آفتاب ٿي ويو ذرو پٽي.
6. دل ۾ شراب جي باهہ لڳي وئي، محب جي من ۾ محبت متي.
7. عشق ۾ قرآن کوليم جڏهن، نظر تڏهن پيي حسن وتي.
8. زهد جو جبو ۽ گودڙي رکي گروي، مُلا شراب خريد ڪئي اڇي.
9. ’مسڪين‘ مُنهن ڏيکارڻ جي عرض تي، محبوب چادر ڪٽي ڏکي.

بے تو مارا بستر و بالیں سراپا آتش است
ہر کجا پہلو نہادم فرشِ دیبا آتش است

فرقتِ بادِ بہاری از ستم ہائے خزاں
عندلیبِ بے نوا را جملہ یکجا آتش است

کشتیِ بشکستہ را ہر موجِ دریا آتش است
دوریِ یار و دیار ایں جملہ یکجا آتش است

*

ٿل: تو بنا بستر وهاڻو باهه ٿو پانيان مٿا، پٽ فرش پاسو ورايان باهه ٿو پايان مٿا.

1. ظلم خزان وڇوڙو بهار، بلبل لاءِ باهه ٿو پانيان مٿا.
2. يار کان ڏار وطن جي دوري، سامڙيوئي باهه ٿو پانيان مٿا.
3. ڀڳل ٻيڙي لئه ڇولي درياءَ، لهر لهر باهه ٿو پانيان مٿا.

گل ز روئے تو چیدنم ہوس است   زلف سنبل کشیدنم ہوس است
ہمچو بلبل پریدنم ہوس است   چمن حُسن دیدنم ہوس است
سر کہ با قندِ یار نوشیدن   تلخ و شیریں چشیدنم ہوس است
چونکہ با یاد خُسروِ خوباں   جام چوں جم کشیدنم ہوس است
مصرِ عشق است گرم بازار است   یوسفے را خریدنم ہوس است
نے دل نقل آرزو دارم   نالۂ نے شنیدنم ہوس است
ہر درختے کہ غم دہد مسکیںؔ
بیخش از بُن بُریدنم ہوس است

*

ٿل: عشق مصر ۾ آهه مهانگو يوسف خريد به ڪرڻو آ.

1. سڪ آ منهن مان گل چونڊڻ جي، زلف سنبل به کلڻو آ.
2. بلبل وانگي جلد اڏامي، حسن چمن ۾ ڏسڻو آ.
3. يار هٿائون سرڪو پيئان، کٿو مٺو ڪو چکڻو آ.
4. شاهه محبوب جي ياد ۾ جمشيد جيان، جام ڀري ڀي جهلڻو آ.
5. دل جي تمنا طهورا آهي، ساز سرود به ٻڌڻو آ.
6. غم درد ڏي درخت جيڪو 'مسڪين' سو پاڙون وڍڻو آ.

جامِ وصلت کشیدنم ہوس است خود ز ہجراں رمیدنم ہوس است
بحر و بر پُر ز شورِ طوفاں است گوشۂ دل گزیدنم ہوس است
روزنِ دل کشود ناخنِ شوق روئے چوں شمس دیدنم ہوس است
آیتِ لطف را مع التفسیر از زبانت شنیدنم ہوس است
ہمہ شب در برت بہ بسترِ ناز تا سحر آرمیدنم ہوس است
وحشتم داد چشمِ صیادت ہمچو آہو رمیدنم ہوس است
ہر دم از یاد چشمِ میگونت ساغرِ مئے چشیدنم ہوس است
بہ ہوائے تو ہمچو سبزۂ تر بارہا بر دمیدنم ہوس است

باز مسکیںؔ ز مستیِ مے ناب
جیب داماں دریدنم ہوس است

*

ٽِل: لطف جي آيت جو تفسير، ٽُنهنجي زبانا ٻڌڻو آ.

1. جام وصل جو جڏهن ملندو، وجد فراقان هلڻو آ.
2. شور طوفان کان پٽ ۽ درياءَ دل لڪايان ڀڄڻو آ.
3. شوق مان دل جي ڪڙڪي کولي، روشن چهرو ڏسڻو آ.
4. رات سموري ناز جي هنڌ تي، توسان آرام اسر تائين ڪرڻو آ.
5. اکڙين تنهنجن موهيو مون کي، ڇلانگ هرڻ جان هڻڻو آ.
6. اکيون شرابي ياد رهن ٿيون، شوق ۾ چڪو چکڻو آ.
7. عشق اوهان جو سائو تازو وري وري اُهو ڦٽڻو آ.
8. عشق شراب جي مستي ۾ 'مسڪين'، چاڪ گريبان ڪرڻو آ.

•

رفتیم سحرگہ بدرِ پیرِ خرابات   کردیم بسے آہ و فغاں جائے مناجات
مئے دہ کہ مرا ہیچ دگر نیست خواہش   آں مئے کہ خبر می دہد از شرحِ مقامات
چنداں کہ زدم سر درِ مطلب نکشودند   یارب سببے ساز تو از عین عنایات
گردون جفا کار پُر از مکر و فریب است   بد مہر سپہر است نگہدار ز آفات
قاضی کہ کند منع ز میخانہ بہ مسکین
شوقش چو من انداز تو اے قاضی حاجات

*

ٽل: در پيرِ مُغان جي، اڇي اسر جو آهون ڪيان ٿو.
ذڪر جي بدلي الاڙي، روڄ روئڻ راڙون ڪيان ٿو.
1. شراب محبت شتاب گهران ٿو بس ديدار لاءِ دانهون ڪيان ٿو.
2. يا رب عين عنايت ڪر تون، قبول ڪرڻ لاءِ ڪيهون ڪيان ٿو.
3. مڪر فريب ۽ دغاباز دنيا، تون ئي وسيلو واهون چوان ٿو.
4. ’مسڪين‘ ميخانه کان قاضي روڪي، اهڙي عشق وجهه انهي رب روان ٿو.

ساقیا! بادہ خوردنم ہوس است
نقد جانرا سپردنم ہوس است
در رہ مہر مُردنم ہوس است
جانِ شیریں سپردنم ہوس است
بر سلیماں چو مور پائے ملخ
بارہا تحفہ بردنم ہوس است
در شبِ ہجر عقد انجم را
تا سحر گہ شمردنم ہوس است
بہ مئے صاف از غبار غمت
شیشۂ دل ستردنم ہوس است
سیلِ اشک آمدہ کنوں مسکین
رخت زیں ورطہ بردنم ہوس است

*

ٽل: ساهہ جي موڙي صدقي تو تان، رهبر اچ ديدار گهران ٿو
مٺڙي جان بہ قربان توتان، محبت جو مي دار گهران ٿو.

1. ٽَنگ مڪڙ جي سوڪڙي سليمان، پيش ڪِلِ واري ڪار گهران ٿو.
2. رات جدائي جي ڪين ٿي گذري، تارن ڳڻڻ لاءِ تيار رهان ٿو.
3. دل جو شيشو غم جي دز ڪان، شراب سان صاف ڪرڻ غبار گهران ٿو.
4. سيلاب ڳوڙهن جي ڪُن مان ’مسڪين‘! ڪيڻ سامان جو بار گهُران ٿو.

آہِ بلبل شنفتنم ہوس است   راز با لالہ گفتنم ہوس است
از نویدِ درودِ گلِ رخسار !   ہمہ تن گل شگفتنم ہوس است
رہ بمژگان ز شاہراہ اُمید   خار و خاشاک رفتنم ہوس است
گوہرِ حسن را بتارِ نظر   ہمچو الماس سفتنم ہوس است
بے خود از خواب ہم چو نقشِ قدم   سر کوئے تو خفتنم ہوس است
قصۂ عشق فاش نتوان گفت   راز در دل نہفتنم ہوس است
پیش سُلطانِ حسن اے مسکین
حالتِ عشق گفتنم ہوس است

*

ٽل: قصو عشق جو فاش نہ ڪيان ٿو دل ۾ راز لڪايان ڪيئن.

1. دانهون بلبل جي ٻڌڻ جو شوق آ، راز لالئہ گل ڳايان ڪيئن.
2. سهڻي سڄڻ جي آمد جو ٻڌي، خوشي ۾ گذرن سارا ڏينهن.
3. ڪنڊا ڪک ٻهاريان پنبڙين، راهہ رهبر لاءِ ٺاهيا هيئن.
4. تار نظر ۾ حسن جا مٽيا، تسبيح وانگر پويان جيئن.
5. ڇا جو ڪائڻ ڇا جو پيئڻ، گهوٽ گهٽي ۾ گهاريان ائين.
6. سهڻن جي سلطان کي 'مسڪين'، حال عشق جو اوريان هيئن.

گفتا بہ بیں جمالم گفتم زہے کمالت   گفتا چہ جوئی از من گفتم دمِ وصالت
گفتا چرا خموشی گفتم کہ از خیالت   گفتا کہ بیقراری گفتم کہ بے جمالت
گفتا فدا چہ داری گفتم کہ دین و دانش   گفتا کہ ریزمت خوں گفتم بود جلالت
گفتا کجاست فرہاد گفتم بلعلِ شیریں   گفتا کجاست مجنوں گفتم کہ با غزالت
گفتا چہ خواہی امشب گفتم دو بوسہ از لب   گفتا برو بیارب گفتم پس از حوالت
گفتا جفا بگویم گفتم وفا پذیرم   گفتا کہ سخت گیرم گفتم کہ لاوبالت
گفتا کہ چند گشتی گفتم ازاں کہ ہشتی   گفتا خطا گذشتی گفتم ز خط و خالت
گفتا چہ گفت نتواں گفتم کہ شرحِ ہجراں   گفتا رسد بپایاں گفتم کہ با طوالت
گفتا بگو ز دوری گفتم نظیر محشر   گفتا بگو ز حرماں گفتم بری خجالت
گفتا بیدلِ مسکیں زیبد ہزار تحسیں
گفتا فلک کہ "آمیں" فرخندہ باد فالت

✻

ڪافي•

ٿل: محبوب چيو هي سينگار ڏس، چيم واه جو حسن ڪمال آ.
دوست چيو ڇا ٿو گهرين، مون گهريو وصال آ.
1. محب چيو ڇو ماٺ ڪيئي؟ چيم ڪيو خيالن خراب،
چيئين ڀلا بيقرار آن؟ چيم ڏٺو حسن جمال آ.
2. فرمان ٿيو ڪندين قربان ڇا، عرض ڪيم دين و عقل،
ٿيندين قتل قربن ڀري چيو مرڪي چيم، تو مباح تو آ تو مباح آ.

• طرز: اي ادا قاصد خبر ڏي ياد هُشَ مان يار کي

3. معشوق چيو ڪهڙو شوق ٿِئي، ڇَيمُ ڇپڙن تي ٻه چميون،
بي پرواه چيو چريا پيچ پري، چيم پيش پرين تو حال آ.
4. فرهاد لاءِ پنهل پڇو (فرهاد لاءِ) چيم، هيرن شيرين جي هلول،
مجنون لاءِ مالڪ پڇو چيم ٿُنهنجي هرڻن مال آ.
5. جانب چيو ڪندس جفا، مون چيو وفا ڪندس،
سهڻل چيو آءُ سخت هان، چيم باوفا هي بحال آ.
6. مه لقا چيو ملڪ گهميو آن، عرض ڪيم جِتِ اوهين ڇڏيو
گلفام چيو تون وئين گسي، چيم ٿُنهنجي سبب خط و خال آ.
7. لعلڻ چيو ڇا لڪو نه رهندو چيم جدائيءَ جو بيان،
پرين چيو ڪا اُن جي پڇاڙي، چيم تون مِلين ته پو جال آ.
8. دلبر چيو دوري ڇا آهي، چيم جهڙي ڪاريْ قيام،
مشڪي چيئين محروم ڏَس، چيم برو بمبال آ.
9. حزب الله هزار مبارڪ، 'مسڪين' ٿو موليٰ ، ڏئي،
عَرش چيو آمين سخي، تنهن جي مبارڪ فال آ.

بهتر از طاقِ فلک خلوتِ درویشاں است　　برتر از عرش بریں همتِ درویشاں است
گنج بے مار که در وے نکند کاست اثر　　گر بخواہی بیقیں صحبتِ درویشاں است
در سراپردۂ قدسی که بود محفلِ انس　　بینی آنجا که لبے حرمتِ درویشاں است
می بران چشم نظر داشتم و می بینم　　رتبه افزائے جناں خدمتِ درویشاں است
شہریارانِ جہاں اند از ایشاں به مرام　　از کراں تا بکراں دولتِ درویشاں است
چوں گدا باش تو مسکیں به درِ پیرِ مغاں
زانکه سلطانیِ دل خدمتِ درویشاں است

*

ڪافي

ٽل: ڪير ڄاڻي حد ڪهڙي آه،
دل درويشن اهڙي آه، پڄي نہ عرش آسمانُ الا الله.

1. ڪوٽ طلسم ڪان خزانو هي خالي، ڪر صحبت رک ايمانُ الا الله.
2. ساڻ يقين رک ياري درويش، تہ ڏاتر ڏيئي ڪي ڏانُ الا الله.
3. ملڪ مقرب هر دو عالم ڪان، مٿي درويشن مانُ الا الله.
4. نظر ڪيم جڏهن دل درويشن، مليو خادمن ڪي عدنانُ الا الله.
5. شاهہ شهنشاهہ ملڪ مڙيئي، پنن پيرن ڪان امانُ الا الله.
6. پيرِ مغان جو حزب الله 'مسڪين'، گدابہ ٿئي سلطانُ الا الله.

بیا بیا کہ ہمہ درد را دوا اینجا است
شنو شنو کہ عطا خانۂ شفا اینجا است
بہ جستجوئے صنم در بدر چرا شدۂ
بیا بخانۂ دل بیں کہ دلربا اینجا است
ہزارِ نسترن و سنبل و سیمین و سمن
صفائی صحنِ چمن نکہتِ صبا اینجا است
ز کوئے پیرِ مغاں سوئے کعبہ چیست گذر
کہ قبلہ گاہِ ہمہ کامِ مدعیٰ اینجا است
بکوئے میکدہ، زاہد کجا گذر گیرد
چرا کہ عاشقِ مسکین پارسا اینجا است

*

ڪافي

ٿل: اچو اچو شال جيوين، شفا خانه،
دوا دردن هتي آهي، شفا مرضن هتي آهي
1. هر درد جي وو دوا هٽ آهي وو ميان،
ملي سڀ ڪجھ شال جيون، محبتانه گهر خدا جو هتي آهي، اچو اچو...
2. ڇو ٿو ٿئين وو دربدر دلبر لاءِ وو ميان،
ٽڪي ڪين هو شال جيوين، منجھ ٽڪاڻم نظر نور جي هتي آهي، اچو اچو...
3. هزارين هدايتون وو ورد وظيفا وو ميان،
سنت سهڻي شال جيوين، ڪل قرآنه، ڪلي خوشبو هتي آهي، اچو اچو...
4. پري ڪونهي وو ڪعبو ڪلنگيءَ ڪان وو ميان،
هر مقصد شال جيوين، حاصلانه ڪعبو قبلو هتي آه...
5. عاشق الله جا وو هوندا حزب الله وو ميان،
بهندا ڪين ڪي شال جيوين، بتخانه 'مسڪين' پارس هتي آهي، اچو اچو...
6. نصيب ناهي وو خشڪ ملا ڪي وو ميان،
درد دلبر شال جيون، عاشقانه ولي وارث هتي آهي، اچو اچو...

دیده ام در فراق یار گریست   چونکه ابر از غمِ بہار گریست
تا سحرگاه چشم شمع شبی   دردِ پروانہ داشت زار گریست
تا شبِ ہجر نیست قصہ پذیر   دیدۂ شوق ز انتظار گریست
وعدۂ وصل را چو پایاں نیست   بدروغِ تو اعتبار گریست
از شر و شور گریہ و زارم   حالتے شد کہ یار زار گریست
آنچناں گریہ ام اثر دارد   کز غمِ بلبلم ہزار گریست
بے رُخِ تو بتا بہ باغِ ہمہ   غنچہ و برگ و بار و خار گریست

چشم در آستیں گہر دارد
دلِ مسکیں کہ در کنار گریست

*

ڪافي

ٿل: بس نه ڪن ٿيون، اکڙيون وسن ٿيون،
ڪڪر وسي جيئن مند ملهار.

1. رات ڏکن جي ساري گهاريم، اسر جو اکين ڳوڙها ڳاڙيم،
شمع تي پروانه پيٽ پلهار.
2. رات جدائي جي پوري نٿي ٿئي، اک اوڇنگارن کان بس نٿي ٿئي،
شوق کان اکڙيون رهيون انتظار.
3. ڪونهي مدو ڪو محب ملڻ جو سور سانڍيوم ناه سلڻ جو،
ڪوڙي وعدي تي ڪري اعتبار.
4. گوندر غم کان ڪريان دانهون، بلبل پرمي يار ڪيون آهون،
رُوان تو لاءِ زارو زار.
5. حزب الله هارن هنجون باغ مکڙيون، پن، ميوا ’مسڪين‘ دليون دکڙيون،
اکڙيون آڇون ٿيون پيا موتي ڏار.

قسم بعشق تو خوردم خدا گواہ من است
بہرکسے نگرم بر رخت نگاہِ من است
تو باش با من بیخولیش یکدل و یکرد
پس از بغیر نمایم نظر گناہِ من است

بگفتمش زِ سرِ من قدم دریغ مدار
بگفت عاشقِ مسکیں مقیمِ راہِ من است

*

ڪافي

ٿل: قسم ڪنيو ٿم، دم نہ هڻيو ٿم.

عشق تُنهنجي جو الله ڄاڻي قسم ڪنيو ٿم.

1. دل اکين ۾ صورت تُنهنجي، نظر نماڻي ٻئي طرف مُنهنجي،
ديدار دلبر تو لاءِ تاڻي.
2. تون مون سان هڪ جان هڪ دل تي وچ، ٻي ڏي نهاريان مور نہ مون مچ،
ڪوڙي ڪميڻي هان ڏاڍي ڍهياڻي.
3. ٻيل تہ ٻلائن ٻينر ٻوريون، ساهہ سڀي ڪي سوريو سوريون،
من ۾ محمد صہ مو جان ماڻي.
4. حزب الله هڪڙو قدم ڪلهي تي، موڙ نہ ’مسڪين‘ رک مٿي تي،
رستو جهليو آ عاشق هاڻي.

چرخ سرگشتۂ تمنایت   سرو شرمندہ پیش بالایت
لالہ و گل فتادہ در قدمت   عندلیبِ ہزار شیدایت
دل و دیں می برد بہ یغمائی   سرمۂ چشمِ نازِ شہلایت
نکشد قد صنوبر و شمشاد   پیش سروِ بلند بالایت
مہ و خورشید و انجم و افلاک   ہمہ سرگشتۂ تماشایت
مستیِ اہلِ عقل افزوں شد   از مئے نشئۂ دوبالایت
تولائے تست عاشقِ زار   رند شوریدہ و مبتلایت
بمریضِ غمت چہ چارہ کنند   بود داروئے او مداوایت
در دو عالم بس است مسکیں را
جلوۂ حسنِ روئے زیبایت

*

ٿل: ٿُنهنجو ديدار دوا آهي، غم مرض هي ڇا ڪندا.

1. سروقد سڄڻ منهنجا سائين، زمانو تو ۾ حيران آهي.
2. لالہ گل قدمن تان قربان، تو تان فدا سر ساهہ آهي.
3. دل ديدن دنيا لٽي ورتي، ناز اکين جو سرمو آهي.
4. سرو صنوبر قد نہ برابر، شمشاد کي ڪهڙي مجال آهي.
5. حيران هزارين تنهنجي پسڻ لاءِ، سج چنڊ توڙي آسمان آهي.
6. عقل وارن ۾ مستي اچي وئي، ديدار تنهنجي ڪيو مستان آهي.
7. عاشق زار ٿُنهنجي محبت ۾، مست مگن بي اختيار آهي.
8. جلوي پنهل جي روشن ڪيا ’مسڪين‘ دنيا آخرت آسان آهي.

شبے دیدم چہ خوش مہ روئے فرخ   نوشتش حلقۂ چوں ابروئے فرخ
رخش رخشاں تراز رخشندہ خورشید   میانش بود نیمے موئے فرخ
زگلشن قدسیِ جنت نشانی   گلے دیدم برنگ و بوئے فرخ
زہرہ در رقصے مسیحا در آیند   خرامد چوں بتِ دلجوئے فرخ
بدوزد سینۂ آں ماہ تاباں   نگاہ و غمزۂ جادوئے فرخ
بدو آفاق با آفاقِ دیدہ   چہ دلبر دیدہ ام خوش خوئے فرخ
سر زلفش خم آوردہ میاں را   بگردِ کماں ابری ہندوئے فرخ
شمردم زلف با گیسوئے سنبل   کہ سنبل گفت در گیسوئے فرخ

برآرد سر ز خورشیدِ جہاں تاب
شود مسکیں چو ہمزانوئے فرخ

*

ٽل: منهن مبارڪ محبوب ڏسڻ سان، ڪائنات اکين ۾ سمائجي وئي.

1. چنڊ جهڙي سهڻي صورت سهڻل جي، بسم الله پرون سان لڪائجي وئي.
2. سج ڪان روشن رهبر مُنهنجو چيلهه وار جي مثل ٻڻائجي وئي.
3. گلشن قدسي جنت نشاني، رنگ و بو گل گڏائجي وئي.
4. دل جو دلبر جڏهن ٽلي ٿو زهره مسيح رقص رسائجي وئي.
5. نظر نگاهه محبوب جي جادو چنڊ چاڪ سيني سبائجي وئي.
6. باربدن تي زلف ٿو پانيان، چيلهه سهڻل جي چپائجي وئي.
7. زلف سهڻل جا سنبل چوان ٿو سنبل چيو تو بہ ٿي پيٽا جي وئي.
8. ’مسڪين‘ محبوب سان ملڻ جڏهن ٿيو روشني سج جي مٽائجي وئي.

دلم از جوششِ عشقِ بتاں خوشتر نمے ماند — اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمے ماند
دلم از مہرِ مہر دیاں کزیں خوشتر نمے ماند — اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمے ماند
بُتِ نازک بدن عشاق را در بر نمے ماند — اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمے ماند
خمارِ بادۂ عشرتِ سرورے سر نمے ماند — اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمے ماند
فروغِ از آتشِ سوزاں بخاکستر نمے ماند — اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمے ماند

دل پر وحشتِ مسکیںؔ بہ بحر و بر نمے ماند
اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمے ماند

✶

ڪافي

تل: منهنجي دل عشق دلبر جي وڏي لاچار ۾ آهي،
اگر خوش رات آ هڪڙي، تہ وري ٻي آزار ۾ آهي.

1. جوش عشق جي ڪان دل اصل خوش آهه ڪنيڪي،
اگر خوش رات آ هڪڙي، تہ وري ٻي ويچار ۾ آهي.
2. عشاقن سان ڀلا نازڪ بدن، ڪيئن گڏجي گهاريندو
گهاري تہ بہ ڪي گهڙيون گهٽ وڌ، وري وٽجار ۾ آهي.
3. ٿورا جو نشو تادم هلي ٿو ڪين ڪي ڪڏهين،
هليو تہ بہ خلق تي هڪ پل، وري خمار ۾ ناهي.
4. اجهايل آڳ ۾ اوشاق، رهي رهندو ڀلا ڪيسين،
اگر رهيو گهڙي هڪڙي، وري اُهو ڇار ۾ آهي.
5. دل هشمت ڪان حزب الله سمنڊ سڪ تي نٿي ماٿي،
ماري ٿو خوف ’مسڪين‘ کي، پري پروردگار ناهي.

اگر شمشیر در کف آں بتِ بیباک برخیزد
فغاں از ساکنانِ عالمِ افلاک برخیزد
ازاں رو ہر زماں بر خاکِ راہش رو ہمے مالم
کہ از راہش بجاروبِ مژہ خاشاک برخیزد

بکش شمعِ فروزاں را بہم زن شیشہ و ساغر
ز مجلس دامن افشاں چوں بتِ چالاک برخیزد
بہ دردِ گنبدِ گردوں رسد تا عالمِ بالا
ہر آں آہے کہ از جان و دلِ غمناک برخیزد

اگر بر کشتۂ تیغِ محبت بگذری روزے
بدامانت بیاویزد گریباں چاک برخیزد
گدائے درگہِ میخانہ روزِ محشر اے زاہد
بعصیاں گرچہ آلودہ است امّا پاک برخیزد

اگر بر تربتم آئی باستقبال اقدامت
رواں از آسماں آید تنم از خاک برخیزد
مکن مسکیںؔ غم از عصیاں در آں ہنگامۂ محشر
چو از بہرِ شفاعت آں شہِ لولاک برخیزد

*

ڪافي

ٿل: جڏهن هٿ ۾ کڻي تلوار ٿو محبوب بي پرواهه،
عالم افلاڪ واراڪن، رڙيون دانهن مٿي دانهه.
1. پرين جي واٽ تي هر وقت، مهٽيان منهن ٿو پنهنجو
پنبڙين سان ڪندس ڪنڊا، ڏئي ٻهاري صاف راهه.
2. مٺو محبوب مجلس مان، جڏهن جلوو هٽائي پو
ڇڏ ڀڃي صراحي پيالو شمع روشن کي وساءِ.

3. وڃي ٿي آسمان چيري، عالم بالا کان پي اڳتي،
ڏکويل ساهہ واري دل مان، جا نڪرندي آهي آهہ.
4. تلوار محبت جي ڪٽل کان ٿي گذري ڪڏهين،
اٿي پوندو عاشق چريو ٿُنهنجي دامن جهلڻ جي لاءِ.
5. اٿندو پاڪ ٿي محشر گداگر عشق جي در جو
دنيا جا گناهہ سيئي، بخشيندو پنهنجي درگاهہ.
6. مرحبا چوندو جسم، تربت ڏي آڻيندين جڏ قدم،
پون مان بت پيچ پيچ ڪندو آسمان کان ايندو پساهہ.
7. گناهن جي سبب ’مسڪين‘ محشر جو ڪو غم نہ ڪر،
شفاعت لاءِ جڏهن اٿندو صاحب لولاڪ شاهہ.

چوں عروساں گرہ از زلفِ دوتا بکشایند
گرہ از بندِ ہمیں دلقِ ریا بکشایند

بلبلِ جاں بقفسِ عشقِ بتاں می آرد
سلسلۂ زلف چو بر بادِ صبا بکشایند

خونِ عُشاق پدیداست بریں دستِ صنم
دستِ زنگیں چو پُر از رنگِ حنا بکشایند

بلبلِ جان کہ تشنہ است امیدے دارد
بہرِ جُرعہ چو درِ میکدہ ہا بکشایند

بدرِ پیرِ مغانم زدہ ام نالۂ درد !
دستہائے بدعا بہرِ خدا بکشایند

ہیچ ضائع نشود ایں ہمہ نیکی باشد
کہ درِ گنج بہ مسکیںؔ گدا بکشایند

✶

تل: پيرِ مغان در رڙيون ڪيان ٿو بهرِ خدا ڪا دعا ڪريو.

1. زلف ڪولي جڏهن جانب منهنجو رياءَ جون رلهڙيون وَڃِنِ ڪريو.
2. محب جي عشق ۾ بلبل پڃري، رخ تان زلف پري ڪريو.
3. رت عاشق جو هٿ پنهل جي، ميندي لڳا هٿ ڪو ڪريو.
4. اڃايل بلبل اميد رکي ٿي، در مئڪدي مان ڍڪ پريو.
5. گنج خزانا ملي ويا 'مسڪين'، ضايع نہ ٿيو ڪو هڪ ذرو.

کہ جانِ گلبدنے گاه دردمند مباد
ز دستِ نوک طبیباں پر از گزند مباد
دو زلفش اند شکن در شکنِ چنانچہ کند
شکن گرفتہ کسے در شکن کمند مباد
بہ بیں کہ چرخِ بمیداں چنانچہ می بازد
کسے بزیرِ سمِ ایں زماں سمند مباد
تنم نیارد طاقت بچشمِ جادوئے تو!
بسوزِ جاں کہ ایں جانِ مستمند مباد!
چرا نسوزم کہ اُنے رقیبے بیداری
دلے کہ عاشقِ مسکیں فرقمند مباد

✱

ڪافي

ٿل: خوش رکي تو کي خدا، اي گل بدن دردن کان،
شل لڳي نہ هٿ حڪيمن، تڪليف نہ ٿئي طبيبن کان.
1. زلف زوراور ٿئي، ور وڪڙ ڦاهي جهڙا،
شل نہ ڪو ڦاسي پوي، اهڙن ڦيرن ڦندن کان.
2. چرخو زماني جو تہ ڏس، ڪهڙي طرح پيو تو ڦري،
بس بچائي من خدا، گهوڙن جي سنبن کان.
3. جادو جهڙي تنهنجي نظر، ڪيئن سهي منهنجو جسم،
چو جلائين جان تون طاقت وئي غمن کان.
4. ڪيئن نہ مان ڪاوڙ ڪيان، در تُنهنجي دشمن ڏسي،
'مسڪين' عاشق کي خدا بچاءِ فراقمندن کان.

چونکہ یارم روزِ ہجراں بر سرم رنجیدہ بود
بر سرِ مژگانِ من یک گوہرِ پُرچیدہ بود
ہمچو یک خالے کہ بر عارض ہویدا دیدہ بود
گوئے در میدانِ یک بازیگرے سنجیدہ بود
بارہائے چشمِ من بازی ہوسناکی کند
زانکہ در کوئے وفاداریِ او را دیدہ بود
بریدِ شاہاں چرا شاہیں میگیرد قرار
زانکہ چشمِ پُر ہوسناکِ خود دوزیدہ بود
دوشب دیدم بلبلِ مسکیں اندر بوستاں
از سرِ شور و فغاں با آں گلِ پیچیدہ بود

*

ٽل: يار ٽيو ناراض آ جڏهين، ڳل تان ڳوڙها وهي هليا.
1. سَڏَ اکين ڪئي گهٽي ڏسڻ جي، واٽ وفا ۾ رهي هليا.
2. ڳل محبوب جي تر جو داڻو راند بازيگر رکي هليا.
3. شاهين قرار وٺي هٿ شاهہ جي، هوس جون اکيون سبي هليا.
4. ’مسڪين‘ ڏٺم باغ ۾ بلبل، رڙندا روئندا گل رهي هليا.

۱ دلے دیوانہ ام در کوئے آں دلدار میگردد
بگردِ کافرِ جاں رشتۂ ام زنّار میگردد
چساں سازم منازل طے کہ در ظلمت بیفتادم
بجز روشن دلے خضریم راہِ نار میگردد
ز ہجرِ آں بتِ سیمیں فتادم ایں چنیں سوزاں
کہ ہر مو ز آتشِ فرقت برنگِ نار میگردد
چو ماہم گشت پیدا بر سرم اوجِ فلک رفعت
بہ بینش چشمِ من چوں گنبدِ دوّار میگردد
بہر صبح و مسا مسکیںؔ بگردِ آں بتِ سیمیں
کہ ہمچوں برہمن گردِ بتِ عیار میگردد

*

ٿل: دل ديواني ٻڻجي، ڦري ٿي در دلبر جي،
جٽين وانگر ٿي ڦري، رخ انور رهبر جي.
1. اونداهي ۾ پيو آهيان، ڪيئن منزل طي ڪريان،
دل روشن ڪندو ڪيئن ٻيو سوا سهڻي سرور جي.
2. فراق جي باهه ساڙيو آ، ٻري ٿو وار پيو هر هڪ،
جسم سارو جلي ويڙو جيان ٿوريءَ جگر جي.
3. سهڻو چنڊ ڪان پاڳارو زيارت لاءِ ٿو بيهي،
آسمان پي ڦري ٿو پيو حر هر هڪ نظر جي.
4. 'مسڪين' صبح شام سِري، بت سمين ٻاهران ڦري،
برهمڻ باهه جي ٻاهران، ٿو ڦري فجر جي.

دلے چو دلبرِ من ماه را رکاب کند   دو تیغِ رابن خوداں دم بآفتاب کند
ہمیں کہ آیتِ وصلت بکام دل آرد   کسے کہ مصحفِ روئے تو انتخاب کند
کہ بادشاہیِ دارین شد بنامِ او   کسے کہ خرقۂ پشمیں پُر از شراب کند
کہ یار من چو خور طلعت روئش   چہ ماہتاب ہزار اندراں نقاب کند
بہ بند آرد بر دو جہاں در یک دم   دلے کہ گیسوئے مشکیں مگر طناب کند
محیطِ فکر براند اگر کسے تا ماه !   دلے کہ برقِ لمعش چو سحاب کند
گہے چو یارم بامن سخن بگوید کاش   سراب تشنۂ صد سال را پُر آب کند

امید باد کہ آں ماه سیل مے آرد !
ولیک جانم مسکیں چرا کباب کند

*

ٽل: دلبر منهنجو سوار تي چنڊ تي، سج تي سوڀ بہ ماڻي ٿو.
سج تي سوڀ بہ ماڻي ٿو پھ تراريون تاڻي ٿو.

1. جنهن تصور صورت جو ڪيو دلي وصال سو ڇاڻي ٿو.
2. دارين جي شاهي تن کي عطا ٿي، گودڙي شراب ڇاڻي ٿو.
3. هزارين چنڊ حجاب ۾ ويڙا، رخ تاج ڪلنگي سان آڻي ٿو.
4. گيسو پڪيڙي پنهل منهنجو جهان ٻئي قيد ۾ آڻي ٿو.
5. چنڊ تي رسائي رهبر جي آ، براق کي سواري بڻائي ٿو.
6. يار ڪري مون سان سخن خواني، صدين جا اڃايل ڍائي ٿو.
7. محب آڻيندو سيلاب محبت، 'مسڪين' دل ڪباب نہ هاڻي ڪو.

گلِ رُخِ من حلقهٔ چوں گرد کاکل بشکند   قید سازد بلبلاں بازارِ ہر گل بشکند
عشقِ او چوں موج آرد ما نعش کے میشود   موج چوں دریا کند بسیار ساحل بشکند
روئے پوشِ یارِ من چوں سر بر آرد از نقاب   لاله را پُر خوں کند مہ را تجمل بشکند
برہمن بیند اگر یارم خرام اندر چمن   بت پرستی واگذارد ہم بت از گل بشکند
ساربانِ وہم را طاقت چہ آنجا می شود   ترک من باریک نگہ راه قوافل بشکند
گر تو بہ نشینی بمعشوق ونگاری آخرش   مستیِ بادِ خزاں غوغائے بلبل بشکند

✱

ٿل: درياءَ ڇولي بند ڀڃي ٿي، عشق جي موج ۾ ڪير اچي.

1. ڪاڪل ڪلهن تي محبوب کولي، قيد ٿي بلبل گل ۾ ڀير اچي.
2. نقاب هٽائي رخ تان رهبر، چنڊ روشن کي ڪير پڇي.
3. يار کي باغ ۾ ٽلندو ڏسي، بت پرستي ۾ ڦير اچي.
4. هڪ نظر سان ڪافلا لُٽيئي، وهم جي جاءِ ڪا ناهه جتي.
5. بلبل دانهون ختم ٿي وينديون، معشوق مجلس ۾ شير اچي.

زفرقت آتش اندر دل مگر بسیار می گردد
زغضبش بر زبانم ہردم استغفار میگردد
زہجرش آتش اندر دل بسے افروز شد اما
خلیل آسا اگر آتش برم گل زار میگردد
فتادہ از نگاہت شورشِ بسیار در گیتی
زچشمِ جادویت ہر زگسے بیمار میگردد
بگردِ یارِ من گر غیر می گردد چہ مے باشد
بگردِ آستینِ گل ہزاراں خار میگردد
روا باشد کنار انداز داز دستی بگردن من
عجب نبود کہ کج شمشیر جوہر دار میگردد
عجب گیسوئے مشکینش نسیم او را بہ تاب آرد
دلم ہر وقت در آں طرۂ طرار میگردد
بترکِ کج کلہ صد کج کلہ را بس بپا دارند
کہ کفر از جلوۂ آں حیدرِ کرار میگردد
بہر انجم کہ باشد ایں سخن را بس روا دارد
بگیتی کس نمے باشد کہ غیر از یار میگردد
بصد منت فشانم جان در پائے تو گر حاشا
رقیبے را نبا دا جائے گر دم یار میگردد
گلِ بوئے ترا آوردہ در بازار بعنبر شد!
بہویت گرچہ ہر بازار عنبر دار میگردد
زما و روئے زیبایت بتاریکی فتادہ ام
زمہجوری بتِ سیمیں دلم زنگار میگردد
بروئے کافرت دیدم کہ ترکی یا کہ گبر اما
برسمِ ہندوی زلفِ تو چوں زنار میگردد
بدل اشکستہ ام بنگر کہ بے توام چساں ماندہ
کہ مسکیں والہ و شیدائی دیدار میگردد

*

ڪافي

ٿل: گهڙي گهڙي هيءَ دِلڙي الا توبھ توبھ ٿي ڪري،
باهْ بره جي ٿي ٻري ڙي سرتيون.

1. باھ ٿي پڙڪي، دل مان ڇپيون ميان لا،
پرجي وسيلو وري ڙي سرتيون خليل جيان ٿي ٿڌڙي، الا توبھ...
2. پؤ ناهي پر ۾ وو رهن بدخواهہ ميان لا،
مُحِبَ جي محل دري ڙي سرتيون، گل بہ ٿئي ڪنبڙي، الا توبھ...

3. ترڪ پھلوان ٽا وو ڪن تباھ ميان لا،
علي رضہ ڪان ڪفر ڏري ڙي سرتيون، ڳالھ ناهي عجب جهڙي، الا توبہ...
4. جادو نظر جا وو خنجر لڳا ميان لا،
پاڪر پورل پري ڙي سرتيون، پيار ڪرن ڪو پل ڙِي، الا توبہ...
5. قسم خدا جو وو قربان ڪيان ميان لا،
سؤ سؤ ڀيرا سِري ڙي سرتيون دشمن جي پاڙ ڳيڙي، الا توبہ...
6. حال هيٽان ٽيا حزب الله ميان لا،
’مسڪين‘ مون ناسري ڙي سرتيون، نظر نهاري تڪڙي، الا توبہ...
7. ڪوبہ ناهي ڪو وو يار سوا ميان لا،
بي يار تحت تري ڪڙي سرتيون، فتوي ڏني مفتي مُلڙي، الا توبہ...
8. منهن مبارڪ وو مون ڏٺو ميان لا،
خوشبوءِ ڪُلِي عنبري ڙي سرتيون، جدائي ۾ هان چرڙي، الا توبہ...

چو قدِ سروِ گلنارش کہ در گلزارے زیبد   خراماں کبک قہقہہ وار در کہسارے زیبد
بگردِ سروِ بستانم برآرد جعد با سنبل   چہ کاکل رشتۂ از سر بقدِ یارے زیبد
فتادہ گیسوئے عنبر فرو ہشتہ ز رخسارش   چو سنبل لالہ در گلشن بہم بسیارے زیبد
بقربِ نیک خو یارم شود ہر بد چو نیکوتر   ولے در شاخِ رنگیں گل ہزاراں خارے زیبد
فلک را گردشد گردش زگردو جامِ جمشیدم   چہ در دستِ نگارِ من قدح سرشارے زیبد
چو مے خواند ز قرآں آیتِ رحمت لبِ یارم   چہ بر فرہاد از شیریں لبِ گفتارے زیبد
ہزاراں زندہ جاں گردد ز گفتارِ لبِ شیریں   چہ لبہا نوش داردیش بہ بیمارے زیبد
ازاں صیادِ قیدِ بلبلِ مسکیں چساں آمد
چہ دام و دانہ خال و زلف بر رخسارے زیبد

☆

ٿل: جيئن ڊيل ٽلي ٿي جبل تي، تيئن باغ ۾ پورل ڀائين ٿو.
1. سُنبل ورايا وار سَر وَ تي، تيئن ڪاڪل ڪلهن تي ڀائين ٿو.
2. عنبرين زلف محبوب جي رخ تي، لاله گل گلشن ۾ ڀائين ٿو.
3. صحبت سان ٿيا بهتر بدتر ماڻهو تيئن گل ڪنڊا گڏ ڀائين ٿو.
4. فلڪ ۾ گردش جام جمشيد آ، هٿ هادي پيالا ڀائين ٿو.
5. لب ياريت رحمت آيت قرآن آ، شيرين فرهاد ٻہ ڀائين ڪو.
6. گوهر جي گفتار مٺي سان، لک مرده دل جيئريون ڀائين ٿو.
7. ’مسڪين‘ بلبل جي قيد ڪرڻ لاءِ، دام زلف ۾ داڻا ٺاهين ٿو.

سرمہ در چشمِ یار مے زیبد   ابر در نو بہار مے زیبد
گردِ مہ روئے و عارضِ انوار   گیسوئے مشکبار مے زیبد
بط بکف پس نگار در آغوش   بر لبِ جوئے بار مے زیبد
ایں چنیں عیشہائے فردوسی   در میان دو یار مے زیبد
در چنیں عرصۂ شہود رقم   نشۂ بے شمار مے زیبد
ساقی و مطرب و ترانۂ چنگ   ساغرِ خوشگوار مے زیبد
بر سرِ حالِ ناتوان مسکین
کرمِ کردگار مے زیبد

*

ٿل: سُرمون اکين ۾ سونهين پنهل کي، دل ٿي باغ بهار آهي.
1. منهن منور مبارڪ ڳل گلابي، زلف بہ خوشبودار آهي.
2. ندي ڪناري هٿ سونهين آڙي، ڀاڪر ڀر ۾ يار آهي.
3. جنت فردوس عيش اهو آ، ٻن يارن ۾ پيار آهي.
4. سهڻن جي ميدان انهي ۾ سڪ محبت بي شمار آهي.
5. ساز آواز ۽ چنگ وڄي پيو ساغر خوشگوار آهي.
6. ڪمزور حال هن ’مسڪين‘ جي، ڪرم پروردگار آهي.

چہ خوش بود کہ ہماں یار یارِ من باشد
میانِ آغشِ من ماہِ انجمن باشد
صراحیِ و مئے ناب و نگارِ من ساقی
چنیں نشاط مرا نیز در وطن باشد
سزد کہ باد مرا با نگارِ شہر آشوب
فراغتے بمیاں گوشۂ چمن باشد
رقیب را تو خدایا دریں حریمِ وصال
مکن تو محرمے کیں یار در سخن باشد
چنیں است رسمِ سرائے سپنج اے مسکیں
گہے نگینِ سلیماں بہ اہرمن باشد

*

ٽل: اهو يار منهنجو يار جيڪر هجي، چنڊ محفل جو ٻاڪر ۾ هجي.

1. مرشد منهنجو ملائي مولا سان، اهڙي خوشي مون کي گهر ۾ هجي.
2. شهر آشوب سهڻو مون کي ملي وڃي، فرصت جي گهڙي مقرر ۾ هجي.
3. خدا دشمن کي درگاهه مان ڪڍ، محب مجلس ڪري گرگر ۾ هجي.
4. ’مسڪين‘ رسم زماني جي اهڙي آ، منڊي سليمان جي آگر ۾ هجي.

شوخِ من چونکہ بے حجاب شود
جگرِ آفتاب آب شود

از سرا پردہ چوں برآرد سر
مہ و خورشید در سحاب شود

از ہوائے شمیم گیسوئے او
خون آہوئے مشک ناب شود

عکسِ او چوں بجام مے افتد
طپشِ شوق در شراب شود

گر نماید بمن وفاداری
خانۂ دشمناں خراب شود

تُرکِ من چوں سناں برانگیزد
زہرۂ شیر نر چو آب شود

★

ٽل: منهنجو محب مٺو بي حجاب ٿئي، جگر پاڻي پاڻي آفتاب ٿئي.

1. پرين پردي مان جڏهن جلوو ڪري، سج چنڊ ڪڪر بانقاب ٿئي.
2. خوشبو زلفن جي رت هرڻ جو مشڪ جو پيڙو پرجي ٿڙٿاب ٿئي.
3. جڏهن عڪس پرين جو پيالي ۾ پوي، طپش عشق سبب شراب ٿئي.
4. محبوب وفاداري مون ساڻ ڪري، گهر دشمن جو تہ خراب ٿئي.
5. ’مسڪين‘ محب جڏهن اک ڪٽندو آ، نرشير بہ زهره آب ٿئي.

مبارک باد بلبل را بهار آمد بهار آمد　　هزاران تهنیت گل را هزار آمد هزار آمد
ز فیضِ ابرِ نیسان و ز لطفِ باد نوروزی　　بنازم نخل امیدم ببار آمد ببار آمد
چو زاهد بے سر و پا ناید از من سبحه گردانی　　مرا دردِ سحرگاهی بکار آمد بکار آمد
من و ساقی ز فیضِ بادهٔ گلگونه رقصیدیم　　صدا برخاست از هر سو که یار آمد که یار آمد
ز لعلِ شکرینِ او ز زلفِ عنبرینِ او　　دلِ دیوانهٔ ما را قرار آمد قرار آمد
در آمد از درِ دل در شدم قربانِ اقدامش
مبارک باد مسکین را، نگار آمد نگار آمد

*

ٽل: مريدن کي مبارڪ آ، مرشد آيو مرشد آيو
فيض جو جاري ذڪر آ، رهبر آيو رهبر آيو.

1. ابر آ فيض جو آيو مولا مرشد ملايو ميوو مولا آ ڪارايو رهبر آيو رهبر آيو.
2. ننگو ملا ٽنگي تسبيح ريا سلن ڪين ڪي رسبي مونکي ڪم فڪر اَسُر آيو رهبر آيو.
3. ٿيو اعلان اچي ٿو يار، اٿو جلدي ڪيو انتظار ساقي گل رنگ سلراهيو رهبر آيو رهبر آيو.
4. مٺالب لال زلف عنبر، سونهَن سردار ٿا برس، چري دل کي قرار آيو رهبر آيو.
5. قربان قلمن تان ٿيس، 'مسڪين' مرشد در آيس، اکين ٺار گهر آيو رهبر آيو.

صبا آمد نویدم داد کاینک یار مے آید
بیا اے باغباں کاں سروِ در گلزار مے آید

چو سوئے خود خراماں دیدمش آنگہ بدل گفتم
طبیبِ دردمنداں بر سرِ بیمار مے آید

منال از محنتِ دوری واکنوں شاد باش اے دل
پئے غمخواریِ بیچارگاں غم خوار مے آید

ز دستِ غم گریباں چاک در میخانہ خواہم شد
بسانِ گل کہ از گلشن سوئے بازار مے آید

بہ بیں کاں ساقیِ مہ وش بخلوت خانۂ مسکیں
صراحی در کف و با ساغرِ سرشار مے آید

*

ٿل: صبا صبح ڏني مبارڪ يار اچي ويو.
اچ مالهي ڪر مرحبا باغ بهار اچي ويو.

1. ٿلندي ٿور ڏٺم دلبر، چيم اي دل ٿي خوش هاڻي،
درد مندن جي دوا لاءِ طبيب غمخوار اچي ويو.

2. دل دوري جون نه ڪر دانهون، دوست همدرد آيو اورانهون،
غريبن جو غمخوار اچي ويو دلدار اچي ويو.

3. غم سبب آ گريبان چاڪ، ڪهڙو آ تنهن جو علاج،
جدا ٿي باغ مان گل بازار اچي ويو يار اچي ويو.

4. گهگهي پيالو کڻي هٿ ۾، سهڻو ساقي آيو گهر ۾،
'مسڪين' کي محبت سان، ڪرڻ سرشار اچي ويو.

دیدیم گل رُخے کہ بدستش پیالہ بود　　از رنگ بادہ لعلِ لبش ہمچو لالہ بود
دے گلعذار دیدم و در دلق پر خمار　　نوشیدہ بود آنکہ شرابِ دو سالہ بود
دستِ جہاں ببست ملیبر موئے تارِ خویش　　دورِ فلک بہ نرگسِ مستش حوالہ بود
از خوانِ او نصیب چہ گشتہ است بہر ما　　سہ بوسہ اش برائے من و یک نوالہ بود
منزل چو کرد بر سرِ ایوانِ ہفتمیں　　پالیش نخست بر سر دوری ہلالہ بود
سر سبز و خوش گوار و عجب رنگ بوئے او　　از گلبنِ صفائی یک نونہالہ بود
خور طلعت و حوروش و ماہ پیکری　　با مستیِ رمیدہ عجب یک غزالہ بود
چیزے نگشت از سرِ جور و ستم گری　　گر عجز گر نیاز بدستم قبالہ بود
آں قطرۂ عرق کہ نشستہ بہ غبغبش　　دانم کہ جوئے کوثرِ آبِ زلالہ بود

مسکیں چہ مدح ہر دمے در شانِ او بگفت
آں شاہِ دین پرور و خواجہ بلالہ بود

✶

ٽل: ڇا ڪري تعريف سگھندو 'مسڪين' ان بي مثال جي،
دين پرور حضرت شاهه، علي بلال جي.

1. رخ انور محبوب جي ڏٺم هٿ ۾ آب ڪوثر،
گل گلابي لال گل مثل لب لال جي.

2. محو هو ديدار رب ۾ پرخمار
ڄڻ اٿس پيتل شراب پراڻي ڪن سال جي.

3. وار جي هڪ تار ۾ ٻڌل، هٿ دو جهان،
مست نرگس فلڪ تي ڪيا احوال هي.

4. منهنجو حصو دسترخاني مان هي آهي، حاصل ٿيو
ٽي چميون ٽيون هڪ گرهه سي ٻه ننڍڙي ٻال جي.

5. منزل محبوبن ڪئي، عرش ستين آسمان تي،
پهريون قدم تاريخ پهرين هو مٿي هلال جي.

6. عرش تي خوشگوار خوشبوءِ عجب رنگ محبوب جو
جيئن صفائي سان لڳل چڪي نونهال جي.

7. حور صفت حضرت منهنجو چنڊ کان ٻه آ روشن،
ٽور اهڙي ٿو ٽلي ٽور ٽاهڙ غزال جي.

8. نيازمندي عاجزي جو سبق منهنجي هٿ ۾ هو
جور و ستم ءِ ڏاڍ جي اثر نه ڪا في الحال ٿي.

9. پگهر جو هڪڙو ڦڙو ٿو هلي درياءَ غب غب،
سمجهيم آ آب ڪوثر ’مسڪين‘ هي بحال ٿي.

نسیم عنبرافشاں چہ آگہی آورد   تطاولِ شبِ ہجراں بکوتہی آورد
درید پردۂ ہر غنچہ در میاں گلشن   بہ بیں چہ نکہتِ بادِ سحرگہی آورد
شمیم گیسوئے عنبرفشان آں مہ وش   دماغِ عاشقِ سرگشتہ در بہی آورد
ز راہِ وادیِ پرخوف حرفہ کانجانیست   زہے رفیق کہ مارا بہ ہمرہی آورد
نہادہ ایم سرِ خویش را بہ رہگذرش   صبا چو خاک ز کوئے شہنشہی آورد
رسیدہ بود کہ جانم رسید باز بتن   چو ہدہدی خوش خبر از شہنشہی آورد

بحالِ مسکیں مخند اے زاہد
کہ در گدا صفتے افسرِ شہی آورد

*

ٿل: ڪٿي خوشبو عطر عنبر هاڻي هير آئي آ.
جدائي ۽ جبل جي رات هجر ۾ هاڻي آئي آ.
1. گلشن مان ڪليا غنچا، ڪٿي خوشبو صبح سان هير آئي آ.
2. دماغ عاشق ديواني جو درست ڪرڻ هير آئي' آ.
3. سهڻو ساٿي سبحان الله، خطرناڪ وادي آئي آ.
4. شهنشاهه جي گهٽي جي خاڪ، اکيان سرڙي نمائي آ.
5. بدن مان ساهه ويو نڪري، اچي موٽي هد هد ڳالهه ٻڌائي آ.
6. مُلا 'مسڪين' تي ڪين کل، گدا صورت ۾ شاهي آ.

حالِ خود را ننوشتی شدہ ایامِ چند روزہا شد کہ نیامد ز تو پیغامِ چند
مجلست ہست، اغیارِ رقیبِ سگ زاد مدتے رفت کہ تا سوختم از خامِ چند
قاصدِ ہر کہ بیامد چنیں گفت پیام یار تو نامۂ داد است بدشنامِ چند
کردۂ عاشق ما را دکشی چند بناز شدہ ام چند پریشان و بدنامِ چند
سالہا شد کہ تو ہمدم نشدی سوختہ ام از شراب آر سوئے سوختہ دل جامِ چند
زیر آتشِ ہجرِ تو کہ در دل دارم دود از آہِ من آمد چو سیہ فامِ چند
مالکِ ملکِ ملاحت بگدایاں بنگر ما گدایم دہ از وصلِ خود انعامِ چند
ہمچو بلبل ز خزاں حالِ گلے میگویم حالِ دل را چہ کنم پیشِ دگر عامِ چند
سالہا رفت نہ پیدا شدہ خورشیدِ وصال
بگذاریم چساں غیرِ رخت شامِ چند

*

ڪافي

ٽل: ڏينهڙا لنگهي ويا ڪيئي، خطڙو لکيئي نہ خالي،
شب روز تو نهاريان حالي نہ ٿئين حوالي.
1. رقيبن سان راتو ڏينهان ڪچهريون پيو ڪرين تو
سڄڻن سان هڪڙي ساعت سهڙين نڪا سهين تو
رقيب ڪتي جي پٽ سان تو جملي جواني جالي.

2. قاصد ڪڏهن ڪو آئيو تنهن چيو توهان ڏي آهن،
محبوب جون ميارون گاريون اوهان ڏي آهن،
ويتر وڻي نہ تنهن جي ناهي چڱي ڪا چالي.
3. عاشق ڪري تون پانهنجو دل ۾ لائين ٿو باهيون،
مالڪ حسن جا حاڪم دونهان ڪڏين ٿيون دانهون،
بدنام هان پريشان سالن ڪان تنهنجو سوالي.
4. بلبل خزان ڪي روئي، آءٌ عام سان ڇا اوريان،
اپريو نہ سج سکن جو ڏک ڏينهن رات ڏوريان،
شامون 'مسڪين' سئين ويون وريو نہ منهنجو والي.
5. سڪندي سڙي ڪي سال ٿيا، نہ ڪيئي ڪڏهن سنڀال ڪا،
دل سڙيل جو داد ڪر، همدم ملي وصال ڪا،
انعام ۾ عطا ٿئي، پينوءَ ڪي هڪڙي پيالي.

چون عروساں بسرِ گیسوئے خود شانہ زدند
اضطرابے بقفس بلبلِ مستانہ زدند
حلقۂ زلف بپایہ بخت درار خالِ نہاد
دام را ساز بجر دندو دراو دانہ زدند
عاشقاں را ہمہ سوز است عذاب است الیم
شمع را ہمدمِ ایں صحبت پروانہ زدند
طوطی و قمری کہ شاخِ صنوبر بہ نشست
بوم را جائے درِ دشت و بہ ویرانہ زدند
چہ سہی سروِ خراماں چہ صنوبر شمشاد
سرِ خود دراز فلک در رو جانانہ زدند
غوطہ خور کہ بیابی صدفِ گوہرِ کام
کار عشق است نہ ہرگز سرِ افسانہ زدند
بیں کہ مستانہ چہ ساں جاں بروِ عشق نہاد
نقشِ نادانیِ ما بر سرِ فرزانہ زدند
منت ایزد کہ نگہداشت زمے مہرِ سپہر
روزیِ حاصلِ مسکینؔ زمے خانہ زدند

*

تل: هڻ ٿيي هڙ حاصل ٿيئہ، هي عشق جو ڪم آ ڳالهہ ناهي.

1. وار سينگاري جڏهن پنهل ٿو مست بلبل ٿي پچري پيئہ.
2. زلف زنجير تي خال جو داڻو ڦاهي اڏي تي داڻو رکيئہ.
3. عاشق سدائين سورن غمن ۾، پروانہ شمع تي ڪاهہ ڪيئہ.
4. طوطي قمري جي جاءِ صنوبر، چٻ جي جاءِ برپٽ رهيئہ.
5. محبوب جي سامهون سَرو صنوبر، ٽڪريل آسمان سان جهڪيل اٿيئہ.
6. قربان ٿيا جي عشق جي رستي، عقل وارن نادان چيئہ.
7. محتاج نہ ڪيائين الله جا احسان، 'مسڪين' محبت مان رزق رسيئہ.

تا ز ساقی و مے نام و نشاں خواہد بود   مجلس آرائی رندانِ جہاں خواہد بود
ساغرِ نابِ مئے ساقی بہ آں کس بخشد   ہر کرا خونِ دل از چشم رواں خواہد بود
دلبرا حور وشا: بہ رخ و خورشید نگاہ   تا قیامت دلے سوئے تو کشاں خواہد بود
زاہدا! لاف نہ ہرگز ز سرِ خواب و خیال   بسرِ ما خاک در دردکشاں خواہد بود
از رہِ میکدہ بگذشت چوں آں پیرِ مغاں   کارواں ہمہ زیں راہِ رواں خواہد بود
مسجد و میکدہ آنجاست کہ باشد یارم   غیرِ او پائے گہ گاؤ خراں خواہد بود
ساغرِ مئے ز کفِ ساقیٔ افلاک ہنوز   سایہ انداز چو خورشیدِ جہاں خواہد بود
زاہدا اگر بسرِ سجادہ تو خوانی قرآن   خواندنِ مصحفِ تو چوں دگراں خواہد بود
حالِ مسکینؔ تو نہ دانی کہ ز گیتی گزرد
کہ بفردائے قیامت او چساں خواہد بود

*

كافي

ٿل: يار منهنجو جت رهي ٿو ات آهي مسجد مڪو
باقي ڀانءِ گڏهہ ڍڳا، ٿل انهن ۾ آ نہ ڪو.
1. جيسين هوندو جڳ ۾ روشن، نالو مئي محبوب جو
سينگاريل مجلس هوندي، ڪونہ هوندو ڪو جهڪو.
2. حور صفت حضرت منهنجو سج چنڊ کان سهڻو آ،
تاقيامت دل تنهن سان، اهو ارادو آ پڪو.

3. ملا ٻٽاڪون نہ هڻ خالي، خيال اجايا خواب ڇڏ،
درد وارن جي درن تي، آ رکيو اسان مٿو.
4. پيرِ مُغان پڳدار پيارا، پيا ڏسن رستو سڌو،
ڪافلا ڪيئي هلن ٿا، پهہ ڪيو آ جن پڪو.
5. اک جنهن مان ڳوڙهو ڳڙي، دل مان رت پيو وهي،
ٿيندو عطا تن کي طهورا، ساقي کان ڪوثر ڪڪو.
6. پيو پڙهين قرآن ملا مصلي مٿان راتو ڏينهان،
مختلف ڄڻن کان ناهين، ڪين ڄاڻي ٿو ٺڪو.
7. ساري عالم تي سدائي، پاڇو آ پنهل جو
پرتوو افلاڪ آهي، رهي نہ ڪو هڪو ٻڪو.
8. آخرت ۾ حال ڪهڙو هوندو هن ‘مسڪين’ جو
ات رسول الله رهي ٿو غمگين ٿي ڪوئي نہ ڪو.

ایں ہمہ ناز و تنعم کہ بتاں مے دارند
خست گیہا بدلِ خستہ دلاں مے دارند
وہ چہ تدبیر نمودند بقتلِ عاشق
تیغِ ابرو، صفِ مژگانِ سناں مے دارند
طلعتِ سیم تنانہا ز رخِ شاں روشن
کیں چنیں جلوہ گریہا بجہاں مے دارند
صنم آنست کہ صیادوش و عاشقِ کش
کارِ نخچیر بدیں باغِ جہاں مے دارند
منتِ ایزد کہ دریں کارگہ گردوں ہم
نظرِ لطف بہ مسکیں بساں مے دارند

*

ڪافي•

ٽل: ڦٽيل دل کي ڦٽين ٿا، ناز انداز پنهل جا.
1. عاشق جي ته قتل جون ووءِ وو سٽون اهڙيون سٽين ٿا.
2. تيغ ابرو ته ترار کان ووءِ وو هنيون پنبڻن پٽين ٿا.
3. رخ روشن ساڻ نور جي ووءِ وو اهڙي جلوي جهٽين ٿا.
4. محبن ليکي شڪار آ ووءِ وو عاشقن جا سرڪٽين ٿا.
5. حزب الله هن حال ۾ ووءِ وو ’مسڪين‘ منهن نه مٽين ٿا.

• طرز: ڪنل وٽ نه ڪئي ڪا

شاهبازِ عشق را پاگیر زنجیرے نہ شد　　طائرِ قدسی است با تزدیر نخچیرے نہ شد
حضرتِ عشق است کز دے، ہیچ کس آسودہ نیست　　ملکِ دل جز عشق از کس زیرِ تسخیرے نہ شد
سالہا امید در دل بہرِ عشقش میزرم　　منت ایزد، روئے او دیدم و تکفیرے نہ شد
سالہا دعویٰ زدم کو را سوالے مے کنم　　چونکہ رویش دیدم از من ہیچ تقریرے نہ شد
خواستم تحریر سازم آنچہ بر من می رود　　مضطرب دستم ز کلکم ہیچ تحریرے نہ شد
درمیانِ عشق بازی جاں زدن آسان نیست　　درمیانِ سیلِ آبی ہیچ تعمیرے نہ شد

روز شب از روئے مسکیں ایں سخن بر می رود
غیرِ عشقِ یار در جاں، ہیچ تنویرے نہ شد

*

کافي

ٿل: عشق جي شهباز کي نہ زنجير جهليو،
پکي قدسي کي نہ تدبير جهليو.
1. حضرت عشق جي دل کي آرام ناهي،
شاهہ عشق جو کو نہ تقدير جهليو.
2. عشق جو دم ئي هنيم ديدار دل سان ڪيم،
ڪفر ڪين ٿيم نہ تقصير جهليو.
3. آرزو عرض ڪرڻ جي سڪ سالن کان،
منهن مقابل ٿيس تان تقرير جهليو.
4. جي عشق ڪرڻ تان سرگهوري ڏيڻ،
منجهہ مهراڻ نہ آ تعمير جهليو.
5. حال عرض نہ ڪيم لکڻ لاءِ قلم کنيم،
هٿڙا ڏکڻ لڳم تن تحرير جهليو.
6. رات ڏينهن منهنجو ’مسڪين‘ يقين آهي،
سوا عشق پيغمبر نہ پير جهليو.

کیست آں کس کو کہ با آں شوخ ہمدستاں شود لیک آں باشد کہ اندر مجلسِ رنداں شود
کارِ خاطر خواہ بازہدِ ریا ناید بدست حاصل آں دارد کہ در خاکِ رہش افشاں شود
ہر کہ در خاکِ رہش افتد بصد صدق و صفا پائے تختِ آں کس آخر بر رخِ کیواں شود
ہر کسے کو دردِ دل دارد زگردوں پر نہیب بادۂ رنگِ صفا آں درد را درماں شود
اے بیا مسکیں سرِ خود را بنہ در پائے دوست
ہر کسے کو سر نیارد آں ہمے حیراں شود

*

غزل

ٿل: مجلس رندن ۾ جيڪو هوندو سوئي پهچي پار ٿيو
هٿ ٻڌل هر گز نہ پهتو بي صحبت بيڪار ٿيو.

1. ڏيک لاءِ ڏاڍي عبادت، هٿ نہ ايندي رياءِ سان،
ٿيندي حاصل تڏهن سهڻا، ٿي خاڪ رستي وار ٿيو.

2. سچ صفائي ساڻ جيڪو خاڪ تي ويٺو وٽس،
تخت تي تنهن جو قدم، آخر آهي شمار ٿيو.

3. درد دل جيڪو رکي، تنهن کي ٿي نعمت عطا،
ظلم زماني جو سهي، آخر طهورا تيار ٿيو.

4. آ 'مسڪين' رک پيرن ۾، دوست جي پنهنجو مٿو
هيٺ جهڪائيندو نہ سر جو حيران آخرڪار ٿيو.

صنما! بدعا ز خدا طلبم، کہ مرا ز تو باز جدا نکند
آزردہ تنم بغم و الم، کہ بیاید و جور و جفا نکند
دلدار دلبرا! این امید گدا، سازیم بر بیت جان فدا
مارا ز رخِ مہر وے شما، باشد کہ خدا جدا نکند
اے لالہ رخا! خورشید وشا، گہ گہ بسوئے این زار بیا
آن کیست کہ عاشقِ بے سر و پا سر بر سرِ پاتو فدا نکند
آیا ببزم تو گر گذری، بر حالِ زارم گر نگری!
اندوہ و غم از دل ببری کین جانم رنگ غنا نکند
گاہے ز شرار ز رخ چین کردی نگاہے تو سوئے مسکین
دہ دہ چہ شکوہِ شہی بود این کہ نگاہ بسوئے گدا نکند

*

ڪافي

تل: سوال خدا کي شل نہ جدا ٿي،
غمن ڏکن ۾ محبوب مون کان.

1. اميد اها ٿم ساهہ فدا ڪيم، دل جي گدائي منهن ڏئي ڪيم،
چهرو چوڏهين جو نہ منسوب مون کان.
2. محبوب منهن جا منهڙو ڏيکاريو ضعيف زوراور ڪين وساريو
غمن ۾ گهٽو گهٽ هو يعقوب مون کان.
3. قربان عاشق سر نہ ڪندو ڪيئن، ڪري قدمن تي سجدو ڪندو هئين،
پڙندو نہ پيو ڪو مڪتوب مون کان.
4. ٿئو منهن ڪڙي پيي ڪڏهن تو نهاريو نہ پہ شاهي 'مسڪين' ڪان ڏاريو
وڃن غم الم سڀ مغضوب مون کان.

دست بازلفِ سیہ باختنش را نگرید
دام بر مرغِ دل انداختنش را نگرید
توسنِ ناز برانگیختنش را نگرید
برق بر جان و دلم ریختنش را نگرید
بچساں میرد د آں شوخ ستمگر بینید
برُتحفا زلف برانداختنش را نگرید
نزدِ اد مدحتِ شمشاد نخوانید دگر
قامتِ ناز برافراختنش را نگرید
بہرِ صیدِ دلِ ما ناز و ادائے نیرنگ
دمبدم حیلۂ نو ساختنش را نگرید
ہر شب از مہرِ عذاری چو مہش شمع بہ بزم
تا سحر گریہ و بگداختنش را نگرید
مست و آشفتہ رُو کردہ پئے قتل کنوں
تیغ در دستِ بر دل تاختنش را نگرید
نو بہار است چہ خوش نغمہ سرا است ہزار
در چمن زمزمہ بنواختنش را نگرید
می برد بادِ صبا ہدیہ بسوئے بلبل
آخر آں بال و پر انداختنش را نگرید

* * *

ڪافي

ٽل: انهي زلف جي ڦاهي سبب دل جو پکي ڦاسي پيو.

1. ٽُنهنجي ناز جواني جي ڪري، دل ساه تي وڄ آ ڪري،
اهڙي زلف ڪلهن اچڻ سبب، عاشق آ هر ساسي ٿيو.
2. مدح محبوبن ڪيان ڪهڙي شمشاد ۾ قد قام جي،
پهرين نظر ٿي شڪار دل تن من ترت تاسي پيو.
3. اڳ تہ ڏيندڙ هو عذاب هاڻي ڪهڻ پيي آ سکيو
انهي بي رخي مستي سبب جيئڙو اداسي ٿي پيو.
4. رخ انور تي نور نازل ڇڻ ڪنوڻ آ هتڙي ڪلي،
لحظي اندر لائي وسائي عاشق اندر عاصي پيو.
5. مرڪ محبوبن جي منڙي کير کنڊ آهي گڏيو
’مسڪين‘ هنيون حبيبن سوا حزب الله لهسجي پيو.

ترا صبر و مرا فریاد دادند
بہر کس ہر چہ طالع داد دادند
چو قصرِ حسن را بنیاد دادند
بنائے صبر را برباد دادند
بخسرو شد لبِ شیریں میسّر
ز تلخی کام با فرہاد دادند
بہ بلبل از فراقِ غنچۂ گل
فغان و نالہ و فریاد دادند
رخت را مطلعِ خورشید گفتند
بیاباں را بمجنوں باد دادند
بناگوش و عذارِ روئے خوبت
تماشائے گلستاں یاد دادند
درِ گنجِ کرامت را کشودند
بہر یک بندۂ آزاد دادند
بمیلِ بادۂ چنگ و چغانہ
مقیمانِ حرم ارشاد دادند
بمسکینِ دولتِ حل المعانی
ز فیضِ خدمتِ استاد دادند

ڪافي

ٿل: نصيبن ۾ فقط فرياد، صبر ٿُنهنجي صداقت آ،
صبر برباد ٿيو تڏهين، جڙي حسن جي عمارت آ.

1. خسرو خاڪ کي رب پاڪ، ڪيا عطا لب شيرين،
مڃيو جن ڄام عربي آ، فرهاد کي فلاوت آ.

2. ڏسي غنچو گل بلبل، ڪري آهون فغان فرياد،
چهرو سج چنڊ کان روشن، قد شمشاد نسبت آ.

3. منور منهن مبارڪ مان، تجليون نور جون برسن،
مليو آزاد ٻانهي کي، خزانو هي ڪرامت آ.

4. حرم وارن وڄايا ساز جهلي ڏاچي ليلا جي واڳ،
ڀلا ڀانيان اهي ئي ڀاڳ، ڏني شربت تراوت آ.

5. آه استاد لئه ارشاد، ملندو فيض خدمت سان،
’مسڪين‘ حل المعاني هي، حزب الله جي هدايت آ.

تا آفتابِ دولت از بامِ ما در آمد
صبحِ وصالِ جاناں از شامِ ما در آمد
ساقی نشستہ بودم در خلوتِ حریفاں
ناگاہ عکسِ رویت از جامِ ما در آید
قانع نمے تواں شد از دولتِ سکندر
نازم کہ گنجِ وصلش انعامِ ما در آید
کردیم دانۂ دل در گنجِ زلفِ پنہاں
عنقائے روئے خوباں در دامِ ما در آید
اے مدّعی میا در حرفِ عنادِ بر لب
تائیدِ آسمانی بر نامِ ما در آمد
طنبور پائے نے را بنواز اے مغنّی
کہ ایامِ عیش نازو آرامِ ما در آمد
لطف است اے حریفاں گلگشت سیرِ گلشن
فصلِ بہار کام و ایامِ ما در آمد
آں گوہرِ مروّت و آں جوہرِ فتوّت
آں آبروئے عزتِ اسلامِ ما در آمد
سلطانِ ماہرویاں آمد بمنزلِ من
مسکیں بیا کہ دولتِ اکرامِ ما در آمد

*

ٽل: مليو محبوب باک ڦٽي، سعادت سج اڀريو آ.
حريفن جي حضوري هوس، عڪس پيالي نظريو آ.

1. سڪندر جي خزاني کي قناعت ناهي ڪٿهين خزانو وصال اسان کي انعام مليو آ.
2 دل جو ناڻو محبوبن زلف ۾ قيد ڪيو جٿهين خود محبوب اسان جي دام گنريو آ.
3. اي دشمن زبان بند ڪر اهڙو حرف نه آ ڪو آسماني اهو الهام آيو آ.
4. عيش آرام ناز ادا جي لاءِ ڏينهن آيا هن، مغنيءِ طنبورو وڄرايو آ.
5. مروت جو گوهر فتوت جو جوهر، آبرو عزت اسلام پکڙيو آ.
6. ساٿي تفريح گلشن جا موسم بهار آئي، مرادن پورين ٿيڻ جو وقت آيو آ.
7. ’مسڪين‘ اڪرام جي دولت ملي پاڻ کي پاڻهي، سهڻو شهنشاه سهڙيو آ.

بوئے کہ ازاں طرۂ طرار برآمد   مشکست کہ از طبلۂ عطار برآمد
تا یارِ من از خانۂ خمار برآمد   دیوانہ کنِ ہر دل ہشیار برآمد
خود درد شد و در دلِ عاشق شرر انگیخت   خود ہمچو دوا بر سرِ بیمار برآمد
اے دل مکن از دردِ غمش نالۂ جاں سوز   خوش باش کہ آں محرمِ اسرار برآمد
در آئینہ چوں صورتِ خود کرد تماشا   خود محو شد و طالبِ دیدار برآمد
آں خال کہ شد نقطۂ نون ادمہ جنبش   در دائرۂ حسن ز پرکار برآمد
بہ داوِ روانِ حرم و کوچۂ مقصود   غم نیست کہ آں مطلعِ انوار برآمد
در آرزوئے آنکہ شود طرۂ دستار   بیں گل ز گلستاں سوئے بازار برآمد
خود شمعِ دل افروز کہ از عین نہاں شد   صد آہ بحسرت ز دلِ زار برآمد
مے شیخ کہ انکارِ مئے بجام ہمی کرد   امروز باقرار ز انکار برآمد
آں قاضی و آں محتسبِ شہر ببینید   کز بادۂ گلرنگ چہ سرشار برآمد
زاہد بہ یکے غمزۂ آں نرگسِ مستش!   سرمست شد و بے سر و دستار برآمد

مسکیں بسرِ زلفِ تو اے شاہِ نکویاں
در ولولۂ عشق گرفتار برآمد

*

ٿل: محب محل مان منهنڙو ڏيکاري، عاقل جي دل چري ڪري،
زلفن مان پئي خوشبو مهڪي، عطار بہ ديلي ڍري ڪري

1. پاڻ درد ٿي دل ۾ دونهون دکائي، پاڻ ٿو عاشق جي دوا ڪري
2. رڙيون نہ ڪر دل محبوب جي غم کان، خوش ٿي اچي ٿو قلم پيري

3. پنهنجي صورت تي پاڻ ٿي عاشق، ديدار ڪري ٿو پاڻ ٺري
4. تر جو داڻو نون حسن جو حسن جي گولائي پرڪار ڪري
5. حرم ڏي هلندڙ غم نه ڪبو آ، نور انور نمودار ڪري
6. چغي ڪلنگي سان محبوب ميلين، گل گلستان اچي ڪري
7. دل دکايل آهون ڪري ٿي، دل افروز شمع پاسو ڪري
8. جام مَي جو ملا هو منڪر، انڪار ڇڏي ٿو اقرار ڪري
9. محتسب قاضي شهر جا ڏسو چکي نٿو پر ڀؤ ٿو ڪري
10. اک جي غمزي مست ڪيو ملا، پڳ اڇلائي ننگو ٿو ڦري
11. ’مسڪين‘ شاھ جي زلف قسم آ، عشق ۾ ڇڏيو تو قيد ڪري

طلبِ وصلِ یار خوش باشد
لذتِ انتظار خوش باشد
یار در بر پیالہ اندر کف
موسمِ نوبہار خوش باشد
مئے و معشوق ہم شبِ روشن
خاص فصلِ بہار خوش باشد
جلوۂ قدِ او بچشمِ ترم
سرو بر جوئے بار خوش باشد
بخیالِ تو در دل شبہا
عاشقِ بے قرار خوش باشد
مرغِ دل در ہوائے دانۂ خال
در خمِ زلفِ یار خوش باشد
گر دل از دردِ عشق رنجورست
لیک بر یادِ یار خوش باشد
ذکرِ زلفِ سیہ رخِ روشن
ہمہ لیل و نہار خوش باشد
من و دلدار بیغم از اغیار
ایں چنیں روزگار خوش باشد
مرغِ دل زار زار مے نالد
زاریِ مرغِ زار خوش باشد
وصلِ بسیار نیک مے باشد
ہجر ہم بے شمار خوش باشد
تا بکے آہ و نالہ اے مسکین
قصہ باختصار خوش باشد

*

ڪافي

ٿل: مٺو محب ملڻ چڱي ڳالھ آهي،
مزو حب ۾ رهڻ چڱي چال آهي.

1. حب سان محب ملي ڪريون نيڻ ٺڏا، مند ملهار ملڻ چڱي ڳالھ آهي.
2. ملڻ معشوقن جو چڻ رات چوڏهين، خاص فصل ٿيڻ چڱي ڳالھ آهي.

3. سرو قد سهڻو جلوو اکڙين ۾، درياءَ تي سرو هجڻ چڱي ڳالهه آهي.
4. بي قرار عاشق جي دل خيالن ۾، وهم وساري ڇڏڻ چڱي ڳالهه آهي.
5. پکي دل جو قاتل ڳل جي تر مٿان، منجهه زخم زلفن چڱي ڳالهه آهي.
6. دره عشق جي ڪان تي دل دانهون ڪري، يار سو ياد ڪرڻ چڱي ڳالهه آهي.
7. ذڪر زلف سهڻن ۽ رخ روشن جو ڏينهن رات اورڻ چڱي ڳالهه آهي.
8. دلدار دلبر ۽ مان غم ڪان دور رهون، حاسد جو سڙي مرڻ چڱي ڳالهه آهي.
9. پکي دل جو پلپل پيو ٿو آهون ڀري، زارو زار روئڻ چڱي ڳالهه آهي.
10. گهڻو ڀلو آهي يار سان گهارڻ گڏ، حزب الله وڇوڙو سهڻن چڱي ڳالهه آهي
11. ’مسڪين‘ ماٺ چڱي آهي آهن ڪان، قصو ڪٿائي رکڻ چڱي ڳالهه آهي

ساکنانِ سرِ کوئے تو چہ مطلب نظر اند   طرۂ تاجِ سکندر کہ بجوئے نخرند
بستگانِ سرِ زنجیرِ دو زلفِ بہت   رستگارند بمعنا و عیاں بستہ ترند
عارفانند ز تحقیقِ حقائق آگاہ   بمقامیکہ بد و بوالہوساں رہ نبرند
تلخی سرکہ بنوشند ز شیریں دہنت   عاشقانیکہ ز لبہائے تو حلوا نخورند
ظاہرا گرچہ ز طاعات و عبادات ہمہ   زاہداں باخبرند ولے بے خبر اند
خاکسارانِ سرِ کوئے مغاں زاہد را   در نظر بے قدرند ولے باقدر راند
ہمہ مرغانِ چمن در ہوس دانۂ خال   بستۂ حلقۂ دام اند کہ دیگر نہ پرند
بندۂ ہمت آں دردکشاں مے باشند   جامۂ دلقِ ریا را کہ بیک جو نخرند
ہمچو خضر اند مقیمانِ لبِ آبِ حیات   ایمن ہستند ز طوفانِ فنا بے خبرند
دیدۂ دل بہوائے رخِ زیبائے تو باز   بہ شب و روز مہ و مہر بعزمِ سفر اند
بردہ گوئے لطافت بملاحت ز جہاں   گرچہ خوبانِ جہاں خوب تر از یکدگرند
دوش دُرِ درجِ دہنت گاہِ تبسم دیدم   لب و دندانِ تو گنجینۂ لعل و گہرند

رہروانِ حرم و دیرِ مغاں اے سکیں
جانبِ کعبۂ مقصود مرا راہ برند

*

ڪافي

ٿل: خادمن تنهنجن جو خيال آ،
طريل ڪين خريد ڪندا.

1. اصل آزاد آهن اُهي، زلفن تنهنجن جي ٻندا.
2. حق جا واقف آهن اُهي، سڏڙيا ڪيئن پهچندا.
3. متن چپن جا هريل عاشق، سرڪو ڪيئن سرڪندا.
4. ملا واقف شريعت تائين، معرفت ڏانهن آهن منڊا.

5. پانڌيئڙا پيرِ مُغان جا، مولا سان پيا مرڪندا.
6. باغ جا بيهوش پکي سيئي، تر تر ڏسي نہ اڏامندا.
7. تن سچن تان صدقي ٿيان، ريا کان دور پيا رهندا.
8. آب حيات جو حرص نہ جن کي خضر جيان بي فڪر رهندا.
9. ذوق سان جن زيارت ڪئي، سج چنڊ وانگي پيا ورندا.
10. گوءِ ڪٽي وئين حسن ۽ هاديءَ، حسين دنيا ۾ ٻيا بہ هوندا.
11. منهن مبارڪ نور ٿو ٻانيان، ڏند چپ موتيءَ جرڪندا.
12. هلندڙ حرم پير مغان 'مسڪين'، جانب ڪعبہ ئي ڪندا.

گل عذرانِ جہاں کاکل پریشاں کردہ اند　　گوئیا یکدستۂ سنبل پریشاں کردہ اند
دفترِ اوراق گلہا را ہمے ریزد خزاں　　خاطرِ مجموعۂ بلبل پریشاں کردہ اند
شیروانِ وادیِ حسرت نمے بینم چرا　　کارواں را پیش از منزل پریشاں کردہ اند
دل کہ با خالِ سیاہِ زلف مشکیں بستہ اند　　دانہائے خرمنِ حاصل پریشاں کردہ اند
دل کہ در زنجیرِ زلفِ کافرِ او بستہ اند　　خویشتن را در رہِ باطل پریشاں کردہ اند
چشم را سر سو بسو از مرضِ در ہر گوشۂ　　بر مثالِ دیدۂ احول پریشاں کردہ اند
در تمنائے لبِ شیریں مثالِ کوہکن　　خویشتن را مفت بے حاصل پریشاں کردہ اند
کس نمیداند کہ آخر محملِ لیلیٰ کجاست　　قیس را دنبالۂ محمل پریشاں کردہ اند
جوشِ عاشق کم نمے گردد بہنگامِ وصال　　خاطرِ پروانہ از مشعل پریشاں کردہ اند

صحبتِ بیگانگاں مسکیں نمے خواہم از انکہ
خانۂ صبر و قرارِ دل پریشاں کردہ اند

*

ٽل: دنيا جي گل جهڙن محبوبن، ڪاڪل ڇڏي پريشان ڪيو.
جڻ تہ سنبل جو گلدستو آ، وار ڇوڙي حيران ڪيو.

1. خزان پنن جا ڍير ڪيا هن، بلبل کي پريشان ڪيو.
2. حسرت جي وادي شينهن ڇڏي ويا، منزل قافلو پريشان ڪيو.
3. دل قابو ٿي تر زلفن جي، حاصلات هن پريشان ڪيو.
4. جنهن دل زلف ۾ جڪڙي ڇڏي، غلط رستي پريشان ڪيو.
5. ٽيڏي وانگي اک ڦيرائي، پاڻ کي آ پريشان ڪيو.
6. لب شيرين جي تمنا ۾ ٽانگهن، هن مقصد پريشان ڪيو.
7. ليلا جي ڏولي ڪنهن کي خبر آ، قيس کي ڪنهن پريشان ڪيو.
8. عاشق جو مشعل من سان مٿي ٿي، پرواني شعلن پريشان ڪيو.
9. ’مسڪين‘ بيگانن صحبت نہ سونهين، صبر دل جي پريشان ڪيو.

سروِ من خوش خرام مے آید　　رشکِ ماہِ تمام مے آید!
خوش بنازم کہ میر مجلسِ من　　بہ صراحی و جام مے آید
اخترم یافتہ مقامِ شرف　　بخت و دولت بکام مے آید
آنکہ از من رمیدہ بود کنوں　　ہمچو آہوئے رام مے آید
بختِ مسعود شد مساعدِ من　　شاہبازم بدام مے آید
از سفر با سلامتِ وانی　　سوئے دار السلام مے آید
روئے رومی و کاکلِ زنگی　　رونقِ صبح و شام مے آید
خرم اے دل! کہ شاہِ خوباں را　　دولتِ جاں بنام مے آید
ہر صباح و مسا ز خوانِ کرم　　بہرۂ خاص و عام مے آید
بندہ پرور و کرم گستر　　شاہِ گردوں غلام مے آید
تلخیِ روزگار، ہیچ نماند　　شوخِ شیریں کلام مے آید
کشورِ حسن را شہ خوباں　　از پئے انتظام مے آید
وصلِ جاناں سعادت اے مسکین
کوششے کن بکام مے آید

*

ٿل: چوڏهين جو چنڊ ريس ڪري ٿو يار جڏهن منهنجو آيو آ.

1. جام صراحي سان مير مجلس ۾ ناز خوشي سان نوازيو آ.
2. بخت سعادت مراد پوري ٿي، شان شرف سان آيو آ.
3. لالڻ مون کان لاڙو ڪيو هو هلي هرڻ وانگي سو آيو آ.
4. شهباز به منهنجي دام ۾ ڦاٿو بخت سعيد به آيو آ.
5. دارالسلام ڏي دلبر اچي ٿو سفر سلامتي وارو آيو آ.

6. ڪاڪل زنگي چهرو رومي، صبح شام رونق وارو آيو آ.
7. روح جو خزانو سهڻو بادشاه، اي دل خوش ٿي تڏي آيو آ.
8. صبح و شام سخا جي درتي، هر هڪ حصو پايو آ.
9. جهان جو بادشاه ڪرم ڪندڙ بنده نواز غلام جي گهر آيو آ.
10. ظلم زماني جو ذرو نه رهيو شيرين گفتار در آيو آ.
11. شهنشاه حسن جو ٿي هادي، ولايت ورهائڻ آيو آ.
12. ’مسڪين‘ سعادت محب ملڻ ۾ ڪوشش ڪرڻ وارو آيو آ.

رخش بر مہر بخشد رشک رخسار ایں چنیں باید
لبش بر لالہ گیرد خندہ گفتار ایں چنیں باید
خدارا سروِ من بنگر کہ ہنگامِ خرامِ او
دو پائے کبک در دام ست رفتار ایں چنیں باید
بآبِ فضلِ مے شوید سوادِ نامِ عصیاں را
خطا بخش ایں چنیں باید گنہگار ایں چنیں باید
بہ یغما می برد از کف دل و دینِ مسلماں را
بنازم کفرِ زلفش را کہ زنار ایں چنیں باید
دو بادامِ سیہ مستش دو ہندوئے سیہ زلفش
دو عالم می زند برہم جفا کار ایں چنیں باید
بپایت زندہ شد تصویرِ شیرِ نقش قالینت
بجورِ کشتگاں بگذر کہ رفتار ایں چنیں باید
حیاتِ جاوداں دارند در جنت شہیدانش
چو تیغش زندہ می دارد ستمگار ایں چنیں باید
لبِ لعلِ شکر خندش بآبِ خضر جاں بخشد
شفا بخشِ دلِ مجروحِ بیمار ایں چنیں باید
بشاہِ دیں تولّٰی کن بجامِ مے تبرّا کن
چو ساغر چشمِ دل وا کن کہ دیدار ایں چنیں باید
بصورت محو شو زاں نکتۂ معنیٰ بدست آور
برنگِ طوطی و آئینہ گفتار ایں چنیں باید
رقیبم خستہ دیدارم ربود از دستِ من دل را
جفا کار آں چناں باید وفادار ایں چنیں باید
سبق را یاد گیر از سامریِ چشمانِ فتانش
بسحر آموزیِ آفاق عیار ایں چنیں باید
دو بادامش بنرگس مے دہد تعلیمِ غمازی
لبش بر لالہ دارد خندہ گفتار ایں چنیں باید
بافسوں مے کشد در دامِ خود آہوئے صحرا را
بقربانش روم صیاد ہشیار ایں چنیں باید
بداغِ آتشِ عشقت بمہرِ طلعتِ حسنت
بسازد سینۂ عاشق کہ گلزار ایں چنیں باید
قبائے نازکی در بر کلاہِ خسروی بر سر
ملیک و مالکِ کشور کلہ دار ایں چنیں باید
سحابِ فیض را نبود قیاس منعم و مسکیں
کفِ جودش بہ بحر و بر گہربار ایں چنیں باید

✱

ڪافي

ٽل: گهوٽ جڏهن ٽا گفتار ڪن، گل گلابي شرمائيا.

1. ڏس خدارا مور منهنجا ووءِ وو ڪبڪ ٽا رفتار ڪن.
2. پاڪ پاڻي سان صاف سينو ڪر ووءِ وو توبہ ٽا گنهگار ڪن.
3. غمزن سان دل دين نيو ووءِ وو زلف ظالم ٽا زنار ڪن.
4. مست ڪارا بادام اکڙيون ووءِ وو ٻئي جهان ٽا ڦرمار ڪن.
5. بوتا ٿُنهنجي برڪت سان ووءِ وو ڪٺل ٻيي ٽا قطار ڪن.
6. عشق جنين کي شهيد ڪيو ووءِ وو جنت ۾ ٽا ديدار ڪن.
7. مٺڙا ڳاڙها لب ڪافوري ووءِ وو شفا بخش ٽا بيمار ڪن.
8. رک محبت ساڻ محمد صہ ووءِ وو پنجتن تو ٽا پيار ڪن.
9. هٿ ڪر حقيقت ڇڏ ظاهر کي ووءِ وو جيئن طوطا ٽا تڪرار ڪن.
10. دوست دلاسي دلڙي ڦري ويو ووءِ وو دشمن ٽا وفادار ڪن.
11. سبق سهڻل جو جادؤ جهڙو ووءِ وو ياد گهڻو ٽا عيار ڪن.
12. نرگس اکيون بادام مثل ووءِ وو گل لالہ ٽا اشار ڪن.
13. دام ۾ قابو هرڻ هڪدم ووءِ وو قربان ٿيان ٽا شڪار ڪن.
14. عشق جي باهہ کي ڇهري اوهان جي ووءِ وو عاشق سينا ٽا گلزار ڪن.
15. حزب الله تاج ولايت تو تي ووءِ وو شاهي پهراڻ ٽا تاجدار ڪن.
16. ڪڪر ڪرم جا ’مسڪين‘ موتي ووءِ وو بحر بر ٽا وسڪار ڪن.

در سر ہوائے مغبچۂ خورد سالہ بود
کز یارِ خورد سالہ غمِ دیر سالہ بود

پیداست از غبارِ دلِ بیقرارِ من
خطّے بگردِ ماہ رخت ہمچو ہالہ بود

ایامِ عیش و عشرت و فصلِ بہار نیز
چنگ و رباب و ساقیِ بر کف پیالہ بود

تا نغمہ سنجِ وصفِ تو شد بلبلِ دلم
بر لالۂ عذارِ تو شیدا و والہ بود

دستارِ محتسب گروِ بادۂ کہن
قاضی فتادہ وقفِ مئے دیر سالہ بود

ہر شب بیادِ روئے تو چوں ابرِ نوبہار
اشکِ روانِ دیدہ فزوں تر ز ژالہ بود

آں یارِ دل نواز بمن ہم پیالہ بود
ہم ہم پیالہ بودہ و ہم ہم نوالہ بود
چنگ و رباب و عود بیادِ تو ہمچوں من
از شام تا سحر ہمہ در آہ و نالہ بود

روزے کہ مے نوشت قضا قسمتِ جہاں
مسکیںؔ بالطفِ نرگسِ مستت حوالہ بود

*

ٿل: نو عمر محبوب جي سودا. سر ۾ سمايل سدا هئي،
ورهين ڪان وصال جي غم ۾، محبت ملايل سدا هئي.

1. بي قرار دل تي غبار آه، منهن چنڊ مثال سدا هئي.
2. ساقي جي هٿ ۾ چنگ رنگ پيالو عيش عشرت بهار سدا هئي.
3. دل منهنجي نغما چونهه ڳائي، دل عاشق ڳلن تي سدا هئي.
4. پڳ محتسب جي گروي مئي ۾، وقف شراب قاضي سدا هئي.
5. ڳوڙها ڳڙن جان اکڙيون ڳاڙن، ڪل ڪڪرن ڪي سدا هئي.
6. يار پيالي ڀائي لقمي شريڪ آ، دلنوازي دلبر سدا هئي.
7. چنگ رنگ سارنگي عود جي ڪاني، شام صبح دانهن سدا هئي.
8. قضا قسمتون جڏهن لکيون 'مسڪين'، نرگسي اکيون منهنجي سدا هئي

مرا روئے چو ماہت در نظر باد ضیائے روئے تو نورالبصر باد
زشکر خندۂ شیریں لبانت دہانِ من چو طوطی پُر شکر باد
بخاکِ رہ نشستم تا کہ روزے بتِ ما را گذر زیں رہ گذر باد
بسوزے سینہ ام از حسرتِ دل حسودم غرقہ در خونِ جگر باد
زآہ و نالہ و از گریۂ زار زباں گر خشک گردد چشم تر باد
بہر صبح و مساؤ ہر مہ و سال محبت بیشتر زیں بیشتر باد
سپندے سوختم در مجمرِ دل کہ زخمِ چشمِ بدبیں بے اثر باد
شبِ خرّم مہ فرّخ بہ بالیں رقیب امشب خدارا بے خبر باد
خدایا خانۂ بدخواہ بدکیش یکایک دائمًا زیر و زبر باد
غزل گفتم چو دُرِ شعر سفتم دہانِ من پُر از دُرّ و گہر باد
دمادم نامۂ احوالِ مسکیں
بدستِ قاصدِ بادِ سحر باد

*

ڪافي

ٿل: ماهه منير مرشد سدا ساڻ رهي،
نظر نور اکين پنهل پاڻ زهي.

1. مٺڙي مرڪ لبن چهرو چمڪ چپن، سهڻي ٻولي ٻولن منهن مان موتي ڇڻن،
خاڪ ڪتوري پائين عاشق ويهي رهن، من محبوب منهنجي روح رهاڻ رهي.
2. سيني سوز اندر حسرت دل جي اندر، حاسد سڙندو رهي منجهه خون جگر،
رڙي روزمري بد بنياد دگر، سڀ تباهه تنهن جو گهر وٿاڻ رهي.
3. آه فرياد ڪريان گريه زاري ڪريان، زبان خشڪ ٿي وئي اکڙيون آليون ڏريان،
هر شام صبح ماه وسال ٻري هان، جيئن ٿو وقت وڌي عشق جو ٻاڻ رهي.
4. نظر بد کان تولا عطر هاريا اٿم، خدا خير ڪري خطر ٽاريا اٿم،
سڄڻ سراندي مليو غم وساريا اٿم، مولا دشمن کي نه اِها ڄاڻ رهي.
5. غم کان غزل چئي حزب الله موتي مڙهيا، ’مسڪين‘ جوش جدائي جواهرن جڙيا،
پنهل پيار منجهان ڪي هي پاڻ پڙهيا، دمادم دست بدست قاصد ڪاڻ رهي.

ہرچہ ہست آں همه برائے تو باد   گردشِ آسماں بہ رائے تو باد
تا زمین و زماں بقا دارد   تا بود آسماں بقائے تو باد
سرِ بدخواہ و دشمنِ بدبیں   گوئے میدانِ پُر فضائے تو باد
سوسنِ دہ زباں بصحنِ چمن   شام تا صبح در ثنائے تو باد
وہ کہ مشاطۂ نسیمِ صبا   ہر سحر گرہ کشائے تو باد
نقدِ جانِ دلم نثارِ ہست   همه سرمایه ام فدائے تو باد
منزلِ تو رواقِ منظرِ چشم   دیدہ و دل مقامِ جائے تو باد
خیلِ کرّوبیانِ عرشِ بریں   همه را دست بر دعائے تو باد
توسنِ تند چرخ رام تو باد   ہم قضا تابعِ رضائے تو باد
ہر گدائے تو بادشہ بادا   گر بود بادشہ گدائے تو باد
عاشقاں را بسجدۂ تعظیم   سرِ تسلیم رضائے تو باد
ماہ و خورشید محوِ دیدارت   ہمچو ذرات در ہوائے تو باد
ہرچہ ہست اندریں سرائے سپنج   همه بر وفقِ مدعائے تو باد

مایۂ راحتِ دلِ مسکیں
بوئے زاں زلفِ دلکشائے تو باد

★

ڪافي

ٽل: اڪيون ٽولاءِ اوطاق بَنا، هنِيُون هجي شل هجرو اوهان لاءِ.
1. جيسين هجن هي ڌرتي ۽ آسمان، الله رکيئي تہ حيات بَنا.
2. دشمن اوهان جو تابع هجي شل، رهي هيبت ناڪ بَنا.
3. تعريف تُنهنجي صحن چمن آ، ڳائي زبان ڏينهن رات بَنا.
4. زلف جا بند جڏهن کولين ٿو رات ڪٽي ڦٽي باک بَنا.
5. ساهہ ڪيان صدقو دل آ قربان، گهوريان ڪل ڪائنات بَنا.
6. عرش برين جا ملائڪ مڙئي، گهرن دعا لولاڪ بَنا.
7. رضا تُنهنجي تي تابع قضا رهي، چرخو خدا بي باڪ بَنا.
8. در تي سوالي رهن شهنشاهہ، گدا گذارن خاڪ بَنا.
9. سجدو تعظيم جو نصيب عاشق، رضا اها اوشاق بَنا.
10. ديدار لاءِ اينءُ ذرا هوا ۾، سڄ چنڊ سينا چاڪ بَنا.
11. مرضي موافق هلن خدايا، زمن و زمين افلاڪ بَنا.
12. خوشي ’مسڪين‘ جي دل جي راحت، بوءِ زلفن آ خوراڪ بَنا.

ہر کس کہ بخدمتِ تو باشد   در بندِ محبتِ تو باشد
نہ ماہ بود چو عارضِ تو   نہ مہر چو طلعتِ تو باشد
در باغ ہزار سروِ شمشاد   کے ہمسرِ قامتِ تو باشد
یک بوسہ ز لطف مرحمت کن   کایں شرطِ عنایتِ تو باشد
گرچہ شیخ بود اگرچہ زاہد   مستغرقِ حیرتِ تو باشد
بلبل بہ چمن کہ زار نالد   سرمست ز نکہتِ تو باشد
زاہد کہ ز عشق عار دارد   کے محرمِ خلوتِ تو باشد
خواہم کہ رقیب بے سروپا   در خاک نذلتِ تو باشد
ہر شاہ و گدا بروزِ محشر   در سایۂ رایتِ تو باشد
از دست مدہ دلِ غمیں را   آں بہ کہ بحضرتِ تو باشد
عاشق ز جفا و جورِ گردوں   در حفظِ حمایتِ تو باشد
از وصلِ تو گر مراد یابم   تاثیر کرامتِ تو باشد
مسکیںؔ کہ غلامِ ہمتِ تست
پیوستۂ رحمتِ تو باشد

*

ٿل: دل ٿي گهري دشمن تنهنجو سدا ذليل ۽ خوار هجي،
ڏوڙ ڏڏڙ ۾ تڙپي سدائين، بدبخت بدڪار هجي.
1. خادم تومان محبت. ماڻي، صحبت ۾ سهڪار هجي.
2. صورت ٿنهنجي سج کان روشن، چنڊ نہ مٽ رخسار هجي.

3. سروشمشاد باغ ۾ هزارين، مٿ نہ سڀ مهڪار هجي.
4. لطف عنايت منهن تي مٿي، شرط رحمت هڪوار هجي.
5. پير ولي توڙي ملا هجي، حيران تو ۾ هروار هجي.
6. بلبل باغ ۾ دانهون ڪري ٿي، ٿُنهنجي حسن ۾ سرشار هجي.
7. ملا جنهن کي عشق کان عارآ، سو سدائين شرمسار هجي.
8. شاهہ گدا سڀ ڏينهن حشر جي، تنهن جي جهنڊي سايۂ دار هجي.
9. بارگاهہ ٿُنهنجي ۾ بهتر آهي، نہ دل دکايل ڌار هجي.
10. حمايت حفاظت عاشق جي ڪر، دشمن جفاڪار هجي.
11. مراد ملڻ سان پوري ٿيندي، ڪرامت تو تاثير هجي.
12. ’مسڪين‘ مرضي جو غلام آهي، رحمت ٿُنهنجي صد بار هجي.

جادو نگہاں گر ز درِ خویش برانند
ہر چند برانند بصد لطف بخوانند
از روزِ ازل شیوۂ خوباں ہمہ اینست
کز قہر رانند پس از مہر بخوانند
گل پیرہناں، سرو قداں، لالہ عذراں
باما چو نشینند ز غمہا برہانند
از سود و زیاں، ہیچ نہ پرسند ز عشاق
سودازدگاں بیخبر از سود و زیانند
مستند دگر بادہ پرستند ولیکن
از رسمِ رہِ عشق سراسر ہمہ دانند
شاہانِ جہاں پیشِ درت ہمچو گدایند
حقا کہ گدایانِ درت بادشہانند
با عجز و نیاز این ہمہ رندانِ خرابات
از روزِ ازل خاکِ درِ پیرِ مغانند
غیر از گلِ رویت گلے از باغِ نچینیم
گر لالہ عذارند وگر غنچہ دہانند
از خندۂ جاں بخش بمنزل گہِ مسکیں
آیند و نشینند ز محنت برہانند

*

ڪافي

ٽل: روز ازل کان دستور يار، سهڻن جو مذڪور يار،
قهر ڪري مهربان ٽين ٽا.

1. اصل نہ پڇبو عاشقن کان نفعي ضرر جو قصور يار.
2. ٽڙيو جي دوست در پنهنجي تان، ٽئي مهربان مور يار.
3. گل پيرا هڻ سر و قدِ سهڻو گڏجن ٽين غم دور يار.
4. مست رهن ٽا عشق الاهي، عاشقن جو آ سُرور يار.
5. شاه گدا بڻيا در تُنهنجي جا، پہمي پيغمبري نور يار.
6. روز ازل کان خاڪ در جي، تہ بہ ناه پرين ۾ پچور يار.
7. گل لالہ باغ غنچہ نہ مٿ تو ڏسان نہ مڪڙيون انگور يار.
8. مرڪي مل ’مسڪين‘ سان مٺڙا، ڪيو آ جدائي جهور يار.
9. پيري مغان جي پُکي پيا هون حزب الله حضور يار.

در هر دلے کہ عشقِ تو اے دوست جا کند بے صبر و بے قرار کند مبتلا کند
در مقدمت بخاکِ رہت از پئے نثار عاشق کہ ترکِ سر نہ کند تا چہا کند
بعد از ہزار محنتِ دردِ فراقِ دوست اے کاش وصلِ دست دہد لطفہا کند
مے ترسم از طبیب نداند علاجِ غم آن بہ کہ یار دردِ مرا خود دوا کند
ترسم ز گریہائے غمت دیدۂ دلم رازِ نہفتہ ام بجہاں برملا کند
ہر صبحدم ز نکہتِ زلفِ معنبرت آید نسیم و ہر گرہِ غنچہ وا کند
آے فلک بچشمِ جہانے بصد نیاز خاکِ درِ تو از دل و جاں توتیا کند
بذلِ کرم ز دستِ حریصاں طمع مدار کس حاصلِ شکر ز نے بوریا کند
اے دل غمیں مباش کہ آں شوخ سنگدل نقشِ وفا پذیرد و ترکِ جفا کند

مسکیں خموش باش کہ آخر وصالِ یار
روزيِ تو خدا کند و مصطفےٰ کند

*

ڪافي

طرز: صبر ڏاڍو سور يار، حد ڪچڻ جي ڪانه ڪا.

ٽل: هر دل ٽُنهنجو مڪان يار عشق وڏا انبور اندر ۾ عشق وڏا جنبور جگر ۾.

1. خاڪ ٿيان تن قدمن جي، سر ڪيان قربان يار عشق وڏا.
2. درد فراق جا دوست هزارين، من ٿئي مهربان يار عشق وڏا.
3. غم جو علاج ناهي حڪيمن، دوست سوا درمان يار عشق وڏا.
4. دل اکيون ٿيون رون غم ڪان، راز کلي نه جهان يار عشق وڏا.
5. خوشبوءِ ٽُنهنجي زلفن جي، گل ٿيڙيا گلستان يار عشق وڏا.
6. نياز نوڙت سان خاڪ در جي، قربان ڪيان آسمان يار عشق وڏا.
7. لوڀي، ٺڳ نه سخي ٿئي ڪو ڀوڙو ڏئي ڪنڌ ڪانه يار عشق وڏا.
8. غم نه ڪر سنگ دل سڄڻ جو اي دل، ميچي ڪي مان يار عشق وڏا.
9. ماٺ ڪر ’مسڪين‘ خدا ملائيندو ڀيو محمد چار يار عشق وڏا.

آنہا کہ سرِ سجدہ بہ تسلیم نہادند   از خویش برستند ولے خرم و شادند
تا دیدۂ حق بیں برخِ یار کشودند   بر خویش درِ رحمت و لطف کشادند
تا رشتۂ تدبیر بہ تقدیر بہ بستند   از نفس بریدند مبرا ز عنادند
آنانکہ رہِ عشق نہ پیمودہ، ندانند   جائے نرسیدند ہمہ عمر بباداند
از پیرِ مغاں دوش کہ میگفت منالید   آنانکہ مریدند ہمہ عین مرادند
در سیرِ چمن دید قدرت سرو و صنوبر   در بندگیت جملہ بیک پائے ستادند
تا در چمنِ حسن نہادی قدمِ ناز   گلہائے گلستاں ہمہ در سجدہ فتادند
شاہاں بدرت غاشیہ بردوش کشیدند   آں روز کہ از مادرِ ایام بزادند
مرغانِ گلستان پرِ پرواز شکستند   وقتیکہ بدام سرِ زلفِ تو فتادند
پائے نکشیدم ز درت گرچہ رقیباں   ہر چند مرا از سرِ کوئے تو براندند
خواندند و نشاندند بہ پہلوئے مرادم   از جورِ حسودانِ جفا کیش رہاندند
باخوشخبرِ وصل، دل عاشقِ مسکین۔
از درد و غم و غصۂ ہجراں برہاندند

★

ڪافي

ٿل: عشق جي واٽ نہ ورتي جن پيءِ، عمر وڃايئون اجائي يار.
ڪين ڪي پهتا ڪنهن منزل تي، سڌ نہ تن کي ڪائي يار.
1. محبت سان جن مڃيو پرين کي، سڌ نہ تن کي ڪائي يار.
2. يار کي ڄاڻ حق جي نظر سان، ذات سڃاڻ ٿي سائي پار.

3. تقدير تدبير تار جنين جي، پاڪ ٿيا ساڻ صفائي يار.

4. رات رهبر کان آئي روايت، مطلوب اُهو طالبائي يار.

5. ٽلي چمن ۾ ناز سان سهڻو گل سجدي ۾ باغائي يار.

6. سَر وَ صنوبر ڏٺم چمن جا، سجدي ۾ هڪ ساهي يار.

7. جام ڄمڻ سان مڃي غلامي، چادر ڪلهي چائي يار.

8. باغ جي پکين پر پڙايا، پٽي زلفن جي جنهن ڦاهي يار.

9. دشمن در تنهنجي جي تان ٽڙن جي، ڪيان ٻاهر پير نه پائي يار.

10. حزب الله حاسد سڙي مون شل، ڪوٽا ڪامن ڪاهي يار.

11. ’مسڪين‘ عاشق جي دل کي ملڻ جي، خوش خبري هي ٻڌائي يار.

12. درد غمن جو غصو وڇوڙو سهه ته ٿِيئه سرهائي يار.

اے وائے براں مرغ کہ پرواز نہ دارد
پرواز کجا طاقتِ آواز ندارد
ہر دل کہ بود بے طلبِ وصلِ دلارام
ہم سوز ندارد کہ ہمی ساز ندارد
ایں قصۂ عشق است مگو ہیچ بزاہد
از غیر بہ پرہیز سرِ راز ندارد
ہر چشم کہ او سرمۂ از ناز ندارد
گر ناز ندارد دگر انداز ندارد
اے نرگسِ مستِ تو بیغمائے دلِ ما
با خویش پئے مصلحتِ انباز ندارد
از چشمِ تو شد مایۂ حیرانیِ نرگس
نرگس بچنیں شیوۂ غماز ندارد
شد چشمِ تو در فتنہ گری شہرۂ آفاق
جز بادِ صبا زلفِ تو ہمراز ندارد
مسکیںؔ بیقیں دید کہ چوں نرگسِ مستش
در سحر کسے شیوۂ اعجاز ندارد

ڪافي

ٿل:

1. غير کان پرهيز پرين ڪر، ناهي راز اندر رهوال،
زاهد کي زڪام وائي.
2. ناز جو سرمون جنهن اک ناهي، تنهن خوبي ناهي خيال،
نہ وري ڪنهن ڪام آئي.
3. تنهن جي نرگس مست اکين، دل کي ڪيو بيحال،
تنهن جو ذڪر صبح شام تائي.
4. اکيون اوهان جون مشهور ملڪين، قدرت جو آ ڪمال،
قيد زلفن دل دام آئي.
5. جنهن دل تڙپ طلب نہ آهي، محبوب سندي تہ وصال،
تنهن ناهي سوز ساز پائي.
6. هير صبح جي رازدان زلفن، پوري دنيا پامال،
اشاري هڪ تہ اک ۾ آئي.
7. ’مسڪين‘ کي هي يقين آهي، ناهي محبوب جي ڪو مثال،
جوڙي جوڙ جادو جام جائي.

خدا چوں عالمے ایجاد میکرد — ترا شیریں مرا فرہاد میکرد
بہ بیباکی و چستی ترک مستم — بقتلِ من دلت ارشاد میکرد
قضا چوں دام گیسویت ہمے بافت — مرا صید و ترا صیاد میکرد
چوں آں دلدار میرفت از برِ من — دلِ من نالہ و فریاد میکرد
باآبِ گریہ چشم ہمچوں مجنوں! — دلم دشتِ جنوں آباد میکرد
حریفاں سوئے راہِ بادۂ و چنگ — سحر پیرِ مغاں ارشاد میکرد
سرش گردم کہ از یک ساغرِ مئے — زقیدِ ہستیم آزاد میکرد

بمکتب خانۂ عشق تو مسکیںؔ
رہ و رسمِ وفا را یاد میکرد

*

ٿل: ڌرتي ۽ آسمان کي جوڙي، الله عاشق معشوق ڪيا.

1. چست چالاڪ دل يار جي ڪيائين قتل ڪرڻ ڪان منهن نہ موڙي
2. قضا زلف ۾ داٽو رکايو مون کي شڪار لاءِ پيو ڊوڙي
3. پنهل پري ٿيو مون ڪان جڏهين، تڙپيس ترس نہ ڪيئي توڙي
4. ٿر آباد ڪيم ڳوڙها ڳاڙي، مجنون اکيون ڇڏيون ڇوڙي
5. پير مغان ڪيو ارشاد اسر جو ساز سرود ڪٿون گهوڙي
6. هڪ پيالو پنهل پياريو قيد هستي جو ڇڏيو پوڙهي.
7. 'مسڪين' مڪتب ۾ عشق ٿنهنجو پڙهيو رسم وفا جي راهہ کي روڙي

خال کہ در چاہِ زنخداں رسید   خضر بسرِ چشمۂ حیواں رسید
پیکِ صبا آمد و خنداں رسید   گفت غمِ ہجر بپایاں رسید
گل بچمن باہمہ خوبی شگفت   بلبلِ سرمست غزل خواں رسید
زانچہ بگیسوئے عنبر سرشت   غنچہ کشا شد بگلستاں رسید
خوش خبرم داد ز یار و دیار   ہدہدے از ملکِ سلیماں رسید
خرم و خوش باش ز فضلِ خدا   کار ہمہ با سر و ساماں رسید
در طلبش رہ کہ سکندر نیافت   خضر بسرِ چشمۂ حیواں رسید
حرفِ وفا محو شد از لوحِ دہر   تا رقمِ دہر بخوباں رسید
ایں سخنم پیرِ خرابات گفت   دولتِ جاوید بمستاں رسید
ہر کہ ز سودائے بتاں سودِ یافت   والہ و سرگشتہ و حیراں رسید
چونکہ محبت رہِ مجنوں گرفت   از غمِ لیلےٰ بہ بیاباں رسید
از پئے تسخیرِ دلِ عاشقاں   زلفِ بتاں سلسلہ جنباں رسید
دل کہ بدنبالِ بتاں رہ نبرد   از ہمہ جا باز پشیماں رسید
کوکبۂ فر بہ بلندی کشید   رایتِ اقبال بکیواں رسید
جامہ دریدند و برقص آمدند   ذکرِ تو در حلقۂ مستاں رسید
شکر کہ از دستِ سلیمانِ من   اہرمنِ دہر بزنداں رسید

عذرِ منِ عاشقِ مسکیں پذیر
بندہ کہ بگریخت بفرماں رسید

*

ٿل: کلندو خير سان پهتو پنهل، دک درد دنيا جا دور ٿيا،
آب حيات تي حضرت خضر، خال جي داڻي حور ڪيا.

1. گل چمن ۾ خوشي سان ٽڙيو مست ٿي بلبل غزل چيا.
2. مکڙي گيسو عنبر خوشبو ٽڙيل صورت وٺي باغ ويا.
3. سڏ سليمان هد هد ڏني، بي بي بلقيس جي حسن حيا.
4. فضل خدا جي خوش رهه هد هد، سڀ سرانجام ڪم ڪار ٿيا.
5. سڏڙيو سڪندر ڪين ڪي پهتو خدا خضر جي وس ڪيا.
6. حرف وفا جو تڏهن مٽجي ويو قلم سهڻن جي هٿ ويا.
7. ملي مستن کي پائيدار دولت، پيري مغان جي پچار پيا.
8. سهڻن جي سودا ۾ سدائين، حيران پريشان سرڦريا ٿيا.
9. واٽ محبت مجنون ورتي، ليلا لاءِ بيابان ويا.
10. عاشق جي دل قيد ڪرڻ لاءِ، زلف صورت زنجير ٿيا.
11. دلبر جو در چمڻ ڇڏيو جنهن، هر هنڌ تي پشيمان رهيا.
12. بخت عظمت اقبال ستارو عاشقن جا آسمان رسيا.
13. ذڪر مرشد جو مستن ڇيڙيو نچندي لٿا ليڙون ڪيا.
14. شڪر آ منهنجي سليمان هٿان، شيطان زماني جا قيد پيا.
15. ’مسڪين‘ عاشقن جو عذر قبول ڪر، فقير فرمان بردار ٿيا.

ماہرویانے کہ زلفِ خود پریشاں کردہ اند
آفتابِ حسن را در سایہ پنہاں کردہ اند

بنگر از بے رحمیِ اخواں اگر پیغمبر است
ماہِ کنعاں را نہاں در چاہِ کنعاں کردہ اند

با نگاہِ نرگسِ مست و ز عکسِ روئے شاں
دیدۂ آئینہ را بنگر چہ حیراں کردہ اند

خالِ ہندوئے بتاں و زلفِ کافر کیشِ شاں
رفتہ رفتہ رخنہ در دین و ایماں کردہ اند

وہ ز بادامِ ترِ چشم و لبِ عنابِ خویش
چارۂ دردِ دلے دردمنداں کردہ اند

سیلہائے دیدۂ گریانِ من از فیضِ عشق !
دامنِ دشتِ جنوں رشکِ گلستاں کردہ اند

نرگسِ جادو نگاہاں گرچہ از حیلے برند
ہر چہ با ما کردہ آں لبہائے خنداں کردہ اند

تیغِ ابرو، خنجرِ مژگاں، کمندِ زلفِ شان
از پئے تسخیرِ عاشق چند ساماں کردہ اند

نازنیناں، سرو قداں، گلرخانِ غنچہ فم
گردشاں گردم کہ با ما لطف و احساں کردہ اند

نیست آساں ساختن کارے کہ او مشکل بود
منتِ ایزد بر مسکیں چہ آساں کردہ اند

*

ٽل: ڪيو پريشان، چنڊ جهڙي سهڻن، کولي کٽي وارن ۾،
سج جهڙي حسن کي، کٽي لڪايئون چانوَ ۾.

1. بي رحم مهنَ ڀائرن، ظلم ڪيو پيغمبر سان،
حسن جي سردار کي، کٽي وڌائون ڪنعان چاهه ۾.

2. مست نرگس بانگاهه، عڪس رخ محبوب جو
حيران آهي هر ڪوئي، آئينه نگاه ۾.

3. زلف محبوبن کي سونهن، خال آ بيحال ڪيو
هوري هوري رخنو پيو دين ۽ ايمان ۾
4. بادام جهڙيون سهڻيون اکيون، چپڙا آهن عناب،
دردمندن جي دوا، دلبر آهي دانهه ۾
5. عشق کان رئندي اکڙين، سيلاب آ جاري ڪيو
فيض سان ويران پٽ، سبز ٿيا گلستان ۾
6. جادو نظر نرگس اکين، دماغ ڦيرائي ڇڏيو
پر جيڪي مون سان ٿيو مرڪندڙ لبان ۾
7. تيغ ابرو خنجر پنبڻيون، زلف جا ڪمند ڏس،
عاشقن کي قابو ڪرڻ لاءِ، سڀ رکو سامان ۾
8. گل چهرو قد سڌو وات مکڙي محبوب جو
چوطرف پئي ٿي ڦريس، لطف هو طواف ۾
9. مشڪل ڪم سولو ٿئي، ڏکيو آ ڏاڍو گهڻو
’مسڪين‘ خدا مهربان آ، اميد آ سبحان ۾

گردشِ چشمت رمِ خیلِ غزالاں مے شود
جنبشِ مژگانِ نظیرِ تیرِ پیکاں مے شود
غنچہ را دل خوں شود از رشکِ مرجانِ لبت
باز بر یادِ لبِ لعلِ تو خنداں مے شود
عاشقاں را سیرِ گلگشتِ چمن درکار نیست
داغہائے سینۂ عاشق گلستاں مے شود
زورقِ صبرِ مرا ترسم کہ در آدانِ عشق!
رفتہ رفتہ اشکِ حسرت موجِ عماں مے شود
ہاں مرنج اے دل ز تشویشِ ملامتہائے خلق
ہر کہ شد مجنوں نشانِ سنگِ طفلاں مے شود
آشیاں بر خار مے بندد بہ بستاں عندلیب
چوں خزاں با شاخِ گل دست و گریباں مے شود
جز لعابِ لب و سیبِ زنخدانِ شما
کے مریضِ عشق را داروئے درماں مے شود
کے تواں پوشید در دل شعلۂ عشقِ ترا
ماوِ کنعانی کجا در چاہ پنہاں مے شود
ایں نواہائے دلِ شیدا ز تدریسِ غمت
طوطی از فیضِ قفس آخر سخنداں مے شود

نظمِ من جادوست یا افسونست یا سحرِ حلال
عندلیب از شعرِ من مست و غزل خواں مے شود
ایں دلِ مسکیں بدردِ لالہ و گل در چمن
ہر سحر گہ ہمچو بلبل مست و حیراں مے شود

*

ٿل: خلق جي خواري ۽ ملامت ڇا ڪندي فقيرن کي ڇا ڪندي چرين کي،
مجنون وانگي نشانو ٻڻجي، نه خار ڪائي پٿرن تي.

1. داغ سيني جا باغ گلستان، ڪهڙي سير جي ضرورت عاشق کي.
2. لال لبن مان مکڙي ٽڙي ٿي، تڏهن ته دل آ دردن تي.
3. ڳوڙها ڳڙي ٿيا عمان دريا، ٻڏن نه ٻيڙا سِيرن تي.
4. خزان اجاڙيا گلشن سارا، بلبل آکيرا ٺاهيا ڪنڊن تي.
5. صوف ڪاڏي ۽ لب عناب آ، شفا عشق جي مرضن تي.
6. عشق جو شعلو دل ۾ ڀيڙ، ڪنعان جو چنڊ لڪي نه ڪوهن تي.
7. چري دل عشق ۾ روئي رڙي ٿي، طوطو پڃري ٻولن تي.
8. جادو جهڙا راڳ اسان جا، بلبل مست ٿي غزلن تي.
9. تنهن جي نظر سان هرڻ ٿهي ويا، تير پنبڻن جي چرپر تي.
10. لالئه گل جي چڪر ۾ 'مسڪين'، حيران بلبل هر صبح تي.

بازم از شورِ جنوں عزمِ بیاباں می شود
وحشت انگیز از بیا باں بیاباں می شود
چشمِ مستش زخمہا در دین و ایماں می کند
غمزۂ جادو فریبش رہزنِ جاں می شود
سحرہا اندر بغل دارد دو چشمِ مستِ او
ہم خمِ زلفش کمندِ صد مسلماں می شود
ہمچو مرغِ نیم بسمل خستۂ تیغِ بتاں
گہے افتاں گہے خیزاں گہے بے جاں می شود
برقہائے خندہ بحالِ گریۂ ابرِ بہار
گریۂ ابرِ بہارِ زیبِ بستاں می شود
ایں خطِ مشکیں کہ گردِ عارضِ تو نقش بست
مصحفِ روئے ترا چوں خطِ ریحاں می شود
دل کہ از دامِ سرِ زلفش رہائی یافتہ
زود چوں زلفِ پریرویاں پریشاں می شود
قطرۂ خونِ دلِ عاشق بفیضِ مہرِ تو
از شعاعِ عارضت لعلِ بدخشاں می شود
روئے دل از جادۂ فرماں نباید تافتن
بندۂ خدمت نما منظورِ سلطاں می شود
خندہا از گریہ دارد پیرِ کنعاں در بغل
گنجِ یوسف را بکف از جورِ اخواں می شود
ہمت اے مسکیں کہ از فیضِ دعائے ہمدم
مشکلے دارم و لیکن زود آساں می شود

ڪافي

ٽل: جنون خوف دهشت ڪان، بيابان ڏي ارادو ٿيو
اهڙي وحشت انگيزي ڪان، اجان اڳتي ارادو ٿيو.
1. مست اکين زخم ڪيا، دين ۽ ايمان ۾
آهي جادو نظر جو جان تي ڏاڙو ٿيو.
2. ٻن اکين ۾ ڪيئن قسم جا، جادو آهن رکيل،
زلف جي هڪ پيچ ۾، ڪروڙ آ قابو ٿيو.
3. تيغ ابرو جا قٿيل، اڌ ڪٽل ڪڪڙ جيان،
ڪڏهن ڪِرن ڪڏهن اٿن، ڪڏهن زير زمين ٿيو.
4. وڄ ڪي ڪل ٿي اچي، ڪڪر جي روئڻ سبب،
ڪڪر جي روئڻ ڪري، باغ آ بهار ٿيو.
5. مشڪ جهڙي ليڪ ڳل تي، نقش آ ظاهر ڪيو
منهن مبارڪ جي مٿان، خط وڪتابت آ ٿيو.
6. قيد زلفن دل جا ڪئي، سا ڪڏهن آزاد آ،
آزاد ٻي پريشان آ، جلد پرين جي پيش ٿيو.
7. ٿُنهنجي محبت واري برڪت، زلف جي شعاع ڪان،
دل عاشق جي رت جو قطرو بدخشان جو موتي ٿيو.
8. دل سان فرمان ٻڌ، محبوب ڪان تون منهن نہ موڙ
خدمت ڪندڙسلطان جو آ، منظور نظر ٿيو.
9. روئڻ ڪان پو ڪلڻ، پير ڪنعان ڪي مليو
ڀائرن جي بد سلوڪيءَ ڪان يوسف ڪي گنج ٿيو.
10. ڪرهمت 'مسڪين' گهر، دعاءِ فيض صبح جو
مشڪلون آسان جلدي، دعا سان وڃڻ ٿيو.

کرکِ من تا گوشۂ زریں کلا را بشکند
ملک اسکندر ستاند جاہ دارا بشکند

گر چنیں بر گلشن و بستاں نماید جلوہ
ملک را دل خوں کند بازارِ گل را بشکند

عشق چوں منصب دہد آں بو تراب و بوالحسن
پا بدوشِ مصطفیٰ بنہاد و بتہا بشکند

پائے مجنوں راہِ صحرا را بہ پیماید ز عشق
تیشۂ فرہاد آخر کوہِ خارا بشکند

بیقراری ہاست طوفاں دیدۂ یعقوب را
عشقِ یوسف خانۂ صبرِ زلیخا بشکند

از کماں در ابرویش ہر دم خزو برے جہد
ناوکِ تیرِ نگاہ اندر دلِ ما بشکند

عشق تا سوز دے نمے سازد بار بابِ وفا
گر بود صاحبدلے تا ایں معما بشکند

شاہ بازِ لامکاں را اوج گاہ و دیگر است
گر بود جبریلِ آنجا بال و پر را بشکند

غازی و غالب غضنفر دل شجاع و شیرِ حق
درمیانِ روزِ ہیجا قلبِ صفہا بشکند

داورِ ہر دارِ عالم سرورِ ہر دو سرا
با سرِ انگشتِ شہادت قرصِ مہرا بشکند

ہر کہ سودائے محبت باخت در بازارِ عشق
زہرہ اش صفرا پذیرد رنگِ سودا بشکند

جذبۂ عشاق در معشوق میدارد اثر
شوقِ مجنوں پائے محمل را بصحرا بشکند

تالب از بہرِ شفاعت بر کشاید پیشِ حق !
اہلِ محشر را سراسر شور و غوغا بشکند

مستیِ مے آں قدر افزود ساقی را کہ او
کاسۂ خورشید و جامِ ماہ سیما بشکند

مستیِ اہلِ جنوں از چشمِ ساقی وام شد
نشۂ ارزاں کند گر نرخِ صہبا بشکند

حیرتے دارم ز نازِ دلبرِ عاشق فریب
وعدۂ امروز را بر عہدِ فردا بشکند

بشکند شاخِ امیدم را ز باغِ مدعا
بندۂ مسکیں کجا فرمانِ آقا بشکند

✲

ڪافي

ٿل: مست ڪيو آ موهي مون کي، سوني ڪلنگي واري ڪنڊ،
دارا سڪندر تُنهنجي اڳيان ڪن نه وڏائي واري گھمنڊ.

1. گلشن ۾ جڏهن گهوٽ اچي ٿو ملڪن ۾ ڦرڦوٽ مچي ٿو
حسنين جو بابو بت ڀيچي ٿو چڙهي محمد ڪلهي ڪنڌ.

2. عشق ۾ مجنون پنڌ ڪري ٿو فرهاد تيشي سان ٽڪر ٽڪي ٿو
بي قرار يعقوب کي عشق ڪري ٿو ڇڏيو يوسف لاءِ زليخان صبر سنڊ

3. تير نگهه دل چُور ڪئي آ، سوز وفا سان پور پئي آ،
لامڪان تي جبريل گهور ڪئي آ، وَلي سچاڻن ڳجهارت ڳنڍ.

4. شير حق جا غازي لڙن ٿا، صف شڪن شجاع اچن ٿا،
احمد صرف اشارا ڪن ٿا، ٻن ڀاڱن ۾ چيري چنڊ.

5. عشق جو سودو جنهن چڪايو رت پتي جو تنهن سڪايو
عشق جو جذبو معشوق رکايو شونقئون شتر ڪيو مجنون منڊ.

6. رب اڳيان جڏهن لب کوليندو امت شفاعت لاءِ ڳوليندو
هر هڪ محشر وارو ٻوليندو اڄ شافي اسان جا يا محمد ص

7. محو ديدار سان دلبر ڪيڙو اثر نه شمس قمر ڪنهن ڪيڙو
مست چشم خمر آ ڪيڙو اگهه گهٽجڻ جي اها اُنڊ.

8. اڄ جو واعدو صبح نه ٿار، عاشق حزب الله اهڙا ڏار،
باغ اميدن گل گلزار، ’مسڪين‘ ڦوري ڪوئي نه ڦند.

ترکِ من بر سرِ جنگ است چہ مے باید کرد
نگہش تیر و تفنگ است چہ مے باید کرد
از سرِ عربدہ شیشۂ صبرم شکست
شوخِ من با دلِ سنگ است چہ مے باید کرد
عشق با حسن بہ دعوے ست بہ بازارِ جہاں
ہر دو را جنگ بجنگ است چہ مے باید کرد
شیخ و میر و عسس و قاضی و محتسبِ شہر
ہمہ را بادہ و چنگ است چہ مے باید کرد
تنگم از جورِ رقیبش کہ بریزم خونش!
تنگم از نام و ننگ است چہ مے باید کرد
قاصدا! بہرِ خدا رو چو بیانِ من و یار!
فرصتِ دیر و درنگ است چہ مے باید کرد
راہِ پُر کژدم و مار است چہ مے باید ساخت
نیز پُر گرگ و پلنگ است چہ مے باید کرد
آں خطِ سبزہ کہ بر گردِ عذارش بدمید
زنگ را جنگِ فرنگ است چہ مے باید کرد
جنگِ ہر مذہب و ملت تو دارد از یاد
جلوہ اش در ہمہ رنگ است چہ مے باید کرد

عشق را با دلِ عشاق، بدان است نظیر
باز را قصدِ کلنگ است چہ مے باید کرد
مرغِ دل بیں کہ چہ در پنجۂ مژگاں افتاد
باز را صعوہ بجنگ است چہ مے باید کرد
خونِ نامرد کہ شمشیر کند حیف آلود!
مرد زیں جنگ بہ تنگ است چہ مے باید کرد
چرخِ پُر کینۂ دہر سنہ کہ دارد در دست
ساغرے پُر ز شرنگ است چہ مے باید کرد
خواست مسکیں کہ بہ میدانِ تمنایش تازد
اسپِ ادراک چو لنگ است چہ مے باید کرد

ڪافي•

ٽل: دوست دوناليون ڪنيو مون سان جنگ ٿو ڪري،
تير تفنگ هنيو مون کي تنگ ٿو ڪري

1. پؤ کان منهنجو پڄي صبر جو شيشو پيو سنگدل يار سڄڻ نہ ڪوشش ڪيو
بازر حسن ۾ عشق خليفو ٿيو اهڙي حال ڍولڻ مون سان ڍنگ ٿو ڪري
2. قاصد خدا لڳ وڃ تون دلبر ڏي، ڏاڍا ڏينهن پيا اڄ تون اصغر ڏي،
تنگ رقيب ڪو جيڪر قتل ٿئي، لڄ ماري ٿي نالو ننگ ٿو ڪري
3. واٽ ۾ وڇون گهڻا نانگ چيتا بگهڙ، باندر پولا گهڻا ڪيئن گرگ گدڙ
شتر شينهن ٻجهن لکين لعل لومڙ، اتي باز سان ويڙهہ ڪلنگ ٿو ڪري
4. سائي ليڪ سڄڻ جي ڳل تي لڳي، جڻ پورن ڪارن ۾ جنگ ٿي لڳي،
هر مذهب ملت لڳ پڳ ٿي لڳي، من موسڙو باز سان رنگ ٿو ڪري،
5. عشق کي عاشق سان گڏجي هلڻو آ، پکي پنبڙين ۾ دل جو جهلڻو آ،
خون ڪدڙو ترارنہ ڪرڻو آ، ٿي پاڻ پليت پوسنگ چوڪري،
6. هٿ ۾ حزب الله آ شراب شاهي، عاشق آسمان سان ناهي ڪاوڙ ڪائي،
’مسڪين‘ محبن ڏي گهوڙي ڊوڙائي افسوس چرڻ کان سُؤ چلنگ ٿو ڪري

• طرز: آيو ڪانگ اديون ٿيو ايمان مُنهنجو

یارِ من در حجاب مے خندد !
برق اندر سحاب مے خندد
نمک اندر کباب مے خندد
معنیٰ اندر کتاب مے خندد
بجوانی و بختِ دولتِ او
مرد و زن شیخ و شاب مے خندد
از نشاطِ نسیم گاہِ سحر !
نرگسِ نیم خواب مے خندد
مے کہ ساقی بجامِ زرّیں ریخت
عکسِ آں بر شراب مے خندد
غمزۂ چشمِ اوست رشکِ خدنگ
ناوکش بر شہاب مے خندد
از صبا رقص کرد شاخِ نبات
غنچہ ہم بے نقاب مے خندد
اثرِ خندۂ لبِ جام است
مست مے بے حساب مے خندد
بہ سرِ دارا گریست اسکندر
کے بافر اسباب مے خندد
تا چو شاخِ غزل لبت آرد
زلف بر مشکناب مے خندد
خندہ دارد کہ کام تلخ نشد
ہر کہ شد کامیاب مے خندد
پرِ عرق عارض و بناگوشش
آئینہ زیرِ آب مے خندد
پستہ خندہ یافت از لبِ او
زاں سبب بر عتاب مے خندد
عکسِ ساقی بموجۂ صہبا
آفتاب اندر آب مے خندد
از سمایت فقیرِ مسکیں را
گنج شد دستیاب مے خندد

✱

ڪافي

ٽل: يار حجاب ٿو کولي، ڇڻ ڪنوڻ گلاب ڪکرن ۾،
لوڻ ڪباب ۾ هوندو معنيٰ ڪتاب اکرن ۾.
1. حسن جواني بالا، بخت ڀاڳاري جو اعليٰ،
خوش مرد زالون جوان پوڙها، جيئن گل ڪڙي مکڙن ۾.
2. هير صبح جي کولي، خوشيءَ مان ننڊ نرگس جي،
نُور حضور حاصل ٿئي، عڪس اسان ايرن ۾.
3. ناز پري نظر جا تير، تاري شهاب ڪان تکا،
وڻ ٽڻ ٽاريون غنچا، نچڻ لڳا نخرن ۾.
4. مست چپن سان چڪيو بهشتي ڀاڳو بي حساب،
دارا سڪندرُ نہ ساريو افراسياب اکڙين ۾.
5. چپڙا چرن ڳيت ڳائن، زلف ڪلن خوشبو ٿي،
تون ٿو ڪلين مِلي خدا، هاڻي ونڊاءِ فقيرن ۾.
6. عرق عارض آئينو آب، پِستو عناب تي ٿو ڪلي،
لبڙا لڳن ٿُنهنجا تہ پو ڪين چئبو چڪرن ۾.
7. ڪل 'مسڪين' تون خوش ٿي، سخا جا خزانا ساري،
حزب الله سڀ هٿ ڪيا، هُوا جي الله جي عرشن ۾.

شاہیکہ مرا غلام دارد   روئے چو مہ تمام دارد
رخسارۂ چہش مہ و مہر   زلف و رخِ صبح و شام دارد
دستے بصراحیِ مئے ناب   دیگر کفِ خود بجام دارد
جبریلِ امیں چاکرِ تست   بر سدرہ اگر مقام دارد
محروم ندار دم ز دیدار   لطفیکہ بخاص و عام دارد
ایں دیدہ و دل کہ منزلِ اوست   بینم کہ سرِ کدام دارد
زاہد بسوخت ز آتشِ مے   سودائے تمام خام دارد
با نام و نشاں کسیکہ گوید   ہرگز نہ نشان و نام دارد
ہم دورِ فلک بود بکامش   ہم توسنِ چرخ رام دارد
در دام کشید مرغِ دل را   شوخیکہ زلف دام دارد
مسکین ہزار بار نازد
ہمچوں تو مہے ببام دارد

*

غزل

ٿل: شهنشاه جنهن غلام ڪيو سو ماه لقا مشهور آ.
1. نور روشن رخسار مان وءِ وو رخ روشن صبح شام ڪيو.
2. هٿ حضرت جي آب ڪوثر وءِ وو آهي امت لاءِ جام ڪيو.
3. خدمت ۾ جبريل امين وءِ وو منتهيٰ جنهن مقام ڪيو.
4. ديدار کان دم دور نہ ڪر وءِ وو ڪرم هي خاص عام ڪيو.
5. منزل پنهل جي دل اکيون ٻئي وءِ وو سڀ تي سڄڻ آ سلام ڪيو.
6. ملامري ويو مٽڙو ٽيڪي وءِ وو سڙيل سوداءُ هي خام ڪيو.
7. بلند آواز باري جهليو وءِ وو بي ادب بدنام ڪيو.
8. زمن زمين آسمان وارن وءِ وو درود صلاة سلام ڪيو.
9. دل جي پکي کي ’مسڪين‘ قابو وءِ وو شوخ زلفن جي دام ڪيو.
10. ناز هزارين حزب الله وءِ وو سڄڻ پنهنجي سام ڪيو.

اے مقیمانِ حرم از حالِ ما یاد آورید
عرضِ حالِ ما بگوئید و دعا یاد آورید
رحمتے اے ساکنانِ درگہِ پیرِ مغاں
از حقوقِ بندگی و التجا یاد آورید
زاں بتِ سنگیں دل و نامہربانیہائے او
ہرچہ بر ما رفت از جور و جفا یاد آورید
خستۂ تیرِ نگاہیم اے طبیباں ہمتے
دردِ بے درمانِ ما را از دوا یاد آورید
شیوۂ جور و جفا باید کہ از یادش برید
تنگم از جور و جفا مہر و وفا یاد آورید
بندۂ فرماں پذیرم خیر خواہِ دولتم
در حضورِ یارم از صدق و صفا یاد آورید

*

ڪافي

تل: حاضر رهو تا حضور يار، حال حضرت کي ياد ڏيار، جو عرض دعا لاءِ ياد ڪرائجو.

1. رهو درگاهه پير مغان جي، ڪيو نظر رحم جي ضرور يار – حال
2. جيڪي ڪيو سنگدل سڄڻ مون سان، گهائي آهيان تنهن گهور يار – حال
3. تير نظر جو ناهه طبيب کي دوسُتُ دوا ناسور يار – حال
4. جورو جفا ياد ڪين ڪري، شل ڪري مِهر وفا منظور يار – حال
5. سچ صفا سان خادم خير خواهه، ڪونهي قلب ڪو قصور يار – حال
6. حزب الله هلايو شراب محبت، وسري 'مسڪين' نه مور يار – حال

گلِ رویت نمے رود از یاد   بلبل آسا ہمے کنم فریاد!
قمری از شوقِ تست کوکو زن   بندۂ قامتِ تو شد شمشاد
اے کہ از یادِ من جدا نشوی   حقِ دیرینہ را مبرز از یاد
کوہ و صحرا دویدم و آخر   کنجِ میخانہ ساختم آباد
غمِ لیلے و غصّۂ شیریں   سوزِ مجنوں و تیشۂ فرہاد
تا خراماں بہ گلستاں رفتی   ہر گل و غنچہ سر بسجدہ نہاد
ہاں کہ از جادۂ وفا مگذر   چند بر خستگاں کنی بیداد
روزِ اوّل بہ عشق ورزیدن   کرد پیرِ طریقتم ارشاد
راست گویند جز بہ نقدِ وصال   رائیگاں دل ز دست نتواں داد
شاید از بہرِ صیدِ مرغِ دلم   دانہ در حلقۂ دو دام نہاد
تلخیِ ہجر لذّتِ عاشق   زحمتِ صید فرحتِ صیّاد
خاطرِ عاشقاں پریشاں ساست   زلف را زیں سپس مدہ برباد
بادشاہ و گدا ز مادرِ دہر   بیغمِ عشق تو کدام کہ زاد
خرم و شادمان و خندانم   قرعۂ دولتم بنام افتاد
خاطرِ ما کہ بستۂ غمِ تست   کے شود از جفائے تو ناشاد
بتولّائے تو پناہ برم   تیغِ ابرو چو برکشد جلّاد
مدح خوانِ تو قمری و بلبل   شد غلامت صنوبرِ آزاد
دلبر آں بہ کہ پاسِ دل دارد   جورِ یاراں بدوستاں مرساد
عاشقانت بہ نیم جو نخرند   قصرِ کسریٰ و جنّتِ شدّاد
لشکرِ غم گریز پا گیرد   ساقی از جامِ مے کند امداد
بجفا جوئیت کہ شد استاد   یار با ماست ہر چہ باداباد
چوں سحاب از کرم بفصلِ بہار   کفِ بخشش بہ فیضِ عام کشاد
بعد عمری دو بوسہ بزکواۃ   لطف کردی خدات خیر دہاد

نیست شایاں کہ بے مراد رود
بہ کہ مسکیں ز تو رسد بمراد

ڪافي

ٿل: صورت ٿُنهنجي ياد آ، دم دم فرياد آ،
عشق ٿُنهنجي ۾ جاني، دنيا برباد آ.

1. دلبر دل تان هڪڙو وسرين نه دم ٿو
سنياريان ٿو پل پل، ٿئي ڪين ڪم ٿو
پراڻو حق ياد آ، دم دم فرياد آ.

2. جبل جهنگن ۾ گهاريان، ڪٿي نه قرار آ،
مظلوم قٿيل تي ڪيڏو ظلم جو بار آ،
عشق ڪيو ميخانه آباد آ، دم دم فرياد آ.

3. واٽ وفا جي سهڻا، ڇڏيو نه لتاڙي،
پير طريقت پاڙهيو سبق ٻيو ڦاڙي،
ٿيو عشق جو ارشاد آ، دَم دم فرياد آ.

4. چيو سچ سياڻن آهي، ٿجي نه پريشان،
سواءِ ملڻ سڄڻ جي، آهي دل حيران،
ڪونه ٿيو داد آ، دم دم فرياد آ.

5. دل جي شڪار لاءِ، رکيائون خال داڻو
شوق ۾ شڪاري آهي، عاشق ويڳاڻو
سخت صياد آ، دم دم فرياد آ.

6. پريشان عاشق خاطر، زلف ڪولي ٿو
بلبل قمري ڪوئل، ٻانهپ ٻولي ٿو
عاشق بي داد آ، دم دم فرياد آ.

7. گدا شاهه هر ڪو تنهن جو سلامي،
عشق ۾ تنهنجي خاطر، ڏي پيو غلامي،

سر بسجده نهاد آ، دم دم فرياد آ.
8. مان ته خوشي ۾، کلندو رهان ٿو
پيو تُنهنجي مٿان، ڦرندو رهان ٿو
نه جفا تي ناشاد آ، دم دم فرياد آ.
9. ڀرون جا ڀالا ٻئي، جڏهن اڀا ٿيا،
محبت ۾ مٺڙا، عضوا ڪٻا ٿيا،
جنبي ويو جلاد آ، دم دم فرياد آ.
10. خدايا دوست کي، دوست هٿائون،
عذاب نه پهچي، محب مٿائون،
نه ٿي امداد آ، دم دم فرياد آ.
11. هڪوار ٻٽيو جيڪو عاشق تُنهنجو
غمن ڏکن جو ساٿي، لشڪر تُنهنجو
عشق ٿيو استاد آ، دم دم فرياد آ.
12. شراب طهورا واري، کپي امداد ٿي،
نه گهرجي قصرا ڪائي، جنت شداد ٿي،
عاشق افتاد آ، دم دم فرياد آ.
13. سخاوت سهٽي ۽ بخشش ڀلي آ،
مدت پڇاٽان بوسه، زڪوات ملي آ،
فيض ڪشاد آ، دم دم فرياد آ.
14. شان ته ناهي تُنهنجو ڏکويل رهي ڪو
فصل بهار هوندي، سور سهي ڪو
’مسڪين‘ بامراد آ، دم دم فرياد آ.

ابر با چشمِ اشکبار رسید   خندۂ موسمِ بہار رسید
آمد و آمدِ بہار رسید   آبروئے گل و ہزار رسید
بسلامت ز دستِ پیکِ صبا   نامۂ شوقِ من بہ یار رسید
چوں صبا تا صدِ خجستۂ من   طرفہ تر از دیارِ یار رسید
کوسِ شادی نواختم گفتم   مرحبا مرحبا کہ یار رسید
سروِ رعنائے من صنوبر قد   دہ کہ در عینِ انتظار رسید
بہرِ آشوبِ کشورِ دلہا   فتنۂ چشمِ سرمہ دار رسید
ہم بہ یغمائے کشورِ دلہا   شاہِ خوباں چہ کامگار رسید
پیکِ فرخندۂ نسیمِ سحر   گفت برخیز وقتِ کار رسید
فتنۂ نرگسِ خمار آلود   سرمۂ چشمِ روزگار رسید
برقِ خنداں و رعد نالہ کناں   ابرِ گریانِ قطرہ بار رسید
وعدہائے دما دم از وصلش   نہ یکے بلکہ صد ہزار رسید
چشمِ ساقی کہ شورِ مجلس شد   نرگسِ مستِ پُر خمار رسید
شاہد و شمع و خانہ بے اغیار   ہم دلارام در کنار رسید
مژدۂ وصل او بعاشقِ زار   بخزاں دولتِ بہار رسید
از لبِ ہمچو قندِ شیرینش   مایۂ راحت و قرار رسید
ہمچو بوئے کہ از بہار آید   نکہتِ زلفِ مشکبار رسید
بوئے گیسوئے عنبر افشانش   عزتِ نافۂ تتار رسید

از کنار آں نگارِ مسکیں را
شکر للہ کہ در کنار رسید

*

ٽل: موسم بهار جي آئي، ڪڪر ڳوڙها هاري ٽو.
ڳلن ڦلن جي عزت ٽي وئي، جڏهن محبوب نهاري ٽو.

1. صبح سلامت يار جو هي خط هٿان هير ڏياري ٽو.
2. اک ڇنڀ موٽيو محب جي ملڪان، قاصد وقت نہ واري ٽو.
3. شوق شادي جو ساز وڄايو ڪلي ڪلي تہ ڪيڪاري ٽو.
4. سَر وَ صنوبر مٽ نہ قد ۾، سبحان الله سينگاري ٽو.
5. سرمہ گير اکيون سدا سڄڻ جون، پريشان دليون ٺاري ٽو.
6. دلين کي ولايت غنيمت ڏيندڙ محب بادشاهہ بهاري ٽو.
7. قاصد حڪم ڪيو اٺ تون جلدي، نسيم سحر نهاري ٽو.
8. نرگس نيڻ خماريل اکيون، سرمون نيڻ کي ٺاري ٽو.
9. وڄ ٽي چمڪي گوڙ ڪري جهڙ، ڪڪر ڪٽا وسڪاري ٽو.
10. واعدو وصال جو آهي هر هر، پر هڪ نہ پرين ڪو پاري ٽو.
11. ساقي پهچي ويو شور مچي ويو مجلس مست اجاري ٽو.
12. گهر دوست جي شمع محفل آ، ڀورل ڀاڪر ڀاري ٽو.
13. عاشق کي وصل مبارڪ آهي، بهار جي دولت ڏاري ٽو.
14. راحت قرار مليو چپن ڪان، مٺائي ڪنڌ پياري ٽو.
15. مهڪ زلفن جي مشڪ پکيڙي، بوءِ بهار نکاري ٽو.
16. گيسو عنبر خوشبو بهتر، ٻيڙي تار مان تاري ٽو.
17. مسڪين مليو ڀورل ڀاڪر ۾ الله جو شڪر گذاري ٽو.

ہمیں کہ زلف برخسارِ یارے پیچد | عیاں بچشمۂ خورشید مارے پیچد!
کتابِ حسنِ بتاں راست جدولِ خوبی | خطے کہ گردِ رخِ آں نگارے پیچد
بہ پیچ و تابِ دو زلفش چو دیدم و گفتم | فسوں گری است کہ بر خود چو مارے پیچد
بقامت و قدِ آں سروِ ناز پیچیدم | چو عشقہ کہ بشاخِ بہارے پیچد

کجا روم چہ کنم درد را چہ چارہ کنم
ز دردِ یار دلم دردِ یارے پیچد

قطعہ

گردشِ چشمِ تو اے شوخ زتابِ مے ناب
ہمچو برقیست کہ بر شورد شررے خندد
ایں عقیقِ لبِ لعلِ تو دُرِ دندانست
آں بسرخیِ شفق و ایں بسحرے خندد

✻

ٿل: زلف پنهل جا ويڙهيل سرتي، چڙ واسينگ ويٺو آ.
1. منهن جي گولائي موهيو مون کي، عجب رخ رنگ ويٺو آ.
2. عجب ڪرشمون جادو جانب جو ٻن زلفن ونگ ويٺو آ.
3. قد و قامت سرو ڪوهيارل، انب تي چڙ انگ ويٺو آ.
4. ڪيئن ڪيان مان ڪاڏي وڃان، درد دل دنگ ويٺو آ.

یار من حسنِ خداداد چو ماہے دارد   ہمچو خورشید بسر تاج کلاہے دارد
حشمت و جاہ ترا ملکِ سلیماں کمتر!   ہم سکندر نہ چنیں حشمت و جاہے دارد
فرخ آں عہد کہ او ہمچو تو خسرو دارد   خرم آں عرصہ کہ او ہمچو تو شاہے دارد
حیف صد حیف کہ رہ گم کند از منزلِ دوست   ہر کہ سر تافتہ نہ روئے نہ راہے دارد
روشِ عشق سراسر ہمہ شور و شر راست   کشورِ حسن چہ خوش رسمے و راہے دارد
للہ الحمد کہ مسکیں چو علی گوہر یافت
بارک اللہ چہ عجب پشت پناہے دارد

*

ڪافي

ٽل: حسن خداداد مُنهنجو يار رکي ٽو
سچ چنڊ ڪان سهڻو بسرتاج رکي ٽو.
1. هشمت جلال ۾ سليمان ٻيي گهٽ آ،
مرتبو آ تنهن جو عليءَ نہ ڪو سڪندر مهراج رکي ٽو.
2. مبارڪ آ هِن دور کي، جو جلوي گر تون آن،
شاهي ٽُنهنجي ۾ سهڻا، خوشحالي راڄ رکي ٽو.
3. هر هر آهي حيف انهي تي، جو دوست وساري،
منزل ڪان جو منهن موڙي، گم راهہ رکي ٽو.
4. عشق سچو باهہ آ، سو ساڙي سدا ٽو
حسن بہ خوش رسم آ، لاعلاج رکي ٽو.
5. الحمد لله عليءَ جهڙو گوهر مليو ’مسڪين‘ کي،
بارڪ الله محب پشت پناهہ رکي ٽو.

ہر دل بغمِ عشق گرفتار نباشد   ہر کج نظرے لائقِ دیدار نباشد
اے آنکہ دو عالم نفروشد بخط و خال   در دلولۂ اندک و بسیار نباشد
بے سرزنشِ خار کسے گل نتواں چید   دانی بچمن یک گل بے خار نباشد
اے نرگسِ مست ایں چہ قدر نشہ برانگیخت   در میکدہ بینید کہ ہشیار نباشد
ہرچند کہ ہر کس بزند صوتِ انا الحق   منصور صفت کس بسرِ دار نباشد
گر یوسفِ مصری بفروشند ببازار   بے نقد بکف میل خریدار نباشد
یکبار کہ دل بردہ انگند مرا زار   آں بہ کہ دگر در پئے آزار نباشد
رنجورِ علاجِ دلِ بیمار چہ سازد   ہر کس کہ غمِ دارد و غمخوار نباشد
گر یارِ دل از وصل نوازد عجبے نیست   شہ را بگدا لطف و کرم بار نباشد
با شوخ نگاہے چہ تواں کرد کہ اورا   حیف است کہ پاسِ دلِ بیمار نباشد
شد رہزنِ اسلامِ دلم کفرِ دو زلفت   ہندوئے ترا حاجتِ زنار نباشد
چوں نبضِ مرا دید بفرمود طبیبم   جز بوسہ علاجِ دلِ بیمار نباشد
مہجور ز روئے چو مہت در دل شبہا   صد وائے بر آں چشم کہ بیدار نباشد
ہم زاہد و ہم مفتی و ہم محتسبے را   با دردکشاں ہیچ سروکار نباشد
آں عابدِ بے معنی و ملائے مزور   زیں ہر دو یکے واقف اسرار نباشد
گر میرزمانند دگر شاہِ جہانند   مارا بکسے بے تو سروکار نباشد

گر نقدِ وصالِ تو دہد دست بدستم
در خاطرِ مسکیں غمِ اغیار نباشد

ڪافي

ٿل: هر دل عشق نہ ڄاڻ يار،
ڏنگي ڏسڻ جي سڀ اک ناهي،
تميز ناهي تر جي تنهين کي، ٻئي جهان گهوراڻ يار.

1. ٻئي جهان جو گهوري نہ گهوٽ تان، تميز نہ تنهن تِرداڻ يار.
2. گل ڪنڊا ناهن جدا، ڏک سوا نہ سرهاڻ يار.
3. مست نرگس آهي نشي ۾، هو هوش مڪان نہ هاڻ يار.
4. انا الحق چوڻ کي چوي ڪٺي ڪو سولي منصور ڪين ماڻ يار.
5. يوسف مصر پيو جڏهن وڪامي، خريدي نہ جنهن زرساڻ يار.
6. ڪٺل جيڪو هِڪ تير نظر جو وريو آزار نہ آڻ يار.
7. غم دل جو غمخوار نہ آهي، تنهن کي ٻڪي ناهہ ٻاڻ يار.
8. عجب نہ آ دلي يار ملي جي، رکي پانڌُ پينوءَ تي پاڻ يار.
9. بيمار دل جو خيال نہ جنهن کي، ڄاڻي ٿئي اڻ ڄاڻ يار.
10. دل سان رهزن زلف ظلم ڪيو ڪانهي جني پائڻ جي ڪاڻ يار.
11. ڏسي طبيبن ڏس ڏنو آ، هي بيمار بوسي ڪاڻ يار.
12. سوا ملڻ تو ماه لقا جي، هاءِ، اک نہ ٿي جا سڄاڻ يار.
13. ملا متقي جو ناه ڪو مطلب، مون سان محتسب تاڻ يار.
14. ڪوڙا عابد ملا مُجاور ناواقف رب رسول رهاڻ يار.
15. دست بدست مل ‘مسڪين’ سان مٺڙا، ڏئي دشمن کي ڏاڻ يار.
16. حزب الله جو ٻيو ڪم نہ ڪنهن سان، شاهہ هجي يا ميراڻ يار.

شور برخاست کہ آں یار بروں مے آید   بہرِ نظارۂ دیدار بروں مے آید
رُخے گر از من پوشیدہ درِ خانہ ببست   بوئے او از در و دیوار بروں مے آید
مستیِ ساغرِ چشمِ تو نرزد نست ازاں   ساقی از خانۂ خمار بروں مے آید
ناوکِ تیرِ نگاہت بدل و سینۂ من   آنقدر رفت کہ دشوار بروں مے آید
یوسفِ مصر بمصر از چہ بکنعاں برسید   بہ تمنائے خریدار بروں مے آید
گر بہ بیند رُخِ زیبائے تو دو زلف ترا   ہندو از حلقۂ زنار بروں مے آید
گرچہ انبارِ غمت را ہمہ پیمایم لیک   ہمچو مشتے کہ زخردار بروں مے آید
للہِ الحمد کہ اغیار ندارد بر دیف   شکر للہ کہ گلِ بے خار بروں مے آید

ہمچو من تا خمِ محراب دو ابروئے تو دید
زاہدے بے سر و دستار بروں مے آید

*

ٽل: ديدار جي لاءِ دلبر ڦنهنجو ڀهڳڻ ٻاهر اچي ٿو
جهلڪ ڏيکاري پلڪ ۾ پوءِ ويو تڏهن تہ شور مچي ٿو.
1. محبوب منهنجي منهڙو لڪايو خوشبو خاطر اچي ٿو.
2. ميخاني مان ساقي سهڻو اک نشيلي بڇي ٿو.
3. تير نگاهہ دل چور ڪئي آ. سينو سارو لڇي ٿو.
4. مصر جو يوسف ڪوهہ ڪنعان ۾ پاءِ مٿان بيهي پڇي ٿو.
5. رخ زيبا جو جلوو هندو لاءِ جٽيون ٽوڙي نچي ٿو.
6. انبار غمن جا کهڙا ڳڻيا. خرار مٺ ۾ بچي ٿو.
7. الحمد لله دشمن دور آ. گل ڪنڊن کان بچي ٿو.
8. نظر ملا جي پرون تي پئي، ٿي اگهاڙو نچي ٿو.

چوں صبا زلفِ یار بگشاید گرہ از جملہ کار بگشاید
گر بزلفِ دراز شانہ زند عقدۂ روزگار بگشاید
روضۂ خلد را بشکر دہم گر درِ خانہ یار بگشاید
بگدایاں رسید مژدہ کہ باز گنج را شہریار بگشاید
بہ کہ ہرکس بوصفِ گل چو ہزار راز با راز دار بگشاید
ے تواں شد کشادہ کار اگر کاکلِ مشکبار بگشاید
گرہِ رشتۂ امید مرا نہ یکے صد ہزار بگشاید
بلبل از ہجرِ گل شود بیمار رگِ خود را بہ خار بگشاید
ببیندت بے حجاب چوں مسکیں
دیدۂ اشکبار بگشاید

*

ٿل: زلف کلن تا هير تي جڏهين، هر ڪم آسان ٿي وڃي.
1. ڏگهن زلفن ڦڻي ڏي جڏهين، زمانو مشڪلڪشا ٿي وڃي.
2. يار محل جو درجو کولي، شڪر سان جنت ملي وڃي.
3. سائلن کي هي خوشخبري آ، بادشاهي سخا کلي وڃي.
4. بلبل گل جان ڪير ٿو ٻڌجي، راز رازدار سان رلي وڃي.
5. مشڪ معطر ڪاڪل قربدار، هر طرح هر جا هلي وڃي.
6. ڳنڍيون هزارين ساھ منهنجي کي، جيڪر هڪڙي کلي وڃي.
7. گل کان جدا ٿي بيمار بلبل، سِير رت ڇوڙائي ڪنڊي وڃي.
8. ‘مسڪين’ منهن ڏسي ٿو جڏهن، اکين لڙڪ لڙي وڃي.

یارم از پردۂ اسرار بروں مے آید ما ہتلبے بشبِ تار بروں مے آید
بہ کماں ابرو و تیرِ مژہ و زلفِ کمند تیغ آہیختہ بہ پیکار بروں مے آید
ہر کہ بے یاد تو در مسجد و در دیر برفت ہر کجا در شدہ و خوار بروں مے آید
مے شود گوشِ فلک نیز پُر از ولولہ چوں فغاں از دلِ ایں زار بروں مے آید
تا کہ حیراں ز قد و قامتِ چالاک تو شد سرو در پائے ز رفتار بروں مے آید
تا کبابِ دلِ بلبل نہ شود پختہ تمام آتش از عارضِ گلنار بدل مے آید
ساقی از خانۂ خمار بقصدِ دل و دیں بر کفش ساغرِ سرشار بروں مے آید
گاہ در پردۂ اسرارِ نہاں مے ماند گاہ در کوچہ و بازار بروں مے آید
صد گرہ بر دلم از حلقۂ ہر موئے تو بست تارِ مُخ از زلفِ گرہ دار بروں مے آید
آں کہ از غمزۂ جادوئے مرا خست برفت باز بر پرسشِ بیمار بروں مے آید
باد و زلف و بدِ ابرو و بدِ چشم و بد و لب آفتِ عاقلِ ہشیار بروں مے آید
ہر چہ آید بدل و فکرِ معنّی ز سرِ در ہمہ از نغمۂ مزمار بروں مے آید

آید از طرفِ چمن نغمۂ بلبلِ مسکیں
خندۂ کبک ز کہسار بروں مے آید

*

ٽل: جڏهن ڪولي پرين تو گهنڊ سڄڻ،
ڄڻ اڀريو چوڏهين جو چنڊ سڄڻ.
1. ڪمان ابرو اک جي تير موهيو
ڪٽي تکي ترار ڏئي سير ڪهيو
ڪيو زلف جي بند ڪمند سڄڻ.

2. سوا وسيلي تنهن جي جيڪو مسجد وڃي،
مندر وڃي يا مڪان گهمي،
ٿي خوار خراب ۽ گند سڄڻ.
3. دل دردوندي جون دانهون ٻڌي،
آسمان ٻوڙو ٿيو آ آهون ٻڌي،
آه فغان فلڪ ۾ ڦنڊ سڄڻ.
4. تُنهنجو قد بيهڪ واه واه سهڻو
سرو صنوبر کان آهي من مهڻو
حيران هلڻ ٿيو هر هنڌ سڄڻ.
5. دل ڪباب بلبل جي ڪيئن نہ ٿئي،
دل دين خريد ساقي نہ ٿئي،
هٿ حضرت آ ميخانہ منڌ سڄڻ.
6. پرين پردو ڪري ڪٿهن اسرار جو
ڪٿهن گهٽيون گهمي گهوٽ بازار ٿو
رهي ڪوچي ڪٿهن ڪنهن ڪنڊ سڄڻ.
7. تُنهنجي زلف جا مون کي پيچ پيا،
منهن مبارڪ قابو ڪيچ ڪيا،
ڪول ڪٽي دل جو هي ڳنڍ سڄڻ.
8. هٽي جادو نظر ڪيئي بيمار مون کي،
اک جا زخم ڏئي ڪيئي بيڪار مون کي،
مس پڇڻ لئہ پيو آن پنڌ سڄڻ.

9. ڀروان ڀالا ٻئي موهيو ٻن اکين،
زلفان زور ٻئي لوڙهيو ٻن لبن،
آفت اندر آيو عقلمند سڄڻ.
10. جيڪي فڪر هئا دکي دل اندر،
ظاهر زبان ڪيا ڳائي غزل مگر،
ڪنيم خوشي ۾ تار تند سڄڻ.
11. نغمو بلبل جو ٻڌبو باغن ۾،
ٽهڪ ڪبڪ جي هوندي گُهسارن ۾،
ٻڌندو ’مسڪين‘ جون رڙيون رند سڄڻ.

بے تو بر من محال میگزرد　　ساعتم سال سال میگزرد
تا رخت در خیال میگزرد　　خاطر از قیل و قال میگزرد
حسن دارد خطائے عشق معاف　　"شین" "سین" از بلال میگزرد
حالِ من تا رقیب مے بیند　　پر ز رنج و ملال میگزرد
تا مزلِع نشین من باشی　　طالعم از وبال میگزرد
دورِ پرکارِ گردِ نقطۂ حسن!　　خطِ مشکیں ز خال میگزرد
قصۂ اد بباد پائے صبا　　بجنوب و شمال میگزرد
فتنۂ روزگار مے گردد　　چوں سرِ خط ز خال میگزرد
گوشۂ چشم برنمے تابد　　چوں بغنج و دلال میگزرد
تا کشادیم مصحفِ رویت　　سطرِ ابرو بفال میگزرد
بے جمالِ مہِ رخِ تو مرا　　ہر زمانم چو سال میگزرد
مے در آید نسیم نوروزی　　عہد بادِ شمال میگزرد
ساقیا! ساغرِ شراب بیار　　موسمِ برشکال میگزرد
لِلّٰہِ الحمد زانکہ مسکیں را
ہر شب اندر وصال میگزرد

*

كافي

ٿل: توکان سواءِ سُهڻا سائين، ساعت ڀانيان سؤ سال،
ساعت ڀانيان سؤ سال، وسري ويا قيل مقال.
1. دل ۾ تصور ٺُنهنجي جڏهن اچي جاءِ آ ڪئي،
حسن هلالي صورت واه جا مصور آ ڪئي،
عشق کي معاف ڪيو مولا، شين کي سين بانگو بلال.

2. حال غمن جو هڪوار ڪن پوي جي اغيار
ڏيل ڏکن کان ٿو ڏُکي، ويتر وڌي دل تي بار
غلبو گهٽو ٿو گهائي، واري ٿو رنج ملال.

3. آءِ پرين ويهه ڪکين، شڪر ڪيان لعل لکين،
قصو قسمت جو باد صبا. چرچو ٿيو چوطرفين،
اک اٽي اسان تي ڏريو ڪا دم دل جا دلال.

4. منور ماه منهنجو ساهَ، گهاري ڪين گهڙي،
گذري خزان آيو بهار ٿيندي گلزار دل سڙي،
مصحف چيو اي 'مسڪين' اکڙيون اوهان لاءِ آٿال.

5. سخت خراب موسم آ، پيار پرين ڪُو پرنم،
ورهين جو وڇڙيل آ، ملم زخم ڪو ڪرنم،
حزب الله حمد للهِ مليو مون کي آ وصال.

گر ہمیں میر وایں وزیر بود   ہمہ تدبیر بے نظیر بود
کار شاں جملہ بار عیتِ خلق   ہمہ تیغ و تفنگ و تیر بود
ہم بہ پستانِ مادرِ آفاق   موجبِ خوں بجائے شیر بود
پیش ایشاں کجا قدر گیرد   پیر باشد وگر فقیر بود
اہلِ کشور ہمہ پریشاں دل   گرچہ آزاد یا اسیر بود
ہر کسے را کسے دراں دولت   نہ انیس و نہ دستگیر بود
رستم از جنگ شاں شود عاجز   یار سہراب گر نصیر بود
ہر قرمساق و زن مرید کہ ہست   بر صدارت نشیں وزیر بود
روز و شب ہمچو بوم در جنگل   عوضِ بانگ بم وزیر بود
عالمے پائمال گرسنگی   لشکرِ بافغاں نفیر بود
ہر صباحِ دمساز جائے بجائے   خانہ انداز خانہ گیر بود
آسماں سائباں بسر دارند   خاک تفتیدہ شاں سریر بود
پائمالِ بلا شود مسکیں
دولتے کش چنیں دبیر بود

*

غزل

ٿل: اتي ڪهڙو هوندو قانون، جتي مرد امير وزير نہ هوندو.

1. ڪم مڙيئي ڪندا ڪهڻ جا، خلق ڪندا خون تيغ تفنگ پيو تير تہ هوندو.
2 قتل ڪرڻ جو ترس نہ تن کي ڪڙڪڙڪن ڪلاشنون ملڪ کي رت بين ۾ ڪير نہ هوندو
3. پير فقير جو قدر نہ تن وٽ، رعيت ساري زبون، سکيو آزاد اسير نہ هوندو.
4. سور سلڻ لاءِ ساٿي نہ سنگتي اهڙا جي حاڪم هون ڪيئن عاجز سهراب نصير نہ هوندو
5 زال جي هيڻان جو صدر ٿئي ديوث آ ملعون دهل وڄندا، بانگ تي پير نہ هوندو.
6. عالم سارو لڙي مري ٿو هي دورن تي ٿاهون، بکيو رڙي ٿيو فقير نہ هوندو.
7. رات رهي ورڪي صبح لڏيندا، اهڙو سنلن مامون خانہ بدوش ٿيو خانہ گير نہ هوندو.
8 ڇانو مٿان بس آسمان آم واري تتل ٿا ٻٽون هي سلھ سورن ۾ سرير نہ هوندو
9 اهڙا منسٽر مرن چوَ نہ 'مسڪين'، پائمال ٿين پلٽون ظلم اهڙو بي نظير نہ هوندو.

چوں میگذشت وائے چنیں نو بہارِ عمر
تلخست جز مئے ہمہ تا روزگارِ عمر
کارم بدورِ ساغرے گردد ز دورِ چرخ
دشوار گشت جز مئے ہر کار و بارِ عمر
عمریکہ رفت جز رخِ جاناں عمر نیست
روزِ وصال شمرم اندر شمارِ عمر
گشتن جدائی از سرِ آغوشِ دلستاں
چنداں نہ لذت است شدن در کنارِ عمر
عمریست کاں سرآمد با بادہ و نگار
غیر از مئے و نگار بود نا بکارِ عمر
آں زندگانی است کہ با بوسہ و کنار
جز بوسہ و کنار بود خوار زارِ عمر
جز خلوتِ حریف نہ آرم بسر دمے
در دستِ خویش گر بود ایں اختیارِ عمر
ہر کس چہ عشرت است نمودہ بعمر خویش
غیر از نگار نیست بر آبادگارِ عمر
ہر کس کہ مئے نخورد بر او زندگی تباہ
مسکیںؔ نہ چیز ہست چنیں بے وقارِ عمر

*

ڪافي

ٿل: افسوس گذاري مون جواني جي حياتي،
طهورا جي تمنا کان سوا زهر حياتي.
1. ٿانوَ بنا هنيانءُ ٿي ڀرجي نہ سگهي ٿو
شربت بنا هن بت جي ڀلا ڪهڙي حياتي.
2. محبوب سوا سال سڄا عمر جا گذري،
گهڙي يار سان جا گهار سا شمار حياتي.
3. جدائي ۾ گذارڻ سوا ميلاپ جي ڪهڙو؟
محبوب جي لذت سوا بيڪار حياتي.

4. عمر آ سڄائي، جي هجي سڄڻ سامهون،
سڄڻن نہ هئڻ سامهون سڄي سور حياتي.
5. زندگي ۾ بندگي ٿيندي آ بہ تڏهين،
بوسي سوا روءِ جي آهي خوار حياتي.
6. هجي وس مُنهنجي تہ بس ڪريان پيار پرينءَ سان،
دم ڏار سوا يار بي اختيار حياتي.
7. حزب الله ملي جنهن کي نہ شراب طهورا،
’مسڪين‘ اُها آهي بي وقار حياتي.

غیرازیں یارے نجوئیم، ہیچ دلدارے دگر   کو جُز ایں ہرگز ندارم ہیچ غمخوارے دگر
جانِ من در حلقۂ گیسوئے ہندویش خوش است   غیرازیں زلفش نجوئیم ہیچ زنارے دگر
از شرابِ لعلِ او ہر کس خراب افتادہ است   کاندریں میخانہ نجوید کہ ہشیارے دگر
ہیچ پیچاں را کہ اُفتادہ بکنجِ عارضش   غیرازیں کافر ندیدم زلف چوں مارے دگر
یار ہمدم مہرباں ساقی حضورِ دلکش است   گو خدا خواہد نیاید باز اغیارے دگر
سالہا شد ناقۂ گردوں مُدی را ایں نواخت   چشم از خوابم نگشتہ باز بیدارے دگر

روز و شب افسانہ خوانی میکند آں شوخِ ما
حالیہ کردہ است با مسکیںؔ اقرارے دگر

*

ڪافي

ٿل: يار اهو ڪيم نہ دلدار ٻيو ڪو.
حال محرم آ نہ غمخوار ٻيو ڪو.

1. سوگهو سهڻل ساه ڪيو آ، گوگهو زلفن ڳل پيو آ،
زنجير زلفن نہ زنار ٻيو ڪو.
2. پسيو جن جلوو جام محبت، سي رهيا بي حال مي خانہ مست،
هتڙي نہ هوندو هوشيار ٻيو ڪو.
3. يار آ هر مهربان مون سان، دل گهريو دلبر سهڻي روءِ سان،
الله نہ آڻي اغيار ٻيو ڪو.
4. وار ڪلهن تي واسينگ ورڏين، ايئن نہ ٻين کي سهڻا سونهن،
رخ انور تي نہ رُخسار ٻيو ڪو.
5. سالها هڪ اڳ راڳ ٻڌو مون، جهونگار جت جي خواب وڃو مون،
پينر ڪندو ڪيئن بيدار ٻيو ڪو.
6. حزب الله شب روز هدايت هي ڪئي محبوب مون سان محبت هي ڪئي
ڪيو ’مسڪين‘ مون سان اج اقرار ٻيو ڪو.

ساقیا برخیز جام از مئے بیار   در طلا لہ بس بہ بینم روئے یار
مئے بدہ گلگوں کہ رخشندہ تراست   ساز داز مستی جہانم ہوشیار
وقت خوش بادت کہ ساقی دہ مرا   ساغرِ پر کردہ از مئے خوش گوار
جرعہ از مئے چساں دہ مست کن   گو کہ ماند تا قیامت یادگار
گل ہزاراں جام اندر دست داشت   لیک میجویم ز لعلِ گلعذار
از سر سودائے زلف، آشفتہ است   مضطرب جانم نمے گیرد قرار
جمع یاراند ساقی! باز ریز   بادۂ گلگوں بساغر زرنگار
ساقیا! ریزی مئے گلفام را
درمیانِ کام مسکیں بار بار

*

ڪافي

ٽل: ساقيا ڏي جام جلدي، جنهن ۾ يار جو ديدار ٿئي،
اهڙو پرين پيالو پيار، قيامت تائين قرار ٿئي.
1. روشن شراب گل رنگ ڏي، جنهن ۾ اهڙو مست رهان
دل دنيا کان سدا، هردم هوشيار ٿئي.
2. خوش رکي تو کي خدا مون کي ٻه ساقيا!
پر پيالو ڏي تان، دل خوش گوار ٿئي.

3. محبوب جي هٿ مان ملي، هڪ ٻن پيا،
جام جا گل ڪان مليا، پيالا مون هزار ٿئي.
4. سوداءِ آ زلفن ڪان، ڏاڍو پريشان آن،
ڪر نظر ڪا قرب جي، دل کي قرار ٿئي.
5. يار آهن گڏ گهٽا، ساقي ساٿي سهٽا،
گل جهڙي شراب سان، پيالو پرين ٿمٿار ٿئي.
6. اي ادا ساقي عنايت ڪر گلفام شراب،
’مسڪين‘ جي اميد پوري، هي مٿا هر بار ٿئي.

بگذرم ثابت الٰہی! از صراطِ پُر خطر
روئے آں مہ را بہ بینم بگذرم از شور و شر
میکنم بر درگہش زاں نالۂ شبگیر ہا
کاندریں رہ مے بود از کارِ شیطاں پُر حذر
ایکہ میخواہم دعا بر خاکِ مے مالم جبیں
میکنم خاکِ درت را سرمہ سا کحل البصر
چشمِ تو اکسیر میدارد نہاں در مردمک
جانِ من چوں زر شود خواہی کنی گر یک نظر.
کس درت بگرفت از گیتی نشیند بیگماں
گر درت نگرفتہ کس از ہر درے گشتہ بدر
حالِ مسکیں را بہ بیں یا حضرتا خیر البشر
حقِ اللہ پس بگیری دست ما روزِ حشر

*

غزل

ٽل: يا الاهي پار پهچان، پلصراط آ پُر خطر،
ڪندو رهان ديدار دلبر، توڙي رهي ڪو شور شر.
1. تو دانهيان درگاهه تي، راتو ڏينهان تو رڙان،
شيطان جي شر کان بچاءِ، مٽڙا ڏيکاري تو مڪر.
2. ٽنهنجي پيرن تي پيشاني، کي رکي دعا تو گهران،
خاڪ در جي سُرمون ڪيان، ٿي پوي پارس نظر.
3. اکيون ٽنهنجون اڪسير آهن، فيض واري هر نظر،
جي ڪرين هڪڙي نظر، ٿي پوان سارو سون زر.
4. جنهن ورتو توکي وسيلو سو رهيو بي نياز آ،
دَر مٽيو ٽنهنجو جنهين، سو ٿيو آ دربدر.
5. يا نبي خيرالبشر، ’مسڪين‘ تي ڪيو هڪ نظر،
تو کي قسم الله جو هٿڙو ڏجان روز حشر.

ما فقیرانیم ما را با زر و زیور چه کار   همچو ابراهیم با سرمایۂ آزر چه کار
چوں مرا از محشر و ہنگامۂ او باک نیست   حرزِ جان تصویرِ جاناں دارم دیگر چه کار
عکس روئے یار ما را جلوہائے دیگر است   از مہ و خورشید نتواں یافت با اختر چه کار
اوّلیں روز از ادیبِ عشق و از تدریس او   خوانده ام حرفِ محبت را به ایں دفتر چه کار
از کتابِ حسنِ تو حرفِ محبت خوانده ایم   با شنیدن قصۂ دارا و اسکندر چه کار
سودِ سودا را ز دنیا وز عقبیٰ یافتم   گیسوئے دلبر بکف با مشک و با عنبر چه کار

شکر لله کز وفاقِ دلبرِ رعنائے من
جاں بجاناں رفت و مسکیں را جز ایں دیگر چه کار

*

ڪافي

ٿل: صورت مرشد من ۾ سمائي، حشر هنگامي سان ڪهڙو ڪم.

1. نبي سڳوري دنيا وساري، زر زيور سان ڪهڙو ڪم.
2. يار جي صورت جا جلوا نيارا، سج چنڊ تارن سان ڪهڙو ڪم.
3. عشق جي استاد پڙهايو سبق محبت، ٻين دفترن سان ڪهڙو ڪم.
4. حسن تنهنجي مان حرف محبت پڙهيم، ٻين قصن سان ڪهڙو ڪم.
5. زلف دلبر جا خوشبو وارا، مشڪ عنبر سان ڪهڙو ڪم.
6. جان جو نذرانو جانب قبوليو 'مسڪين' کي ٻيو ڪهڙو غم.

شرابِ شاہد و ساقی نماید در چمن خوشتر   کہ نعمتہائے گوناگوں بود در انجمن خوشتر
بیا اے شاہدِ معنیٰ بسیرِ سبزہ و بستاں   نباشد در چمن بیتو گل و سرو و سمن خوشتر
بزخمِ ذوالفقارِ تو مسیحا لا دوا باشد   شہیدِ ابروت را شربتِ سیبِ ذقن خوشتر
بغیر از صورتِ لیلیٰ بدل مجنوں کجے گنجد   نیاید جز رخِ شیریں بہ قلبِ کوہکن خوشتر
خدارا اے صبا برساں بزنداں این سخن از من   ز گلزارِ جہاں باشد مرا خارِ وطن خوشتر
اگر دلدار دشنامت دہد خوش باش اے مسکیں
بود انعامِ دشنام از لبِ شیریں دہن خوشتر

*

ٿل: ساقي شراب چمن ۾ آڻ، گونا گون ٿين نعمتون نازل.

1. دلبر باغ جو سير ڪري وڃ، تو لاءِ سڪن ٿا سرو سنبل.
2. زخم ذوالفقار جو لاعلاج آ، بوسو شربت ابرو قتيل.
3. مجنون جي دل ۾ صورت ليلا، شيرين فرهاد اندر دل.
4. صبا خدارا پهچاءِ پرين کي، وطن ۾ رهان ڪنڊا لڳل.
5. يار ڏي گاريون ’مسڪين‘ خوش ٿي، مٺن چپن سان آهن ڇيل.

نمود غمزۂ چشمِ توام شکار آخر
چرا نظر نکنی بر دلِ فگار آخر
سرِ منست که در آستانِ حضرتِ تو
بکشی و زنده کنی گر هزار بار آخر
چرا بکشتۂ تیغِ ستم نگه نکنی
زچشمِ سرمه کشے بسکه شرم دار آخر
چو زار زار بکشتی هزار بار مرا
چرا گذر نه کنی بر سرِ مزار آخر
زآب دیده که هر لحظه میدهم آبش
بود که نخلِ امیدم رسد ببار آخر
بیا بیا که زباغِ رخش گلے چینم
که نیست عهدِ جوانی دلا! دو بار آخر
بیاد آر غمِ ما و محنتِ دوری
بدوستاں بشو اے دوست دوستدار آخر
نمانده قاضی و مفتی و شیخ و واعظِ شهر
بدورِ نرگسِ مستِ تو هوشیار آخر
دلِ رمیدۂ مسکیں چو مرغِ دست آموز
گرفت در شکنِ زلفِ تو قرار آخر

ڪافي

تل: هزارين پيرا ڪهيو پيو ڪُهين ٿو
ڪٺل جي قبر تان گذرنا ڪرين ڇو.

1. اک جي اڻي سان شڪار ڪري وئين،
هڪڙي نظر سان ڦٽي دل ڦري وئين،
خوف خدا کان سهڻا نظر ڀي ڌرين ٿو ڪٺل..

2. هي سر اوهان جي درگاهہ ۾ دلبر،
چمي رکيم چوٽ تي راضي ٿي رهبر،
ماري ماريو جيارين وريو مارين ٿو ڪٺل..

3. اميدن جي وڻ کي اکين جو پاڻي ڏيان،
ميوو من ڪڏهن ڏي اميدون پوريون ڪيان،
زمانو جواني وارو نہ موٽي پرين پو ڪٺل...

4. دوست! دوستن سان دوستي نڀائجي،
ڏسي ڏک ڏورانهين جا پاڻ پسائجي،
باغ صورت مان گل چونڊڻ ڀي ڏين ٿو ڪٺل...

6. ملا شيخُ مفتي قاضي شهر جا،
وري هوش نہ آيا ڏسي نيڻ قهر جا،
وَٺندين قرار ‘مسڪين’ پڪي ٿي پڙهين ٿو ڪٺل...

تا چشمِ تو بخشید بہ نرگس زرِ انبار
زلفت بچمن مشک فروشید بخروار
چشمت بخطا وحشتے آموخت بآہو
بلبل زگلِ روئے تو شد مست بہ گلزار
بادِ سحرم گفت کہ اے خفتہ خبردار
برخیز بخور بادہ بیادِ لبِ دلدار
از بوئے تو شد عرصۂ گلزار معطر
صد نافہ گرہ بست بخوں آہوئے تاتار
معشوق بخوابست دل و دیدہ نظر باز
تا غنچہ غنودہ است بود بلبلے بیدار
با چنگ و نے و عود و بربط و رود و سرودے
بنشیں بہ بتاں بادہ خور و زلف بدست آر
آں روئے تو و موئے تو و چشمِ شکر خواب
آں لالہ و آں سنبل و آں نرگسِ بیمار
آں دانۂ و دو آں تاگلہ بدامِ دلِ ما است
آں خال و بناگوش و دہاں کاکلِ خمدار
سودائے وصالِ تو بہر مست و خبردار
غوغائے جمالِ تو بہر کوچہ و بازار

.... برافراختہ ھر سروِ رواں را
وز روئے برافراختہ ہر چہرۂ گل نار
گویند ببازارِ جہاں رسم قدیم است
ہر چیز نکوہیدہ بود میل خریدار
در حیرتم از شیوۂ بد عہدیِ آں شوخ
دیروز با قرار شد امروز بانکار
تشخیصِ طبیب ست کہ از نوش لبانش
پاسِ دلِ سودا زدہ بیمار نگہدار
تا رامِ تو شد توسنِ اقبالِ سعادت
ہر کام تو گردید ہمہ ثابت و سیار

ڪافي

ٽل: زلفن مشڪ خرار بنا، اکڙين سون انبار بَنا،
بخشيا نرگس، ڪي حُسن تنهنجي نور انوار بَنا.
1. اکڙين اوهان جن هرڻ سيکاريو حسن صورت گلزار بَنا.
2. هير اسر جي اچي جاڳايو پيءُ پنهل لبدار بَنا.
3. باغ معطر حسن اوهان جي، ٻيڙا ٻڏا خريدار بَنا.
4. دلبر آرام آ عاشق ديدار ۾، بلبل مکڙي بيدار بَنا.
5. ساز سرود، نڙ، چنگ، سارنگي، محبت لاءِ مزيدار بَنا.
6. ڪاڪل ڪلهن تي ڦاهي دلين لاءِ، خال ڳلن ٻيا خمدار بَنا.
7. اکڙيون خماريل، صورت سهڻي، آهن شفا لاءِ بيمار بَنا.
8. هر ڳليءَ ۾ حسن جو هوڪو مست سياڻا ڪن پچار بَنا.
9. گل گلابي گردن جهڪائي، سرو اڳي شرم سار بَنا.
10. افسوس آهي ڪالهه ڪيئي اقرار، اڄ وَعدي کان انڪار بَنا.
11. نسخو طبيب جو بوسو لبن تي، سوداءَ جي بيمار بَنا.
12. ٻاڳ ٻلايون طابع تنهنجي، ثابت خدا ڪيو اقرار بنا.
13. گهٽ قيمت جو خريدار سيڪو ‘مسڪين’ رسم بزار بنا.

چو شعله دیدم از آن روئے یار شور انگیز　　بسوخت جامۂ تقویٰ و خرقۂ پرہیز
ہزار خرمنِ دانش بسوخت با افسوں　　بوضعِ کافرِ موعد دردِ رنگ آمیز
بسوخت مہرِ رخش عاشقانِ شیدا را　　چرا بخرمنِ پروانہا زد آتشِ تیز
برائے قید نمودن چہ دانہ داد است　　بحلقہ کاکلِ مشکیں زخالِ مکر انگیز
شکوہ تو بکجا و ما فقیر کجا　　تو بادشاہِ جہانی بہ ایں گدا مستیز
سر بخاک بنہ صبر کن زنالہ زار　　قضا قضا نشود اے دل از قضا مگریز
دلا بدست کہ داری تو ساغرِ مئے ناب　　کزاں دو جرعہ بر آتش فسردہ خاکم ریز
بفکرِ بیدلی آید چہ رازِ صاحبدل　　کجا رند دوامی بعالمِ پرہیز
سخن سنج تو مسکین با سخندانہا
دگر رموز نہ دانی تو از میاں برخیز

*

ٿل: يار جي صورت نور جا شعلا، تقوا پرهيز سڙي سڀ ويا.

1. هزارين حال عقل اڪابر، زلف جادو جي ساڙي رک ڪيا.
2. چنڊ جهڙي صورت عاشق ساڙيا، ميڻ پروانا پڇي رک ٿيا.
3. عاشق لاءِ خال جو داڻو رکي، دل ڦريل سڀ دکي دڦ ٿيا.
4. اسان فقير تون آهين شهنشاه، تو دنيا جهان سڀ ساڙي رک ڪيا.
5. خاڪ تي متو صبر ڪيو مان، پڇ نہ قضا کان قضا ڪک ڪيا.
6. هٿ دلبر جي پيالو شراب آ، ڍڪ ڍار دل تي سوين سک ٿيا.
7. راز ولي جو ملا نہ ڄاڻي، عاشق پرهيز گار ڪسي لک ٿيا.
8. 'مسڪين' رمز نہ ڄاڻي جيڪو سخن سنجي ناڪج تن ڪا.

تو ساقیا! بقدحِ لعلگوں شراب انداز ہزار رشک بدلِ خاور آفتاب انداز
سوختیم ز آتشِ زمانہ شور انگیز وجودِ سوختہ را در شطِ شراب انداز
شہا بدست کہ داری تو جام جمشیدی دو عالمے را بہ یک جرعہ اش خراب انداز
برار روئے خود از طرۂ دوتا بیروں بر آفتاب زگیسوئے خود نقاب انداز
چنانچہ یوسف در خواب شد زلیخا را مرا تو نیز چنیں شعلہ بخواب انداز
بدہ شرابِ وصالم کہ سوختہ خامم بچند آتشے در سینہ ام کباب انداز
ندیدہ ایم کتابے بغیر زیں دو لبت وظیفہ ام ز میانِ دو لب کتاب انداز

*

ٿل: ساقي سرخ شراب تہ ڏي، رشڪ هزارين سج جي دل ۾.

1. باهہ زماني آ ساڙيو مون کي، وجود سڙيي کي شراب تہ ڏي.
2. جام جمشيد آ شاهہ هٿ ۾، ٻئي جهان پيئن خراب نہ ٿي.
3. منهن مبارڪ متي ڪٽي جي، سج تي زلف نقاب وجهي.
4. يوسف زليخان عشق نشي ۾، اهڙي عطا مون کي خواب ۾ ڏي.
5. باهہ عشق ڪوئلو ڪيو آ، ملي شربت وصال ڪباب نہ ٿي.
6. لب تنهنجا سپ ڪتاب تو پانيان، لبن سوا ڪو ڪتاب نہ ٿي.

شراب لعل در قدحِ زرنگار انداز   حوالۂ دو دیرِ وظیفم ز لبِ نگار انداز
زماں بہ شور و شر آمد تو ساقیا برخیز   نصیب قسمتِ ما بادہ نشہ دار انداز
منم چو بندۂ آں حسنِ ماہ شہر آشوب   خوشا دلم بخم زلفِ پیچ پیچدار انداز
بدامِ حرصِ شدم پائے بند سالے چند   تو حالیا بگرو زلف ہوشیار انداز
نقاب برکش اے رشکِ فزائے ماہِ تمام   بقامتِ تو فرو طرّہ مشک بار انداز
فتادہ ام ببرِ کوہ و دشت ویراں حال   مینم کہ بلبل مارا بشاخِ سار انداز
بحسن و خوبی چو دیوانہ کردہ ای مارا   دلم ربودۂ مارا نہ بے قرار انداز
ہزار زاہد و عابد بحنامیِ طلبی   ز ہوشیاریِ گردوں درِ خمار انداز

*

تل: لال شراب وجھ پيالي ۾، چپ لڳل پيالو مون کي ڏي.
1. اڄ ساقي اچي پيار مون کي، ياڳو منهنجو مون کي ڏي.
2. حسن جي چنڊ جو غلام آهيان، دلم بخم خوش مون کي ڏي.
3. قيد حرص ۾ سال کي ڪاٽيم، دل قابو ڪرڻ لاءِ مون کي ڏي.
4. ريس ۾ وجھ تون چوڏهين چنڊ کي، هٽاءِ نقاب مشڪ مون کي ڏي.
5. ويران بيابان بي حال پيو هان، بلبل وانگي گل مون کي ڏي.
6. حسن خوبي ۾ مست ڪيئہ مون کي، بي قرار دل جو قرار مون کي ڏي.
7. خراب طبيعت ملا عابد هزارين، گردن ڪان پڪڙي مون کي ڏي.

داروئے ہجراں نمیگیرم بغیرِ از دوست کس
ماسوائے دوست بر آرم نہ ہرگز یک نفس
اے تغافل ماندۂ در کاروانِ پُر بلا
محملِ لیلےٰ مگر بیند میگوید جرس
ہمچو فرہاد آورم فریاد از شیریں لباں
بارہائے دست بر سر زنم ہمچو مگس
در دیارِ ناسزایاں حشمتِ جرأت فزود
ہمچوں بلبل ماندہ ام با نالۂ زارِ در قفس

*

ڪافي

ٿل: دم ڪٽڻ کهڙي ڪم جو
دوست دوا مُنهنجي دل جي.

1. غافل نہ ٿي تون ڪافلي ووءِ وو ڏولي ليلا واري غم جو.
2. مکن وانگي مٿو پٽي ووءِ وو فرهاد شيرين لبجو.
3. نالائقن جي ملڪ ۾ ووءِ وو دهشت وارو ڪم ڪو.
4. پيئي پوڪاري پڃري اندر ووءِ وو ڪيئي فريادون ڪيم وو.

بعالم چوں فتاده شعلهٔ از روئے تابانش ! شده سیراب عالم از لبِ چاهِ زنخدانش
چو ماهِ خال پیدا شد بلب چاهِ زنخدانش که روزی خوارِ خضرے شد ز چشمهٔ آبِ حیوانش
ستیز آرد کجا بر ناسزایان آن شهِ خوباں که بر درویش هویدا گشت ابر و مدِّ احسانش
فتاده داغِ حسرت در دلِ آں لالهٔ پر خوں ! گرفته یک نظر چوں بر سرِ رخسار خندانش
بتسخیرِ گلستاں چونکه بیاید غمزه زن یارم گل اندام آستینِ خود بیاویزد بدامانش
سمندِ تندِ جولانش چو آرد تاخت در میداں زمیں شش مے شود هشت آسماں از خاکِ جولانش
نخواهی دید روئے یارِ من اے زاهدِ بدبیں بسر عرشِ بریں باشد سرِ سروِ خرامانش
بدل برده است حسرت لعل از لعلِ پری پیکر دو صد گوهر نمے ارزد بیک دُر دانه دندانش
تجلیِ آں شهِ خوباں بعید از شرح مے باشد هزاراں صبحِ صادق مے بر آید از گریبانش

چو دم زد از سپیدی آفتابے از سرِ مشرق
هزاراں عاشقاں مسکیں همی باشند حیرانش

* * *

ٿل: محبوب سائين جي رخ روشن جو جڏهن جهان تي پرتوو پيو، عالم سارو سيراب ٿيو تڏهين، ڪاڏي جي فيض کان روشن ٿيو.

1. سندس ڪاڏي تي تر جو داڻو سج چنڊ روشن خضر ٿيو.
2. ناراض نہ ٿيندو سهڻن جو آقا، منهن ۾ احسان مبارڪ ظاهر ٿيو.
3. دل حسرت جي داغن سان ڀريل آ، جڏهن ڏٺئہ مرڪندڙ چهرو.
4. باغ جي سير تي يار منهنجو مون سان، دامن ملائڻ حاضر ٿيو.
5. ڇهہ زمينون ۽ اٺ آسمان، اهو جولان گهوڙي جو ٿيو.
6. يار تلي ٿو عرش برين تي، زيارت ڪندو ڪيئن ملا انڌو.
7. لال موتي ڪي حسن تي حسرت، هزار موتي مٽ ناهي ڏند ٿيو.
8. حسن جو شهنشاهہ بيان کان ٻاهر، هزار نمودار صبح صادق ٿيو.
9. هزارين عاشق حيرت ۾ رهيا، ’مسڪين‘ سهڻو سج ٻاهر ٿيو.

بے قبلۂ رخِ تو نباشد نماز فرض
اے کعبۂ مراد نماز و نیاز فرض
دائم نوشتہ اند بسطرِ دو ابرویت
بر ما نیاز واجبے بر تست ناز فرض
پیچیدۂ زلفِ مارِ سیہ چیست مصلحت
شاید ز زخمِ مارِ سیہ احتراز فرض
مفتی ز جامِ بادہ بفتوائے عام گفت
دورا ز دو چشمِ مستِ تو حکمِ جواز فرض
خواندم نمازِ صبح دمِ یادِ عارضت
کردم نمازِ شام بزلفِ دراز فرض
چوں در میانِ محتسب و رند دعوی ست
در ہر دو زاں میانِ نظر امتیاز فرض
خوش بندہ پروری چہ عجب راہِ گستری
محمود راست لطف بحالِ ایاز فرض
دلدار دوش گفت کہ دل خانۂ خداست
پاسِ دلِ من ست براں دل نواز فرض
چوں یار گفت ہیچ بجز سوزِ من مساز
مسکیں بسوز ساز کہ شد سوز و ساز فرض

كافي •

ٿل: قبلو نہ ڪيان منهن ٿُهن جو نماز ناه فرض مون تي يار، اي ڪعبہ ڪيو ڪرم مون تي

1. سدا لڪيل آه وو اکڙين ٿُنهنجن وو ميان،
واجب آهي شال جيوين ادب ٿُنهنجو نيازي ٻانهپ فرض مون تي يار،
2. مفتي ڏسي وو مست اکڙيون وو ميان،
فتوا ڏني شال جيوين آه پاڻ پنهنجو جام پيئڻ فرض مون تي يار،
3. زلف زوراور وو ڪارا ڪاريهر وو ميان،
مارڻ مُنهنجي شال جيوين، ڏارڻ ٿُنهنجو آيو شايد مرض مون تي يار،
4. ڪوڙي ڪن وو عشق جي دعوا وو ميان،
ملا قاضي شال جيوين رند ٿُنهنجو آيو ڪرڻ فرق مون تي يار،
5. حزب الله حڪم ڪيو وو گهر آ خدا دل وو ميان،
نظر دل تي شال جيوين ڪم ٿُنهنجو اياز آقا عرض مون تي يار،
6. ساز سٽڻ جي وو سخت منع آ وو ميان،
’مسڪين‘ هاڻي شال جيوين مَرڪُ ٿُنهنجو شام صبح فرض مون تي بار،

• طرز: ٻاڙون ٻرين مون ڏي پيغام درد فراق جا آ ٽيا

ابروئے مد بسملہ کاتبے چوں کشید خط
از سرِ حسنِ دلربا راست فتاد در غلط

چیں کہ بروئے دلبراست چیں بہ جبیں نمی خرد
کہ نکشید خط چنیں کاتبِ چیں براین نمط

از سرِ جورِ دلبری چشمِ فشانِ خوں شدند
خونِ رواں شدہ چناں ہم چو پر آب گشت شط

از سرِ نازِ دلبرم تیغِ ستم چو بر کشید!
جاں بپائے آورم ہمچو گلو برید بط

صفحہ لالہ گوں شود ایکہ بخونِ لالہ ام
احمرِ کلکِ جاں مرا کاتبے چو زدست قط

*

ٿل: ڪاتب ابرو لکي بسم الله، حسن تصور ظاهر ٿيو.
1. گهنج پيشاني گنج خانو آ، چين خريد ڪان ٻاهر ٿيو.
2. جور و جفا رت اکيون رون ٿيون، رت جو ريلو دريا ٿيو.
3. سر قدمن ۾ مون آ جهڪايو ڪٽل ڪڪڙ تي وار ٿيو.
4. ڪلڪ جڏهن ٿي جان کي وڍيو رت سان ميدان احمر ٿيو.

چمن بغیرِ رخِ گلرخاں ندارد حظ   بغیرِ سرو و گلے بوستاں ندارد حظ
چہ آدمے بگذشتہ است در ہوائے ہوس   کہ زندگی بجز از دلستاں ندارد خظ
دریں زمانہ برآمد چو موجِ طوفانہا   حیاتِ نوح چنیں در جہاں ندارد حظ
بسوخت تلخیِ روئے تو کام در دہنم   شکر بغیرِ لبیت در دہاں ندارد حظ
ہرآں دلیکہ گرفتار شد بقیدِ رجیم   بجز توجہ صاحبدلا ل نہ دارد حظ
چو نغمہ بلبل بوقتِ سحر بگل دارد   بغیرِ بلبلے باغِ جناں ندارد حظ

ز فرقتش دلِ مسکیں چو دوش مے نالید
کہ ہمچو بلبلے کاندر خزاں ندارد خط

✱

ٿل: باغ ۾ جڏهن يار اچي ٿو لطف سروَ ۽ گل ۾ آ،
يار سوا ويران . آسارو ڪوئي مزو بوستان نه آ.

1. انسان سدا آ سَڏَّ ۾ ڦاٿو محبوب بغير هو خوش نه آ.
2. نوسؤنوي سال نوح جي حياتي، دکن ۾ گذري دادنه آ.
3. ڪاوڙ ٿُنهنجي ساڙي ڇڏيو ذڪر تنهنجو شڪر ته آ.
4. دل جا قيد ڪئي لعنتي شيطان، سوا توجهه ولين واپس نه آ.
5. بلبل جو نغمو اسر جو گل تي، بنا بلبل جي بهشت نه آ.
6. ‘مسڪين’ فراق ۾ دل ٿي دانهيو لطف خزان ۾ ڪوئي نه آ.

از فراقت چند سوزانم و گریانم چو شمع   آتشین خون از دو دیده بسکه بارانم چو شمع
در میانِ آتشین فرقت چنین افسرده ام   کاتشین دم مے بر آید زاهِ سوزانم چو شمع
گاه از جورِ فراقت گاه بر یادِ وصال   گاه گریانیم اما گاه خندانم چو شمع
گریہ من ابرِ نیسان آهِ سوزان همچو برق   گو که اشک آمد ز دیده تابدانم چو شمع
از سرِ آهِ جگر سوزی پریشان مانده ام   از دمِ بالائے خود گه گاهِ لرزانم چو شمع
لطف کن بر حالِ ما مسکینؔ و بگذر از فراق
قطرها خونی ز دیده چند افشانم چو شمع

*

كافي

ٿل: دلڙي فراقن ڇڏي ڦٽي وو الا، رت رُواري رُليءَ ڪي.
1. ڏاڍو ڏکويو ڏهاڳ آ ووءِ وو اندر آهن ڪٽي الا.
2. ايذي فراقان وصل جون ووءِ وو دل سڏون نہ سڻي الا.
3. آهون سوز فراق جون ووءِ وو وڄن ڪي ويون لٽي الا.
4. دم دکن جا آخري ووءِ وو حزب الله پہ ٽي الا.
5. هيٺان حال ’مسڪين‘ جا ووءِ وو ملي وڄ مٽي الا.

کارے دلم نہیم کجا بر جہاں ضعیف — بارِ غمم نمیکشد ایں شد زماں ضعیف
بازو در بازوے زده ام تیرہا ہزار — یکسر ہم نمیرسد بہدف شد کماں ضعیف
ایں قدِ ما کہ مثلِ کمانِ دوتا شده است — گشتم ز بارِ ہجرِ ہماں دلستاں ضعیف
محمل کشی گراں کجا آید ز ناتواں — بارِ غمت بدوش کشیدن بجاں ضعیف
مسکیں کہ تند خواست بہر جانبِ دگر
باشد بہ پیشِ ماہِ رخے چوں کتاں ضعیف

*

ڪافي

ٿل: غم دنيا مُنهنجي دل جو ڪٽي ڪونہ خوشيءَ سان.
1. هي زمانو ضعيف آ ووءِ وو عشق جهلي نہ اصل ٿو.
2. هنيم هزارين هٿن سان ووءِ وو پهتو نہ هڪ بلڪل ڪو.
3. غم هجر هي حال ڪيا ووءِ وو قد ڪمان مثل ٿو.
4. بار غمن جو ڪين سهان ووءِ وو حزب الله چڪي جهل جو.
5. ’مسڪين‘ پهاڙ پرين اڳيان ووءِ وو ڪمزور روز ازل جو.

گرنہ ای از گہرِ چشمِ من بہاۓ فراق — بجانِ من تو چہ دادہ بلاۓ فراق
شدم بکوہ و بیاباں ز جستجوۓ سنم — دلے بگیر نہ خود میدھم سزاۓ فراق
شود چو مرہمے بر زخمہاۓ خستہ دلم — اگر وصال نصیبم شود بجاۓ فراق
نصیب شد ز ازل درد و غم چہ چارہ کنم — مگر سرشتہ شدہ خاک من براۓ فراق
بیادِ لعلِ عذارت بہر سحر زدہ ام — چو عندلیب بیادِ غزاں نواۓ فراق
ندانم از چہ سبب از نصیب روزِ ازل — زدہ بآب و گِل آدم از براۓ فراق
تنم ضعیف و نحیف است از غمت بسیار — روا ندار بجانم تو صدمہاۓ فراق
بنہ تو مرہمے بر زخمہاۓ کہنۂ من — بخستہ کہ دل و جاں بہ تیغہاۓ فراق
صبور گشتن باید چو بلبلِ مسکیں
بچند می زنم ایں آہ و نالہاۓ فراق

✶

ڪافي

ٿل: ڳوڙها درد فراق جا، محبن مون کان خريد ڪيا.
1. پرين پرڪاڻن پيا ڪن، ووءِ وو گندي هن گراڪ جا.
2. جهنگ جبل جهاڳي هلي ووءِ وو ناهي سزا جي هراڪ جا.
3. زخمي دل جو علاج ٿي ووءِ وو وصل سوا آ هلاڪ جا.
4. ازلئون مُنهنجي نصيب ۾ ووءِ وو درد غمن ملي خاڪ آ.
5. اسر ويل آهون ٻري ووءِ وو وچڙين جي آ خوراڪ جا.
6. آب و گِلِ آدم جي ووءِ وو عشق ملي املاڪ جا.
7. صدمي سهڻ جي سگهه نہ آ ووءِ وو غمن منجهه غراق جا.
8. ڦٽيل ٽُنهنجي فراق جي ووءِ وو ڏس چيري جسم چيراڪ جا.
9. حزب الله صبر ڪر ووءِ وو 'مسڪين' عرب عراق جا.

گل محمد گل شگفته چار سوئے چار گل — گل ابوبکر و عمر عثمان علی کرار گل
گل چو غیراز بیخ یاد آرم سرِ اعمامِ خویش — خنده آرد بر من و ہم بر سرِ دستار گل
صد ہزاراں گل شگفته اندریں صحنِ چمن — از ہزاراں گل مرا بس باشد ایں بیجار گل
شکرِ آں گل چناں دیدم که از صحنِ چمن — بو د چندانے که در ہر کوچه د بازار گل
انت لی ملک انا عبدک ذلیلٌ فاسقٌ — گوشهٔ چشمی بمن اے شاهِ پُر خمار گل
ذالک الفضلِ الٰہی من لهٔ شکرٌ کریم — کز درخت خشک تر سازی ز ہر سر خار گل
اِنّی شخصٌ مذنبٌ انت الشفیع المذنبین — کن نظر بر من گدا اے شاه پر اسرار گل
وجههٔ صبحٌ صدیقٌ شعرهٔ کا الیل قدر — رُوئے او شاں گلستاں خال بر رخسار گل
انت رافع انت شافع من مرضِ شیطان الرجیم — دم شفا کن اے مسیحا بر سرِ بیمار گل
ربِ لی خیراً نصیبا انک اللہ الصمد — اے که. از لطفِ تو سر سبز است کشتِ زار گل

*

ڪافي

ٽل: يا محمد صه شال جيوين، ٽُنهنجا منٽڙا يا محمد صه،
عمر عثمان ابوبڪر، عمر عثمان علي حيدر.
1. مٿي مُنهنجي آوو پڳ پنجتن جي وو ميان،
پيا لڳن ٿا شال جيوين مون کي ڪنڙا، ڪين ڪيان ڪنهن جو تصور يا محمد صه
2. لڪين گل ٽڙيا وو اندر باغن جي وو ميان،
مَٽ نه ٽُنهنجي شال جيوين، سيئي گلڙا، خوب خلقيو آ مصور يا محمد صه

3. اَنتَ لي مَلڪُ ووءِ وو اَنا عَبدُڪ خاطي وو ميان،
نظر فرماءِ شال جيوين، ڪنيم هٿڙا، نُورَ عليٰ نور انور يا محمد صہ
4. ذَالِڪَ الفضلِ الاهي ووءِ مَن لَه شُڪرُ وو ميان،
سڪن ساوا شال جيوين، پهرين پنڙا، ڪنڊن منجهان گل چقندر يا محمد صہ
5. اِنِي مُذنب وو اَنتَ شَفِيع المذنبين وو ميان،
گهٽا آهيون شال جيوين، گنهہ گارڙا، تي شافي شاه ڪوثر يا محمد صہ
6. اَنت رَافع وو اَنت شافِع آن ووميان،
شيطان حملا شال جيوين، آهن ڪيڙا، رس سبد سچا سرور يا محمد صہ
7. رب لي خيرا نصيبا وو انڪ الله الصّمدُ ووميان،
لطف تُنهنجا شال جيوين، لکين ٽيڙا، صحن چمن گل لشڪر يا محمد صہ
8. فاغفر الذنب الاهي وو مهابي محمد صہ وو ميان،
گنهہ آهن شال جيوين، گهٽون اڳڙا، متان ملي ميار محشر يا محمد صہ
9. ثَانِي اِثنَين وو اِذُهُما في الغارِ وو ميان،
’مسڪين‘ مون سان شال جيوين، چار پنجڙا، هادي حزب الله آه آخر يا محمد صہ

این چہ نوریست کز در رشک قمر مے بینم
کز سرِ ابر دیش سنبلِ تر مے بینم
گردِ عارض چو کشید است خطِ نو روزی
کارِ گیتی ہمہ در فتنہ و شر مے بینم
فلکِ عارض آں ماه چو گشتہ روشن
کارِ افلاک دگر روز بتر مے بینم
بر سرِ افلاک چو خورشیدِ رخش سایہ فگند
لالہ را در دلِ او خونِ جگر مے بینم
گرد مہر بہ بیں چند چساں گرد آورد
جنگ جدّے پسراں را بہ پدر مے بینم
گردِ مہ عارضِ آں ماه خطِ نو چو دمید
نورِ مہِ چارده را بضرر مے بینم

بود با رونقِ افلاک ازاں آصفِ عہد
حالیا رونقِ آفاقِ دگر مے بینم
جرعۂ مے ساقیِ افلاک چوں بر خاک فشاند
خرقہ و سجادہ آلودہ خمر مے بینم
معنیِ مصرعِ حافظ شده ظاہر "مسکیں"
"اینچہ شوریست کہ در دورِ قمر مے بینم"

*

ٿل: چنڊ کي جلدي ريس اچي ٿي، اکين سنبل جي پاڻي آ،
اهڙو نور جو تجلو آهي، زلفن ۾ ٻي تازگي اچي ٿي.

1. ڪم زماني جو فتنو ڏسجي، ڳل سڄڻ جي ساوڪ اچي ٿي.
2. ڪاروبار اونڌو آسمان تي پاڇو محبوب جي ڳل جي روشني اچي ٿي.
3. لاله گل جي دل رت ٿي وئي، آسمان کي روشني رُخ کان اچي ٿي.
4. چوطرف سج کي غبار جي چادر، پٽ پيءُ جي ويڙهه مچي ٿي.
5. چنڊ چوڏهين جو بي نور تڏهين، ماهه رو جي منهن تي ساوڪ اچي ٿي
6. آصف عهد سان آسمان سونهين، زماني جي هاڻي صورت مٽي ٿي.
7. آسمان جا ساقي زمين تي شراب هار، مصلو گودڙي فقير پسي ٿي.
8. 'مسڪين' معلوم آ شعر حافظ جو زماني ۾ ڪهڙي شرارت مچي ٿي.

بیا تا بادۂ گل گوں بدرِ ساغر اندازیم
بدورِ ہفتگوں گردوں بطرحِ نو در اندازیم
بیا اے ساقیِ گردوں منور ساز انجم را
کہ خوانم مدح چوں قوال و در پایت سر اندازیم
چوں نوشم بادۂ گلگوں زدستِ آں نگار آخر
زسر جمشید و کیکاؤس تاج و افسر اندازیم
بمجلس صاحبانِ دل اگر مارا گذر دادند
بمثلِ عود جانِ خویش اندر مجمر اندازیم
بہر درگہ کہ میرفتم ہمہ درہائے بربستند
بیا تا غالبیا خود را بہ ساقی کوثر اندازیم
چو آید آں بتِ رعنا من از بہرِ نثارِ او
ہزاراں گوہرِ شہوار از چشمِ تر اندازیم

*

ٽل: ست رنگي دور دنيا جي دلبر، اچ تہ شراب پيالي ڀريون.
1. محفل روشن ڪر زماني جا ساقي، قوال وانگي ڪا مدح خواني ڪريون.
2. تاج جمشيد جو لاهي ڦٽي ڪيم، محب هٿان پيتم شراب جهريون.
3. موقعي مهل سان دليون مليون، عود جي ڪاٺي اگر بتي ڪريون.
4. ويس درگاهہ تي دربند مليو ساقي ڪوثر جا قدم صاف ڪريون.
5. قربان قدمن تان شهسوار آيو هزارين عاشقن جون اکيون ٽريون.

درمیانِ میکده سجاده از مے ترکنم
دل ز نورِ چشمهٔ خورشید پُر گوہر کنم
من گدایم بر درِ میخانهٔ آں مے فروش
ایں سوالے بر درِ شاهِ بلند اختر کنم
چند کوشش کرده ام مقصد مگر حاصل نه شد
حالیا روئے بسوئے ساقیِ کوثر کنم
حاصلِ روزیِ من گر دوں نباشد گو مباش
چند چشمِ خیره در گردونِ دوں پرور کنم

*

ٿل: شراب محبت جي ميخانہ ۾، مصلو آلو ڪرڻو آ،
دل محبوب جي نور گوهر سان،روشن سينو ڪرڻو آ.
1. مئي فروش جي در گدا هان، عالي قسمت شاهہ گهرڻو آ.
2. ساقي ڪوثر ڏي هاڻ هلان ٿو مقصد حاصل ڪرڻو آ.
3. نصيب زماني ۾ ملي نہ ملي، لچن ڪي ڏيندڙ سان وڙهڻو آ.

بہر صبح دمسا در کوئے آں دلدار مے رقصم
دلے بریاد آں دلبر بنالۂ زار مے رقصم
گہے برگل شدم بلبل گہے چوں لالہ گہہ سنبل
گہے با نالۂ ہو ہو چو قمری وار مے رقصم
گہے چوں شمع سوزانم گہے با سینہ بریانم
گہے چوں بلبلے با گل کر در گلزار مے رقصم
گہے در مسجدے رفتم گہے بتخانہ را جستم
گہے چوں گوہرِ شہوار در زنّار مے رقصم
گہے میخانہ را دیدم گہے صہبائے نوشیدم
گہے با نشۂ رندی برِ میخوار مے رقصم
گہے بیدار و ہشیارم گہے با غم گرفتارم
گہے با خواب آلودہ در آں خمار مے رقصم
گہے اندر حریمِ ہُو بگفتم ہو ویا من ہُو
گہے با رندِ بازاری براہِ خوار مے رقصم
گہے بر شاخسارِ گل نمودم شور چوں بلبل
گہے چوں عاشقِ مسکیں پے دیدار مے رقصم

ڪافي

ٽل: صبح و شام در دلبر، نچان ٽو پيو تہ اي سهڻا،
ڪري ياد دلبر کي رڙان ٽو پيو تہ اي سهڻا.

1. ڪڏهن بلبل مٿان گل، ڪڏهن گل لالہ سنبل،
ڪڏهن ڪوڪان پيو قمري جيان، ڪري هو هو ٽو پيو تہ اي سهڻا.

2. ڪڏهن ٽي شمع تي پروانو ڪڏهن سينو تہ پرسوز آ،
ڪڏهن بلبل جيان گل تي، ٽپان ٽو پيو تہ اي سهڻا.

3. ڪڏهن مسجد ۾ پيو وڃان، ڪڏهن ڳوليان پيو بتخانہ،
ڪڏهن گوهر شهسوار رهان، ڪڏهن جنيون پهريان ٽو پيو تہ اي سهڻا.

4. ڪڏهن ڏنم تي ميخانو ڪڏهن شراب ٽي پيتم،
ڪڏهن رندي نشي ۾ ٽي، ميخوان ٽو پيو تہ اي سهڻا.

5. ڪڏهن سجاڳ ڪڏهن هوشيار، ڪڏهن گرفتار هان غم ۾،
ڪڏهن شرابي مست ٽي، نندان ڪيان ٽو پيو تہ اي سهڻا.

6. ڪڏهن ويهي حرم ۾ هو چيم هو هو يامن هو
ڪڏهن با رند بازاري، خوار ٿيان ٽو پيو تہ اي سهڻا.

7. ڪڏهن گل جي ٽاري تي، مچايم شور بلبل جيئن،
ڪڏهن عاشق وانگي ’مسڪين‘، ڦران ٽو پيو اي سهڻا.

ہر سحر شعلۂ زاں نورِ خدا مے بینم!   جلوۂ ایں نورِ عجب بیں ز کجا مے بینم
ہر کسے جُست خدا را بمیاں خانۂ گل   ما دریں خانۂ دلدار خدا مے بینم
مے شوم بر درِ آں میکدۂ حسن مقیم   مسجد و صومعہا پُر زِ ریا مے بینم
چشمِ خود بند نمودم ہمہ از بازیِ دہر   دیدۂ دنیا پُر از حرصُ ہوا مے بینم
دیدۂ عالمے شد سوئے مہِ بدر و ہلال   ما سوئے ابروئے آں ماہِ لقا مے بینم
مے تپد خوں بدلم کز سرِ آں آتشِ ہجر   چونکہ آں جنبشِ دامانِ قبا مے بینم

بارگاہِ کہ ازیں کارِ جہاں مستغنی است
اندر آنجا ہمہ مسکین و گدا مے بینم

*

تل: خدا جي نور جو تجلو صبح سان تو ڏسان پيو مان،
عجب آ نور جلوي جو ڪٿان تو پسان پيو مان.
1. خدا کي خاڪ جي گهر ۾ ڳولي سيڪو سدائين تو
مگر دلدار جي دل ۾ خدا کي تو پسان پيو مان.
2. حسن جي دروازي تي رهان هر دم حاضر تو
مندر مسجد ۾ مرڳو رياءَ کي تو ڏسان پيو مان.
3. اکيون بند ڪيون اٿم اصلي دنيا جي هر خواهش کان،
مگر هر نظر، لالچ حرص و هوا کي تو ڏسان پيو مان.
4. سارو عالم ڏسي تو پيو مٿي آسمان جي چنڊ کي،
پر محبوب سهڻي ـ لقا کي تو ڏسان پيو مان.
5. هجر جي باهه کان دل جو تپي ويو رت آ سارو
تصور ساڻ دامن ۾ قبا کي تو ڏسان پيو مان.
6. اها درگاهه دنيا جي ڪمن کان بي نياز آهي،
اتي 'مسڪين' سوالي لک گدا کي تو ڏسان پيو مان.

وقتِ سحر ز خواب به میخانه مے روم
سر دادهٔ بباده چو مستانه مے روم
واعظ بگفت وقتِ سفر آب بایدت
گفتم برائے اینست به پیمانه مے روم
از مستیِ شراب ز میخانهٔ بتاں
جیبِ قبا دریده چو گریانه مے روم
از دستِ زاهداں دلِ ما بس ملول شد
از شهرِ رو کشیده بُویرانه مے روم
زلف است دام و خال دراو دانهٔ نهاد
مرغیم حرص در پئے یک دانه مے روم

*

ٽل: خواب ۾ پيي ميخانو ياد آ، مست محبت ۾ ٽو وڃان.
1. ملا کي سفر ۾ گھرجي پاڻي، پيمانو ساڻ کنيو ٽو وڃان.
2. ميخانه ۾ مستي محبوبن جي، گريبان ڪوٽ ڦاڙيو ٽو وڃان.
3. سخت ملول ملن ڪيو آ، شهر ڇڏي ويران ٽو وڃان.
4. زلف ڦاهي آ تر ٽڙپائي، پکي وانگي داڻو چگڻ ٽو وڃان.

شعاعِ روئے آں دلبر زگیسویش چناں دیدم
کہ لالہ رستہ از سنبل برنگِ ارغواں دیدم

چوں مے بکشاد غنچہ دار پردہ اندر آں گلشن
ہزاراں یوسفِ مصری ز حُسنِ گلِ رُخاں دیدم

ز رویش آتشِ سوزاں زلیخا چشمِ خورشیدش
بدیں شوخی دگر میہسا چوں خورشیدِ جہاں دیدم

بچنداں دلبرم آں شوخ عاشق می کشد یکسر
کہ در ہر یک مژہ او را بنوک اندر سناں دیدم

ز حُسنِ آں گلِ پرچیں ہزاراں بلبلِ مسکیں
بغوغا مدح خوانی را کہ اندر گلستاں دیدم

*

ڪافي

ٽل: پلڪن ساڻ خلقن کي، ڪهن ٿا تہ نظر سان.

1. منهن منور زلفن مان ووءِ وو ڪُلن غنچا گلشن کي.
2. گلشن ۾ تہ گهمڻ سان ووءِ وو لکين يوسف مصرن کي.
3. نور تہ منهنجي پرين جي ووءِ وو روشن ڪيو سج چَنَ کي.
4. لب پرينءَ جا سيپ کان ووءِ وو بيهوش ڪن عاشقن کي.
5. خوشي 'مسڪين' محبن جي ووءِ وو حزب الله حورن کي.

ساقی بدہ گلرنگ مئے تا ترک ہشیاری کنم
درد بدہ فرخندۂ تا ترک کفاری کنم

اے ساقیِ گلرنگ بو مئے آر دو سالہ بو
مئے دہ مرا اے نیکِ خو تا ترک بدکاری کنم

مئے دہ کہ عمرِ جاوداں غرقہ بخوں چوں لالہ شد
چندانکہ از خوں خوردنِ دل نافہ تاتاری کنم

مارا بمئے سرمست کن زاندوہ دردم رستہ کن
مہرے براین آشفتہ کن تا ترک پنداری کنم

*

ٿل: ساقي سرڪ ڪا اهڙي ڏي، ترڪ هوشياري ڪفاري ڪيان.

1. ساقي پراڻو شراب عطا ڪر، دفع عادت بدڪاري ڪيان.
2. زندگي گذري گناهن ۾ ساري، قطرا ڏي دل تاتاري ڪيان.
3. درد غمن کان ڇڏاءِ ڇٽ ڏئي، ڍڪ ڍڪ سان دلداري ڪيان.

مژدہ آورد ابروئے دلدار از ماہِ صیام
باد در محرابِ ابرویش مرا ہردم قیام

حالِ دل باید بروئے یار خود ظاہر کنم!
باید ایں دلقِ مرقع پوشم از روئے عوام

ہمچوں مجنوں ماندہ ام در شوقِ او لیل و نہار
اے صبا زودی رسا در گوشِ جاناں ایں پیام

روزِ زیں بہتر نباشد وقتِ نیکو خوشتر است
از لبِ لعلِ تو می جوئیم شرابِ لالہ فام

رفت خور در ظلمتِ شب تارے آید پدید
وقت تنگ آمد ولے چوں خواجہ می جوئیم امام

بادۂ نوخوب گر مسکیں بود از دستِ یار
ہمچو حافظ بادۂ تاں را نمے باشد قوام

*

ڪافي

ٽل: هردم مون لاءِ قيام آ، دلبر جي تہ ديدار ۾.
1. حال دل ڪيان حبيب کي ووءِ وو ظاهر ٻين تي حرام آ.
2. راتو ڏينهان عشق ۾ قابو ووءِ وو صبا مجنون جو پيغام آ.
3. واهہ وڻيو سو وقت آ ووءِ وو ووپنهل پياريو جام آ.
4. روشن ناهي رات سيہ ووءِ وو ’مسڪين‘ ڳوليو امام آ.
5. حزب الله ملي يار هتان ووءِ وو حافظ ٻين ڪان قوام آ.

چوں ز روئے تو صنم دور و جدا افتادہ ایم　　در میاں جاں کندنِ رنج و بلا افتادہ ایم
یاد دار آں را کز آغوش و کنار و غمزہ بود　　حالیا مہجور با حکمِ خدا افتادہ ایم
رخ چوں بنمودی ز خال و زلف دام انداختی　　با دل و جاں در خمِ گیسو شما افتادہ ایم
روزگارے شد ز روئے تو جدا گشتم صنم　　خوار زار و دل فگار و مبتلا افتادہ ایم
یار و مونس نیست با ما غیرِ تیمارِ غمت　　در میاں ایں رنج با قصدِ قضا افتادہ ایم
روزگارے بودم اندر جائے با جاناں مقیم　　وائے زاں روزیکہ ما بیجا زجا افتادہ ایم
ہمچو بلبل در خزانم نالہا صد می کنم　　اندراں یادِ ہماں با دِ صبا افتادہ ایم
جانِ مجروح ز ہجرِ تست آیا چہ کنم　　اندراں یادِ لبِ لعلِ شفا افتادہ ایم
اے صبا بہرِ خدا در گوشِ جاناں باز گو　　در رہِ عشقِ تو ما بے سر و پا افتادہ ایم
لالہ چوں بادِ صبا جوید و بلبل نالہ را　　در چنیں یادِ شما صبح و مسا افتادہ ایم
سالہا بگذشت سوئے من ندیدی اے صنم　　در ہوائے دیدنت اے دلربا افتادہ ایم

چوں ز روئے گلشنت بادِ خزاں آوارہ ساخت
ہمچو مسکیں بلبلے اندر صدا افتادہ ایم

✶

ڪافي

ٿل: ساهه گهٽيو آ لهه سار ٻَنا، ايڏو جدا نه تون گهار ٻَنا
محب اڇي مل ماندي آهيان.

1. وسريو نه وسرن لوڪان لڪي ڪيئي، حال الله جي اختيار ٻَنا.
2. منهڙو ڏيکاري دل جان ڦري وئين، دام زلفن جي ڏار ٻَنا.

3. دور گھارين ٿو آئون غم ۾ گهاريان، عاجز ڦٽيل هان خوار بَنا.
4. غم ئي گڏ آ پيو حال نہ پائي، تقدير ئي تيمادار بَنا.
5. حاضر خدمت هوس، هو ڪو زمانو اڄ دربدر هان لاچار بَنا.
6. سوين رڙيون ڪيم بلبل خزان ۾، باد صبا جي سنيار بَنا.
7. ڪيئن ڪريان هٿ بخش شفاعتون، لال لبن جي بيمار بَنا.
8. ٻهر خدا چؤ صبا سهٽل ڪي، عشق ٿُنهنجي بي اختيار بَنا.
9. بلبل ڳولي گل، گل لالہ صبا، ٿُنهنجي پرين مون پچار بَنا.
10. سال گذري ويا ڏٿئي نہ ڏکي ڪي، دلبر ٿورو تہ نهار بَنا.
11. گلشن خزان آ حزب الله ساڙيو ‘مسڪين’ بلبل جئن پوڪار بَنا.

درگره زلفِ تو چوں دامِ بلا افتاده ایم   ایکه از جادو نگاهت مبتلا افتاده ایم
آسماں بدمهر بر فرقم زمینم زیر پائے   همچو دانه ذرّه ساں در آسیا افتاده ایم
یاد دار آں روز کاندر مجلست ساقی شدم   ولئے زاں روز یکه از رویت جدا افتاده ایم
همچو مرغِ زیرکے میرفتیم اندر هر دیار   حالیا در دامِ تو بیدست و پا افتاده ایم
بازمی پرسی چه از من چوں فنا افتاده ای   کشته از دستِ حنا رنگِ شما افتاده ایم
از نگاهِ چشمِ پرچینت سرِ من شد بجیب   همچو گل گردن شکن بارِ صبا افتاده ایم
ولئے برین حرص گردی ماند انمیتم قدر   زانکه از کشور بویرانه سرا افتاده ایم
حالیا چنداں کشیدم بر تن و جاں رنج و درد   چونکه از راهِ وطن دور و جدا افتاده ایم
اے صبا خرده ز وصلش ده بما دل سوخته   روزگارے شد که از جاناں جدا افتاده ایم

گو مباش ایں حلقۂ زنجیر در پایم هنوز   بر درِ آں شاهِ دیں مشکل کشا افتاده ایم
بر تن و جاں رنجِ هجرت کس نمیدارد دردا   در دردِ مهجوریم کز حکمِ خدا افتاده ایم
پرشکوه اے شاهِ ما از قتلِ مسکیں درگذر
در سرِ کوئے شما همچوں گدا افتاده ایم

*

ٽل: جادو نظر جي شڪار بنا، او زلف زورا ور هزار بنا.•
موهي محب مستان ڪيو.

1. زمين آسمان جي پيٽ پيسان ٿو جيئن داڻہ چڪي ۾ ٻہ چار بَنا.
2. گڏ گهاريل سي گهڙيون ڪي ساريو اڄ منهن ڏسڻ کان بيڪار بنا.
3. پنهل پکي ٿي پئي ڦرياسون، هلڻ هٿين پيرين بي اختيار بنا.
4. مينديءَ رتا هٿ رت منهن جي ڪري، سبب پڇين سماچار بنا.

• طرز: سڄڻ تو سينگار بنا آهي عجب اسرار عجائب

5. هي سِرُ جهڪيل آ ڏسي نور نبي جو اک ۾ ڪجل جي ڊار بنا.
6. حرص حسن جو قدر نہ ڪيوسين، وئي ولايت فقيري فرار بنا.
7. جان جسم تي درد الم هي، پيو جلاوطن سرڪار بنا.
8. گهل ڙي هوا دل کي خوشخبري ڏي، ملندو محبوب نہ ميار بنا.
9. مشڪلڪشا جي در تي پيا هون، راه خدا ڏيکار بنا.
10. غَمِ هِجرُ ڪو تن مَنُ سهي ٿو؟ پر هي حڪم خدا جو هيڪار بنا.
11. حزب الله کي هڪوار ڪهڻ جو ٿرڪُ ڪيو تڪرار بنا.
12. حضرت اوهان جي حضور پيا هون، ’مسڪين‘ سوالي سردار بنا.

سالها مهجور از روئے شما افتاده ایم
برصدا در گنبدِ ایں پرصدا افتاده ایم
سوخته کاشانه در کویت نشستن ساختم
در رهِ عشقِ تو ما بے دست و پا افتاده ایم
گر بگذری بر لحدِ من . خاکِ ما زنده کنی
درمیانِ خاک راحت مرده سا افتاده ایم
چشم را گر ما اشارت میل سوئے ما کند
ایکه ما بیمار ساں اندر رضا افتاده ایم
جانِ من گر بند کردی خوار کردی زار هم
شکر لله در جفائے مہ لقا افتاده ایم
زلفِ او سر حلقۂ آویخت کردی حلقه ام
والئے زاں در حلقۂ آں بیوفا افتاده ایم
نقدِ وصلت کن عطا چند ایں نه مهجورم کنی
در سرِ کوئے تو چوں مسکیں گدا افتاده ایم

✡

ڪافي

تل: سال ٿيا صورت ڏٺي، دور گهڻو هان دلبر،
دم دم دل تي ساري، ڪري پرلاءِ پيغمبر.

1. سڀ ڪجهه ساڙي سهڻا اڱڻ اوهان جي آيس،
ڳوٺ ڳلين ۾ گهاريان گهور اوهان جي گهايس،
هٿ ۽ پيرڙا مُنهنجا، عشق جي راه ها رهبر.

2. قبر مٿان جيڪر گذر ٿُنهنجو ٿي تان پو
جيئرو ٿيندو جلدي جسم مُنهنجو مٽي ڪان پو
خاڪ تي تنهنجي رستي ۾، لاش پيا هون لشڪر.

3. هڪڙي نگاه لڳ الله نيڻ ڪٽي تان ڏسو
غمن جو ماريل مٺڙا پيارا پاڻ پسو
راضي قضا تي آهيون، ترس ته ڪيو ڪو تونگر.

4. ساهه مُنهنجو هِتِ سوگهو قيد آهيان ڪڙين ۾
خوار ڪيئي ماه لقا محب مٺا مڙين ۾
سختيون سور ڏاڍ سٺم، پرين لِله لک شڪر.

5. افسوس آ حزب الله پياهون پُڪي بي وفا،
مُنهنجا مٺا مل مون سان، ناهه چڱو جورو جفا،
ٿُنهنجو گداگر ‘مسڪين’، تي ڪا عطا ڪالڪوثر.

روزگارے شد ز عشقش اشکبار افتادہ ایم بیخور و بے خواب و بے خود بیقرار افتادہ ایم
بے رخِ مونس ز دردِ غیر و از جورِ رقیب اے ز ملکِ خویش در دیگر دیار افتادہ ایم
چوں ز ملکِ خویش رفتم قدرِ او دانستہ ام حالیا در کشورِ آں زنگبار افتادہ ایم
گردشِ گردونِ کج رفتار بردہ اخترم کز مہِ بدرِ منیر اندر غبار افتادہ ایم
آب جاری شد ز چشمم سر نہادم زیرِ خاک روز و شب در یادِ آں ماہِ نگار افتادہ ایم
اے منم دیوانہ باز نجیرِ زلف آویختہ بسکہ اندر بندِ زلفِ ہوشیار افتادہ ایم

دوش بودم ہمچو مسکیںؔ عندلیبِ خوشہ چیں
ساعتِ امروز در نحسِ کبار افتادہ ایم

*

ڪافي

ٽل: ڳوڙها اکين مان عشق جا ڳاڙيون پيا،
اڄ بک آرام سڀ ساڙيون پيا.

1. رٺل دوست دلبر غير جي سورن کان، ظلم رقيبن جي تہ رنجورن کان،
رهہ تون وطن پنهنجي مخمورن سان، اسين ملڪ بدر گهڙيون گهاريون پيا.
2. جڏهن ملڪ ڇڏيم محبوب مون کان ويم، قدر تڏهن پيم وطن وڇڙي ويم،
ملڪ غيرن جي اچي اوچتو ٽيم، غمن جا بار مٿان ڪئين چاڙهيون پيا.
3. ڏکيو حال زماني جو اورڻ آ، قسمت منهن جي اندر چنڊ چورڻ آ،
سر سهٽل مٿان سدا گهورڻ آ، شبروز پاڻي اکين ڪريون راڙيون پيا.
4. آءُ ديوانو زلفن جي زنجير آهيان، قيد چشمن جي شمشير آهيان،
خاڪ قدمن جي کان حقير آهيان، ڪيل قول قالو وارا پاڙيون پيا.
5. ڪالهہ تہ قربدارن سان ڪچهريون هيون، بلبل باغن سان پئي پچرون ڪيون
نا اميدون افسوس هي ڏسٽيون پيون، ’مسڪين‘ مقدر تي سڀ پاڙيون پيا.

روز و شب مخمور در میخانۂ افتادہ ایم
مست و مدہوشِ یکے پیمانۂ افتادہ ایم
ساقی از گل گوں مئے یک جام بر من لطف کرد
از سرِ یک جرعہ ما مستانۂ افتادہ ایم
دانۂ ناچیدہ مرغم گشتہ در دامش اسیر
وائے زاں در دام بہرِ دانۂ افتارہ ایم
شیخ صنعاں را اگر دنے حلقۂ زنّار شد
ما ز سرِ کافر سوئے بتخانۂ افتادہ ایم
اے خراج از نیک خواہد بادشاہِ نیک خو
دور از ہشیار ما دیوانۂ افتارہ ایم

*

ڪافي

ٽل: درويش هن درگاهہ ۾، هوش نہ هڪڙي نظر سان.
1. هڪڙي نظر سان راتو ڏينهان ووءِ وو بيهوش ٿيا بارگاهہ ۾.
2. ڏک تہ هڪ ڊائي وڏا ووءِ وو مست ناهن آگاهہ ۾.
3. دل جو پکي ڪنهن دام ۾ ووءِ وو چڳڻ سوا ڦاٿو چاهہ ۾.
4. صنعان عشقئون جٽيو پايو ووءِ وو قربئون پوئين پساه ۾.
5. 'مسڪين' مولا حق وٺندو ووءِ وو مست نہ ڪنهن پرواهہ ۾.

ابدل برائے یار خود باید کہ معذوری کنم
عذرے نیاید گر مرا باید کہ مزدوری کنم

خاطر پسند آید مرا کے روئے غیر از روئے یار
از چشمِ بدخواہان او باید کہ من دوری کنم

خواہم دعا از درگہش گیرم لبفر دادا منش
چشمِ بداندیشانش را باید کہ مقہوری کنم

در وقتِ حشرِ یومِ دیں در حق کل المسلمیں
گفتہ شفیع المذنبیں باید کہ مغفوری کنم

با حکمِ شاہِ اتقیا از صدقِ جان و بے ریا
در جنگِ میدانِ جفا باید کہ منصوری کنم

از ساقیِ گلفام لب دُردے بنوشم از شراب
در پیشِ یاراں با ادب باید کہ مخموری کنم

چوں بگذر دیارِ از غضب خواند بناز و ہم لعب
مسکیں بیا اے تشنہ لب باید کہ میخو ری کنم

ڪافي•

ٿل: عذر معذور ڪيان ڪهڙو آهيان يار جو ٻانهون،
آهيان يار جو ٻانهون، مٺي منٺار جو ٻانهون.

1. هڪڙي پنهل سان آ پيار خدمتگار ٿيان تنهن جو
اکڙيون ڪٽي آءُ نہ ڏسان دشمن غار ڪيان تنهن جو
اي دل ترت ڪر تياري، ٿي نيڻن ٺار جو ٻانهون.

2. دعا گهران درگاهہ مان دامن نصيب ٿُنهنجي ٿئي،
اک ڪيان دشمن جي پيش اچي ٿُنهنجي پٺي،
ڪرم نوازي آ ڪندو آهيان قربندار جو ٻانهون.

3. منجهہ محشر، ڏينهن حشر وقت حساب جي حضرت،
بخشائيندو بدڪار ڪندو مؤمنن لئہ مغفرت،
گهنگار آهيان بدڪار شفاعتدار جو ٻانهون.

4. حڪم سٽي حضرت جو سر ساهہ گهوري ڏيندس،
جنگ جي ميدان مشڪل ۾ مان منصوري ٿيندس،
فتح مُنهنجو مقدر آ آهيان مختيار جو ٻانهون.

5. ناز مان يار چوندو ’مسڪين‘ آ مل مون سان،
ڏيندو پنهل پيار پنهنجو ڪاوڙ ڇڏي ڪل مون سان،
ادب سان آءُ حزب الله هجان حبدار جو ٻانهون.

• طرز: ڪنهن ڪنهن مهل ڪهل ڪري ناز ٻريا نهارن ٿا

سحرگاہانہ چوں بلبل بدل فریاد می کردم　　گل روئے ترا اے غنچہ لب چوں یاد می کردم
ازاں روزیکہ در مکتب سبق بنیاد می کردم　　ز سطرِ ابروت حرفِ وفارا یاد می کردم
چوں قمری در قفس از شوقِ تو فریاد می کردم　　ترا چوں سرو در صحنِ چمن آزاد می کردم
بہ تیغِ ابروت اے قاتلم بے جرم مے کشتی　　فغان و ماتم و شیون ازایں بیداد می کردم
چوں مجنوں در خیال و انتظارِ محملِ لیلیٰ　　بآبِ دیدہ صحرا جنوں آباد می کردم
دم خنجر بخونے کس نمے آلود در مقتل　　ہزاراں آفریں بر خنجرِ جلّاد می کردم
بشوقِ دیدنت از دیدہ جوئے شیر مے راندم　　بشیریں کاریت صد شور چوں فریاد می کردم
زخالِ عنبریں او فریبِ دام می خوردم　　دل خود را اسیرِ دام آں صیاد می کردم
بآبِ دیدہ از خاکِ تنِ خود خشت می بستم　　بنائے عاشقی را روز و شب بنیاد می کردم
پس از صد رنج کویت در میانِ وادیِ غربت　　بیادت ایں دلِ غم دیدہ را من شاد می کردم

چو مسکیں کاروانِ اشک عزمِ منزلش میکرد
جرس از نالۂ دل ہر زباں ایجاد می کردم

*

ڪافي

ٿل: جسم جي مٽي ۾ اکين جي ڳوڙهن سان سرُن ٽاهيان ٿو،
عشق جي ماڙي رات ڏهاڙي ٽاهي ٽاهيان ٿو.

1. دل سان دانهيان پيو جيئن اسر جو بلبل،
غنچه لب تُنهنجا ياد ڪريان ٿو.
2. مڪتب ۾ پهريون سبق پڙهيم جو
تُنهنجي ابرو جي سٽ مان وفا پڙهان ٿو.
3. قيد قمري جان قفس ۾، عشق مان دانهون ڪيم،
صحن چمن ۾ سرو تو کي، آزاد ڏسان ٿو.

4. ڀرون جي تلوار سان، ٻي ڏوھہ مون قاتل ڪُٺئي،
ظلم بي داد دلبر جي در تي، دانهون ڪريان ٿو.
5. ليلا جي ڏولي لاءِ مجنون، محو هو ان خيال ۾،
مون بہ ايئن صحرا ڳوڙهن سان، آباد ڪريان ٿو.
6. [illegible] خنجر سان ڪيئن ڪٺئہ رت خنجر کي نا لڳو
هزارين آفرين اهڙي، جلاد ڪريان ٿو.
7. زيارت جي شوق ۾ اکيون، هارن ٿيون کير جون نديون،
منٿڙي منهن مٿان موهجي، فرياد ڪريان ٿو.
8. خال جي خوشبو پسي، فريب ۾ ڦاسي پيس،
صياد دل آ قيد ڪئي ڪوڪان ڪريان ٿو.
9. قطار ڪيون ڳوڙها هلن ٿا، عزم سان منزل ڏي،
هر لحظي ’مسڪين‘ دل مان آهہ ڀريان ٿو.

من از فراقِ تو بیچاره ام چه چاره کنم   کدام فال زنم چند استخاره کنم
بجام باده فروشیم خرقهٔ سالوس   بیا که دلقِ ریا را ہزار پاره کنم
خوشا که روزِ وصالِ توام بدست آید   بکامِ دل رخِ خوب تر نظاره کنم
دہد اجازتِ مفتی بخوردنِ مئے ناب   بکوئے میکده امشب اگر گذاره کنم
شبِ فراق رود در روزِ وصل باز آید   ز فیضِ ساغرِ مئے ہستیم دو پاره کنم
یقیں که شاہدِ مقصود در کنار آید   ز سستِ عہدیِ زاہد اگر کناره کنم
ز اشکِ دیدهٔ من جوئے خوں رواں گردد   چوں یاد از قدِ آں سروِ جو بباره کنم
نسیمِ باغِ فرح بخش و عہدِ نوروزی   خطا بود که ز میخوارگاں کناره کنم

ازیں غزل که سروری سزاست اے مسکیںؔ
ز طرزِ نظمِ تو تحسیں ہزار باره کنم

*

ڪافي

ٿل: دل فراقن ڦٽي هاڻي ڇا ڪريان،
ڪهڙيون ڦالون پايان استخاره ڪريان.

1. جامون جسم جو جاني جلائي ڇڏيان، ملي آب زم زم رياءُ رلائي ڇڏيان،
جڏهن محب ملي ڏسي ڏيهه سڏيان پوريون مرادون ٿين نينهن نظارا ڪريان.

2. مفتي فتويٰ ڏئي شراب پيئڻ جي، من ميخانہ اندر رات ٿيڻ جي،
ٿي ميلاپ محبن اميد جيئڻ جي، ملي فيض محبت هستي فنا ڪريان.

3. ملڻ محبوبن سان آ عبادت عجب، حاصل مقصد نہ ٿي ڪنهن سستي سبب،
يار جو ياد پوي سرو قد غضب، هاري رت اکين نديون نار ڪريان.

4. باغ بهارن ۾ گل گلزارن ۾، جنهن جا پاڳ پيلا مست ميخانن ۾،
غزل حزب الله سونهين سردارن ۾، مبارڪ ’مسڪين‘ کي لک وار ڪريان.

تارشکِ مہِ چار دہم روئے تو دیدم   از شوقِ رخت ہمچو کتاں جامہ دریدم
از دامِ دو ہندوئے تو آزاد نگشتم   ہر چند چو مرغے بقفس زار طپیدم
ما دستِ ارادت بسرِ رشتۂ امید   در دامنت آویختہ از جملہ بریدم
صد شربتِ شیریں بلبم ذوق نہ بخشد   تا چاشنیِ قندِ لبِ لعل مکیدم
از عشقِ من و حُسنِ تو ہر قصہ کہ مے رفت   از بلبل و پروانہ و گل و شمع شنیدم
ایں خون رل و دیدہ کہ ہم رنگ حنا شد   با رنگِ حنا بر کفِ پائے تو رسیدم
از خاکِ سرِ کوئے تو بر زعمِ رقیباں   ہرگز نتواں رفت کہ سر باز شہیدم

مسکیں بکشم پلّے ارادت ز درِ او
من پیرِ مغاں راز سرِ صدق مریدم

*

ڪافي

تل: پسي ديدار دلبر جو لٽا ليڙون ڪيم هاڻي.
1. ٽُنهنجي قيد زلفن ڪيو قابو جيئن پڃري منجھ مرغابو،
گهڻو تڙپيس نہ ڪامياب تيليون تاڙيون ڪيم هاڻي.
2. اميدن جو رکي ناتو دامن سان دل آ لاتو
پرين سان پيچ آ پاتو چَسان چيڙون ڪيم هاڻي.
3. شيرين شهد سوين شربت، نٿا بخشن مون کي فرحت،
لڳن لب لعل جي محبت، مزا ميڙيون ٿين هاڻي.
4. حسن سان عشق آ منهنجو قصو بلبل ڪيو گل جو
شمع پروانن ڪيو پنهنجو پتنگ سڙيو آهي پاڻهي.
5. اکيون مينديءَ رتيون روئن، ڪريو قدمن هيٺان پون،
رليو رقيب رڙيو روهن، ڳراڙيون ڳل ڪيم هاڻي.
6. گهوريندڙ سر شهيد آهيان، ’مسڪين‘ در جو مريد آهيان،
حزب الله زر خريد آهيان، رڙيون راڙون ڇڏيم هاڻي.

احوالِ غم و قصهٔ ہجراں بکہِ گویم
ایں درد نہاں است ز درماں بکہِ گویم
شرحِ ستمِ یوسفِ کنعاں بکہِ گویم
از نخوتِ بے رحمیِ اخواں بکہِ گویم
چوں ناوکِ دلدار ز کماں ابروئے صیّاد
در سینہ فرو رفت چہ پیکاں بکہِ گویم
خوں می چکد از دشتِ بلا از غمِ آشوب
غارتگریِ چند مسلماں بکہِ گویم
در جور و ستم عادتِ عشاق صبور است
از شیون و از نالۂ افغاں بکہِ گویم
از رنج و غمِ اہرمن بد منشِ دہر
ما موں صفت جز بہ سلیماں بکہِ گویم
آں سرے ست میانِ من و او شرطِ محبت
ایں سرے عیاں سازم و پنہاں بکہِ گویم
دیوانہ شدم پائے نہادم سرِ کویش
از ذالقۂ سنگ ز طفلاں بکہِ گویم
مسکیںؔ چو شبِ ہجر بتا زا سحرے نیست
ایں قصہ دراز است بپایاں بکہِ گویم

*

ڪافي

ٽل: قصو سورن جو اوريان ڪنهن سان اديون،
گهران دردن جو دارون ڪنهن کان اديون.

1. حضرت يوسف جهڙو ستم ڪير سهي ڪنهن تي ڪوهه اڇليو ڪو ٻيو ڪاتي ڪهي
اهڙا ڀلل ڀائر ڪنهن کي رحم نَهي، وڪيون ويهن روپيه سي بيڪار اديون.
2. ديڏون دلبر جون سيني سٿڪار ڪرن، قصه ڪربل جي اکڙيون رت رُون
عاشق ظلم ستم ۾ تا صبر ڪرن، راڙيون زاريون ڪريان ڀلا ڪنهن سان اديون.
3. دل ديواني بنجي وئي در دلبر جي، ٻهگڻ ٻارن هنيان ٻينر پٿر جي،
ڪيا ابليس خراب خيال خطر جي، اهي راز ظاهر ڪيان ڪنهن سان اديون.
4. هن جدائي جي حزب الله حد نه آ، ’مسڪين‘ محب ملي ٻي ڪا سڌ نه آ،
شرط محبت جو ٻيو مقصد نه آ، آ احوال ڏگهو ڏکيان ڪنهن کان اديون.

روئے یار یگانہ مے بینم	مہر و مہ بخانہ مے بینم
سرمۂ ناز را بچشم کشید	زلف و چنگے بہ شانہ مے بینم
چشمِ چوں نرگسے بشیوۂ ناز	پُر فسون و فسانہ مے بینم
ساقی و شاہد و شرابِ طہور	عود و چنگ و چغانہ مے بینم
بصراحی و جامِ او ہر دم	صد شرابِ مغانہ مے بینم
گفتا مروز را لبغز دا گیر	شوخ را پر بہانہ مے بینم
مرغِ دل را کہ در قفس دارم	غمزات را نشانہ مے بینم
حلقۂ زلف و دورِ خالِ سیہ	دام را گردِ دانہ مے بینم
ذات پاکش ز فکر موہوم است	عکس را جاودانہ مے بینم
زلفِ او دامِ دارِ عالم شد	خالش از مشک دانہ مے بینم
دل کہ از قیدِ زلف بروں شد	مرغِ بے آشیانہ مے بینم
ہم بدورِ مہ رخش ہر دم	شورش اندر زمانہ مے بینم
دلق را قطعہ قطعہ مے خواہم	سبحہ را دانہ دانہ مے بینم
معجزاتِ پیمبری از وے	حملۂ حیدرانہ مے بینم
خلق اندر نمے دہد مارا	خویشتن را بخانہ مے بینم
یاد کردن غمِ حسود چہ سود	کہ ورا بیکرانہ مے بینم

حرف حرفِ مجتش مسکیں
دمبدم داستانہ مے بینم

*

ٽل: يار جي صورت آ لاثاني، ذوق سان زيارت پيو ڪريان،
سچ چنڊ کان ٻيي سهڻو سائين، سڪ سان زيارت پيو ڪريان.
1. ناز جو سُرمون نيڻ نرالا، زلف کي ڦٽي پيو ڪريان.
2. نرگسي اکيون ناز شيوه، جادو فسانہ پيو ڪريان.
3. شراب طهورا ساقي مليو چنگ چغانہ پيو ڪريان.
4. جام صراحي جو فيض آ جاري، سو شراب مغانہ پيو ڪريان.
5. اڄ کي صبحاڻي سمجهہ چيائين، سدا شوخ بهانہ پيو ڪريان.
6. دل جو پکي جو پڃري بند آ، تنهن کي اکين جو نشانو پيو ڪريان
7. زلف ڪڙي ۾ ترجو داڻو داڻن ڀران ڪوڙڪي پيو ڪريان.
8. ذات پنهل جي فڪر کان مٿي آ، مرشد مرسل مظهر پيو ڪريان.
9. زلف جي جادو جهان موهيو تر جو داڻو مشڪ پيو ڪريان.
10. دل محبوب جي قيد مان نڪتي، بنا آکيري پکي پيو ڪريان.
11. زمانو گردش چنڊ جهڙو چهرو نسبت گولائي تڏهن پيو ڪريان.
12. ٽڪرا ٽڪرا گودڙي ڪري، پو تسبيح داڻو داڻو پيو ڪريان.
13. پيغمبري معجزا مرشد سائين جا، حملہ حيدر ڪرار پيو ڪريان
14. شراب محبت خلق ۾ خاصو هڪ جاءِ پاڻ نہ پيو ڪريان.
15. ساڙ حاسد جو ڇو ياد ڪريون، محبوب بي ڪنار پيو ڪريان.
16. محبت جي حرف حرف کي ’مسڪين‘، محبت جو داستان پيو ڪريان

دورِ بادِ خزاں گذشت و برفت   عہدِ فصلِ بہار مے بینم
نہ کسے کو بہ بیکسے سازد   از حسیناں خمار مے بینم
بہ گلستاں ز قربِ نا فرماں   لالہ را داغدار مے بینم
از برائے نظارۂ رویش   خلق در انتظار مے بینم
تیغ ابروئے یار عریاں شد   عالمے بیقرار مے بینم
آں کسے کو بدامنے برسد   مالکِ ذوالفقار مے بینم
اختیارم ز دستِ شد مسکیں
صاحبِ اختیار مے بینم

ڪافي

ٿل: جهلا جهولا جهلي جيڏيون، پسان پنهل پري ناهي.
1. بيڪس آهيان گهڻو بلڪل، ڪري نٿو پيار ڪو هڪ پل،
سهڻا خمار ۾ پل هَلُ بيوس هان ڀرجهلو ناهي.
2. باغن ۾ گل گلابي آ، تہ نافرمان گل پي آ،
لالہ گل کي تہ غم پي آ، سوا زيارت بلو ناهي.
3. ترار ابروءَ تياري آ، دنيا کي بيقراري آ،
دامن دلبر اجاري آ، مگر منتظر مليو ناهي.
4. جيڪي دامن لڳا دلبر، تنين پوريون ڪيون پرور،
’مسڪين‘ بي خود ڪيم هي سِرُ، رهيس مالڪ سِلو ناهي.

چوں صبا در جستجوئے زلفِ سنبل مے روم
ہمچو بلبل مست بوئے لالہ و گل مے روم

در چمن افتاں و خیزاں ہمرہِ بادِ صبا
از پئے نظارۂ او جانبِ گل مے روم

منزلِ دلدار ہم دور است رہزنِ در کمیں
راہ پر خوف است اما با توکل مے روم

مے روم بر مہر رویش تا شوم ہم منزلش
ہمچو مہ دنبالِ او منزل بمنزل مے روم

زورقم در لجۂ عمانِ حیرت ماندہ است
ناخدا تدبیر من فرما بساحل مے روم

اے دلیلِ منزلِ دلدار وقتِ ہمت است
زانکہ من برگشتہ ام از راہِ باطل مے روم

مرکبم لنگ است و راہِ دور و تنہا ماندہ ام
ہمرہاں رفتند من بسیار کاہل مے روم

رشتۂ الفت کشانم مے برد در کوئے دوست
دل کہ محو یار شد من ہم پئے دل مے روم

خیمہ گاہ و منزلِ جاناں نمی دانم کجاست
ہمچو مجنوں در ہوائے گردِ محمل مے روم

مے رسم بر منزلِ مقصود مسکیں زانکہ من
راست با ارشادِ لطفِ پیرِ کامل مے روم

*

ٽل: محبت مرشد ڏانهن ڇڪي ٿي، دل دلبر سان آهه لڳي.
1. روح جو رشتو آ رهبر سان، پر ڪري وئي دل ٿڳي.
2. باد صبا جان پڇندي ڪرندي، ديدار لاءِ پئي دل پڳي.
3. سياهه سنبل جي تلاش ۾ هان، مست بلبل جان آهه مڳي.
4. منزل دور آ ڏاڙيل دڳ تي، دل توڪل تي آهه لڳي.
5. درياءَ عمان ۾ ٻيڙي ڦاٿل، ناکئا ڪيئن ڪناري پڳي.
6. منهن روشن مٺي محبوب جو، خدمت ۾ پهچان منزل لڳي.
7. راهه جا رهبر همت ڪر هاڻي، رستو ڪري ٿو هاڻ ٿڳي.
8. پنڌ پري اڪيلو منڊي سواري، آرس جي آ گهڻي وڳي.
9. منزل مجنون خيمي خبر ناهه، ڏولي ليلا پٺي لڳي.
10. 'مسڪين' مقصد منزل پهتس، پير ڪامل جي لطف لڳي.

خوشا عشقِ تو آمد دستگیرم   جوانمردی کنم ہر چند پیرم!
بمحفل خندہا دارم چو ساغر   بہ بلبل در گلستاں ہم صفیرم
چو خوشتر زانکہ در ایام پیری   جواں بخت از کرامتہائے پیرم
مرا در ملکِ مستی بادشاہی است   مبرا از غمِ شاہ و وزیرم
مرا در کنجِ خلوت گوشۂ ہست   بزعمِ شیخ و زاہد گوشہ گیرم
زحرمِ دانۂ خالِ معنبر   بدامِ زلفِ مشکینت اسیرم
غمِ دنیائے دوں ہرگز ندارم   خوشم شاہِ طریقت را فقیرم
شہِ مالک رکابِ لافتے را   غلام و چاکرم منت پذیرم
سرِ داری مکن اے خصمِ بدخو   حذر مسکین حذر از زخمِ تیرم
اگر بر من غمِ دوراں بتازد   بتازم ساغر اندر دست گیرم
مرا با زیب و زینت مدعا نیست   نہ در فکرِ پلاس و نے حریرم
چو خاکِ جسم و جاں تخمیر مے کرد   بآبِ عاشقی کردہ خمیرم
پذیرم خدمتِ پیرِ مغاں را   سر از خاکِ درِ او برنگیرم

کسے از ہر دد عالم نیست مسکیںؔ
نظیرِ حسنِ یارِ بے نظیرم

*

ڪافي

ٿل: پوڙهو آهيان ته به جوان الا الله.
عشق توکي شابس ڏيان مان، تر نه توکان ڪا بس ڪيان مان.
1. محبت ملوڪن مون ڪي نصيب آ، بلبل گڏ گلستان الا الله .
2. خوش هان پيريءَ ۾ جواني ڪان جانب وو ڪرامت ڪلدان الا الله.
3. ملڪ مستيءَ جي جو مالڪ آهيان وو ڇڏي شاهي غلمان الا الله.
4. خيال خلوت ۾ حال جو مالڪ وو شيخ زاهد ڪن گمان الا الله.
5. زلف ڪاريهر خال جي خوشبو وو موهي ڪيو مستان الا الله.
6. غم دنيا جو نه دل مُنهنجي ڪي وو اتم فقيري شان الا الله.
7. عليءَ ولي رسول ڪريم جو وو آهي الله جو احسان الا الله.
8. دشمن رهه نه تون بي پرواهه دلا وو تير منهن جي ڪان ڪمان الا الله.
9. غمن مٿان مُنهنجي ڪيو جي حملو وو پيالو هٿن سان هڻان الا الله.
10. ناهيان طالب زيب زينت جو وو ريشم پٽ نه پهريان الا الله.
11. جان جسم جي جڏهن مٽي تي ملايئي وو عشق جي پاڻي ڳوڻان الا الله.
12. خدمت مرشد جي تن ڪي نصيب ٿئي وو سِرُ دَرِ خاڪِ ڏريان الا الله.
13. حُسن حزب الله ’مسڪين‘ محبوب جو وو مٽ نه هر دوجهان الا الله.

از ازل عشق و محبت را تحمل داشتم   زاده ام عاشق شدم زادِ توکل داشتم
ہمچو قمری پیش سروے ہمچو بلبل پیش گلِ   سجده کردم جام را آواز قلقل داشتم
شام رفتم در چمن دیدم کہ یار آمد بسیر   تا سحر گہ گوش بر آوازِ بلبل داشتم
گفتمش بنشین دا احوالِ دلِ زارم بپرس   بر نشست و گفتگو فرمود در دل داشتم
گفت اے تو لیستی لیکن ہزاراں ہمچو تو   بستۂ زنجیرِ گیسوئے مسلسل داشتم

گفت آخر دلنوازت باشم و دلدار ہم
پس مگو مسکیں زامیدت تغافل داشتم

*

ڪافي

ٽل: عشق قبوليم عاشق ٿيم، محبت مُنهنجو آ ترهو توڪل.

1. قلقل قمري بلبل اڳيان، سجدو ڪيرُم دامن لڳيان،
سير تي نڪتو آهي سهڻل.

2. يار چمن ۾ سير تي آيو بلبل ٻولي شور مچايو
ڪن ڏئي ٻڌان پيو ٻولي ڪوئل.

3. ويهہ پرين ٻڌ حال هيٺي جو هڪ نہ هزارين سورن پيٺي جو
سور سٺايان سڻ تون مسلسل.

4. محبوب مرڪي چيو تون ڇا آهين، لکين تو جهڙا ليڙا پائين،
زلف جي زنجيرن ۾ زور هن زڪڙيل.

5. حزب الله آخر ٿنهنجو مان آهيان، دوست اي دلدار آس نہ لاهيان،
'مسڪين' چئُ ناهيان مان غافل.

الٰہی تیغِ نظمم را بحمدت آبداری کن مرا از بادۂ فیضِ ثنائے خود خماری کن
نریزی آبرویم را بہ پیشِ خلق اے خالق! رخم را از کرم مانندِ گلہائے بہاری کن
ندارم احتیاجِ تاج و تخت و بادشاہی را مرا سلطانِ ملکِ فقرِ شہرِ خاکساری کن
ندارم تاب جنگ و انتقام از مردمِ عالم صلاحم بخش جانم را بہ شہرِ بردباری کن
ز عصیاں روسیاہ و شرمسارم در جنابِ تو ز فضلِ خود عطا بر من براتِ رستگاری کن
درین دہرِ دغا جز خودپرستی نیست کارے من تنم را از لباسِ خودپرستی پاک عاری کن

الٰہی رحم کن بر حالِ زارم باقی مسکین
ز غیرِ خویش بر آتش بہ عشقِ خویش یاری کن

*

غزل

ٿل: يا الاهي حمد پنهنجي سان مون کي نروار ڪر،
فيض سان نواز سائين، نظم و ثنا ۾ خمار ڪر.
1. خلق ۾ خالق سائين، آبرو رک ڪر نه خوار،
ڪرم پنهنجي ساڻ منهنجو منهن پلو بهار ڪر.
2. تخت و تاج شاهيءَ جي، ضرورت ناهه ڪا مون کي،
بس فقيري جي شهر جو خادم و خاڪسار ڪر.
3. نٿم طاقت لڙائي جنگ، ماڻهن سان مقابل جي،
صبر جي صلاحيت سان، نيڪ ۽ بردبار ڪر.
4. گناهن جي ڪري عملن جو دفتر ڪل ڪارو آ،
فضل پنهنجو خود عطا ڪر، ڪيم شرم سار ڪر.
5. دنيا جي دغابازي ۽ دوکي سان نه ڪم منهنجو،
خود پرستي کان خدا رک، پاڪ رک ۽ عار ڪر.
6. حال هيڻو آ رحم ڪر، رب هن 'مسڪين' تي،
غير جي باهه کان بچاءِ، عشق پنهنجو يار ڪر.

آیا سزا است در رہِ جاناں گریستن　　از سرِ صفا وصدق وز ایماں گریستن
پس بیں بجاست از سرِ فرقت شرابِ خواہ　　دائم بیادِ ساغرِ رنداں گریستن
دُر می شود بجانِ صدف قطرۂ صفا　　دارد چہ نفع ابرِ بہاراں گریستن
بنگر صبا چہ لذتِ ہنگامۂ سحر　　وہ وہ بیادِ لعلِ عذاراں گریستن
مسکیںؔ کہ می گریست ز عشق فسوں گری
آموخت ز دستِ برچہ بالاں گریستن

*

ٺل: صدق صفا سان عشق ۾ روئڻ، ايمان جي ئي نيشاني آ.

1. فراق جي خيال ۾ ساغر سوالي، رند شراب جو شاني آ.

2. موتي ٿهي ٿو سپ ۾ قطرو، باقي برسات تہ فاني آ.

3. اسر جي آلاپ باد صَبا سُڻ، لال رخ محب لاثاني آ.

4. 'مسڪين' عشق ۾ روئڻ رڙڻ، سکڻ ڪکر کان آساني آ.

دردِ ما غم دوش آمد بوئے وصلِ گل رخاں   ہمچو بلبل ماندہ ام با آہ و زاری و فغاں
عندلیبِ مردہ جانم زندہ مے سازد مسیح   ورنہ فرماید کہ از باغِ وصالم گلستاں
بسکہ از یکدانہ گوہر چہرۂ مہر و خوش است   طائرِ جانم اسیر اندر خمِ گیسوئے آں
از سرِ جورِ رقیبِ سگ صفت دیوے نژاد   دست خواہم زد بدامانش پئے امن و اماں
چوں نقاب آورد و بالائے زر دستِ خویشتن   برفتاد آں شعلۂ رویت بفرقِ آسماں
درمیانِ غبغبت پیدا شدہ چشمۂ حیات   ابرویت بنوشت صورت نون حرفِ جاوداں
کس اگر پرسد جوابش دہ ز احوالم خراب
بلبلِ مسکیں بنالد چوں ز فرقتِ دوستاں

*

تل: شيطان ڪتي کان بچاءِ باري، ظلم ڪري ٿو زورئون زور.
امن امان لاءِ دامن پڪڙيم، غرق ڪريس يا زنده گور.

1. خوشبوءِ دلبر جي دماغ ۾ آئي، آهه زاري ڪيم اورؤن اور.
2. باغ وصال جو گل گلستان، مردا زنده ڪندو مرشد مور.
3. صورت مرشد جي هيرا موتي، ساهه قابو ڪيو زلفن زور.
4. رخ جي تجلي مٿي فلڪ کان، پردو پنهل ڪومنهن کان سور.
5. غبغب چشمو آب حيات ٿيو ابرو صورت نون نسور.
6. 'مسڪين' پڇي ڪو حال هيٽائي، دوست سوا آ دل تي تور.

ساقیِ از گلگونہ مے یک ساغرِ سرشار کن
از دو لب یک ساغرے از بہرِ این بیمار کن

جرعہ دہ قلب را پس واقفِ اسرار کن
سرنوشتِ عشقِ من باشد اگر اندر حجاب
نقشِ عشقم را نوشتہ بر در و دیوار کن
چند ناوک می زنی و چند می سوزی بخشم
حالیا فکرے برائے مرہمِ افگار کن

*

ٽل: پري ڏي پي لبن لائي، ساقي پيالو بيمارن کي،
عطا ڪر هڪ شراب پيالو گلرنگ غازي ويچارن کي.
1. لڪل منهن جي عشق جو لکيو اگر آهي ڪٿي اهڙو
در و ديوار تي لکي ڇڏ، حجاب ناهي حبدارن کي.
2. هڻندين تير ڏيئي جهير، ٿي ناراض ساڙيندين،
ڪري رحم رکي مرهم، ڇڏاءِ هن نڪارن کي.

خواستم تحریر سازم نام سوئے دوستاں
مضطرب گردید دستم کلک گشتہ خوں نشاں
کز بہارِ حسنِ او چوں الوداعے کردہ ام
ہمچو بلبل بے نوایم اندریں بادِ خزاں
آنچہ میدارم نہفتہ رازہائے آں صنم
خفیہ رازِ من کجا دانند اہلِ بیدلاں
آنکہ بر رویش ہویدا شاہدِ معنی شود
پیشِ او با ایں جہاں نخرند حسنِ گلرخاں
شورش از جنبش ہمے دارند مسکیںؔ بلبلاں
بایدت یکدم بیاسائیؔ ازیں شور و فغاں

✶

ڪافي

ٿل: پار پرين جي پيغام لکڻ کان دل ٿي دهڪي،
ڪلڪ ڪنيم ڪجه ته لکان قلم کان رت ٿي ٿهڪي.
1. حسن کي الوداع ڪيئن ڪيان، سهڻ جئ طاقت ناهي،
خزان جا خراب ڪمڙا ڏسي، بلبل باغ ۾ ٻهڪي.
2. دل ۾ راز دلبر جا، مخفي مان ئي چاٽان،
سرت نه جنهن کي سهٽل جي، سڙيل سوئي سهڪي.
3. گهوٽ کان سڀ گهٽ آهي، هر دوجهان گل رخ جي،
صورت مبارڪ معنيٰ، سڀ حقيقت مهڪي.
4. حسن پسي حضرت جو ڪر آرام حزب الله،
بلبل بس ڪر نه رڙيون ‘مسڪين’ ماندو نهڪي.

کے قدم لافی زند در وادیِ مجنونِ من — موج زن گردید در پائے غزالاں خونِ من
تیز ابروئے بر آں دلبرِ گلفامِ من — مردمکِ چشمِ من و خونِ من و جیحونِ من
آتشِ ہجرم کہ جانم می کند ہر دم کباب — طاقتے ہرگز نہ باشد در چراد چونِ من
کارہائے از شرر باری نماید دمبدم — کامیابی کے شود از چرخِ گردش دونِ من
ساربانان یک قدم بیجا ز رہ ہرگز مرو — چند گم گر دید محمل اندریں ہامونِ من
بیں کہ لیلےٰ را بیکدم ز آتشِ سوزِ فراق — می کند از پردہ بیروں شیونِ مجنونِ من

عاشقم مسکیں د کارم راست ہر دم غم کشی
ہیچ دل را رہ نباشد با دلِ محزونِ من

*

ڪافي

ٿل: لاف تي ڪاف ڪير هڻي، مجنون جي محبت جي
منجهه قدمن موج هڻي خون منهنجو غزالت جي.
1. تير اکين جي دلبر، تن من موهي وڌو
اکين مان نديون جاري، بر بحر آ رت رت تي.
2. جاني جدائي جي باهه، ڪباب ڪري ٿي هردم،
صفا ڪانهي مون ۾ ڪا، چون چرا طاقت جي.
3. هن صحرا ۾ سنگتون، ڪئين ٽولا گم ٿي ويا،
رستو ساري هلجو وک نه ٻاهر جت جي.
4. آسمان ۾ شور دم دم ٿو ڪري ثاقب شهاب،
تيندي ڪاميابي ڪيئن، مون قتل قسمت جي.
5. سوز فراق جي آتش، ڪڍيم رڙيون قلب منجهان،
تڏهن ته ليلا نڪري، نظر ڪئي شفقت جي.
6. هردم غم سهه 'مسڪين'، عاشق آهيون اُن لاءِ،
حزب الله دل غم ناهه، سهڻ ذري همت جي.

این غزل پیش از وصال برائے اطلاعِ دل آگاہان القا فرمودہ بودند

ز اشکِ لالہ گوں گردیدہ دامن لالہ زارِ من زمن صد آفریں بادا بچشمِ اشکبارِ من
بسے سرو و صنوبر رست در عالم ولے مارا بس است اے باغباں آں قامتِ دلجوئے یارِ من
دلِ زارم اسیرِ دام کردی وکجا رفتی خدارا اے بُتِ بیباک بنگر حالِ نزارِ من
بیک جلوہ دو صد زخمے زدی زاں غمزۂ تیرت چرا رحمے نہ کردی بر دل و جانِ فگارِ من
چنیں در پنجۂ ہجراں دلم آزردہ چوں داری بکش بایک نگاہے مختصر کن کار بارِ من
بیک ساعت بہ بردی مایۂ پنجاہ سالم را بیک دیدن ربودی دانش و صبر و قرارِ من
بجز خونِ جگر ہرگز غذائے دل نمے باشد چہ خوش پروردہ گشت ایں طفل در جیب و کنارِ من
نگارا چند زیں جور و جفایت بر سرِ مسکیں
بترس آخر ز آہ و نالہائے پر شرارِ من

*

ڪافي

ٿل: لک مبارڪ تن اکين کي، لڙڪ هاريندیون رهيون،
ڳل تان ڳوڙها بس وسن ٿا، دامن پسائيندیون رهيون.
1. ڪيئن ڪروڙين سر و قد، صنوبر ڦٽا دنيا اندر،
بس آ اي باغبان، سَر و قد يار ساريندیون رهيون.
2. قيد دل منهنجي ڪري، ڪيڏهن وئين محبوب تون،
نظر ڪر ڪا نانءَ رب جي، نماڻيون نهاريندیون رهيون.
3. زخم ٻه سئو هڪڙي جلوي سان ڪري وئين ساهه کي،
ڦٽيل هن دل جي ڦڪي لئه، ٻهڳڻ ٻاڪاريندیون رهيون.

4. ڪهي قصي کي ڪر ختم، دم بدم ڏک ٿو ڏئين،
اشڪنجي ۾ دل اڙي وئي، اکڙيون ويچارينديون رهيون.
5. هڪ جهلڪ سان هڪ گهڙي ۾، زندگي لالڻ لُٽِيئي،
ورهيه پورا پنجاهه تائين، توکي پُڪارينديون رهيون.
6. دل جي غزا خون جگر آ، ڪيئن ٻال مون اهو پاليو
رحم نه پَيئِي هڪڙي رتي ڪا، توکي تنوارينديون رهيون.
7. هي ڏاڍايون ظلم آخر، محبوب ڇو ‘مسڪين’ تي،
آه زاري ڇٽنگ ٻاري، دک کان دانهينديون رهيون.

کس نیست دیدہ ردیت اے یار دیدہ ام من
پیوستایم باتو از جہاں بریدہ ام من
تو شہسوار خوباں بخدا عناں بگرداں
دنبالِ توسنِ توچہ قدر دویدہ ام من
زشبینہ محفلِ تو دزہم رہی رقیباں
بکہِ گویم ایں سخن رازِ کسے شنیدہ ام من
بمحبتِ دلِ من بجفا وجورِ عشقت
پیدا نہ کردہ ام من نہ آفریدہ ام من
خالِ رخِ تو دیدم شیداو والہ گشتم
خطِ بندگیِ عشقت بجبیں کشیدہ ام من
بہرِ خدا بیا و بنگر بحالِ مسکیںؔ
ایں دامن وگریباں درغم دریدہ ام من

✻

ڪافي

ٿل: يار سان ناتو ڪنهن نہ سڃاتو،
ڦرين پيچ پاتو ڇڏي دنيا ساري.

1. واڳ ولهيءَ ڏي خدا لڳ واريو شهسوار سهڻا مٺي رکي نہ ماريو،
هن ڏاڍ ظلم کان مُنهنجي زاري.
2 تنهنجي راتو ڪي رقيبن سان محفل ڪنهن کان ٻڌيمون ڪيان ڪنهن سان پلپل
تُنهنجي عشق محبت ڳلتين ڳاري.
3. رخ انور تي ڏسي تر جو تجلو ٻانهپ قبوليم تُنهنجو آهيان گدلو
دلڙي چري تي بڻي بي اختياري.
4. ٻهر خدا آ ڪر مهر ’مسڪين‘ تي، نظر ڪر ڪا دامن گير تي،
حق مليو حزب الله بازي نہ هاري.
5. مون نہ پيدا ڪيو ظلم تنهنجي ڪي، ڏاڍ ڏيکارين عاشق پنهنجي ڪي،
تہ بہ دل جي محبت رکندس جاري.

چوں ماہِ پیکر گل بدن آید بتسخیرِ چمن   از جنبشِ دامن شدہ برگل قبائے پیرہن
گردوں کجا تاب آورد با خنجرِ خونخوارِ او   چوں بلیکے ایمائے ادا ایں ماہ آمختہ تن
آں مہ گہے جولاں کند صد مرد را حیراں کند   چوں تنگ برگیرد قبا چابک سوار ایں چست تن
از نشۂ بنغش لبے افتاد از نظارگاں   نظارہ کردند چوں برگلرخت برگلبدن
بر باغباں سد آفریں خوانند مسکیں بلبلاں   آنگہ کہ سرو آزاد را بنشاندہ برتختِ چمن
صد سالِ ایں امید را در دل نہاں مے داشتم   باشد کہ گیرد در بغل مارا نگارِ سیم تن
غیر از تملق جانِ ما بس با حلاوت می برد   زہرِ ہلاہل می دہد با قند و با شہد و لبن
گردوں اگر بیرحم شد باشد ہمیدوں گو مباش
مردِ خدا رحمت کند بر حالِ مسکیں خستہ تن

*

ٽل: خوني خنجر هن نيڻ پنهل جا، جهلڪ سان چنڊ تو ٽڪر ڪري،
زماني ڪي ڪهڙي طاقت آ، مقابلي جو فڪر ڪري

1. گل بدن اندر چمن، چنڊ سهڻو سير تي آيو
تڏهن دامن جي جنبش کان گل ٻٽيا پهراڻ ڪري
2. چست چالاڪ محبوب منهنجو سڪ تو سندرو ٻڌي،
جوش جولان سان مرد سوين هڪل سان حيران ڪري
3. گلبدن گل رخ محب جي زيارت ڪندڙن زيارت ڪئي،
بس نشي بي غش ڪيا ڪيئي ڇڏيئہ بي ڪس ڪري
4. باغائي باغ ٻاري ۾ سرو سڌو ٻيهاريو
مسڪين بلبل ڪي سوين ڀيرا شاباس ڏني سڌ ڪري
5. دل جي اميد هئي سَوَنِ سالن کان پوري ٿيندي يا خدا،
محبوب منهنجو مون کي پنهنجو هيڪر منجهہ ڀاڪر ڀري
6. مٺڙي مجلس سان اسان جي دل ويو دلبر ڪٺي،
زهر قاتل جي ڏيندو ماکي مصري کير پيان مٺو ڪري
7. ٻل هجي بي رحم زمانو پو ٻلا هي ڇا ڪندو
'مسڪين' قتيل دل تي رحم تو خدا وارو ڪري

بر فلک چوں ماہِ من نو سالہ مے آید بردل
در چمن شبنم ز روئے لالہ مے آید بردل
بر رخِ زیبا بگردِ گل عذارش خط دمید
گردِ مہ ہمچوں غبارِ ہالہ مے آید بردل
صبحدم بر تختِ شاہی آمدہ چوں ماہِ من
صد گہر کز چشمِ من چوں ژالہ مے آید بردل
چوں سمندِ تند جولانش بگیتی کس ندیر
از سرِ صحرائے دکوہ ہے نالہ مے آید بردل
از برائے جستجوئے دلبرِ رعنائے من
از در و دیوار مسکیںؔ نالہ مے آید بردل

✱

ڪافي

ٽل: نئين سال جو مُنهنجو چنڊ، فلڪ تي جهلڪ ڏيکاري ٿو،
فلڪ تي جهلڪ ڏيکاري ٿو گلن تي شبنم هاري ٿو.

1. سهڻي ڳلن تي ساوڪ ساري،
چنڊ چارئي طرف اجاري ٿو گلن تي شبنم....
2. تخت شاهي تي ماه لقا آيو،
سوين ڳوڙها ڳريل ڳاري ٿو گلن تي شبنم....
3. گهوڙي جهڙا جولان جاني جا،
زماني ۾ پٽ پهاڙ رواري ٿو گلن تي شبنم....
4. بي اختيار ٿيا در ديوارين،
دلبر ’مسڪين‘ کي ماري ٿو گلن تي شبنم....

چونکه یارم روئے از پرده حجاب آرد برون
گرم بازاری بتاں را از حساب آرد برون
سیل چشمِ عاشقاں هر جا که روئے آ درد
طینتِ هر سنگِ خارا را آب آرد برون
عشق بازی جان بازی مے بود ایدل بباز
یوسفِ مصری زلیخا را بخواب آرد برون
از سرِ دنیا و عقبیٰ بگذرم در کوئے دوست
زیں همه رنج و عناد آں شیخ و شاب آرد برون
بهر مسکیں تشنهٔ از جوئے لبها لعل فام
یک سخن جاں بخش چوں درِ خوشاب آرد برون

*

ٽل: اي دل عشق کي راند نہ سمجهہ، سر ساهہ قربان ڪرڻو آ،
مصر جو يوسف خواب زليخان، پيار ۾ ٿي پاڻ پسڻو آ.

1. پردو حجاب جو يار هٽائي، منجهہ گرم بازار گهرڻو آ.
2. ڳوڙها ڳاڙيندڙ عاشق جي اک، پٿر دل پاڻي ڪرڻو آ.
3. دنيا عقبيٰ ڇڏ وساري، گهٽي گهوٽ ۾ گهمڻو آ.
4. لفظ لال لبن جي ندي مان هڪڙو اچايل 'مسڪين' کي ملڻو آ.

کز دو ابرو یارِ من محراب مے آید بر دل
جوئے خلدش را ز لب او آب مے آید بر دل

دیدہ ام من از درِ میخانۂ اہلِ صفا
قاضی و مفتی و شیخ و شاب مے آید بر دل

ایکہ مے گریم بروز و شب ز فرقت چوں کباب
از شرر باری ز سنگِ آب مے آید بر دل

موجِ چشمِ خوں فشانِ من کہ بے پایاں بود
از گہر باریِ من سیلاب مے آید بر دل

ہر کہ در رہِ عشقِ او قطراتِ سوزاں دیدہ ریخت
بہرِ او صد گوہرِ سیراب مے آید بر دل

از دلاویزی نما تا بہرِ مسکینِ خراب
زلف پر پیچ و خم و پر تاب مے آید بر دل

✵

ٿل: خدا وارن جي دروازي تي، سدا رهن ٿا عالم قاضي،
جوان پوڙها ڪئي اچن وڃن ٿا، رب رهي ٿو تن سان راضي.

1. يار جا ڀِرُون محراب ڀانيان، نهر جنت لب تان تازي،
2. ڪباب جيان سڙان پچان او سائين، رڙيون ٻڌي تي ميچ ڪا آزي،
3. رت وهائن ٿيون اکيون منهنجون، موتي وسن ٿا سيلاب سازي،
4. عشق ۾ عاشق ڳوڙها ڳاڙي، آبدار موتي ڪٽي ويا بازي،
5. ’مسڪين‘ لاءِ پر پيچ زلف جا، ڪڏهن ڪندين ڪا دل آ ويزي،

سرِ حدیثِ عشق تو گفتن نمے تواں
رازیست در دلم کہ نہفتن نمے تواں
چوں نقشِ پائے بر سرِ کوبت نشستہ ام
دیگر مراں ز کوئے کہ رفتن نمے تواں
در گریہ کہ دست دہد خندہ مراد
ہر اشک گوہری است کہ سفتن نمے تواں
احوالِ دردِ ہجرِ تو و قصہ فراق
بہ دو صد ہزار نامہ بگفتن نمے تواں
اے بوالہوس بدام فریب و دغا و مکر
آں آہوئے رمیدہ گرفتن نمے تواں
از انفعالِ لعلِ لب و روئے چوں گلت
لب بستہ است غنچہ شگفتن نمے تواں
شرحِ بیانِ درد و غم و داستانِ ہجر
مسکیں خموش باش کہ گفتن نمے تواں

کافي•

ٿل: ظاهر عشق جي ڳالهه ڪري نہ سگهان،
ڳجهو راز دل ۾ سو ڏري نہ سگهان.
1. ثابت قدم بيٺو هان دروازي تي،
ڏِڪ نہ در تان، ٻي در گهاري نہ سگهان.
2. جنهن روئڻ تي راضي ٿئين تون دلبر،
ان ڳوڙهي جي ڳالهه ڳرهي نہ سگهان.
3. غم درد فراق جا دفتر ڪئين،
لکين خطڙا لکان تہ پري نہ سگهان.
4. دغا مڪر فريب جي سڌ نہ آ،
ٿاهڙ هرڻ ڪري تہ، هري نہ سگهان.
5. منور منهن پسان لب لعل سهڻا،
غنچا گل مکڙيون مان مڙهي نہ سگهان.
6. ’مسڪين‘ مشڪل ڏاڍو درد جو داستان،
حِزب الله ماٺ ڪريان تہ ڪري نہ سگهان.

• طرز: جانب موهيو مون کي آرخڪسار ٿنهنجي.

گر بگلشن پا نهد آں رشکِ بستانِ چمن!   غنچه از شادی بخندد گل بدرد پیرهن
ترکِ من خوش می خرامد خلق میگوید که اوست   رهزنِ دینِ مسلماں وز دکیش و اهرمن
کاکلش زنجیرِ پائے عاقل و دیوانه است   نرگسش زاهد فریب و حیرتِ هر مرد و زن
چوں سلیماں در گلستاں بهرِ چترِ سایه اش   بال و پر باهم گرگسترند مرغانِ چمن
می دهد حکمِ قضا آں خاتمِ معجز نما   گاه در دستِ سلیماں گه بچنگِ اهرمن
در گلستانِ جهاں رفتم ندیدم همچو او   سرو قد گلگوں قبا و غنچه لب شیریں سخن
راست می گویم که شد حیراں ز چشمِ مستِ تو   نرگس اندر بوستاں و هم غزال اندر ختن
از رخ و زلفِ بتاں وز قبرِ جسمِ عاشقاں   لاله و گل بر دمد هم طرفه تر خیزد سمن
نونهالت بارے آرد بکامِ عاشقاں   لیمو و نارِ پستاں پسته لب سیبِ زقن
زلفِ مشکینت کمندِ آهوئے صحرا بود   شد فریبِ عابد و زاهد چشمِ پُرفتن
زود خشم و سست مهر و بیوفا و دلفریب   حیله جو، مکار خو، جادوگرِ بسیار فن
مهر و مه بی پرتوِ رویت نگیرد روشنی   هم شگوفه بے هوایت نے بخندد در چمن
چشمِ بدخواهِ ترا در خاک و خوں خواهم مدام   بر سرش جمع سگاں بر سینه اش زاغ و زغن
همچو بر خاکِ کویت عالمے دارد قرار   عاشقانِ روئے تو بسیار آلمانے چوں من
مفتیانِ عشق اے مسکیں چه فتویٰ داده اند
عیب جویانِ وفا را لازم گردن زدن

*

تل: هر فن مولا حضرت مُنهنجو دل ڦرينڌڙ بي وفا.
آه نجومي سخت حيلا گر، جملي جادوگر جلوي نما.
1. ٽورٽلي جڏهن مور ٿو مُنهنجو جڻ دين سان ڪئي ڏاڙيل دغا.
ڪاڪل ڪلهن ڪيا دانا نادان، ڇڏيا مرد زالن ڏسي نيڻ نفعا.

2. صفون ٻڌي جڏي پکي ويهن ٿا، پَرن جي ٿا ڪن ڇانو صفا،
ڏس مُنڊي جا معجزا منٿرا ڪڏهن جنن آ سليمان سا.
3. ڏٺم دنيا ۾ مٽ ناه دلبر، ٻول پرين جا شهد شفا،
حيران هزارين هرڻ ءِ نرگس ڪيا اک انهي جي ڳئِين دفعا.
4. قبر منجان گل لاله ڦٽندا، عاشق تصور تنهن جي رخا،
عاشق جي لاءِ منهن آ ميوو صوف ڪاڏي آ لب پستا.
5. زلف زعفران ڦاهي هرڻ لاءِ، اک عابد زاهد لاءِ ڏاڙهون ڏڦا،
سج چنڊ روشن جلوي تنهن جي، نڙي نه مکڙي ڪو گوشا.
6. رت ۾ تڙپي رقيب تُنهنجو مٿي مليندو رهي مدام،
مغز جنهن جو ڪتا کائن، ڪيڏي ڪليجو ڪل ڪوا.
7. در جو عاشق عالم سارو پر، مون وانگي ڪي ٿين نه ٿا،
قتل واجب آ عشق جو دشمن ’مسڪين‘ مفتي جي واه فتويٰ.

* * *

ڪافي

ٿل: تن مفتين نان صدقي جن فتويٰ ڏني آ،
عشق جي گلا خور جِي گردن ڇني آ.

1. تنهن دشمن دلي جو قتل واجب آ،
ڪارائڻ ڪتن کي فرض لازم آ،
سدا رت ۾ تڙپي، جنهن ڪئي دشمني آ.

2. سڙي عشق تي جنهن جو سينو سدائي،
رهي قلب تنهن جي ۾ ڪينو ڪڌائي،
اهڙو هيانءَ ڪانءَ کائن بکيون ڀُني آ.

3. آل علي جو دشمن ڏسين جنهن جاءِ تي،
جيئرو جلاءِ جلدي جهنم جي باهه تي،
دٻائيس ڌرتيءَ اندر اي آسمان انهي آ.

4. مفتيانِ عشق اي 'مسڪين' چه فتويٰ شيرين سخن،
عيب جويان وفارا لازم گردن زدن،
عاشقان روئي تو بسيار هي قُم بِاذِنيَ آ.

فاتحِ دزِ خیبر سرشت و پہلوانِ شیرگیر
شہریارِ کامگار و شہسوارِ صف شکن
چرخ دارد جامۂ نیلی ز بیدادِ حسین
زُہرہ را زَہرہ پُر از خونست از زہرِ حسن
اے فلک ہر جا کہ بینی دشمنِ آلِ علی
خصمِ آلِ مجتبیٰ را زندہ در گورش فگن
سنگِ در کاں از شعاعِ روئے ہمچو آفتاب
یا شود یاقوتِ احمر یا عقیق اندر یمن!
در چمن امشب کہ بادِ شُرطِ نوروزی وزید
بلبلِ خنیاگر در رقص شد سرو سمن
حسنِ مہر و مہ چو سنجیدم بہ میزانِ قیاس
زاں میاں ہرگز یکے نبود نظیرِ یارِ من
از سرِ تسخیر افسونہا بود بیروں بلے
مہرۂ خالِ تو دارد مارِ زلف اندر دہن
عشق در زیہا نماید عاشقِ دلدادہ را
یا غریبِ بے نوائے یا شہیدِ بے کفن
ہر سحر بر یادِ روئے چوں گلت نالند زار
عاشقِ بے خانماں و عندلیبِ بے وطن
زلفِ مشکیں رشکِ سنبل روئے رنگیں چوں بہار
لعلِ شیرینت عقیق و پُر گہر درجِ دہن

*

ٽل: اولاد علي جا دشمن، جيئرا پوريو جتي ڏسو
درگاهه دلبر جا دشمن جيئرا پورو جتي ڏسو.

1. ڪنڌ ڪلها تنهن جا ڪتا ڪائن ڪانو قلب جي مٿي پسو.
2. شيرُ بهادر فاتح شهسوار، صف ٽوڙيندڙ سيد ڏسو.
3. نيرو آسمان حُسين سبب ٿيو زهر حَسن ڪان زهره ٿيو.
4. يمن يا قوت عقيق مڙيئي، رخ سبب سج روشن هو.
5. بلبل باغ ۾ هولي سدائين، سرو سمن جا رقص ڏسو.
6. سج چنڊ پيتيم يار سان جڏهن، ڪوئي حسن ۾ مٽ نہ ٿيو.
7. دل جي ٽيڪ لاءِ حيلا گهڻا هن، زلف واسينگھ قابو ڪيو.
8. عشق عاشق کي ڪنگال ڪري ٿو بي ڪفن شهيد وڃن ٿيو.
9. گل جهڙي صورت بي گهر عاشق، بي وطن رهي هر صبح رڙيو.
10. زلف سنبل منهن گلاب 'مسڪين'، چپ لال ڏند موتي وات عقيق ڏسو.

مُردم از ہجرِ تو حقِ دوستی را یاد کن
گلّہ گلّہ زین دلِ غم دیدہ ما را شاد کن
یا بکش یا زانِ دہ یا رحم کن بر حالِ من
یا کہ ایں مرغِ دلم را از قفس آزاد کن
گشتی و خود شرمگیں گشتی ز خونِ عاشقاں
ملّے گفتیم کاے بیداد گر بیداد کن
اے فراموشی بحالِ دوستاں نبود روا
وے ز لطفت عہدہا با ما کہ بستی یاد کن
از ہوائے آں لبے چوں غنچہ رُخے چوں گلت
اے دلِ نالاں چو بلبل ہر زماں فریاد کن
روئے بنما بر دلِ لالہ ز حسرت داغ نِہ
بر کشا آں طرۂ زنجیر بر شمشاد کن
گل عذارا، پیشِ مسکیں یک دمے چوں گل بخند
سرو قدا، از غمِ ہجراں مرا آزاد کن

*

ڪافي•

ٿل: آءُ ٿي غم ۾ گذاريان الا، سڄڻ ڪا سار لهن،
او.... حق دوستي جو ياد رکن، ڙي سرتيون آءُ ٿي غم ۾....
1. رحم ڪن ڪو وو حال منهنجي تي ميان لا، يا تہ ڪٽي ڪُهن ڙي سرتيون،
دل جو پکي پئي اُڏاريان الا، سڄڻ ڪا سار لهن....
2. مون چيو تن کي وو ڪينڪي ميان لا، رت سان رانديون ڪن ڙي سرتيون،
ظلم ڪان خون وهايان الا، سڄن ڪا سار لهن....
3. روانا هي وو نينهن وارن ميان لا، واعدو وساري ويهن ڙي سرتيون،
قول ڪي ياد ڏياريان الا، سڄڻ ڪا سار لهن....
4. اي دل سهڻي وو صورت سان ميان ل،ا بلبل عشق اورن ڙي سرتيون،
ڪٽيو نيڻ نهاريان الا، سڄڻ ڪا سار لهن....
5 دم هڪڙو هن حزب الله وو 'مسڪين' تي ميان لا، نيڻ ڪٽي تہ ڏسن ڙي سرتيبون،
ديدار سان هيءَ دل ٺاريان الا، سڄڻ ڪا سار لهن....

• طرز: آءُ ويٺي ڪانگ اڏايان الامن ڪي محب اچن

کاش بودے گلِ عذارِ من بمن   مایۂ صبر و قرارِ من بمن !
آسماں! گو تا کجا شد ماہِ من   گوشۂ من انتظارِ من بمن
تا بکے سوزم بآتش دوریش   نالہ جاں سوزد شرارِ من بمن
بیش از سوزِ جنونم میدہد   ایں دلِ امیدوارِ من بمن
بعد ازیں در روزگارِ دردِ غم   کے عنانِ اختیارِ من بمن
ہمچو مجنوں ام پئے لیلیٰ دشی   دشت مجنوں کوہسارِ من بمن
می رود دامن کشاں رنجیدہ   آں بتِ چابک سوارِ من بمن
من برانم تا شود یکجا مقیم   یا الٰہی دوستدارِ من بمن
ایں ہمہ تر دامنی مارا کہ ہست   گریۂ ابرِ بہارِ من بمن
ہمچو طفلم در کنارِ مہدِ غم   ژالۂ چشمِ اشکبارِ من بمن
ہر زمانم تیرگیہا برفزد   ظلمتِ شبہائے تارِ من بمن
صبر چوں صبرست در کامم ہنوز   آفتِ جاں ہجرِ یارِ من بمن
خیز مسکیں کوششے بیجا مکن
نیست دستِ اختیارِ من بمن

*

ڪافي

تل: هَجي ها يار گڏ مون سان، ڪيان ها صبر ۽ قرار،
ٻڌاءِ آسمان ڪيڏهن ويو اهو سهڻو منهن جو منٺار.

1. سڙان مان ڪيترو تُنهنجي، جدائي ۾ جلان جاني،
درد سوز هي رڙيون، ستائيندا رهن ٿا ڏار- ٻڌاءِ.

2. نصيحت تي ڪري دل، سهه پيو سور ۽ صدمان،
ملندءِ پو پرين پنهل، جنهن لاءِ آهين اميدن وار- ٻڌاءِ
3. حياتي غمن دردن ۾ پيو گهاريان، سهڻا سائين،
ڀلا هي واڳ هٿ منهنجي رکي نٿي ڪوئي اختيار- ٻڌاءِ
4. رنج تي دامن ڇڏائي، مون وٽان پيو ٿو وڃي،
آهي هو هوشيار ڏاڍو چالاڪ ۽ چابڪ سوار- ٻڌاءِ
5. تو گهران مان تي رهڻ، محبوب سان هڪ جاءِ تي،
يا الاهي ڪرڪرم، ميل جلدي دوستدار- ٻڌاءِ
6. مجنون وانگر رڳو هلندو رهان، پٺيان ٿو ليلا جي،
اُهي ساڳيا ئي جهاڳيان پيو رڻ پٽ ۽ ڪوهسار- ٻڌاءِ
7. گريہ زاري ڪان گريبان، آلو آ مُنهنجو سدا،
ٿيون وسن اکڙيون ائين، جيئن وسي ڪڪر بهار- ٻڌاءِ
8. لڙڪ اکڙين جا ڳڙا، مون کي ڳارن ٿا مدام،
آهيان غم جي پينگهي ۾، جيئن جهولي ۾ ننڍڙو ٻار- ٻڌاءِ
9. ڪر صبر اجان دير آهي، پوري ٿيندي سڀ مراد،
يار منهنجي جي جدائي، جو ناهي ڪوئي شمار- ٻڌاءِ
10. ڪر نہ ڪوشش آه روش، اٿ 'مسڪين' ماٺ ڪر،
آ هٿ الله جي، ناهي مُنهنجو اختيار- ٻڌاءِ

کیں روا باشد شوم بیتاب از سودائے تو ہر صفت خوبی میرزد از سرت تا پائے تو
صبح دم چوں آمدی اے یار من اندر چمن سرو حیراں ایستاد از قامتِ رعنائے تو
در جہاں بس جستجو کردم و لے کیں یافتم زنگ از دل میبرد آئینۂ سیمائے تو
چوں زباں را در سخن رانی بنطق خوش گوار طوطیاں صد شرمور از لعلِ شکّر خائے تو
چشم جادوئے تو دارد کارِ سودائے خمار مست آہو در ختن از نرگس شیدائے تو
شور نے افتاد در گیتی ز حسنت اے نگار تاج و شاہی بشکند ایں حسن بے پروائے تو

من گدائے درگہت امید دارم کاشکے
جرعۂ مسکیں چشد پر ذوق از دریائے تو

*

ٽل: خوبصورت تون آهين سارو سوداء ۾ بي تاب آهيان.

1. يار جڏهن تون باغ ۾ آئين، سرو قد ۾ نہ حساب لايان.
2. ساري جهان ۾ جستجو ڪيرم، زيارت سان ڪٽ قلب لاهيان.
3. محبوب مٺڙا ٻول جو ٻولين، طوطو پيي شرم سار پانيان.
4. جادو نظر ۾ خوبُ خمار آ، مست هرڻ نرگس چاهيان.
5. حسن تنهنجي جي هاڪ آ هر هنڌ، تاج شاهي تاراج ٿاهيان.
6. درگاهہ ٿُنهنجي جو آهيان سوالي، ’مسڪين‘ ذوق جو قطرو چاهيان.

اے نگارم دوش مے بودیم ہمزانوئے تو   تیغ در سر می گرفت از کافرِ گیسوئے تو
حاش لِلّٰہ گر رسی بر من منت قربان شوم   برفشانم جاں چوں بلبل من برنگ و بوئے تو
جعدِ سنبل را پریشانی   شود در فصلِ خویش   چون بتاب آرد نسیمے تارِ ہر یک موئے تو
کامِ دل دست آرد او باشد کہ بوید گل مراد   قبلۂ حاجات یابد گو کہ بیند روئے تو
ایں مہ و مہرِ منیر از رویت آمد بر فلک   شد شگفت اندر چمن ہر گل ز رنگ و بوئے تو
از نگاہِ غمزہ ات گردوں شود پُر اضطراب   سہمگیں گردد ہژبر زرد بہ لنگِ کوئے تو
گویمت دیوان از درد و جفائے خویشتن   کاش خواہم شد یکے روزے بہم پہلوئے تو

گرچہ در ایں مرز باشم گرچہ در دامانِ حشر
صاف محرابِ دعا مسکیںؔ بود ابروئے تو

*

ٽل: جن ڪئي تنهنجي زيارت دلبر، تن جون مرادون پوريون ٿيون.

1. ڪالهه تہ سهڻا گڏ هئاسون، ور وڪڙ ٿي زلفون ٿيون.
2. قدم پري اچين قربان ٿيان مان، بلبل وانگر فدا ٿيون.
3. زلف جي تار ۾ تاب جو آيو سنبل ۾ پريشانيون پيون.
4. سج چنڊ روشن رخ تنهنجي ڪان، گل چمن ۾ خوشيون ڪيون.
5. ناز نگاهہ سان زمانو ڪنبي ويو شينهن گدڙ بہ لونبڙيون ٿيون.
6. درد جا داستان دلبر ٻڌ تون، ڏي اجازت حاضر ٿيون.
7. هن دنيا يا محشر ۾ ’مسڪين‘، دعا لاءِ محراب ابرو ٿيون.

گیتی شود خراب ز چشمِ خرابِ او — گردوں شود چو آب بہ نیمِ عتابِ او
غمزہ چو گیتی را ہمہ تسخیر مے کند — بُعدِ ہلالِ عید بہ بوسد رکابِ او
صد سال سوختم بتمنائے سیمتن — صد منتِ خداست کہ جانم کبابِ او
در رستخیز کانجا ہر کس بعرصہ تنگ — باشد بکف بگیرم دامن شتابِ او
صد ماہ را بلحظ شرمندہ مے کند — وقتیکہ مے کشاید از آں رُخ نقابِ او
مسکیں چہ تاب آرد ازیں در ثنائے یار
کیں آفتاب علے ناید بتابِ او

* * *

ٽل: قيامت ۾ هوندو حيران هر ڪو آءٌ تہ دامن دلبر جو وٺندس.
1. نظر قهر ڪئي خلق خراب، اگر اشاري آسمان وسندس.
2. اک جي اشاري ڪيو ملڪ مسخر، چنڊ رڪاب جو بوسو چمندس.
3. ساھ ڪيم قربان سؤ سال سڙيم، ڪرم ڪروڙين قادر ڪندس.
4. سج چنڊ تارا لڄي ٿيا، نقاب رخ تان جڏهن لهندس.
5. ثنا يار جي ’مسڪين‘ ڪندو ڪهڙي، سج روشن پيي تاب نہ سهندس.

اے مایۂ حیات لبِ نوش خندِ تو
کابِ حیات کم ز لبانت چو قندِ تو
چوں نقشِ پا بخاک رہت برامیدِ وصل
تا چند انتظار کشد مستمندِ تو
ناصح برِد فسانۂ افسوں دگر مخواں
تاثیر در دلم نکند وعظ و پندِ تو
گفتا طبیب بہرِ علاجِ مریضِ عشق
جاں بخش دارویست لبے ہمچو قندِ تو
تابندہ باد ہمچو مہ و مہر عارضت
پایندہ باد قامتِ سروِ بلندِ تو
تا چید دانۂ، دلِ مرغم ، اسیر شد
در پیچ و تابِ کاکلِ مشکیں کمندِ تو
از حسرتِ فراقِ تو، از رنجِ بیکسی
تا کے بآہ و نالہ بود دردمندِ تو
جاں در ہوائے عشقِ تو دادن نہ مشکل است
آساں بود بعاشقِ مشکل پسندِ تو
مسکیں رضائے یار سراسر سعادت است
برخور پسندم آنچہ بود دلپسندِ تو

ڪافي

ٿل: قيد ٿيو ڪڻو ڪڻي، دل جو پڪي دلبر وٽ،
زلفن جي وڪڙن ۾، آ ويو ونجي جهٽ پٽ.

1. مرڪ لبن جي منٺڙي، ساھ مُنهنجي آ ڏنڙي،
لب شيرين آب حيات، اهي ڪلئي ڪمتر ڪٽ.

2. وچ ملا پيچ پري، ٽوڻا ڦيڻا پڙھ نہ مٿان،
وعظ نصيحت مون کي، ڪن ٿا گهڻو اثر گهٽ.

3. ترت طبيب چيو حبيب، عشق مريض جو علاج،
چهرو بس شفا بخش، چپڙا چمي هي چرپٽ.

4. تُنهنجا رخسار چمڪيدار، سج چنڊ کان قيامت تائين،
رهي قائم قد تُنهنجو ڪڻي تون سرو صنوبر پٽ.

5. اهڙي فراق حسرت کان، رنج گهڻي ڪثرت کان،
درد وندي دل فرقت کان، ٿئي نہ ٿي ڪارڻ گهٽ.

6. ڪرڻ قربان دل ۽ جان، آ آسان مشڪل ناھ،
پسند پرين کي جي آھ، آيو عاشق ڪڻي سرڪٽ.

7. سيئي سور سهہ مٿي نور، دل پسند جي دلبر،
‘مسڪين’ مرضي محبوبن جي، سعادت آ نہ منور مٿ.

اے چون صد جلوہ کردی ہر جا تو
جانب کس نہ بینم الا تو
جزو باکل کہ مجتمع گردد
ما ہمہ قطرہ ایم دریا تو
آنچہ از ہجر مے رود برسرم
کہ دہد شرح حال من با تو
بخت و دولت ترا مبارک باد
ما ہمہ بندہ ایم آقا تو
قسم بازنی ذطیفۂ لب تست
اے دلِ مردہ را مسیحا تو
بخط و خال و زلفِ پرنیرنگ
ہیچ کس دل نبردہ الا تو
ہمہ جا رفتم و چہ خوش دیدم
بدر و کوہ دشت و صحرا تو
گر بود رند ور بود زاہد
ہمہ را خوش پناہ ماویٰ تو
بدو عالم فرو نیارم سر
حاصلِ من ز دین و دنیا تو

در دو عالم بس است مسکیںؔ را
از ہمہ خویش و دوست مولا تو

*

ٿل: مان تہ ڏسان تو ڏانهن سهڻا، هر جا جلوا ڏيکارين ٿو
جانب جلوا ڏيکارين ٿو سوين سينگار سينگارين ٿو.

i. ڪل جماعت قطرو بہ ناهيون، تون نور جا درياءِ ڏارين ٿو.
2. حال منهنجي تي جيڪي گذريو نٿو پڇين ڪيئن گهارين ٿو.
3. بخت دولت آ مبارڪ تو کي، آقا ٻانها سنڀارين ٿو.
4. قُم بِاِذنِي چئي پنهنجي چپن سان، مثل مسيحا جيارين ٿو.
5. دليون اسان جون لال لٽي وئين، نيرنگ زلف نڪارين ٿو.
6. پٽ پهاڙ ۾ صحرا بر ۾، تن ۾ تون هي اٿارين ٿو.
7. ملا هجي توڙي رند موالي، سڀ جون دليون ٺارين ٿو.
8. هر دو عالم نيڻ نہ ٺارن، دين دنيا ملن جي نهارين ٿو.
9. دوست مِٺن ۾ آن منهنجو سائين، ’مسڪين‘ ٻئي جهان اجارين ٿو.

مثلِ تو ماہِ خوباں چشمِ جہاں ندیدہ
روئے چو ماو رویت ایزد نیا فریدہ
زیر و زبر فلک شد مہ شد بداغِ حسرت
چوں تو خطِ شبلبے بر عارضت دمیدہ
من خواستم ز قرآں والشمس والضحیٰ را
بر یادِ رویت اے مہ میخوانم ایں قصیدہ
انوارِ رویت اے مہ افتاد چوں بگلشن
صد لالہ را ز حسرت در نافِ خوں طپیدہ
بازم بگو تو دلبر از فرقتِ تو تا چند
باشیم چوں سمندر در آتش آرمیدہ
خورشید و ماہتابے مثلت ندید روئے
سمعِ زماں نہ ہرگز مثلِ تو کس شنیدہ
از ناوکِ نگاہت عشاق گشتہ یکسر
مژگاں چو تیر کردہ ابرو کماں کشیدہ
اے کاتبِ دو ابرو از مدِّ بسملہ اش
بنویس نقشِ عشقم زاں شوخ بر جریدہ
از عظمتِ قدِ تو اے سروِ باغِ جنت
گردن زمانہ سرکش در پائے تو خمیدہ

اے شہسوار آئی چوں اندرونِ ہامون
مسکیں فقیر گیرد فتراکِ تو دویدہ

*

ٿل: اکين دنيا جي تو جهڙو دلبر، ڪين ڏٺو آ ڪڏهن ڪاٿي،
سهڻو چنڊ کان مٺڙو رهبر، نه خلقيو خدا نه خلقيندو ڪاٿي.

1. ته بالا ٿيو فلڪ ۾ تڏهين، چنڊ تي ٿي پيا داغ ڪاٿي.
2. والشمس والضحيٰ قرآن کوليم، شان قصيدو پڙهيم ڪاٿي.
3. رخ جي تجلي گلشن تي پئي، دل لالئه جي ٿهڪي ڪاٿي.
4. فراق تُنهنجي ۾ دلبر ڪيسين، باهه ۾ سڙنداسين ڪاٿي.
5. حسن تُنهنجو سج چنڊ نه ڏٺو آ، ڪنن نه ٻڌو زماني ڪاٿي.
6. ڪمان ابرو تير ٿيون پنبڙيون، فنا عاشق ٻه ڪنديون ڪاٿي.
7. بسم الله ڪاتب لکيون ڀروان، عشق جو نقشو لکيو ڪاٿي.
8. جهڪيل قدمن ۾ سرو صنوبر، باغ جنت ٿا مٿ ٿين ڪاٿي.
9. شهنشاهه شڪار تي اچي جڏهن، فقير ‘مسڪين’ سان ملندو ڪاٿي.

چوں تو گلے برآید از غنچۂ دریدہ
گردوں شود بحیرت با دیدۂ دریدہ

برقع چو برکشیدی عشاق را کشیدی
صبح و مسا فتادی آرام برگزیدہ

گلہے روا نباشد بجنابِ حضرتِ تو
عشاق زار و گریاں تو بس کہ آرمیدہ

ایام چند با او بُردم بہ نیک نامی
آں رام آہوئے من از من چرا رمیدہ

بودیم ہر دو باہم با عیش و مجلسِ مے
شب و روز گرد انجم اغیار میدویدہ

من در شرابِ بیغش در بزمِ دلبرانم
باشد کہ ایں خبر را اغیار ہم شنیدہ

از یک نگاہِ حشمت حیراں گشت نرگس
غزالہ را براندی چشمِ سیہ کشیدہ

تسخیر کرد آں شوخ از ہند و روم تا شام
چوں لالہ گوں برِ خود تنگِ قبا کشیدہ

بر چہرہ ارغوانش چوں نم عرق برآمد
صد قطرہ ہائے شبنم از روئے گل چکیدہ

در رستخیز گویم با آں رقیب بدکیش
بنگر تو سروِ ما را با ناز پروریدہ

عقبٰے کسے و دنیا با حور و خلد جوید
در دو جہانِ مسکیں روئے ترا گزیدہ

⁂

ٿل: جڏهن مڪڙي مان گل ظاهر ٿيو حيرت مان تارو ڪليل رهيو.

1. برقعو هٽائي ڪهي عاشق کي، پاڻ آرام سان ستل رهيو.
2. درست ناهي درگاهه تنهنجي ۾، محب جو عاشق ڪٽل رهيو.
3. خدمت ۾ ڪي ڏينهن گذاريم، راڻل مون ڪان رٺل رهيو.
4. عيش عشرت سان گڏ گهاريوسين، دشمن نجومين مُٺل رهيو.
5. خالص شراب پيو پيان پرين سان، حال ٻين جو ٻڏل رهيو.
6. هڪ نظر سان مست نرگس ٿي، چشمه سيه هرڻن هُل رهيو.
7. پوشاڪ پهري آيو لال گلابي، روم شام هند شغل رهيو.
8. ارغوني چهري پگهر جا قطرا، شبنم مٿان گل رهيو.
9. قيامت ۾ چوندس دشمن ڪميني کي، ناز پرور بي مثل رهيو.
10. دنيا حور جنت ڪو طلبي، ’مسڪين‘ کي ڪافي پنهل رهيو.

خوشا وقتے کہ آں یارِ یگانہ
بما بنشید و آید بخانہ
من و دل روزِ اول وعدہ بستیم
بجام و شاہد و چنگ و چگانہ
شدم بدنام از عشقِ پری رو
گزاں تا آں گراں خانہ بخانہ
من از رنداں سبق را یاد کردم
مخواں اے زاہدا دیگر فسانہ
ایا ملا ز ملائیتو بِستم
توئی ملا بمکتب شورِ وانہ
سجودِ من بمحرابِ دو ابروست
اگر در کعبہ میخوانم دوگانہ
بمسکیں شد عطا ایں نعمتِ عشق
ز غیب ایں مژدہ آمد غائبانہ

*

ڪافي•

ٽل: يار گهر ايندو مُنهنجي، دلدار گهر رهندو ميان،
اُهو وقت آ خوش بخت ڏاڍو يار گهر ايندو مُنهنجي.

1. دل منهنجي ۾ مان ڪيو وعدو وفا جو ازل کان،
جام ۾ آواز سان وفادار گهر ايندو مُنهنجي.
2. گهر گهٽين ۾ ڳوٺ ڳلين عشق ۾ بدنام هان،
رندن سيکاريو سبق محبتدار گهر ايندو مُنهنجي.
3. ملا وڃي مڪتب وساءِ اي ملا تون وچ پريءِ،
ٻيا قصا ڪين آءٌ سڻان سينگار گهر ايندو مُنهنجي.
4. ڪعبي جو محراب ڀانيان يار جا ابرو ٻئي،
جنهن کي ڪيان سجدو سو سرڪار گهر ايندو مُنهنجي
5. حزب الله اها آ عطا ’مسڪين‘ عشق جي نعمت نصيب،
غيب کان هيءَ خوش خبر غمٽار گهر ايندو مُنهنجي.

• طرز: يار گهر آيو منهنجي دلدار گهر آيو ميان

بنگر کہ یارِ من بچہِ عنوان برآمدہ   کز باغِ حسن سروِ خراماں برآمدہ
دشنامِ یار قند و نبات ارچہ تلخ گفت   شیرینیے ز شورِ نمکداں برآمدہ
تا ناوکِ خدنگ تو در سینہ ام نشست   آوازِ حسرت از دل پیکاں برآمدہ
آں خالِ ہندوی بزنخدانِ یار من   چوں یوسفے کہ از چہِ کنعاں برآمدہ
قد جرت العیون لفی لیلۃ الفراق   ہر قطرۂ سرشک چوں طوفاں برآمدہ
دامن گرفت آتشِ عشقِ تو آنچناں   کز پائے تا بچاک گریباں برآمدہ
از رنگِ دستِ یار عیانست بنگرید   خونِ دلم ز پنجۂ مرجاں برآمدہ
ایں شبنمِ عرق کہ سرِ غنچۂ لب است   آبِ خضر بچشمۂ حیواں برآمدہ
مے خورد و مست گشتہ بترکِ لباس گفت   دیوانہ را بہ بیں کہ چہ عریاں برآمدہ
داغِ نہاد بر دلِ پروانہ ہمچو شمع   چوں آہ و نالہ از دلِ سوزاں برآمدہ
از بادۂ شبانہ چو گردید مستِ یار   پیمانہ را شکست ز پیماں برآمدہ
مسکیں بگیر جام بر آوازِ چنگ و نے
چوں لیغفر الذنوب ز قرآں برآمدہ

*

غزل

ٽل: ڪھڙي عنوان سان مُنھنجو يار ڏس ظاهر ٿيو آهي،
حسن جي باغ مان ٽِلندو جڻ سرو ٻاهر ٿيو آهي.

1. گاريون يار جون گلقند، نباتون توڙي هن ڪڙيون،
اهڙو منڙو مزو لوڻ مان، لائق لالڻ مليو آهي.

2. جڏهن کان منهنجي سيني ۾، پري ڀالو ٻڃيو اٿئي،
دِلّ کان حسرت وچان رڙڻ ڪوڪڻ ٿيو آهي.

3. مُنهنجي محبوب جي ڪاڏي ۾ ڪارو تر جو نيشان،
ڄڻ ظاهر ڪنعان جي کوهه مان، حضرت يوسف ٿيو آهي.
4. فراق جي رات ۾ اکيون، ٿيون وهائن خوب ڳوڙها،
طوفان جان هي مُنهنجي لاءِ، قطرو هر هڪ ٿيو آهي.
5. عشق جي باهه دامن ۾، لڳي ٿُنهنجي وري اهڙي،
پيرن کان گريبان تائين، سڙي سڀ ڇار ٿيو آهي.
6. صاف هٿ رنگ يار جو ٿو پڌائي هي خبر،
دل جو رت مرجان جي، مُٺ مان ظاهر ٿيو آهي.
7. مکڙي جهڙي لبڙن تي، عرق شبنم آ پيو
جيئن خضرتي آبِ حيات، چشمو جاري ٿيو آهي.
8. مست عاشق پي نشو پوشاڪ اڇلي ٿو چوي،
هن چريي کي ڏسو ڪيئن اگهاڙو ٿيو آهي.
9. سڙيل دل مان جڏهن آهون، درد جون دانهون ٿيون نڪرن،
شمع پرواني جي دل تي، زخم ظاهر ڪيو آهي.
10. جڏهن ٿيو مست پي پيالو نشي جو يار آ منهنجو
ڇڏيئين انجام سڀ ٽوڙي، ليڪو لنگهي ويو آهي.
11. سڏي وٺ جام محبت جو مزو 'مسڪين' ساقي کان،
يغفر الذنوب گناهن کان، قول قرآن ڪيو آهي.

چوں عارضِ خوبِ تو مہ و مہر ندیدہ   نے دیدۂ کس دیدہ و نے گوش شنیدہ
درداکہ شقائق زغمت فرقۂ خوان است   ہر غنچہ شد از شوقِ رخت جام دریدہ
خونِ دل شیداز سرِ نیشترِ غم   شد رنگِ حنا بر کفِ پائے تو رسیدہ
ایں دردِ دلِ ماست کہ از آتشِ عشقت   خطے شدہ بر گردِ رُخِ ماہ کشیدہ
از رشکِ لبت لعلِ بدخشاں ہمہ خونست   وز خونِ شہیدانِ غمت لالہ دمیدہ
غوغائے جمالت چو ببازار عیاں گشت   در مصر کسے یوسفِ مصری نخریدہ
در نافۂ آہو نشدے خونِ گرہ مشک   تا بوئے ازاں طرۂ مشکیں نشمیدہ
شد پا بگِل از رشکِ تو صد سرو صنوبر   سروے چو قدِ تو بخیاباں نہ چمیدہ
رم خوردہ و بگریختہ استادہ و دیدہ   ایں آہوئے مست است عجب طرفہ رمیدہ
در مکتبِ عشقِ تو ادیبم سبق آموخت   خوبانِ جہاں خطِ غلامی تو کشیدہ
مسکیں چو مرا درس ادیبِ ازل آموخت
ثبت است ہماں حرفِ محبت بجریدہ

*

ڪافي

ٿل: خوبصورت آ محبوب، جنهن جو ناهي ڪو مثال،
اک ڏٺو نه ڪن ٻڌو سچ چنڊ کان بي مثال.
1. غمن دردن ۾ شفيق گل فراقن ۾ سدا،
شوق ۾ هر غنچو مکڙي حال کان ٿي آ بي حال.
2. خون دل عاشق جو غم ۾ ويو سڙي نشتر سان سيءَ،
ٿنهنجي قدمن ۾ آ پهتو رت ميندي جي مثال.

3. عشق جي آتش آهن، درد جا دونهان ڪڍيا،
چنڊ جي چوڌار جيڪا ليڪ آهي دل جو حال.
4. لال لب موتي بدخشان، رِيس ۾ رت سان ڀريل،
غم شهيدان رت ۾ ٿيو آ گلاب جو گل لال.
5. حاق تنهنجي حسن جي هلي، بازار ۾ خوشبو ڪُلي،
مصر ۾ يوسف سهڻو ناخريدي ڪو دلال.
6. زلف ٿُنهنجي ڪي سنگهڻ سان، ڌُن هرڻ جي مشڪ ٿيو
ورنہ ٿين ٿيون ڦينگٽيون، هرڻ جي هر هڪ مال.
7. ريس ڪان سوين صنوبر، سروَ شرمندا ٿيا،
مٿ نہ ٿُنهنجو باغ ۾، قد جو آهي ڪمال.
8. عجب ٿاهڙ آ مست هرڻ، هي طرف ڪهڙي ٿو وڃي،
ٿپ ڏيئي آ ڀڳو بيهي ٻوڙيو ڏيئي ڇال.
9. عشق جي مڪتب ۾، استاد آ سبق ڏنو
دنيا جي سهڻن آ لکيو ڇا غلامن جي مجال.
10. ازل جي استاد جيڪي، 'مسڪين' مون ڪي پاڙهيو
سبق سارو روءِ زمين تي، حرف محبت قيل قال.

ساقیِ ما باز افسوں در شراب انداخته
شیخ و شاب از جرعه اش مست و خراب انداخته
تارِ زلفِ عنبرینش را که پیچ و تاب داد
رشتهٔ تدبیرہا در پیچ و تاب انداخته
فیضِ جامِ چشمِ مستش بیں که از تاثیرِ او
مفتیانِ شہر دستار و کتاب انداخته
وه که طوفانِ سرشکِ ما نظیرِ قلزم ست
زورقِ صبرم بموج و اضطراب انداخته
قطرهٔ عرق از رخِ ساقی که در ساغر چکید
شبنم اندر کاسهٔ لعلِ گلاب انداخته
خاست مجنوں در ہوائے محملِ لیلیٰ چو گرد
رفته رفته پائے در موجِ سراب انداخته
سیم بر سیماب طبع و گردشِ چشمِ سیہ
عاشقِ شوریده را در اضطراب انداخته
حالتِ مسکینِ من بنگر بحالم کن کرم
ایں منم در خاک و خوں خود را خراب انداخته

*

ٽل: جلوي ٽُنهنجي ساڻ جناب، جوان پوڙها سڀ مست تي ويڙا.

1. زلف معطر اهڙا ڪوليائين، ڳنڍيون سڳي ۾ آيون شتاب.
2. مست نظر ۾ فيض اثر آ، مُلن مفتين ڪيا ڦِٽا ڪتاب.
3. ڳوڙها اسان جا سمنڊ درياءَ، صبر جي ٻيڙي اضطراب.
4. منهن منور ڦڙا پگهر جا، شبنم قطرا گل گلاب.
5. مجنون ليلا جي عشق سواري، هلي هلي ٿيو سڃ سيراب.
6. ڪجلا نيڻ محبوب منهنجي جا، عاشق گهوري سِرُ اسباب.
7. نظر ڪرم رحم 'مسڪين' تي، خاڪ ۾ خون ۾ پانيان ثواب.

مائیم جا بکوئی دلآرام ساختہ خوش مامنی ز محنتِ ایام ساختہ
از ہر دو ابروئے تو بر آں مصحفِ رخت دستِ قضا دو سلحہ ارقام ساختہ
گیسوئی عنبرینِ تو و چہرۂ چو ماہ بنگر چگونہ کفر باسلام ساختہ
آں پیرِ میفروش کہ عمرش دراز باد زہد و عبادتم گرد جام ساختہ
از گیسوئے خود آں بتِ صیاد بے حیا از بہرِ مرغِ دل چہ عجب دام ساختہ
من خود بخود نہ بر سر بدنامی آمدم عشقِ توام گرفتہ و بدنام ساختہ
مسکیں دلت زہر دو جہاں میرمید لیک
از مدتی بکوئی دی آرام ساختہ

*

غزل

ٿل: هرو پرو خود خوار نہ ٿيس، ڇڪي عشق ٿُنهنجي بدنام ڪيو
عشق ٿُنهنجي بدنام ڪيو، ڇڪي برهہ تنهنجي بدنام ڪيو.

1. در اوهان جي دلربا، آرام لاءِ دل کي رکيم،
سختي زماني جي ڏسي، جاءِ پناهہ هٿ ۾ ڪيم،
دست قضا ابرو بنائي، کهي مون کي قتلام ڪيو.
2. چمڪندڙ چهري مٿان، زلف مشڪندڙ مڙن،
سڀ عبادت ۽ رياضت، هڪڙي جلوي ٿا جهٽن،
انهي پير کي مولا ڏينهن ڏي، جنهن گڏ ڪفر اسلام ڪيو.
3. عشق جي ڳاري عجب ۾، دل جي پکي کي قيد ڪيم،
مدت پڇاڻان محب وٽ، آرام جي اميد ڪيم،
’مسڪين‘ ڪيو هر دوجهان کي، هو هميشہ سلام ڪيو.

پیرِ ما گفتہ کہ بس ترکِ ریا از ہمہ بہ   طالباں را روشِ صدق و صفا از ہمہ بہ
نالۂ نیم شبی دردِ دعائے سحری   بہر بخشائشِ عصیان و خطا از ہمہ بہ
واعظاں جلوہ کہ در منبر و محراب کنند   زاں میاں عاشقِ شوریدہ قفا از ہمہ بہ
نامۂ شوق مرا آنکہ بتو عرض دہد   قاصدے زود رسے بادِ صبا از ہمہ بہ
گل ریحاں، سرو قداں، لالہ عذرانِ چمن   دلستانند ولے دلبرِ ما از ہمہ بہ
روئے تو کعبہ ما باعثِ اقبالِ دعاست   کہ بمحرابِ رخت عرضِ دعا از ہمہ بہ
بسکہ خوبانِ جہاں چہرہ فروزند ولے   جلوئے روئے نکوئے تو مرا از ہمہ بہ
چہرۂ حسن اگر زہرہ جبیناں دارند   طلعتِ روئے تو اے ماہ لقا از ہمہ بہ
نکہتِ گیسوئے مشکیں بکشاید دلِ من   کیں نسیمِ سحری غنچہ کشا از ہمہ بہ
چوں نعیمِ دو جہاں را بہ نظر سنجیدم   یار شائستہ پر از ناز و ادا از ہمہ بہ
بے تو بر کعبۂ مقصود کسے رہ نبرد   بارک اللہ کہ توئی راہ نما از ہمہ بہ
دوش در مدرسۂ عشق ادیبم آموخت   یاد کردنِ سبقِ خوف و رجا از ہمہ بہ
گمرہے را کہ رہِ کعبۂ مقصود نیافت   بال چوں مرغِ دلِ قبلہ نما از ہمہ بہ

دلِ مسکیں نکند میل بہ داروئے طبیب
آرے آرے کرم و لطفِ شما از ہمہ بہ

*

مدح

ٽل: فرمايو مرشد هادي، تڪبر ڇڏ بهتر آ.
مريدن لاءِ عادت هي صفائي سچ بهتر آ.

1. گناهن جي بخشش لاءِ سحري جي دعائن ۾،
درد پيري دانهن سان آڌي رُت بهتر آ.

2. منبر محراب ۾ ملا ڪندا واعظ وڏي واڪي،
مگر رڙ مست عاشق جي ان ڪان وڌ بهتر آ.

3. منهنجو هي شوق جو پيغام، تو وٽ جلد پهچائڻ لاءِ،
قاصد جي ڪم همتي کان، باد صبا بهتر آ.
4. سرو قد گهڻا سهڻا، گلن جهڙا مٺا ماڻهو
ڳلن ڳاڙهن کان منهنجو دلبر، پيرا لک بهتر آ.
5. منهن محبوب جو ڪعبو دعائن جو وسيلو ڪيان،
رُخ انور تصور سان، دعا گهرڻ بهتر آ.
6. دنيا جا گهڻا سهڻا، رکن روشن پنهنجو چهرو
مگر ماه لقا مُنهنجو مبارڪ منهن بهتر آ.
7. اگر زهرا ۽ حسين چهرا رکي ڪو ساري دنيا ۾،
مُنهنجي محبوب جو جلوو نما سڀ کان بهتر آ.
8. زلف مشڪين جي خوشبو خوش ڪيو دل منهنجي کي،
ڪلڻ مکڙي گل جي لئہ اها هير کان بهتر آ.
9. نعمتون مولا جون مڙئي، ٻنهي جهانن جون گڏيم،
بس سهڻل ناز و ادا ۾ سڀن کان بهتر آ.
10. ڪونہ پهتو ڪعبہ تائين، ريءَ رهبر مقصود تو
الحمد لله هڪ ئي رهبر، ڪل کان بهتر آ.
11. مدرسہ عشق ۾ استاد، پڙهايو پئي سبق سهڻو
اميدن سان ٻڌڻ گهرجي، اهو تو لاءِ بهتر آ.
12. ڪعبو مقصد جو بي راهہ کي، ڪين مليو جنهن سبب،
دل جي خيالي پکي جان، قبلو ڏيکارڻ بهتر آ.
13. دل طبيبن جي دوا لاءِ ڪين ٿي ’مسڪين‘ چئي،
لطف وڪرم سائين تنهنجو سڀ کان بهتر آ.

با یار درآویخته ز اغیار رمیده
مقراضِ غمت رشتۀ امید بریده
افسوس صد افسوس کہ آں زاہدِ خودبیں
یک جرعہ از جامِ محبّت نچشیده
ایامِ بہارست و شبِ وصلِ نگارست
خوش وقت نسیمِ طرب انگیز وزیده
بنوشت خطِ بندگیت بلبلِ مسکیں
تا سبزۂ تو گردِ رُخت خط بکشیده

*

غزل

ٿل: يار سان دل آ لڳي، اغيار کان بيزار آ،
غمڙا ڇڏيا ڪينچي ڪٽي، جنهن لاءِ اميدن وار آ.
1. افسوس صدا افسوس، مغرور ان ملا مٿان،
جنهن نہ چکيو جام محبت، هڪ ڦڙو لاچار آ.
2. دل ٺاريندڙ هير هلي ٿي، وقت آ ڏاڍو سٺو
وصل جي آ راتڙي، ڏينهڙي بهار آ.
3. بلبل بڻي ٻانهي پنهل جي، ڳيت ڳائي پئي سدا،
’مسڪين‘ مُنهن محبوب جي چوطرف سينگار آ.

طلعتے چوں ماہ و پروین خویش پیدا کردہ ای
عاشقِ مسکین را بر خویشتن شیدا کردہ ای
شوخ و شنگ اے یارِ من بایک نگاو غمزہ وات
صد ہزاراں جاں فدا بر روئے زیبا کردہ ای
کاکلِ مشکینِ تو بر قامتے افراختہ
طرۂ شب رنگ را بر ماہ سیما کردہ ای
صبحدم در گلستاں چو آمدی اے یارِ من
غنچہ با دامن کشاں پیمانہ پیما کردہ ای
خواہمت پیچم بقدِ سروِ تو اے دلستاں
در دلِ مسکینِ شیدا ایں تمنّا کردہ ای

*

مدح

تل: چنڊ تارن کان سهڻي صورت پنهل ڪئي اٿئي،
مسڪين عاشق حر هزارين، جملي جماعت ڪئي اٿئي.
1. اي مٺا محبوب سائين، هڪ ڪرم جي نظر سان،
قربان جانيون پاڻ تان، لک ڪروڙين ڪئي اٿئي.
2. مشڪ معطر ڪاڪل ڪلهن تي، زلف زينت ٽا رڪن،
رات جهڙا وار ڪارا، چادر چهري تي ڪئي اٿئي.
3. باغ ۾ پيرو ڪيئه، صبح سان اي منهن جا يار،
پاڻ تي پروان سارا گل مکڙي ڪئي اٿئي.
4. دل چوي تي دوست جي دامن ۾ چنبڙي پوان،
'مسڪين' عاشق جي دل ۾ تمنا پيدا ڪئي اٿئي.

اے مہ رخِ تاباں چہ با حسنُ جمالی
گشتہ ز رخت روشن ایّام و لیالی
گشت است جہاں از رُخِ تو روشن تر از آں بس
بر اوجِ فلک، ہمچو مہِ بدر ہلالی
با طرّہِ سیہ فام چہ صیّاد زمانی
با چشم سیہ نرگسِ مشکینِ غزالی
با ناوکِ چشم آتشِ ہجرِ تو کہ، ہیہات
کز چاہِ زنخداں تو دہی آبِ زلالی
افتادہ بدرگاہِ تو مسکین و غریبم
آیا تو شہنشاہی کہ بس جاہ و جلالی

*

مدح

ٽل: اي مہ لقا سهڻا محبوب، وہ ٽُنهنجو حسن و جمال،
رات ڏينهن کي روشني ٽُنهنجي ڏيڻ جو آ ڪمال.
1. بس! دنيا ساري کي آهي، روشني رخ ٽُنهنجي مان،
ائين چمڪين چوٽي مٿي جيئن فلڪ تي چوڏهين هلال.
2. ڪهڙو نہ ماهر آن مٺا، زماني ۾ شڪار جو
نرگسي اکڙين سيہ سان، جن و انس توڙي غزال.
3. مي! هٽي اک جي اٽي، باہ جدائي جي ٻچيئي،
هڪڙو قطرو کوہ ڪاڏي مان، جي ملي ويندو ملال.
4. درگاہ ۾ دانهيان پيو مان ’مسڪين‘ و غريب،
تون تہ بس آهين شهنشاہ ۽ رکين جاہ و جلال.

توئی چو بلبلے کاندر نوا بہ ہر چمنے
توئی چو شمعِ درخشاں بہ بزم انجمنے
توئی چو کعبہ و اما بقبلۂ ابرویت
کنند سجدۂ چندیں ہزار برہمنے
توئی کہ از سرِ پُر مہر روئے تابانت
بکوہ لعل شود ہم عقیق درِ یمنی
توئی کہ با خمِ گیسو بسوئے خویش بری
فتادہ ام کہ سوئے کوہ و دشت بیوطنی
توئی کہ طرہ کشائی و عارض افروزی
سر آورد کہ بپائے تو لالہ دمنی
توئی مسیح زگفتارِ شکر ایجادت
ہزار مردہ برآید زگور با کفنی
توئی کہ جاں بدہی مردہ ہائے صد سن را
برآوری نہ زباں چونکہ نادرِ سخنی
توئی کہ باز نگہ دار زارِ مسکیں را
زگردشِ فلکِ دوں بہ پردۂ امنی

غزل

ٿل: هر چمن ۾ رهه ڳائيندو تون ئي منهنجو بلبل،
تون آهين شمع بهاران، توسان روشن آ محفل.

1. تون ئي ڪعبو تون ئي قبلو محراب ٿُنهنجا ڀروان ٻئي،
ڪن ٿا سجدو ڪيئن ڪروڙين، هي برهمڻ بلڪل.
2. تون ئي روشن ٿُنهنجو چهرو چنڊ کان وڌ چمڪندڙ
يمني موتي سرخ عقيق، ٿو ڪرين پيو منجهه جبل.
3. تون ڇڪي وٺ پاڻ وٽ، زلف جي وڪڙ سان،
بي وطن پيو هان پرين، جبل ٿو جاليان جهنگل.
4. تون ئي ڪولين زلف ٿو روشن رکين رخسار ٿو
ٿُنهنجي قدمن ۾ سدا، لاله سمن آهن پيل.
5. تون ئي آن حضرت مسيح، ٿُنهنجي مٺي گفتار آ،
ٿين زنده قبرن منجهان، مردا لکين ڪفني پهريل.
6. تون ئي سو سالن مئل ڪي، زندگي بخشين کٽي،
بس فقط سهٽي زبان کان چؤ کٽي ڪن ڪل.
7. تون ئي هڪڙي نظر ڪر، ڪرم جي ’مسڪين‘ تي،
رک پردو امن وارو گردش زماني جي ڪي جهل.

در تہِ چاہِ زنخداں قطرۂ آب انداختی
در گل و آبم شرر ہائے زتاب انداختی
در میانِ کاسۂ سر عشقِ تو جوشش آورد
چوں بدورِ ساغرم، دُردِ شراب انداختی
پردۂ کز حسنِ عالمگیر چوں برداشتی
چہرۂ حور و پری را در حجاب انداختی
صبحِ صادق از گریبانِ تو چوں کردہ طلوع
سایۂ طلعت فزا بر آفتاب انداختی
مے شود آئینہ طلعت نمائے محفلم
عکسِ رویت را چو در جامِ شراب انداختی
مضطرب ماندہ ست جوئی آبِ من از تابِ تو
عکسِ روئے خویش را چوں مہ در آب انداختی
گوشۂ تاجِ تو با خورشید کردہ ہمسری
از شکوہِ خویش تاج افراسیاب انداختی
شہسواری بر سمندِ تند چوں گشتی سوار
نو ہلالِ عید را اندر رکاب انداختی
اے سحر من دانۂ خال و کمندِ گیسویت
بلبلِ مسکین را در اضطراب انداختی

*

غزل

ٿل: پگهر ڦرو غبغب پسي، باهہ عشق جي لايو تاب،
جان جسم جيرا جليا، ڪل عضوا ٿيا ڪباب.

1. عشق تنهنجي مچ مچايو جڙ پيالي ۾ شراب.
2 گهنڊ کوليو جڏهن حسن تان هاديءِ پرين حورن ڪيو حجاب.
3. صبح صادق ٿيو ظاهر چهرو پيو عجب ۾ آفتاب.
4. عڪس اوهان جي روءِ انور جو منجهہ آئينہ ماهتاب.
5 موج مچي ٿي منهن جي درياءَ ۾، جڏهن جوڙين منجهہ جلوو آب.
6. تاج تُنهنجي جو ناهي ثاني، توڙي ٻٽي ڪو افراسياب.
7. سوار سمند تي شهسوار آهين، عيد جو چنڊ ڪري رڪاب.
8. زلف ۾ بند ڪِيئہ 'مسڪين' قابو تر جي داٽي اضطراب.

دریغ نیست دریں کارگہ بہ آسانی بری ز جان و دلم درد و غم پریشانی
مگر ز گل رخاں چندیں ہزار جانِ جہاں فدائے جانِ تو سازم کہ یوسفِ ثانی!
کنیم خانۂ خود صاف از خس و خاشاک کنیم خواہشِ آں شاہ را بمہمانی
شکایتِ غمِ ہجراں کنم بغیرِ رخِ تن! چرا کنیم بہ رے حبیب پنہانی
کجا بریم دل افگار پیشِ اہلِ طبیب بزخم تیغِ فراقت تو باز در مانی
بدامِ طرۂ سیہ فام خالِ مکر انگیز گرفت مرغِ دلم را بہ لبِ فسوں خوانی
شوی بہ نیم نظر ہمدمِ پری پیکر
آیا تو مسکیں بگذری گر بہ نادانی

*

غزل

ٽل: ڏکيو ناهي اوهان جي لاءِ، توهان کي آه آساني،
ڪريو آزاد دل ۾ ساهہ، درد غم سڀ پريشاني.
1. ڪريان جند جان سڀ قربان گهوريان گهوٽ ٿئي جهان
دنيا ساري نہ مٽ ٽُنهنجي، تون آهين يار يوسف ثاني.
2. وهم وسوڙا ساڙي سينو صاف ڪيو تو لئہ،
آءُ تو گهران اي شاهہ، ڪر مقبول مهماني.
3. جدائي جو اوريان احوال، پرينءَ سان درد سڀ ساري،
لڪايان ڇو حبيبن کان، مُنهنجو آ لال لاثاني.
4. ڪريان ڪهڙو حقيقت حال، طبيبن ساڻ تنهن دل جو
قتيل دردن فراقن جو، تون آن دارو درماني.
5. هٽي منتر هزارين زور، زلفن جا ڪيئہ قابو
پکي وانگر ڦاسائي پوءِ، ٻڌين ڪوڪان قصہ خواني.
6. پري پيڪر سهڻو سرور، ڪري گذر ڪڏهن پل ۾،
مليو ‘مسڪين’ جڻ هردم، گلابي گل گلستاني.

راه زن برد دلم سوئے بیاباں مددے   شاهِ خوباں مددے لشکرِ ترکاں مددے
سالها شد که بفریادِ منم چوں فرهاد   لبِ شیریں مددے خسروِ خوباں مددے
چوں سکندر برهِ ظلمتِ دهرم تباه   آبِ حیواں مددے خضرِ سخنداں مددے
در تهِ چاهِ زنخدانش غریق افتادم   جمع اخواں مددے یوسفِ کنعاں مددے
زورقِ خویش زدم بس که به دریائے محیط   بادِ طوفاں مددے موجۂ عماں مددے
کے برم قافلۂ راهِ ازیں ظلمتِ شب   شمسِ رخشاں مددے چشمِ حیواں مددے
پابرهنیم رواں در رهِ آں کعبۂ دهر   دشتِ مجنوں مددے خارِ مغیلاں مددے
آهِ ایں نالۂ وزاری بشرر سوخت مرا   لاله سوزاں مددے بلبلِ نالاں مددے
سالها شد که فتادیم ازاں راهِ صواب   ساربانا مددے صاحبِ ساماں مددے
بخمِ گیسوئے یکتائے تو مقید شدم   زلفِ سنبل مددے سروِ غزلاں مددے
تخمِ عشق بکارم به درِ رهگذرش!   آبِ خضرم مددے ابرِ بهاراں مددے
دانه و دام چوں مرغے که مرا کرد به بند   خالِ مشکیں مددے زلفِ پریشاں مددے
دانۂ دل شده گم از که مددے یابم
مورِ مسکیں مددے مرغِ سلیماں مددے

*

ڪافي

ٽل: دل ڏاڙيل ڦري، ڀڄي ويو بر ڏي اديون،
شهنشاه کي خالي ڪو خبر ڏي.
1. فريادون فرهاد جيان ڪيون پيو روز رڙان،
هي پيغام پهچائي ڪو لشڪر ڏي اديون.
2. ذوالقرنين زماني برباد ڪيو،
آيو آب حيات خضر ڏي اديون.

3. عشق جي غلبي آهيان، غرق كوه اندر،
مدد يوسف جيان ٿي مصر ڏي اديون.
4. پيير اگهاڙا راه ۾ خار ۽ خطرا گهٽا،
وڃڻ ڪعبته الله جي سفر ڏي اديون.
5. آهون دانهون ڪري هي سِرُ ساڙي ڇڏيم،
ويئي واٽ هٿان مشڪ تر ڏي اديون.
6. زلف سنبل سَرَوُ قَدَ قيد ڪيو
عشق جو ميوو ملڻ مقدر ڏي اديون.
7. بلبل جت ڏنار بوند بهار سهٽا،
ٻوندي ٻيڙي درياءَ، ڪا واهر ڏي اديون.
8. دل جو داٽو 'مسڪين' منهنجو گم ٿي ويو
مدد مرغ ڪِو ڪا ڪمتر ڏي اديون.
9. اُڪاريان اونده مان ڪيئن حر حزب الله،
ڪيئي سال ويا ته گذر ٿي اديون.

روزہا شد کہ نیامد ز تو اے جان خبرے   از برِ عشقِ تو اے یار ندیدم اثرے
قاصدے ہیچ نیامد نرسانید پیام   از رہِ ہجرِ تو کردیم چو اے مہ گذرے
بسکہ در عشقِ تو ہستیم گرفتار ہنوز   غیر رویت نہ فتادہ است بدیگر نظرے
شمعِ روئے تو مرا شعلہ زدہ چوں در دل   کہ بجز روئے تو ہرگز نہ پسندم دگرے
کردہ ام چند بخوبانِ جہاں چشمِ نظر   لیک جز روئے تو دیدم ہمہ را بس بترے
سابانا مددے ساز کہ لنگ اشترِ من   از رہِ وادئ پُرخوف نماید گزرے
چشمِ مسکیں کہ بدیدہ است ضیائے رخِ تو
عالمے ہیچ ندیدہ است ز شمس و قمرے

*

ڪافي

ٿل: ڏينهن گذري ويا گهڻا، تو ڏهن نہ آئي ڪا خبر،
يار عشق ۾ ٿنهنجي، آهن ڪرامت جا اثر.

1. نہ پهتو پيغام ڪو نہ آيو قاصد ڪڏهن،
ڪڏهن سهڻا ڪو ڪندو ڪر، هن وچڙيل کان گذر.
2. بس فقط قاتل آهيان، عشق تنهنجي ۾ مٺا،
ڪين ڪنهن جو منهن وڻي ٿو نا ڪنيم ڪنهن ڏي نظر.
3. دل ۾ تون ئي وسين ٿو منهن آ روشن ٿُنهنجو
پسند مون کي منهن تنهنجو آ سهڻو گُلَ کان ڪثر.
4. محبوب دنيا جا ڏٺم، گُلئي ڪو جها لڳا،
بس مُنهنجو هادي حسن ۾ سڀ کان آ بهتر.
5. مُنهنجو آهي اٺ منڊو جت ڪا مدد ڪريو
خوف واري واٽ مان، سولو ٿئي سارو سفر.
6. رخ انور ۾ روشني، ’مسڪين‘ اکين سان ڏٺي،
ساـ ساري عالم ۾ ناهي، توڙي آ شمس و قمر.

نہالِ عمر را دہ آب از مے ز دستِ ساقیِ فرخندہ پے
بنوش از ساقیٔ خور چہرۂ مے کہ عمرت مے رود بر باد بے مۓ
جوانی مے رود بے ساغرِ عیش بہار آمد بسر شد موسمِ دیۓ
گرت مجلس بہ عیش و شاہدے نیست بر ایں عمرت بود صد حیف ہے ہے
بہار و مے نمیدارد تماشا بغیر از بانگ و چنگ و نغمہ و نے
نمیدارد تماشا عمرِ نو گل خزانِ مرگ میدارد چو دیۓ
بدہ ساقی شرابِ دیر سالہ
بدورِ ساغرِ مسکیں پیاپے

*

ٿل: حيف ٿي هن حياتي تي، يار کان ڌار گذارين ٿو
يار کان ڌار گذارين ٿو ورق وصال وسارين ٿو.

1. زندگي گل جي مثال آهي ساقي محبت نہ خالي آهہ ڇو زندگي اجائي گهارين ٿو.
2. سچ جهڙي سهڻي ساقي کان پي پيالو پي باقي کان ڇو خالي جواني گذارين ٿو.
3. خزان پوري ٿي بهار آيو ساز آواز مان مزو نہ آيو کهڙي لطف سان لنو لڳائين ٿو.
4. اصل عطا ٿيو عشق محبت، سولي سهڻي سڪ صحبت، 'مسڪين' پرت پرائي پلرين ٿو.

چنیں رسید بگوشم ندائے نغمہ و نے
طلب کنید ز ساقی شراب پے در پے
کنید مجلسے با شاہد و شراب و کباب
بہار مے رود و موسمے شود چوں دے
ز دستِ ساقیِ مہرو شرابِ ناب بخواہ
کہ عمرِ تو برود بے نگار و ساغرِ مے
بہ بیں بعارضِ ساقی ز جوششِ مے ناب
چہ ساں بہار دمیدہ ز قطرہ شبنمِ خوے

*

ٿل: نغمي نڙ کان ندا اچي ٿي، ساقي شراب تہ ڏي ئي ڏي

1. شراب ڪباب جي محفل محبوب سان بهار تو وڃي خزان اچي ئي اچي
2. محبت شراب جي طلب ساقي کان، طلب سوا عمر وڃي ئي وڃي.
3. ساقي جاڳل جوش شراب کان، شبنم قطرا ڪڍي ئي ڪڍي،

جاناں اگر بگویدم آزار کیستی
گویم تو یار و مونس و غمخوار کیستی

از سحرِ نرگسِ تو کہ حیراں فتادہ ایم
از ما مپرس چوں تو گرفتارِ کیستی

دیدم چو زلفِ یار شکن در شکن چو مار
گفتم تو ما در پئے آزارِ کیستی

نہ گوئیم حورِ عین نہ خوانیم ماہتاب
گوئیم نہ آدمی تو بگو یار کیستی

عمرے گذشت غوطہ درایں خطرے زنم
مسکین طالبت تو طلبگار کیستی

*

غزل

ٽل: پڇن پاڻ پنهل ڇو بيمار آهين،
ڪندس عرض ڪنهن جو تون غمخوار آهين.

1. ٿنهنجي نرگسي اکين آ بيمار ڪيو
اهڙي جادو جهڙي آ حيران ڪيو
پوءِ ڇو تو پڇين، ڪيئن گرفتار آهين.

2. ور وڪڙ واسينگ جان وار ڏسي،
يار جا هار سهڻا سينگار ڏسي،
ڇيم ڏنگڻ ڪنهن جي انتظار آهين.

3. مٿ نہ محب ٿنهنجي ڪا حور چوان،
آدم زاد تہ چنڊ مهتاب مور چوان،
پرين پاڻ ٻڌاءِ پُراسرار آهين.

4. عمر گذري وئي انهن پورن ۾
’مسڪين‘ طالب ٿنهنجو آهي سورن ۾
ٿيانءِ صدقي سجڻ تون ڪنهن جو طلبگار آهين.

دوش دیدم دلستانے را بہ تختِ سروری
کعبۂ ہر دو جہاں بودہ بہ بختِ عسکری
دیدمش چوں من بخاک افتادہ ام شورش کناں
رشکِ مے ورزید زو شمس الضحائے احمری
دیدہ ام صد شعلۂ از روئے انور ضو فشاں
شعلۂ انوارِ او بالا ز قصرِ اخضری
صد جہاں باید بجالش میکنم قربان من
رنگ و بویش بود از جانِ علیِ حیدری
صد ہزاراں بلبلاں مسکینؔ مدحت می کند
زانکہ تو گل رستۂ از گلبنِ پیغمبری

*

مدح

ٽل: تخت شهنشاهي تي پير پاڳارو آهي،
ڪعبو چوان قبلو چوان پير پاڳارو آهي.
1. جان نظر پئي نور تي رڙ ڪري ڪري پيس،
ريس ڏيندڙ سج ڪي، پير پاڳارو آهي.
2. نور جون لاٽون سوين، رخ مان روشن ٿين،
عرش کي روشن ڪندو پير پاڳارو آهي.
3. قربان ڪيان جانب مٿان، سو جهان جي هجن،
رنگ بو حضرت علي، پير پاڳارو آهي.
4. تعريف تنهن جي ڪن ڪروڙين، بلبلا 'مسڪين' هي،
چو تہ پٽ پيغمبري، پير پاڳارو آهي.

جہاں دگرگوں گردد چو رخ کہ بنمائی فلک شود درخِ میمونِ ماہِ سیمائی!
جہاں معطر گردد ببوئے عنبرسا تو چونکہ غنچۂ بیک راز خویش بکشائی
روانم از تنے خواہد برند دشوار است کہ کاش کے تو با غیار بادہ پیمائی
ندید چشمِ نجومت بجائے پاک بجا چرا شدہ است ترا یار رقیبِ آنجائی
اگر رقیب بقتلم رسید نیک بود بہ بیں چہ ظاہر گردد ز چرخِ مینائی
بعشقِ تو شدہ ام من کہ والہ و حیراں برائے آنکہ شود در جہاں نہ رسوائی
دوائے مسکیں کہ مردہ است سوختہ جگر
دو بوسہ اش بدہ از رنگِ روح افزائی

*

غزل

تل: روءِ زمين روشن ٿئي، زيارت ڪرائين جي متا،
آسمان ۾ چانڊي جان چمڪي، چنڊ تارا تين چٽا.
1. راز ظاهر هڪ ڪرين، منهن مان منهنجا سڄڻ،
سارو جهان خوشبوءِ ۾ مهڪي، ڄڻ آهن عنبر ڪتا.
2. ساهه منهنجو جسم کان، ڪن جدا مشڪل آ،
پر آهي افسوس توسان، پيالي پائي دشمن ڏٺا.
3. پاڪ جاءِ ۾ پير تنهنجو اکيون نٿيون سگهن ڏسي،
ڇا ٿيو آهي تو کي، رقيب جي آهي رتا.
4. جي دشمن کهڻ لاءِ، آهه پهتو ٿيو چڱو
پر ڏسون قدرت کي آهي، اين ٿي منظور ڇا؟.
5. عشق تُنهنجي ۾ پيلا، حيران هان پريشان ڇو
هِت هُتي خواري ڪنيم، سا به آ تُنهنجي هتا.
6. هن سڙيل ۾ هن مئل، ’مسڪين‘ جي آهي دوا،
روح افزا ٻه بوسا، سي به تازا تو لبا.

چراغم بود گر چراغم تو باشی
فراغم بود گر فراغم تو باشی
بلا غم بود گر بلا غم رسائی
چو مرہم برایں قرحہ داغم تو باشی
چو قمری و بلبل بزاری بنالم
چو سرو و سمن گر بباغم تو باشی
فشانم من ایں جاں بپائے تو ساقی
چو گل گوں مئے در ایاغم تو باشی
نہ پرد نہ لرزد نہ دیگر گریزد
چو شہباز بر فرقِ زاغم تو باشی
سرم در ہوائے شرابِ آتشیں است
چو مئے خالص اندر دماغم تو باشی

*

غزل

ٿل: نور ٿئين منهنجي نيڻن جو تان لکين خوشيون ڪيان
جي ٿئين عافيت منهنجي، غمن کان آزاد ٿيان.

1. جي نہ ڏين تون سور صدمان، تان تہ مان سرهو رهان،
جي بڻين مرهم مرض جي، پيو خدا کان ڇا گهران.
2. باغ منهنجي جو سرو ۽ سمن جي تون هجين،
ٻوليان بلبل بڻجي، قمري واري ڪوڪ ڪيان.
3. مئي جي پيالي ۾ پلا، تون جو ساقي ٿي پوين،
ساهہ سِر سارو سڄڻ، قربان قدمن تان ڪيان.
4. سينڊ مُنهنجي جو سندور تون هجين منهنجا متا،
غم سيئي دل جا ڇڏي، باز مان شهباز ٿيان.
5. دل ۾ تون ئي وسين ٿو دماغ تي سواري ٽُنهنجي،
خيال ۾ خالص طهورا، پلپل پيو تو پيان.

نگارا باد در تیغ ابرو برم چون تافتی رفتی
مرا مجروح کردی و نه مرهم داشتی رفتی
ز درد و غصهٔ ہجراں از و دیجور مہجوری
فسردی سوختی جانم بآتش بافتی رفتی
بہر سوئے دلم مے کرد قصہ ہر پری روئے
دلِ مرغِ مریضِ من بدام انداختی رفتی
بصد جور و جفائے دلبرانہ بیگناہ مارا
دلم در خاکدانِ غم چہ کردی داختی رفتی

✶

غزل

ٽل: زخم ڏئي مرهم نہ ڪيئي، ڇو هليو وئين مون ڇڏي،
محبوب ابرو سان قتل ڪيئي ڇو هليو وئين مون ڇڏي
1. درد غم هجر و جدائي ۾ جلي جان ٿي،
باهہ بدن ۾ لائيئي، ڪوه هليو وئين مون ڇڏي
2. هر حسين چهري مٿان، مون فدا ٿيندو رهيس،
دام ۾ دل جو قابو ڪيئي، پڪي هليو وئين مون ڇڏي
3. بي گنهہ جور و جفا، سوين ستم دلبر تنهنجا،
غمن سان گڏ ڍير تي، اڇلي هليو وئين مون ڇڏي

زبد بیں دیدۂ من بر رخ نقاب انداختی رفتی
نقاب ابر سیہ چوں بر آفتاب انداختی رفتی
دلم شد مضطرب از تابش روئے تو اے مہرو
چو عکس روئے خود در جوئے ناب انداختی رفتی
ز آتش ناک روئے خویش و از تاب عرق ساقی
شفق در کاسۂ چرخ از شراب انداختی رفتی
فلک را بامۂ خورشید از بالائے فرق او حبش
بتاب تیغ در خاک جناب انداختی رفتی

✶

غزل

ٿل: بدنظر منهنجي کان منٽا، منهن لڪايون ٿو ويچين،
سچ کي ڪاري ڪکر جو پردو ڏکايون ٿو ويچين.
1. ديدار تنهنجي سان منٺا، دل تڙپائي رکيم،
نور پنهنجي جو تجلو تاب رکايون ٿو ويچين.
2. رخ انور جي تجلي، سان ڪري بيهوش وئين،
پاڪ پيالو شراب ڳاڙهو پاڻ پياريون ٿو ويچين.
3. سچ چنڊ آسمان تارا، تاب پنهنجي کان پرين،
خاڪ ۾ جناب عالي، سڀ ملايون ٿو ويچين.

نازنینم بنوازد بہ نگاہے گاہے
نظرِ لطف کند بر منے گاہے گاہے
از فرارِ نفسِ نالۂ دلسوز ہنوز !
بر ہدف چرخے زنم ناوکِ آہے گاہے
اینچہ رسم است تغافل کہ نہ کرد مارا
تیغ ابروئے تو بسمل بکنلے گاہے
چشمِ خورشیدِ فلک ہیچ ندیدہ است ہنوز
بجمال و بجلالِ کہ تو شاہے گاہے
بگیرہ بست دو زلفِ تو مرا سر تا پا
کہ نہ طلبید ز من ہیچ گواہے گاہے
چون فلک بر منے ناوک زحد انگیزد
جز تو مسکین نکند ہیچ پناہے گاہے

*

ڪافي

تل: ڪنهن ڪنهن مهل مِهر ڪري، ناز پريا نهارن ٿا،
ناز پريا نهارن ٿا، نظر سان نيڻ ٺارن ٿا.
1. عشق جي آه ٻاري باهه چڻنگ مان شعلا شاهي،
دل ۾ دکن ٿا دونهان پنهل کي بي پرواهي،
ڏمر، ڏک، ڏاڍ، ساڙيندڙ زماني کي تہ ساڙن ٿا.
2. بسم الله بي گناهه ابرو تيغ تي ڪهي،
شاهي جلال حسن جمال صورت سجڻ کي ٿي سُهي،
الله عطا ان کي ڪيا، عرش بہ ڳيت ڳائن ٿا.
3. زلف جا بند ڪمند پيا قابو ٻڌي تن آ ڪيو
ڪين پڇن ٿا شاهد ظلم کو مون سان آ ٿيو
سر ۾ پيرڙا پڪڙي، بي گناهه مارن ٿا.
4. حزب الله حد ناهي حسن مُنهنجي حضرت جي،
فلڪ ساري خلق تڏهن مون کان ڪئي نفرت بي،
فقط پناهہ پنهل تون آن، مڙئي 'مسڪين' مارن ٿا.

زرشکِ لعلِ لبت لاله در چمن شاکی
بدل نهاد ز غم داغهائے غمناکی
صبا ز نکهتِ گل در چمن بفصلِ بهار
قسم بپاکیِ تو میخورد بصد پاکی
ز چشمِ مستِ تو نرگس که جام صهبا داشت
بکام ریخت مرا بادهٔ فرحناکی
هزار شعبده و شیوهٔ فسوں خوانی
ز چشم سحر تو آموخت است اسطاکی
چه فتنها است دراں چشمِ مست کافر کیش
که غارتِ دل و دیں می کند به بیباکی
شهیدِ تیرِ نگاهِ تو زنده ایست مدام
مبارکست ترا شیوه هائے سفاکی
بخاک پائے تو گر بوسهٔ شرف یابم
بخاک پائے تو قربان کنم تنِ خاکی
بزمِ شاهسواراں عرصهٔ هیجا
بچابکی همه گو بردهٔ بچالاکی
بدورِ حسنِ تو هر ذرهٔ ز مهرِ رخت
چو آفتاب رسیده بسیرِ افلاکی
مده ز دست مے و چنگ عود اے مسکیں
بهارِ عمر بود رندی و هوسناکی!

*

ٿل: تير نگاهہ ٿنهنجي، شهيد سدا زنده رهندا،
شهيد سدا زنده رهندا، خاڪ پيرن جي پيا چمندا.

1. باغ جا گل ريس ڪندا، لال لبن تنهنجن سان انهي غم سبب سدا، دل ڏکويل رهندا.
2. قسم کائي هير سدا، سو سو پيرا هردم، مند بهار جي ۾ گل تر و تازا رهندا.
3 مستاکين تنهنجن مون کي فرحت آهي بخشي نرگسي نيڻ دلبر جا، شراب عطا ڪندا رهندا.
4. محبوبن جي نظر ڪرم، دل جا در کوليا هن جادو نظر جانب جا، حال هزار هوندا رهندا.
5 دل ۽ دين تي دائم، ديد دلبر جي آهي مست اکين تي آخر، ڪيش ڪافر ڪندا رهندا.
6 چمڻ خاڪ پيرن جي شرف لهڻ شال خدا، پيرن جي خاڪ تان قربان سر ۽ ساهہ ڪندا رهندا.
7. چست چالاڪ شهسوار سدا سهڻل منهنجو آ، جنگجو جي جوانن کان گوءِ کٽندا رهندا.
8. رخ انور نوراني روشن آ سج ۽ چنڊ کان انهي نور جا جلوا، فلڪ تي ڦهلبا رهندا.
9 عشق حيات آ 'مسڪين' رندن ساڻ رهبو ساز آواز چڱ نہ هتان واجٽ وڄندا رهندا.

من نمے دانم کہ ایامِ جوانی تا بکے
ایں ہمہ ناز و ادائے کامرانی تا بکے

قصۂ اسکندر و دارا سراسر یاد کن
ایں اساسِ میری و دستورِ خانی تا بکے

شیوۂ مکر و فریب آخر ز جایت میبرد
چاپلوسی و دغا چابک زبانی تا بکے

ہر کسے از ملکِ ہستی شد رواں سوئے عدم
پندِ من در گوش کن آخر بمانی تا بکے

میزبانِ چرخ دارد کاسۂ آشِ اجل
اندریں مہماں سرا چوں میہمانی تا بکے

یاد کن بادِ خزانی را در ایامِ بہار
در چمن چوں سرو نازانی چمانی تا بکے

بادۂ عیش و طرب در ساغرِ ایام نیست
ایکہ در اندیشہائے ایں و آنی تا بکے

اے حریفِ تند خو ہوشیار در شطرنجِ دہر
ہمچو فرزیں کجروی خود عنانی تا بکے

ژاژ خائی بیحیائی کج ادائی تا بچند
شکوہ رانی ہجو خوانی بد زبانی تا بکے

پندِ مشفق رنجِ دشمن محبِ دوراں یاد کن
سخت نادانی نصیحت راندانی تا بکے

در طریقِ فقر افسانہ فسوں درکار نیست
ہیچ می دانی کہ ایں افسانہ خوانی تا بکے۔

چوں ہما بر فرقِ شاہانِ جہاں پرواز کن
بستۂ دامِ ریا مسکیں بمانی تا بکے

*

ٿل: خبر ناهي هن جواني جا ڏهاڙا ڪيترا،
ڪامرانيون ۽ ادائون، ناز نخرا ڪيترا.

1. دارا سڪندر جا سڀ، داستان ڪٺي ياد ڪر،
قصا اميرن ۽ خانن، جا پڙهبا ڪيترا.

2. مڪر ۽ فريب آخر، تُنهنجي عادت تي ويندي،
چاپلوسي ۽ دغا، لباڙ وارا ڪيترا.

3. هر ڪوئي هستي ڇڏي، ٿيندو روانو عدم ڏي،
پڌ نصيحت منهنجي ڪن ڏئي، رهندين پلڪڙا ڪيترا.

4. موت آ مهمان تنهنجو هٿ ۾ جهليو پيالو اٿس،
مهمانين جو ميزبان، مهمانسراءِ ها ڪيترا.
5. ياد ڪر باد خزان ڪي، بهار واري مند ۾،
سَرَو صنوبر باغ ۾، سدّا رهندا ڪيترا.
6. عيش عشرت شوق شرابن جا، نه هوندا ڏينهڙا،
هِنِ هُن جي فڪر ۾، تو ڦسايا ڪيترا.
7. اي حريف سخت عادت، ڌرتيءَ تي چالاڪ آن،
تو کان اڳ خود غرض ۽ عنان گذريا ڪيترا.
8. بي حيائي ڊاڙ بڪ بڪ، ڏينهن ٿورا ٿي ٿئي،
شڪوه شڪايت بدزباني گلا ڪندا ويا ڪيترا.
9. رنج دشمن، دعا مرشد، زهر زمانو ياد ڪر،
بي سمجهه نادان آهين، ڪيئن سمجهن ڪيترا.
10. هن فقيري جي طريقي ۾ نه ڪم ايندا قصا،
سمجهه تي ٿوري ٻلا، گهڙيندين قصه ڪيترا.
11. بادشاهن جي مٿان، هما وانگي پرواز ڪر،
’مسڪين‘ رياءَ جي ڦندي ۾ ٻڌل ٻڌاسي ڪيترا.

اے سروِ نازِ خوبی بخرام خوش خرامی
قرباں کنم بپایت جان و جہاں تمامی
باللہ چو روئے خوبت چشمی ندیدہ ہرگز
درآسمانِ خوبی دیگر مہِ تمامی
روئے تو مہرِ خاور زلفِ تو رشکِ عنبر
خطِ تو سبزۂ تر حسنِ تو لا کلامی
اے شاہِ بندہ پرور طوقت کمند یکسر
مہر و مہت چو چاکر گردوں چو یک غلامی
در فصلِ لالہ و گل میگفت دوش بلبل
در گوش گل عذاراں برساں صبا پیامی
تا گریہ ام فزوں شد ہر اشک لالہ گوں شد
تا رفتہ رفتہ خوں شد در عشقِ لالہ فامی
آں بہ کہ در ہوائش در خاک و خوں نشینم
بدنام مے تواں شد در عشقِ نیک نامی
بنواز مطرباں را خوش خوش بہ نغمۂ چنگے
مسکیں غزل طرازد بر طرزِ نظمِ جامیؒ

*

غزل

ٽل: سر وَ ناز سهڻا، ٽُنهنجي ٽور ٽلڻ تان صدقي،
قربان ڪيان دنيا ساري، سر ساهه ڀي تو تان صدقي.

1. حسن ۾ چنڊ نہ مٽ ٿُنهنجو نڪي پيدا ٿيو ڪوئي،
قسم الله جو سهڻا، تنهنجي خوبين مٿان صدقي.
2. منهن روشن تنهنجو مٺڙا، زلف سرها عنبر کان،
حسن ٿُنهنجو لاجواب آ، ليڪ سائي تان صدقي.
3. بنده پرور شهنشاه، طوق ۾ قابو ڪيئي،
سج چنڊ چاڪر تنهنجا، خادم زمانو ڪيان صدقي.
4. گلن جي موسم ۾ بلبل، ٿي چيو ڪلهہ رات هيئن،
باد صبا محبوب جي ڪن، پهچاءِ پيغام ٿيان صدقي.
5. هر ڳوڙهو اکڙين ٿي ڳاڙيو رت جو روئي روئي،
محبوب جي عشق ۾ هوريلن هنجون هلڻ تلن صلقي
6. رت ۾ ڀريل ڀَل هجان، خاڪ ۾ لٽ پٽ توڙي،
نيڪ مان بدنام ٿيان، اهڙي عشق پاڪ تان صدقي.
7. ٿي نوازش راڳين تي، ساز ۽ سرورد جي،
’مسڪين‘ جي چيا طرز جامي، تن غزلن تان صدقي.

از دفترِ محبت یاد آمدم کلامی! — با عاشقاں ندارد مہرِ بتاں دوامی
تا چند مے کشاں را در انتظار داری — دریاب تشنگاں را ساقی بیکدو جامی
در سینہ الفتِ من رازِ نہفتہ من — از گریہ برملا شد در پیشِ خاص و عامی
عمرے گذشت تاہم پیکے نیامد از تو — نے اشارتے نے رمزے نے سلامے نے پیامی
رندانِ بینوا را مستانِ جاں فدا را — نے کارگر نصیحت نے فکرِ ننگ و نامی
ہمہ شب بشوقِ وصلت دل مے طپد تا سحرگہ — با آہ و نالہ دارد پیوستہ صبح و شامی

یارا بہ انتظارت دل و دیدہ ہر دو خوں شد
جانا تلطفے کن مسکیں رسد بکامی

*

ڪافي

محبت جي دفترن ۾ هڪ ڳالهہ ياد آئي،
محبوب جي محبت عاشق سان ناهہ ڪائي.

1. پياسو هان پيارا ڏاڍو ساقي پياريو ڪوثر،
ڪجھ ڪا ڪريو عنايت تابش تشنگ لائي.
2. پراڻو آ پيار مُنهنجو ظاهر نہ راز ڪنهن تي ڪو
ڏاڍيان رڙين روئڻ ۾ هر خاص عام وائي.
3. عمر گذر تي ساري پرين مڪو نہ پيغام،
ڪلام نہ سلام رمزون اکڙين ۾ بي وفائي.
4. قربان جان ساري عاشق جي آ اوهان تان،
گهرجي نٿي نصيحت عزت ناموس پائي.
5. دل ۾ اڪيون اوهان جي ديدار لاءِ رڙن ٿيون،
شب روز رت ٿيون هارن صبح کان شام تائين.
6. مٺڙا ڪيو مهرباني ’مسڪين‘ سان ملڻ جي،
اي دوست پوري شل ٿي هئي جا مراد سائي.

بیا جانا مگیر از من جدائی   مکن با آشنایاں بیوفائی
بیا بارے فراقت ا گوشہ بگزیں   کہ تا از جور تو یابم رہائی
زچشم تا گذشتی چیت و چالاک   نمیدانم کجا رفتی کجائی
بنازم رقصم از فرطِ محبّت   چو با ناز و ادا از در. درائی
خریدم زندہ از رندِ خرابات   دریدم جامہائے پارسائی
زخود رفتم زدم بر سنگِ سودا   شکستم شیشہائے خودنمائی
گدایانِ ترا شاہاں گدایند   بدرگاہت بہ از شاہی گدائی
نمے گیری بمن الفت پذیری   چرا از مہر دلدارے بر آئی
میانِ دیدہ و دل جاں گرفتی!   تو بیجا نیستی الحق بجائی
بعاشق مے نباشد کار دیگر   رقیبانرا بغیر از ژاژ خائی
شکستہ بند بندِ استخوان را   بہ پیوند و شکستِ مومیائی
بتا بر خود گواہ و خوں ببیں چیست   بخونِ عاشقاں پنجہ حنائی
بیارانِ قدیمِ عاشقِ کار   کجا باشد روا ایں بیوفائی
نباشد خود پسندی کارِ نیکو   نکویانرا نزیبد خودستائی
متاعِ دین و دل بردی بغارت   مکن زیں بیش دیگر دلربائی
کشائی گرد و زلفِ عنبریں را   گرہ از رشتۂ کارم کشائی
برخ چوں مہ بگیسو رشکِ سنبل   بقد سرورُلاں گل گوں قبائی

بیا بنگر بحالِ زارِ مسکیںؔ
نمے زیبد ترا بے اعتنائی

*

غزل

ٽل: هلي آءُ جاني ڪر نہ جدائي،
نہ ڪر واقفن سان ايڏي بي وفائي.

1. اڙي او جدائي، ڪڏهن تہ ڪر پاسو
ظلم تُنهنجي کان جيئن، ملي ڪا رهائي.

2. چست چالاڪي سان، اکين کان لنگهي وئين،
نہ ڄاڻان ڪاڏي وئين، خبر نہ ڪائي.

3. غلبي محبت کان، رقص ڪندس پيو
ناز نخري سان جي تو واڳ ورائي.

4. گبري خريد ڪيم، مي خانہ مان رند کان،
لٽا سڀ ليڙون ڪيم، ڇڏي پارسائي.

5. تُنهنجي سوداءَ ۾ بي اختيار ٿي،
پرزا ٿيم پٽر تي، ڇڏيم خود نمائي.

6. گداگر تُنهنجي جا، بادشاهہ سوالي،
بادشاهي تُنهنجي ۾ بهتر آ گدائي.

7. محبت الفت مون سان، ڇو نہ ڪرين ٿو
ڇا کان اٿي ڪنهن، مهر ڇڏائي.

8. دل اکين ۾ جاءِ جوڙي ٿي،
تون ئي تہ حق آن، حق الاهي.

9. عاشقن سان ناهي، ڪم ڪو ٻيو
دشمن جي بڪواس، بري بي حيائي.

10. محبت جي ماريل، ڀڳل هڏن کي،
سوليشن سنڌن کي، مل موميائي.

11. شاهد تہ پاڻ آهين، قتل ڪرڻ جو
وتين عاشقن جو ٿو رت، هٿ تي لائي.
12. دوست پنهنجن پراڻن، ان عاشقن سان،
ڪٿي ٿي جڳائي، اهڙي بيوفائي.
13. ڀلارن کي ڀانءِ ناهي، اهڙي خود پسندي،
سونهين نٿي سهڻن کي، ايڏي وڏائي.
14. دنيا دين سارو دل لٽي وئين،
هاڻي نہ ڪر تون، اهڙي دل ربائي.
15. عنبر سان مهڪيل، زلف جي ڪولين،
خوشبو سان مون لاءِ ٿي پئي سولائي.
16. گيسو سنبل منهن، چنڊ کي ريس ڏيارن،
قد سروَ جهڙو گل پهراڻ، پائي.
17. محبوب ڏس حال، هيڻان ’مسڪين‘ جا،
اڄ ناهي زيب تو کي، اهڙي بي اعتنائي.

قصیدہ جدیدہ

شکایتِ ستمِ روزگار نتواں کرد
حکایتے ز جفائے نگار نتواں کرد
زمانہ دسترسِ ما ز یار کوتہ کرد
ز دستِ کوتہ ما گیر و دار نتواں کرد
اگر زمانہ بدست آیدم سزاش دہم
ز ہیچ روئے بدشمن مدار نتواں کرد
درازدستیِ کردن بزلفِ یار کہ او
بجز عنایتِ پروردگار نتواں کرد
شکستہ عہدِ بتانند ہم زمانہ حسود
بجاپلوسیِ شان اعتبار نتواں کرد
ز خال و خطِ بتاں دم زدن گنہ است بے ادبی
دلِ شکستہ بدایں بیقرار نتواں کرد
بتاں کہ سخت دل اند و زمانہ سفلہ دواں
بمہرِ شان دلِ امیدوار نتواں کرد
فلک ز روئے زمیں آسیائی محنت کرد
گرہ کشائی کہ چوں دانہ وار نتواں کرد
بیک کرشمۂ جاناں دلم برمید ز دست
دلے رمیدہ بدست اختیار نتواں کرد
متاعِ دین و دلم یار گرچہ داد بباد
پئے شکستہ دلی شکوۂ یار نتواں کرد
دمے بکنج نشینم کہ در ادب کوشم
بہرزہ گردی کہ جاں اچو خوا نتواں کرد
بنوکِ خامہ اگر صد رسالہ در یابم
ہنوز قصۂ غم شرح وار نتواں کرد
حکایتِ غمِ ہجراں نمے تواں کردن
کہ رازِ دل بجز غمگسار نتواں کرد
زمانہ ہست آیامی چہ یار کام روا
بدیں صفت بجہانی قرار نتواں کرد
برائے اہلِ ریا شرحِ عشق فاش مگو
کہ شرحِ عشقِ بتاں آشکار نتواں کرد

گر از حیات بود ساعتے بمطلب کوش
گذشتہ عمر بافسوں دوبار نتواں کرد

★

ٿل: ظالم زمانو چوڻ نہ گهرجي، ميار معشوق کي ڪهڙي ڏيون،
هٿ ننڍڙو آ پرين نہ پڪڙي، ڏوهہ زماني تي ڪهڙو ڏيون.

1. نرمي دشمن سان درست نہ آهي، تنهن کي سزا تڪڙي ڏيون.
2. ٿي رب جي عنايت مِلان محبن، ميار يار کي ڪهڙي ڏيون.
3. محبوب دنيا جا ٿيا بي وفا، مٺن ٻولن تي پٽ ڪهڙي ڪيون.
4. ٽٽل دلين کي ٽوڙڻ ناهہ چڱو تعريف سهڻل جي ڪهڙي ڪيون.
5. سهڻن ڪيو آ بدنام زمانو اميد تن ۾ ڪهڙي ڪيون.
6. زمين آسمان جي چڪي چڱي آ، پيتل داٽا دانهن ڪهڙي ڪيون.
7. گهور سان گهائي دل ڦري ويو بي اختيار حال ڪنهن کي ڏيون.
8. دين دنيا جو سرمايو لٽي ويو دل جي دانهن ڪنهن کي ڏيون.
9. ڪنڌ ۾ ادب سان ڪا گهڙي ويهان، رلڻ پنڻ سان خوار تہ نہ ٿيون.
10. قلم سان رسالا سوين پيا لکجن، غم جو داستان پورو ڪيئن ڪيون
11. غم هجر دک درد کهاٽيون، دل جو راز غمخوار کي ڏيون.
12. حياتي ٿورا ڏينهن مراد مشڪل آ، قرار جهلن ۾ ڪهڙو ڪيون.
13. رياڪارن سان عشق نہ ڪوليو عشق محبن جي ڪل نہ ڪنهن ڏيون
14. حياتي ۾ 'مسڪين' ڪوشش ڪندو رهہ ملي محب يا دم در تي ڏيون

مُخَمَّس

(تضمین بر غزل حافظؒ)

نے شوم در پیرہن آں یار دامن گیرِ ما
عشقِ او مے بگسلد از پائے من زنجیرِ ما
گوئیت یک حرفِ کُن آمد دمِ تحریرِ ما
دوش از مسجد سوئے میخانہ آمد پیرِ ما
چیست یارانِ طریقت بعد ازیں تدبیرِ ما

بر گلِ خوش رنگ مدح خواں چوں بلبل شوم
حاضری اندر حضورش با حضورِ دل شوم
در میانِ خاکِ راہش با تن و جاں گِل شوم
در خراباتِ مغاں ما نیز ہم منزل شوم
کایں چنیں رفتہ است در عہدِ ازل تقدیرِ ما

جانِ من در حلقۂ زنجیرِ زلفش چوں خوش است
طائرِ جانم بقیدِ دانۂ خالش چوں خوش است
اطلسِ شاہی نمے خواہیم کہ دلقش چوں خوش است
عقل گر داند کہ دل در بندِ زلفش چوں خوش است
عاقلاں دیوانہ گردند از پئے زنجیرِ ما

در کنار آرد مرا آغوش در گیرد شبے
با منِ آشفتہ کارِ وصل گر گیرد شبے
خستۂ عاشق پریشاں را ببر گیرد شبے
آہ آتشباز و سوزِ نالۂ شبگیرِ ما

اے دلا بہ مے شود روزے ز کارت غم مخور
دستگیری مے شود روزے شمارت غم مخور
آخرش از زخم مے سازد اشارت غم مخور
اے دلا روزے بدست آید نگارت غم مخور
شاد باش اے دل کہ او خود میکند تدبیرِ ما

بر درِ جاناں شوم ہمچوں غزل خواناں مقیم
یا درِ گلشن شوم چوں بلبلِ نالاں مقیم
یا بدرگاہش شوم آیا چو دربانان مقیم
بر درِ میخانہ خواہم گشت چوں جاناں مقیم
چوں خراباتی شدہ یارِ طریقت پیرِ ما

مخمس پهريون

1. يار جو دامن پڪڙيو آ، عشق جنهن جي جڪڙيو آ،
عرض انهيءَ کي هڪڙو آ، آيو مسجد کان ميخانہ تڪڙو آ،
ڪو طريقو يا تدبير ڏسيو.

2. بلبل وانگر گل تي ڀوليان، حضور دل سان حاضر ٿيان،
جسم جان قربان خاڪ تان ڪريان، در پيرِ مغان جي حاضري ڀريان،
ازل تقدير ۾ لکي ڇڏيو.

3. زلف زنجير ۾ من ڦاٿل ڀلو آ، ساهہ جو پکي دام ۾ ٻڌل ڀلو آ،
ڪيم خاب ناهي گودڙي ڦاٿل ڀلو آ، عقل دل زلف ۾ ڦاٿل ڀلو آ،
غافل چريو وڃي زنجير پيو.

4. هڪ ڀيرو ڀاڪر ۾ ڀورل وٺي، پريشان حال کي وصال وٺي،
قتيل عاشق کي منجهہ بغل وٺي، دل ساڙيندڙ سهڻو بہ دل ٿو رکي،
اندر جي آهُن آ اثر ڪيو.

5. اي دل ڪڏهن تہ ڪم ٿيندو دک درد سڀ دور غم ٿيندو
خود دلبر بہ تہ نرم ٿيندو فڪر نہ ڪر ڪرم ٿيندو
شڪر آ خود يار سوچيو.

6. در تي سدائين گيت پيو ڳايان، باغ ۾ بلبل جان شور مچايان،
دربان ٿي درگاهہ تي بيهان، دوستن سان ميخانو ملهايان،
رهان مقيم طريقي پير پيو.

مخمّس دیگر

میانِ مجلسِ شاہنشہانہ　　بر آمد مطربے با نغمۂ نے
بصد ناز و ادائے دلبرانہ　　سر آمد عمرِ من در جستجوئے
زساقیِ فلک باصد نشانہ　　بریں ہمت نمی خواہم برم پے
سحر گاہاں کہ مخمورِ شبانہ　　نہادم عقل را رہ توشہ از مے
گرفتم بادہ باچنگ و چغانہ　　بملکِ عافیت گردم روانہ

شدم سرخوش بکوئے یار دلشاد　　تمنائے رُخِ جاناں بریدم
ہمہ دادم تمنائے چو برباد　　چو ایں ہمہ تیرگیہا بخت دیدم
بکوئے یار آمد مدعیٰ یاد　　ہمہ رخت از نکوہائی کشیدم
نگارے میفروشم عشوہ داد　　زساقیِ کمان ابرو شنیدم
کہ ایمن گشتم از مکرِ زمانہ　　کہ لے تیرِ ملامت را نشانہ

چساں از بندِ زخمِ غم برآیم　　برد ایں کلیہ دل را نظر دار
بچندیں دست حسرت را بخایم　　نہ با ملکِ جہانی شور و شر دار
زمنتہائے جامِ جم رہایم　　اگرچہ باشی ایدل سیم و زر دار
بدہ کشتیِ مے تا خوش برآیم　　نہ بندی زاں میاں طوقِ کمردار
ازیں دریائے ناپیدا کرانہ　　اگر خود را بہ بینی درمیانہ

برو زاہد بدیں کارِ دگر نہ !
ازیں طبعِ بلندی شور و شر نہ
دو چشمِ خیرہ را در سیم و زر نہ
برو ایں دام بر مرغِ دگر نہ
کہ عنقا را بلند است آشیانہ

عجب وقت است در میخانہ مے نوش
شوم ہم صحبتِ جانانہ مے نوش
بدستِ ہمتِ مردانہ مے نوش
مرا خالی ست از بیگانہ مے نوش
کہ جزِ تو نیست اے یارے یگانہ

ہمیدارم بسرِ عالم گواہی
نمیدارد بباطن کس گواہی
بدایں ہمت زخلقِ پر تباہی
کہ بندد طرف وصل از حسنِ شاہی
کہ با خود عشقِ بازد جاودانہ

سر درِ خلوت و ساقی ہمہ اوست
دل و جاں دیدہ آفاقی ہمہ اوست
نمے ماند کسے باقی ہمہ اوست
ندیم و مطرب و ساقی ہمہ اوست
خیالِ آب و گل در رہ بہانہ

دلِ مسکین شیدائیست حافظؒ
مرا استاد پیدائیست حافظؒ
کسے داند کجا جائیست حافظؒ
وجودِ ما معمائیست حافظؒ
کہ تحقیقش فسونست و فسانہ

مخمس ديگر

1. شاهنشاهہ جي مجلس ۾ سَوَ ناز ادائون سهڻل ۾
ساقي آسمان کان صد نشانن ۾ سحر گاهي خمار شرابن ۾
ساز ۽ چنگ وڄايو آ.

2. گهٽي يار جي پهچي خوش ٿيس، سڀ اميدون ايندي پنيس،
ناز ادائون کلندي مليس، مرڪ مسڪراهٽ وڪرو ٿيس،
زماني مڪر کان بچايو آ.

3. قيد زخمن جي کان ڪيئن ڇٽان، بس حسرت ۾ ٿو هٿ مهٽيان،
جام جسم ۾ ٿو جهمٽان، پيڙي شراب سين درياءَ پٽڪان،
سمنڊ ڪنارو وسايو آ.

4. راڳ جي رڙ ۾ نغمو ٻڏبو عمر ساري ڳولا ڪبو
منجهہ محبت شراب مڏبو عقل بنا منزل نہ رسبو
ملڪ عافيت ڏانهن سعيو آ.

5. بخت نہ ايڏو مون کو ڀانيو جو گهٽ ڪيم زيارت جو سعيو
ٻَڌي سامان آ ڪلهي لايو ساقي ابرو ڪمان ملايو
ملامت نشان بنايو آ.

6. هاڻي دل تي ڪڙي نظر ڪر، شور شرابو نہ ور ڪر،
سون چاندي جو ڪو نہ فڪر ڪر، نہ پٽي ٻڌڻ جو خيال ڪمر ڪر،
وڇڙو پاڻ کي رهايو آ.

7. ملا پيچ هي ڪم تو ڪان نہ ٿيندو ڇڏ شرارت همت وارو تہ ايندو
حريص اکين کي ڪجھ بہ نہ ملندو انهي ڦاهي ۾ پکي نہ پوندو
عنقا آکيرو مٿي ٺاهيو آ.

8. عجب گهڙي آ ميخانہ ۾ پيءُ، ٿي هم صحبت يارن سان پيءُ،
هٿ همت مرداني سان پيءُ، دل بي گانن کان خالي ٿيءُ،
تو ئي هڪ يار يگانو آ.

9. ڪوڙي شاهدي ڪير نہ ڏيندو ظاهر ٿي پيي زور سوچيندو
خواري خلق کان پاڻ بچائيندو اکين کي پيي حسن ڏيکاريندو
عشق حياءَ تي هلايو آ.

10. سرور ساھہ جو سڀ ڪجھ ساقي، دل ۽ جان سان ڏٺم آفاقي،
اهو ئي حق آ ناهي باقي، سڀ بهانا يار آ ياقي،
مٿي پاڻي خيالي بهانو آ.

11. ’مسڪين‘ جي دل حافظ لاءِ شيدا، استاد منهنجي لاءِ حافظ پيدا،
ڪو نہ ٿو ڄاڻي حافظ ڪيجا، اسان حافظ هون وجود هڪدا،
حقيقت تائين رب رسايو آ.

مخمس سوم

بہر ہر کس بپے درد دوا میداری
اے مسیحا تو چرا قہر بما میداری
دیں چہا کردی و امید چہا میداری
ایں چہ مہجوریِ عشاق روا میداری
بندگان راز برِ خویش جدا میداری

دخترِ رز کہ دگر لالہ رخش میپوشند
مفتی و قاضی کہ در پردہ رخش میکوشند
با منِ خستۂ عشاق چرا میجوشند
ساغرِ مے کہ حریفانِ دگر مینوشند
ما تحمل بکنیم ار تو روا میداری

از پے جرعہ بمیخانہ شدم حتی الباب
ساقیا ساغرِ زریں بدہ با بادۂ ناب
در خرابات جنوں کردہ ام ایں خانہ خراب
تشنۂ بانیم را ہمچو زلال دریاب
بامیدے کہ دریں رہ بخدا میداری

جد تو گشت بیک خطِ مکرر محروم
تو چہ گر شدۂ از درِ داور محروم
بت پرستی شدہ گشتہ آزر محروم
تو بتقصیر خود افتادی ازیں در محروم
از کرے نالیِ فریاد چرا میداری

نہ مرا ہست با غیار دل و جاں لیکن
کہ مرا ہست از و زخم نمایاں لیکن
نہ بریدیم نظر از رخِ جاناں لیکن
دل ربودی و بحل کردمت ایں جاں لیکن
بہ ازیں دار نگاہش کہ مرا میداری

باید ایں عاشقِ مسکیں کہ بخلوت طلبند
ایں ہمہ خلوتیاں پایۂ عظمت طلبند
حوریاں رقصِ کناں بادہ بعشرت طلبند
حافظ ابنائے شہاں پایہ بخدمت طلبند
کار نا کردہ چہ امید عطا میداری

مخمس سوم

1. هر ڪنهن درد جي دوا تو وٽ آ، مون لاءِ مسيحا ڇو قهر تو وٽ آ،
ڇا ڪيئہ کهڙي اميد تو وٽ آ، مهجور عاشق کي اهڙي پَٽ آ،
پري بغل کان اهڙي جٽ.

2. ڍڪ شراب لاءِ ورتم درِ ساقي شراب جو پيالو ڀر
مستيءَ ۾ ڪيم ويران گهر، صاف ٽڏو ڏي آ اجايل ٽر
اميد رکين ٿو کهڙي خدا وٽ.

3. غير کان ناهن زخم رسيا، دل ۽ جان اٿم تو کي بخشيا،
منهن نہ موڙيو آهيون ڪسيا، هڙ تو حوالي سڀ ٿي کسيا،
نهار چڱو ٿي کول گهونگهٽ.

4. شراب لڪائي سڀ پيا رکندا، مفتي قاضي لکي پيا پيئندا،
عشاق اسان جا جوش ۾ رهندا، پيئڻ وارا ٻين تي ڪاوڙ ڪندا،
صبر ر ِا آ ڪريان برداشت.

5. ٿورو ڏوراپو ڏاڍي آدم تي، در پري ناهي خدا جي خادم تي،
بت پرست آزر آهہ ماتم تي، ڪر نہ ڪوتاهي ڳالهہ خاتم تي،
پوءِ کهڙي آهي ڳالهہ ڳاهٽ.

6. خلوت ۾ گهرائين 'مسڪين' عاشق، سمورا خلوتي طالب عظمت،
شراب طلبن ٿا حورون ملڪ، حافظ حاڪمن جا صحبتي خدمت،
تو ڪجهہ نہ ڪيو اميد عطا گهٽ.

مخمّسِ چہارم

بایک کرشمہ دردِ دلم را دوا کنند
جانِ من از شکنجۂ غم خود رہا کنند
از بسکہ با نگاہِ دو عالم فنا کنند
آنانکہ خاک را بنظر کیمیا کنند
آیا بود کہ گوشۂ چشم نما کنند

صدفیست استخوانہ کہ گوہرے کشد
کانے نباشد آنکہ زجاں زرے کشد
شمشیر در غلاف کہ جوہرے کشد
معشوق چوں نقاب ز رخ در نمے کشد
ہر کس حکایتے بہ تصور چرا کنند

برخیزم از حریمِ حریفانِ مدعی!
یارب امان دہ ز رفیقانِ مدعی!
باشم بدرد ز جمعِ رقیبانِ مدعی!
دردم نہفتہ بہ ز طبیبانِ مدعی!
باشد کہ از خزانۂ غیبم دوا کنند

دورِ فلک ہنوز بسے نامساعدیست
بر عاشقاں چو جور و ستم رسمِ شاہدیست
بر طاعتے مناز چہ زاہد چہ عابدیست
چوں حسنِ عاقبت نہ برندی و زاہدیست
آں بہ کہ کار خود بعنایت رہا کنند

فردا بروزِ حشر چو بر آید آفتاب
از طاعتِ ریائی چہ آخر دہیم جواب
[illegible] یا المناصبُ ھٰذِہٖ الحِسَاب
مے خور کہ صد گناہ ز اغیار در صواب
بہتر ز طاعتے کہ بروئے ریا کنند

غیر از رخِ نگار سخن زیرِ لب مدار
جاں را میاں شکنجۂ غم روز و شب مدار
جاں را ہمیشہ غیرِ ادائے ادب مدار
گر سگ ازیں حدیث بنالد عجب مدار
صاحبدلاں حکایتِ خوشدل ادا کنند

روزے کہ آں خدائے ہمہ آفرید عشق
از جملہ عاشقاں دل و جاں را خرید عشق
ہم پردۂ حجاب درید و برید عشق
بے معرفت مباش کہ در من مزید عشق
اہلِ نظر معاملہ با آشنا کنند

یعقوب وار بستہ بہر سوئے یوسفم
آشفتہ چوں زلیخا کہ بہ روئے یوسفم
ہمچوں صبا صفائی بہ کوئے یوسفم
پیراہنے کہ آید ازو بوئے یوسفم
ترسم برادرانِ غیورش قبا کنند

در گنبدِ فلک بنگر تا چہ مے شود
شطرنج باد نیست کہ ہر مہرہ می رود
صوتِ نصیحتم چوں نہ بر سمعِ کس رسد
حالا درونِ پردہ بسے فتنہ مے رود
تا آں زماں کہ پردہ برافتد چہا کنند

بر خوانِ نعمتے تو ہزار اند میہماں
ہر کس بہ بہرِ خویش شدہ تازہ خوش دہاں
چوں نوبتِ من آمد شد خصمِ آسماں
پنہاں ز خاسداں بخورم خواں کہ شہاں
غیرے نہاں بسے ز برائے خدا کنند

ہر کس گداخت جاں بہ غمِ سیم و زر و لور
کاندر روز و شب بہ سیہ نامۂ غرور
یا رب مرا اماں دہ ازیں قومِ ناشعور
بگذار [illegible] در زمرۂ حضور
اوقات خود ز بہرِ تو صرفِ دعا کنند

مسکیں مدام خلعتے در بر نمے شود
تاج و نگیں میسرے بازر نمے شود
آبِ خضر نصیب سکندر نمے شود
حافظ مدام وصل میسر نمے شود
شاہاں کم التفات بحالِ گدا کنند

مخمس چهارم

1. دل جي درد جي دوا جو ڪرشمون آ، جان من غم ۾ قاسائڻ جو اشڪنجو آ،
هڪ نظر سان ٻو عالم فنا ڪرڻ سهنجو آ، نظر سان مٽي سون ڪرڻ ڪم ڪن دلبر جو آ،
خدا ڪري هڪ نظر عنايت اسان تي ڪن.

2. حريفن حاسدن کان اٿڻ ڀلو آ، يا رب مد عي رفيقن کي ڇڏڻ ڀلو آ،
رقيب جي رفاقت کان بچڻ ڀلو آ، تڪبري طبيب کان ترسڻ ڀلو آ،
شل غيب کان علاج اسان جو ڪن.

3. موتي سوا سپ هڏو آ، سون نہ نڪري زمين ڪڏو آ،
ترار آبدار ناهي ٻڌل سڳو آ، معشوق نقاب نہ لاهي سمجهہ جڏو آ،
ڳالهہ هر ڪائي پنهنجي ڇو ڪن.

4. آسماني گردش گول مول آهي، عاشق تي ظلم جو چؤٻول آهي،
ملا جي عبادت رياء رول آهي، پڇاڙي ملا جو ڇا ماحول آهي،
شال مهرباني عنايت اچي خود ڪن.

5. سج سوا نيزي حشر ۾ هوندو عبادت رياء جو ڪهڙو جواب ڏيندو
رب عذاب جي سختي کان بچائيندو شرابي گنگهار ڀلو ملان کان ٽيندو
ريائي ملا حسرت اسان تي ڪن.

6. ’مسڪين‘ مدامي انعام نہ ملندو زرسان حڪومت تاج نہ ملندو
آبِ حيات خضر کي سڪندر سڪندو حافظ وصال سدا ناهي رهندو
بادشاهہ پينو جي حال رحم ڪن.

بحرِ طویل

دوشب دیدم بتِ رعنا از سرِ ہجر چرا سوختہ
بکفش جام زصہبا اندوختہ افروختہ
بگفت اے عاشقِ شیدا جانِ من حائل
گوچہ داری تو تمنا بیچارۂ آوارہ
اے لالہ عذارا
گفتم اے شکرِ خدارا شاہِ شاہان توئی
قیصرِ خاقان توئی
شمس درخشاں توئی
بوسۂ دہ زلبِ خویشش نورِ نمایاں توئی
بدیں عاشقِ دل ریشش اے صاحب مہ لقارا
زا یزد تو بیندیشش گوہرِ عمان توئی
از سرِ زلف مزن نیشش لعلِ درکاں توئی
تو ایں بے سرو پارا آخرِ تاباں توئی !
مظہرِ جاناں توئی
عاشقِ زارِ توام اے مہ وشِ مارا
بندۂ گنہ گار توام بسر گنج دو رخسار !
شیفتۂ دیدار توام نشاندی دو سیہ مار
غمزۂ بسیار توام گہے خفتہ و گہے بیدار
اے بتِ زیبارا بکوشی کہ نیازار
زیں نیشِ دل افگار
تو مسکیں گدا را

بحر طويل

1. خوبصورت محبوب خواب ۾ مليو هٿ ۾ شاهي شراب جهليو
چيائين چريا عاشق اليو تمنا پنهنجي اسان سان سليو
چيم اهو شڪر خدا آ.

2. چپ چمڻ پنهنجا ڏي مون کي، دل ڦٽيل هن عاشق کي،
ڊڄ خدا کان ڊاهه نه مون کي، زلف واسينگ ڏنگن نه مون کي،
هي هيڻوءِ لاچار فدا آ.

3. عاشق ٻانهون تُنهنجو آهيان، غلام گنهگار تُنهنجو آهيان،
ديدار لاءِ ماندو تو لاءِ آهيان، غمگين گهڻو تو لئه آهيان،
تنهنجي خوبصورتي سدا آ.

4. جدائي ۾ ڇو ساڙيو اٿئي، هيڻي کان ڇو منهن لاڙيو اٿئي،
هن ٻڄڻي کي گهاڙيو اٿئي، ساڙ ڪهڙو پاڙيو اٿئي،
تنهنج گل لاله ادا آ.

5. شاهن جو شاهه به تون آن، قيصر جو خاقان به تون آن،
روشن سج درخشان به تون آن، نُورُعليٰ نوربه تون آن،
تون مه لقا صاحب مدا آ.

6. عمان جو موتي به تون آن، لالن جي ڪاڻ به تون آن،
چمڪندڙ چهرو به تون آن، مظهر برحق جان به تون آن،
تون منهنجو چنڊ جدا آ.

7. تنهنجي مٿي ۽ رخسار جڻ ويٺا هن نانگ نروار
ڪڏهن ستل ڪڏهن هوشيار ڏار وجهن ٿا دل ۾ ڏار
نه ڏنگن تُنهنجو ‘مسڪين’ گدا آ.

قطعات

دہقانہا کہ جائے بزرگاں گرفتہ اند
بلبل ز باغ رفت کہ زاغاں گرفتہ اند
مسکیں دمِ نوشتنِ ایں قصہ را بیافت
ایں گردشِ زگردشِ گردوں گرفتہ اند

میشود قمرے خجل از روئے رخشانِ شما
مطلعِ خورشید از لعل بدخشانِ شما
نیست دارویے دگر پس چشم نابینائے را
مے شود کحل البصر از خاکِ ایوانِ شما

.بمنقاری عجب خوش رنگ برگے داشت آں بلبل
دراں صد نالہ و فریاد و زاری داشت با غلغل
بدو گفتم کہ اے بلبل چہ فریادست بیشش گو
بگفتا من پریشاں زار بہرِ جلوۂ آں گل

ہمائے اگر سایہ مے افگند
گہے شاہ گہے گدا مے کند
ہمایم اگر سایہ مے افگند
جہاں را بیک سایہ پایہ دہد

مشاط دور شو کہ ببینم بہ روئے دوست
صد سال میگذشت مرا آرزوئے اوست
ساقی بیا بمنتِ جاں بخش کن مرا
جرعہ مرا بدہ کہ بلانیم اوستادست

اگر پائے اندر رکاب آوری
سرِ مدعا کامیاب آوری
سرِ التجا را ز تسلیم خم
بدرگا و عالی جناب آوری

قطعات

1. جاءِ بزرگن جي ڇتن ورتي،
بلبل جي جاءِ ڪانون ورتي،
’مسڪين‘ لکندي قصو معلوم ڪيو
گردش زمانو تقدير قدرتي.

2. تنهنجي روشن چهري اڳيان سج شرمندو
ڏند موتي تنهنجا سج اڀرندو
نابين اکين کي فائدو نہ رسندو
خاڪ اڱڻ جي ڪحل البصر رهندو.

3. عجب خوش رنگ پن بلبل ڇهنب ۾،
سوين آهون دانهون رنڀ ۾،
پڇيم بلبل کان فرياد ڪهڙي سبب ۾،
چيائين پريشان ڪيو گل جلوي عجب ۾.

4. هما جو پاڇو ڪري بادشاهہ
اهو پاڇو ڪري گدا شاهہ
پر منهنجي هما جا پاڇا،
جهان کي عظمت جا ڏيکاري تماشا.

5. منهن ڏسان محبوب جو پري ٿيءُ ڦڻي،
سوين سال گذريا آرزو ۾ ٽڪو هان ڳڻي،
اڄ ساقي جان بخش تہ سڪ جو ساهہ ڪڻي،
هڪ ڍڪ شراب ڏي دل دوست سڃاڻي.

6. رکين پير رڪاب ۾ تہ اُچو ٿئي سِرُ،
بارگاهہ پهچائين حضور جي التجا آہ آسُرُ.

مفردات

زلف است دام و خال سیہ دانہ اندرش
طائر دلم فتاد بہر زخمہ اندرش

تراب خاکِ درت بہ بود ز سُرمۂ طور
کہ کور چشمِ زمانہ زاو شود بینا

شکلِ یارم چو زہرہ مے بیند
زہرہ را زہرہ آب مے گردد

پیش نُطقِ زبانِ شیرینش
طوطے طوقِ بندگی دارد

ز قطراتِ بہارش میخورد آبِ صدفِ دریا
چرا مانع شود دریائے شورش از گہر بستن

چاک خاہم کرد پیراہن ز شوقِ سیم تن
گر بدوزد ورنہ دوزد بندۂ سیمیں تنم

دوش آمدم بگوشِ من آوازِ چنگ و عود
گفتہ بخور ز بادہ و لیکن نہاں بخور

دلِ عاشق چہ خوش آید تکلّم از لبِ دلبر
سرابِ تشنۂ صد سالہا سیراب میگردد

از ہلال آمد بروں تصویر ابروئے حبیب
لیک ایں یکجائے باشد او تغیر مے شود

اندر سخا بیامد آں پیر مئے فروشے
دریا بجوش آمد مسکیں بنوش نوشے

بیا بمیکدۂ بانشیں و بادہ بنوش
ہر آنچہ آید از آں دستِ یار نوشا نوش

کسے گر کند قصدِ آزارِ ما
خداوند عالم نگہدارِ ما

قضا قضا نہ شود گر ہزار چارہ کنی
اگر تو فال زنی ور تو استخارہ کنی

★

مفردات

1. زلف جي ڦاهي تر دام جو داڻو
پکي دل جو ڦاٿو ڪين اڏاڻو.

2. خاڪ دلبر جي دروازي جي، طور جي سرمي کان بهتر،
انڌا زماني جا پائڻ اکين ۾، ترت ٿي پوي تازي نظر.

3. زهره تاري وانگي آ منهنجي يار جي صورت،
پِتو زهره بہ پاڻي ٿي پيو ڏسي محب جي مورت.

4. مٺي زبان جو هڪڙو ٻول،
طوطي ڪيو غلامي جو قول.

5. مند بهار برسات سان سپ سمنڊ موتي ٿي،
سمنڊ جي ڇا مجال جو موتي جي رڪاوٽ ٿي.

6. سهڻن جي شوق ۾ ڪپڙا، چيري ڦاڙي ڦٽا ڪندس،
دلبر سهڻو ڳنڍي نہ ڳنڍيو آءٌ سندس نوڪر رهندس.

7. چنگ جو آواز آيو ڪن ۾ رات،
پيو چوي پيءُ شراب ڪر نہ بات.

8. خوش ٿي دل عاشق جي لب دلبر جا ٻولن،
رڃ ۾ جڻ پاڻي ملي ويو سو سال جي اڃايلن.

9. چنڊ جي تاريخ پهرين جڻ آهي ابرو حبيب،
چنڊ ۾ آ ڦير ايندو هڪ جهڙو آه عجيب.

10. سخاوت جوش ۾ آهي، پير مي فروش جي،
پيندو رهہ 'مسڪين' هاڻي، هي ورهاست هوش جي.

11. اڄ اسان جي ويهہ محفل ۾ پيءُ محبت جو شراب،
يار هٿان جيڪي ملي، سو پيئڻ ۾ آ ثواب.

12. اگر ڏکائڻ جو ارادو ڪو ڪري،
رب عالم پي نگهباني ٿو ڪري

13. قضا نہ گسي ڪڏهين، توڙي حيلا ڪرين هزار،
ڦاران وجهين استخارا ڪرين ريءَ ولين مزار.

*

ڪافي

ٽل: عشق جي واٽ نہ ورتي جن پيي، عمر وڃايئون اجائي يار.
ڪين ڪي پهتا ڪنهن منزل تي، سڏ نہ تن کي ڪائي يار.
1. محبت سان جن مڃيو پرين کي، خوش هن دور برائي يار.
2. يار کي ڄاڻ حق جي نظر سان، ذات سڄڻ ٿي سائي يار.
3. تقدير تدبير تار جنين جي، پاڪ ٿيا ساڻ صفائي يار.
4. رات رهبر ڪان آئي روايت، مطلوب اُهو طالبائي يار.
5. ٽلي چمن ۾ ناز سان سهڻو، گل سجدي ۾ باغائي يار.
6. سرو صنوبر ڏٺم چمن جا، سجدي ۾ هڪ ساهي يار.
7. ڄام ڄمڻ سان مڃي غلامي، چادر ڪلهي چائي يار.
8. باغ جي پکين پر پٽرايا، پئي زلفن جي جنهن ڦاهي يار.
9. دشمن در ٽُنهنجي تان ٽڙن جي، ڪيان ٻاهر پير نہ پائي يار.
10. حزب الله حاسد سڙي مرن شل، ڪوٽا ڪامن ڪاهي يار.
11. ’مسڪين‘ عاشق جي دل کي ملڻ جي، خوش خبري هي ٻڌائي يار.
12. درد غمن جو غصو وڇوڙو سهہ تہ ٿيئي سرهائي يار.

غزل ہندی کہ مصرعے خود میفرمودند و مصرعے علی اصغر تا آنکہ بتمامیت متخلص کردند

آیا ہے چمن میں بتِ گلفام ہمارا
ساقی بخدا بھر دے مجھے جام ہمارا
جب بادے سے لبریز ہوا جام ہمارا
آغاز سے بہتر ہوا انجام ہمارا
جب آیا میرے خانہ میں دلدار ہمارا
تب رشکِ شبِ قدر ہوا شام ہمارا
گر میں نہ کیا اس بتِ طناز کو سجدہ
آئے گا کسی کام یہ اسلام ہمارا
حسرت سے لگی آگ رقیبوں کے جگر میں
دلدار کیا آج جو اکرام ہمارا
یہ خال ترا دانہ ہوا مرغِ دلوں کا !
اس زلفِ مسلسل سے ہوا دام ہمارا
اس شوخ کو جب ہم نے کہا تجھ پہ فدا ہوں
بولا کہ نہ ہو مفت میں بدنام ہمارا
نرگس بھی جھکاتی ہے سر سجدہ بہ تعظیم
جب مست ہو دہ ترکِ مے آشام ہمارا
جب ہم نے کہا صلِّ علیٰ مقدم ان کو
اس شوخ کو بر لب ہوا دشنام ہمارا
اک بوسہ جو دل چاہتا ہے تجھ کے لبوں میں
بیجا ہے عجیب یہ ہوسِ خام ہمارا
جب کام ہوا شہدِ لبِ یار سے شیریں
فرخندہ ہوا فرخ فرجام ہمارا
اوروں سے نہیں چاہتا مطلب کبھی اپنا
تجھ سے جو نہیں غیروں سے کیا کام ہمارا
جب آنکھ تری آنکھ سے مسکین ملا دی
آنکھوں سے میری کھل گیا آرام ہمارا

مرشد جو شان

استاد فقير محمد علي مهر

ٿلهه: چنڊ تي چهرو مُنهنجي پنهل جو، خلق خدا جي سڀ خوش هئي،
حوران پريون عرش ملائڪ هئا زيارت ۾ ڏاڍي رش هئي.
1- جدائي جانب جي جيءُ جهوريو هو، پوري دنيا خاموش هئي.
2- معجزو پهريون پندرهين صدي ۾، صورت پاڳارا چنڊ وچ هئي.
3- خوشي خدا ڪئي حر ٽري پيا، هر هنڌ اهائي پچا پڇ هئي.
4- ملڪ نه هڪڙو پوري دنيا، چنڊ ٻه ٻٽيو هڪ ڊش هئي.
5- حيرت ۾ انسان پئجي ويا، واه پاڳارا تنهنجي پهچ هئي.
6- پيشنگويون پنهل جون پوريون، جيڪي چيائون سڀ سچ هئي.
7- شاه مردان شاه چنڊ ۾ ظاهر، رات نه هڪڙي پنج پڪ هئي.
8- درويش دلبر مظهر مولا، ملن جي من ۾ ٻري مچ هئي.